

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Δια βίου Μάθηση και Ειδική Αγωγή»

Μείζων Διπλωματική Εργασία

Χαρτογράφηση επιλογών εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας για επαγγελματίες ήχου στην Ελλάδα:
Δεκατρείς Επαγγελματικές Μονογραφίες
Mapping education and career options for audio professionals in Greece:
Thirteen Professional Monographs

Αγαθαγγελίδης Δημήτριος

Τριμελής Επιτροπή:
Παπαβασιλείου Ιωάννα
Βούβαρης Πέτρος
Καρτασίδου Λευκοθέα

Θεσσαλονίκη,
Νοέμβριος 2022

Περίληψη

Η παρούσα εργασία διερευνά τις επιλογές εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας επαγγελματιών ήχου στην Ελλάδα. Πρόκειται για έρευνα που βασίζεται στη συλλογή δευτερογενών δεδομένων και έχει ως στόχο την συγκέντρωση και παράθεση πληροφοριών για την επαγγελματική ενασχόληση με τον τομέα του ήχου, όπως επαγγελματικό προφίλ επαγγελματιών ήχου, εργασιακές συνθήκες, απαιτούμενες γνώσεις και τυπικά προσόντα, ικανότητες, ευθύνες και εργασιακό αντικείμενο. Για την επίτευξη των ανωτέρω, η έρευνα εστίασε σε επιλογές εκπαίδευσης και κατάρτισης επαγγελματιών ήχου στα πλαίσια διαφόρων βαθμίδων του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Εν συνεχεία, με βάση την κατηγοριοποίηση που προτείνεται από βιβλιογραφία, η έρευνα καταλήγει σε επαγγελματικές μονογραφίες αναφορικά με δεκατρείς διακριτές εργασίες σχετικές με τον ήχο, καθώς και τα συνηθέστερα μονοπάτια σταδιοδρομίας των επαγγελματιών ήχου.

Λέξεις-κλειδιά: Επαγγελματίας Ήχου, Σταδιοδρομία, Εκπαίδευση, Κατάρτιση, Μουσική Τεχνολογία, Ακουστική Τεχνολογία, Επαγγελματική Μονογραφία.

Abstract

This essay explores education and career options of audio professionals in Greece. It is a research based on the collection of secondary data, aiming to gather and present information on various aspects of professional involvement in the audio sector, such as professional profile of audio professionals, working conditions, required knowledge and qualifications, abilities, responsibilities and job requirements. In order to achieve the above, the options for education and training of audio professionals in the various levels of the Greek educational system were initially examined. Then, based on the categorization proposed by literature, the research concludes in professional monographs regarding thirteen distinct audio-related professions, as well as the most common career paths of audio professionals.

Keywords: Audio Professional, Career, Education, Training, Music Technology, Audio Technology, Professional Monograph.

Περιεχόμενα

Περίληψη	ii
Abstract	ii
Περιεχόμενα	iii
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1: Εννοιολογικός Προσδιορισμός	10
1.1 Σταδιοδρομία	10
1.1.1 Σταδιοδρομία: εννοιολογικός προσδιορισμός	10
1.1.2 Η μεταβολή της έννοιας της σταδιοδρομίας	12
1.1.3 Οργανωσιακή Σταδιοδρομία	13
1.1.4 Πρωτεϊκή Σταδιοδρομία	15
1.1.5 Απεριόριστη Σταδιοδρομία	16
1.1.6 Ανεξάρτητη Εργασία & Σταδιοδρομία Χαρτοφυλακίου	17
1.2: Εργασιακή συμβουλευτική	18
1.2.1 Σύνομη ιστορική επισκόπηση	18
1.2.2 Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας στην Ελλάδα	20
1.2.3 Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας σε επαγγέλματα ήχου	23
1.2.4 Η πληροφόρηση ως υπηρεσία συμβουλευτικής σταδιοδρομίας	25
1.3 Επαγγελματική μονογραφία	29
1.3.1 Περιγραφή Επαγγέλματος	29
1.3.2 Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	30
1.3.3 Εργασιακές συνθήκες	32
1.3.4 Προοπτικές απασχόλησης	33
1.3.5 Πληροφόρηση	33
Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογία	34

2.1	Είδος έρευνας	34		
2.2	Σκοπός της εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα	34		
2.3	Διεξαγωγή της έρευνας	35		
Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα: Επαγγελματικές μονογραφίες επαγγελματών ήχου		37		
3.1	Προφίλ επαγγελματιών ήχου	37		
3.1.1	Ικανότητες επικοινωνίας	37		
3.1.2	Προσωπικότητα	38		
3.1.3	Γνώσεις και δεξιότητες	40		
3.2	Εκπαίδευση ως επαγγελματίας ήχου στην Ελλάδα	41		
3.2.1	Περιγραφή	42		
3.2.2	Πανεπιστημιακές Σπουδές	42		
3.2.3	Σπουδές Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	50		
3.2.4	Μεταπτυχιακές Σπουδές	52		
3.2.5	Εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων	52		
3.3	Προβληματισμοί ως προς την εκπαίδευση επαγγελματιών ήχου	54		
3.3.1	Επιλογή προγράμματος σπουδών ήχου	54		
3.3.2	Αισθητική, καλλιτεχνία και διασύνδεση με συνεργαζόμενους κλάδους	56		
3.3.3	Επικοινωνία και ήπιες δεξιότητες	58		
3.4	Προβληματισμοί σχετικά με την αναγκαιότητα τυπικής εκπαίδευσης	61		
3.4.1	Επένδυση στο ανθρώπινο ή στο υλικό κεφάλαιο;	61		
3.4.2	Τυποποίηση προσόντων ή εμπειρική εκμάθηση;	62		
3.4.3	Καθοδήγηση ή τυπική εκπαίδευση-κατάρτιση;	63		
3.5	Χώροι επαγγελματικής δραστηριοποίησης στον ήχο	65		
3.6	Επαγγέλματα ήχου	67		
I.Δημιουργός	μουσικού	περιεχομένου	(Music Creator)	67

II.Μηχανικός ηχογράφησης (Audio recording engineer/Tonemeister)	71
III.Μηχανικός μίξης ήχου (Audio mixing engineer)	76
IV.Μηχανικός mastering ήχου (Mastering Engineer)	80
V.Μουσικός παραγωγός (Music/Record Producer)	84
VI.Ηχολήπτης (Sound/Audio Engineer)	88
VII.Επαγγελματίας ήχου στον κινηματογράφο (Cinema audio professional)	92
VIII.Επαγγελματίας ήχου στο θέατρο (Theater audio professional)	96
IX.Επαγγελματίας ήχου στις αναμεταδόσεις (Audio professional in transmissions)	101
X.Κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία (Construction, maintenance, repair and novelty)	104
XI.Αποκατάσταση ήχου (Audio restoration)	108
XII.Ακουστικός σύμβουλος (Acoustician/Acoustic consultant)	112
XIII.Εκπαιδευτής ήχου (Audio instructor)	115
Κεφάλαιο 4: Συζήτηση	120
4.1 Συμπεράσματα	120
4.2 Περιορισμοί της έρευνας, προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	126
Παράρτημα 1- Φορείς παροχής ενημέρωσης σχετικά με την εργασία	128
Παράρτημα 2- Φορείς πληροφόρησης στα επαγγέλματα ήχου	130

Παράρτημα 3- Συνοπτική παρουσίαση των δεκατριών επαγγελματικών μονογραφιών	136
Βιβλιογραφία	146

Εισαγωγή

Ο ήχος στις διάφορες εκφάνσεις του είναι σημαντικό μέρος της ανθρώπινης καθημερινότητας. Μεταξύ των κυριότερων είναι η λειτουργία του ήχου ως αισθητηριακό ερέθισμα που μεταδίδει κάποια πληροφορία (πχ. προφορική γλωσσική επικοινωνία), η εμπλοκή του ήχου σε διάφορες μορφές τέχνης (πχ. μουσική) και η παρουσία ανεπιθύμητου, βλαπτικού ήχου (πχ. ηχορύπανση). Τα τεχνολογικά επιτεύγματα του τελευταίου αιώνα έχουν προσφέρει διάφορα εργαλεία και τεχνικές χρήσης για τη διαχείριση του ήχου. Οι επαγγελματίες που είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον της διαχείρισης του ήχου ονομάζονται επαγγελματίες ήχου (Ashbourn, 2020· Pras & Guastavino, 2011· Phillips, 2013).

Η γέννηση των επαγγελματιών που άπτονται του ήχου συμπίπτουν με τις πρώτες εφευρέσεις που σχετίζονται με την αποτύπωση, αναπαραγωγή, ενίσχυση και αναμετάδοση ήχου. Κάποιες από τις χαρακτηριστικότερες αυτών είναι το ραδιόφωνο (1895), το μικρόφωνο (1876), το μεγάφωνο (1876), ο ενισχυτής (1906), το γραμμόφωνο (1897) και ο δίσκος βινυλίου (1930). Καθεμία εξ αυτών των εφευρέσεων συνέβαλε στην διαρκώς βελτιούμενη πρόσβαση του ευρέως κοινού σε αποτυπωμένο ή/και τηλεμεταδιδόμενο ήχο. Τα νέα μέσα είχαν και νέες τεχνικές απαιτήσεις, γεγονός που συνεπέδρασε στην ανάγκη νέων επαγγελματικών εξειδικεύσεων σχετικών με αυτά (Ashbourn, 2020· Pras & Guastavino, 2011· Phillips, 2013).

Οι χειριστές των αντίστοιχων συσκευών ήταν αρχικά εμπειροτέχνες, πλήρεις ενδιαφέροντος, διάθεσης πειραματισμού και αναπτυγμένου ακουστικού αισθητηρίου. Με την καθιέρωση, εξάπλωση και βελτίωση των ανωτέρω μέσων και την επινόηση νέων, ωστόσο, προέκυψε μια διαρκώς αυξανόμενη στάθμη τεχνικών απαιτήσεων. Κατ' επέκταση, ανέκυψε η ανάγκη τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνταν στα διάφορα στάδια καταγραφής, επεξεργασίας και αναμετάδοσης ήχου. Καθεμία εξ αυτών των επαγγελματικών λειτουργιών άρχισε να συνδέεται με υψηλή εξειδίκευση, εμπειρία και τεχνική γνώση, με συνέπεια να είναι απαραίτητος ο καταμερισμός της εργασίας σε μεγάλο πλήθος ειδικά καταρτισμένων επαγγελματιών στην εκάστοτε επιμέρους εργασία (Ashbourn, 2020· Pras & Guastavino, 2011· Phillips, 2013).

Σημαντικό ιστορικό ορόσημο για τον χώρο της παραγωγής, επεξεργασίας και αναμετάδοσης ήχου αποτέλεσε η σταδιακή κυριαρχία των ψηφιακών μέσων αποτύπωσης και αναπαραγωγής¹. Η ψηφιακή τεχνολογία άλλαξε ριζικά πολλές όψεις της επαγγελματικής δραστηριοποίησης στον τομέα του ήχου. Μεγάλο μέρος του προσο-ντολογίου του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού κατέστη σταδιακά ξεπερασμένο και παρωχημένο, ενώ νέες δεξιότητες και γνώσεις έγιναν αναγκαίες. Τα ψηφιακά μέσα προσφέρουν ευκολία στο χειρισμό, οικονομικότερες επιλογές –κόστος απόκτησης και συντήρησης εξοπλισμού- και βελτιωμένα από άποψη ποιότητας αποτελέσματα για τον επαγγελματία, αλλά και πρόσβαση σε απεριόριστο πλήθος ακουστικού υλικού υψηλής ποιότητας παραγωγής με χαμηλό κόστος για τον καταναλωτή (Ashbourn, 2020· Pras & Guastavino, 2011· Phillips, 2013).

Χαρακτηριστικό των επαγγελματιών ήχου στη σύγχρονη εποχή είναι η συγκέντρωση περισσότερων ρόλων και καθηκόντων σε μικρότερο αριθμό εργατικού δυναμικού. Ταυτοχρόνως, η καθιέρωση της ψηφιακής τεχνολογίας για την αποτύπωση και επεξεργασία ήχου συντέλεσαν σε διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον ως προς την ενασχόληση με τον ήχο τις τελευταίες δεκαετίες. Η άνθιση του ευρύτερου κλάδου της επαγγελματικής ενασχόλησης με τον ήχο στα πλαίσια των νέων συνθηκών συνεπάγεται πλήθος μεταβολών, μεταξύ άλλων, στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της θεσμοθέτησης επαγγελματικών καθηκόντων και υποχρεώσεων, των απαιτούμενων δεξιοτήτων, ικανοτήτων και προσόντων, του επαναπροσδιορισμού των εργασιακών συνθηκών και δικαιωμάτων (Ashbourn, 2020· Pras & Guastavino, 2011· Phillips, 2013). Αυτά αποπειράται να διερευνήσει και να καταγράψει η παρούσα εργασία.

Όσον αφορά τη θεωρητική πλαισίωση της παρούσας εργασίας, παρατίθενται εννοιολογική αποσαφήνιση όρων που ανέκυψαν κατά την έρευνα. Η πρόσβαση στις ανάλογες πληροφορίες πραγματοποιήθηκε με τη μορφή έρευνας δευτερογενών δεδομένων. Στο πρώτο υποκεφάλαιο περιλαμβάνονται πληροφορίες όσον αφορά τον επισημονικό κλάδο της μελέτης σταδιοδρομίας, με ιδιαίτερη εστίαση στα μονοπάτια σταδιοδρομίας που αναδείχθηκαν σε επικρατέστερα για τους επαγγελματίες ήχου. Στο δεύτερο υποκεφάλαιο πραγματοποιείται σύντομη ιστορική επισκόπηση και καταγραφή της τρέχουσας κατάστασης αναφορικά με την εργασιακή συμβουλευτική στην

¹ Ενδεικτικά αναφέρεται πως το πρώτο μέσο ψηφιακής αναμετάδοσης ήχου ήταν το Compact Disk ή CD (1982), ενώ το πρώτο πρόγραμμα για καταγραφή και επεξεργασία ήχου ήταν το ProTools (1992).

Ελλάδα, με ιδιαίτερο ζήτημα τη σημασία της για την κατάλληλη ενημέρωση του κλάδου των επαγγελματιών ήχου. Στο τρίτο υποκεφάλαιο καταγράφονται στοιχεία μεθοδολογίας όσον αφορά τη δόμηση επαγγελματικών μονογραφιών, βάσει των οποίων συγκεντρώθηκαν, αξιολογήθηκαν και καταγράφηκαν τα αποτελέσματα της παρούσας εργασίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται λεπτομερώς το μεθοδολογικό πλαίσιο που ακολουθήθηκε κατά την εκπόνηση.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας. Αυτά περιλαμβάνουν πρωτίστως πληροφορίες που αφορούν τις επιλογές εκπαίδευσης και κατάρτισης για επαγγελματίες ήχου σε ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Στο τμήμα αυτό περιλαμβάνονται πληροφορίες που αφορούν τόσο την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, όσο και άλλες επιλογές τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης προσβάσιμες στους επαγγελματίες, και βασίζεται σε δευτερογενή και πρωτογενή δεδομένα. Εν συνεχεία, η έρευνα καλύπτει ευκαιρίες εργασίας και σταδιοδρομίας επαγγελματιών ήχου στην ελληνική αγορά εργασίας. Συγκεντρώνονται δεκατρείς διακριτοί τομείς εργασίας και σταδιοδρομίας, οι οποίοι είναι και οι κυριότεροι τομείς επαγγελματικής δραστηριοποίησης για επαγγελματίες ήχου σύμφωνα με τη βιβλιογραφία. Οι πληροφορίες παρατίθενται με τη μορφή επαγγελματικής μονογραφίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται τμήμα όπου παρατίθενται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την παρούσα έρευνα. Επίσης, καταγράφονται οι περιορισμοί της έρευνας, καθώς και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες που προσανατολίζονται στη μελέτη παρομοίου ερευνητικού αντικειμένου. Τέλος παρατίθενται οι βιβλιογραφικές πηγές από όπου αντλήθηκε υλικό κατά την έρευνα.

Κεφάλαιο 1: Εννοιολογικός Προσδιορισμός

1.1 Σταδιοδρομία

Το παρακάτω τμήμα εστιάζει στην έννοια της σταδιοδρομίας. Πραγματοποιείται εννοιολογικός προσδιορισμός, παραθέτοντας διάφορους ορισμούς της σταδιοδρομίας. Ακολουθεί σύντομη ιστορική ανασκόπηση όσον αφορά τη θεσμοθετημένη αντίληψη περί σταδιοδρομίας, καθώς και τον μετασχηματισμό που αυτή υπέστη τις τελευταίες δεκαετίες. Εξετάζονται τέσσερις διακριτές θεωρίες όσον αφορά τη σταδιοδρομία. Η πρώτη αφορά τη συμβατική, “παραδοσιακή”, οργανωσιακή σταδιοδρομία, με την επαγγελματική δράση να συνδέεται με τον εργοδοτικό φορέα-οργανισμό. Οι επόμενες τρεις θεωρίες σταδιοδρομίας είναι η πρωτεύική, η απεριόριστη και η ανεξάρτητη. Αυτές είναι λιγότερο συμβατικές και περισσότερο συνδεδεμένες με επαγγέλματα δημιουργικής φύσεως, όπου επίσης συμπεριλαμβάνονται επαγγέλματα που άπτονται τον χειρισμό του ήχου, αλλά και της μουσικής.

1.1.1 Σταδιοδρομία: εννοιολογικός προσδιορισμός

Ως έννοια, η σταδιοδρομία εμφανίζεται στα μέσα του 20ού αιώνα για να περιγράψει την εργασιακή πορεία ενός ατόμου. Υπάρχει πλήθος ορισμών αναφορικά με τον όρο σταδιοδρομία, χαρακτηριστικό που οφείλεται σε διαρκή αναμόρφωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών στα οποία αυτή υλοποιείται, καθώς και στην ερευνητική σκοπιά των μελετητών που την ορίζουν. Σύμφωνα με τους Watson & Stead (2006, σ. 14) “οι θεωρίες σταδιοδρομίας αντικατοπτρίζουν την εποχή κατά την οποία δομήθηκαν [...] (και) πρέπει να αναμορφώνονται συν τω χρόνω ώστε να απεικονίζουν την πραγματικότητα του μεταβαλλόμενου μακροπεριβάλλοντος”.

Ένας από τους παλαιότερους ορισμούς αναφορικά με τη σταδιοδρομία διατυπώθηκε από τον Super (1976), ορίζοντας τη σταδιοδρομία ως την “ακολουθία σημαντικών θέσεων κατά την προεργασιακή, εργασιακή, και μεταεργασιακή του ζωή. Περιλαμβάνει ρόλους σαν αυτούς του μαθητή, εργαζόμενου και συνταξιούχου, σε συνδυασμό με ρόλους επαγγελματικούς, οικογενειακούς και πολιτικούς” (Super, 1976, σ. 20). Οι Arthur, Hall και Lawrence (1989) οριοθετούν τη σταδιοδρομία ως μια “εξελισσόμενη ακολουθία εργασιακών εμπειριών του ατόμου συν τω χρόνω” (Arthur et al., 1989, σ. 8). Οι Patton and McMahon (1999) ορίζουν τη σταδιοδρομία ως “το μοτίβο των επιδράσεων που συνυπάρχουν στον βίο του ατόμου σε βάθος χρόνου” (Patton & McMahon, 1999, p. 170). Ως σταδιοδρομία ορίζεται από τους Van der Heijden & De

Vos “μια ακολουθία εργασιακών εμπειριών που εξελίσσεται κατά τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου” (Van der Heijden & De Vos, 2015, σ. 2). Οι ανωτέρω, και άλλες θεωρίες, εξηγούν το φαινόμενο, με τους εισηγητές τους να λαμβάνουν διαφορετική στάση απέναντι σε δύο βασικά χαρακτηριστικά της, τον χώρο και τον χρόνο (Patton & McMahon, 2014).

Άξια αναφοράς είναι η στροφή των σύγχρονων θεωριών σε μια προσέγγιση προσανατολισμένη στο πως γίνεται αντιληπτή, ορίζεται και νοηματοδοτείται η σταδιοδρομία, η εργασία και η ευτυχία από το ίδιο το άτομο. Ο Herr (1992) υπογραμμίζει πως “η σταδιοδρομία δεν υπάρχει αυτόνομα, όπως η εργασία και το επάγγελμα, αλλά κατασκευάζεται από το άτομο” (Patton & McMahon, 2014, σ. 4), ενώ σύμφωνα με τους Collin and Watts (1996) “η δόμηση της σταδιοδρομίας οφείλει να έχει κατασκευή υποκειμενική παρά αντικειμενική” (Patton & McMahon, 2014, σ. 4). Οι Reardon, Lenz, Sampson and Peterson (2009) προτείνουν την εξέταση της σχέσης προσωπικής και εργασιακής ζωής σε βάθος χρόνου από μία ευρύτερη οπτική, καθώς ορίζουν τη σταδιοδρομία ως “την εξέλιξη ενός τρόπου ζωής πλήρους νοήματος στο χρόνο, μέσω των έργων που περατώνει το άτομο” (Reardon, 2009, p. 6). Σύμφωνα με τον Savickas (2002) “η σταδιοδρομία αντικατοπτρίζει την αντίληψη για την εργασιακή συμπεριφορά ενός ατόμου, παρά την εργασιακή συμπεριφορά καθαυτή. Η οπτική του ανωτέρω αντικατοπτρισμού μπορεί να αφορά τα γεγονότα (αντικειμενική σταδιοδρομία) ή τη σημασία τους (υποκειμενική σταδιοδρομία)” (Savickas, 2002, p. 152) (Patton & McMahon, 2014· Van der Heijden & De Vos, 2015).

Σύμφωνα με τους Van der Heijden & De Vos (2015), η σταδιοδρομία περιστρέφεται γύρω από 4 δομικά στοιχεία, “τον χρόνο, τον κοινωνικό χώρο (social space), την αυτενέργεια (agency) και το νόημα (meaning)” (Van der Heijden & De Vos, 2015, σ. 2). Ο χρόνος μπορεί να γίνει αντιληπτός ως η σταθερά στην οποία λαμβάνει χώρα η ζωή και κατά συνέπεια η σταδιοδρομία. Ο χρόνος στον οποίο υλοποιείται η σταδιοδρομία έχει ακολουθήσει μια πορεία αλλαγών, όπου αντικατοπτρίζονται οι μεταβολές στο περιβάλλον εργασίας και καθημερινής ζωής του ατόμου εν γένει. Οι σύγχρονες σταδιοδρομίες χαρακτηρίζονται γενικά από λιγότερο προβλέψιμες και γραμμικές πορείες, περισσότερες επιλογές, και ταυτόχρονα, μεγαλύτερο ρίσκο, αβεβαιότητα, και ασάφεια εν συγκρίσει με τις παλαιότερες (McDonald & Hite, 2015· Patton & McMahon, 2014· Sullivan & Baruch, 2009· Van der Heijden & De Vos, 2015)

Ο κοινωνικός χώρος είναι το περιβάλλον στο οποίο υλοποιείται η εργασία και η σταδιοδρομία. Ο όρος υπαινίσσεται και τη λειτουργία της εργασίας ως μια διάδραση

μεταξύ εργαζόμενου και εργοδότη. Αυτομάτως, γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στην προσωπική και κοινωνική ζωή του ατόμου, αλλά και γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της επιχείρησης επηρεάζουν δυναμικά τη προαναφερθείσα διάδραση. Ο κοινωνικός χώρος έχει επίσης αλλάξει στις σύγχρονες σταδιοδρομίες συγκριτικά με το παρελθόν, καθώς το περιβάλλον στο οποίο συμβαίνει η εργασία είναι πολύ διαφορετικό (McDonald & Hite, 2015· Patton & McMahon, 2014· Sullivan & Baruch, 2009· Van der Heijden & De Vos, 2015).

Η αυτενέργεια περιγράφει την προσωπικότητα, την ιδιοσυγκρασία και συνολικά το προφίλ του εργαζόμενου ατόμου, το οποίο είναι και ο κυρίαρχος υλοποιητής της σταδιοδρομίας. Σε σύγκριση με τον τρόπο που η σταδιοδρομία υλοποιούνταν στο παρελθόν, όπου ο εργοδότης-οργανισμός ήταν ο κύριος υπεύθυνος της εργασιακής εξέλιξης των εργαζόμενων, η σύγχρονη ευμετάβλητη και ρευστή εργασιακή πραγματικότητα επιτάσσει αναπτυγμένο έλεγχο της σταδιοδρομίας από το εργαζόμενο άτομο (McDonald & Hite, 2015· Patton & McMahon, 2014· Sullivan & Baruch, 2009· Van der Heijden & De Vos, 2015).

Τέλος, το νόημα περιλαμβάνει τη συνολική αντίληψη για την αξία, επίτευξη και αίσθηση σκοπού που καλύπτεται από τον εργασιακό βίο. Και πάλι, ο καθορισμός της επιτυχίας της σταδιοδρομίας έχει μεταβληθεί. Σε πιο παραδοσιακά μοντέλα εργασίας και σταδιοδρομίας, η επιτυχία καθοριζόταν από τον πάροχο εργασίας, με ανέλιξη στην ενδοεπιχειρησιακή ιεραρχία, προνόμια, μισθολογική αναβάθμιση και ανάληψη θέσεων με μεγαλύτερο κύρος. Η φύση της εργασίας και η οργάνωση της σταδιοδρομίας έχει υιοθετήσει τις τελευταίες δεκαετίες μια πιο ανθρωποκεντρική κατεύθυνση, αλλάζοντας τον τρόπο αξιολόγησης της επιτυχίας και η κατασκευή νοήματος στην εργασία. Πλέον, η επίτευξη είναι υποκειμενική, δίνοντας προτεραιότητα σε παραμέτρους που θεωρούνται σημαντικές για την ικανοποίηση του ίδιου του εργαζόμενου ατόμου (McDonald & Hite, 2015· Patton & McMahon, 2014· Sullivan & Baruch, 2009· Van der Heijden & De Vos, 2015).

1.1.2 Η μεταβολή της έννοιας της σταδιοδρομίας

Από το πρίσμα της οικονομίας, ο 20ος αιώνας χαρακτηρίζεται από σταθερή άνοδο στις χώρες του λεγόμενου Δυτικού Κόσμου (Ευρώπη και Βόρεια Αμερική). Αυτό περιγράφεται από την ύφεση των εργασιών που σχετίζονται με τη γεωργία και τη βιομηχανία, με αντίστοιχη άνοδο του ευρύτερου κλάδου της προσφοράς υπηρεσιών. Τα γεγονότα αυτά επαναπροσδιόρισαν το εργασιακό καθεστώς, δημιουργώντας

μια συγκεκριμένη κυρίαρχη τάση, μια τυπική αντίληψη σχετικά με την κανονικότητα της εργασίας: μόνιμη εργασία σε έναν αποκλειστικό εργοδότη, πλήρους απασχόλησης με σταθερό ωράριο και προσυμφωνημένη, σταθερή αντιμισθία. Έως και τη δεκαετία του 1970, η εργασιακή πορεία ενός επιτυχημένου εργασιακά ατόμου χαρακτηριζόταν από γραμμικότητα. Ο εργαζόμενος, δηλαδή, ξεκινούσε την εργασία του σε κάποιο οργανισμό ή εργοδότη σε κάποια σχετικά νεαρή ηλικία, και μπορούσε να υπολογίζει πως, συν τω χρόνω, το κύρος και η αμοιβές του θα βελτιώνονταν καθώς ανερχόταν στην ενδοεπιχειρησιακή ιεραρχία. Ο κύριος ελεγκτής της προόδου ήταν ο εργοδότης, και προτεραιότητα ήταν η κάλυψη των εταιρικών αναγκών. Το μοντέλο αυτό ενείχε κάποια εργασιακή ασφάλεια, συγκεκριμένες, προσυμφωνημένες απαιτήσεις και μετρήσιμες επιδόσεις και ανταμοιβές (McDonald & Hite, 2015· Moore et al., 2007· Urbanaviciute et al., 2019· Χρηστίδης, 2014).

Τις τελευταίες δεκαετίες, το ανωτέρω εργασιακό καθεστώς, αργά αλλά σταθερά, αντικαθίσταται από νέες μορφές εργασίας. Λιγότερο τυπικές, περισσότερο ευέλικτες και ρευστές εργασιακές σχέσεις εμφανίστηκαν, τέθηκαν σε ισχύ, και, συναρτήσει των ιδιαίτερων προφίλ και συνθηκών, σε ορισμένες περιπτώσεις κυριάρχησαν. Φαινόμενα που συνεπέδρασαν στην μεταβολή είναι η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης, η εξάπλωση της παγκοσμιοποίησης, η γεωμετρική τεχνολογική εξέλιξη, η μεταβολή της φύσης της οικονομίας και, κατ' επέκταση, η αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας, διοίκησης και οργάνωσης των επιχειρήσεων. Η επικράτηση κλίματος ρευστών εργασιακών σχέσεων συνδέεται με μεγαλύτερης κλίμακας αλλαγές στο εργασιακό περιβάλλον. Μεγαλύτερος ανταγωνισμός, κατάλυση εργασιακών δικαιωμάτων, αποδυνάμωση των εργασιακών σωματείων είναι κάποιες από τις κυριότερες εξ αυτών (McDonald & Hite, 2015· Moore et al., 2007· Urbanaviciute et al., 2019).

1.1.3 Οργανωσιακή Σταδιοδρομία

Η θεωρία της οργανωσιακής σταδιοδρομίας έχει ως θεωρητική βάση το κυρίαρχο ιδανικό της απόκτησης μιας εργασιακής θέσης εντός των ενδοεταιρικών πλαισίων ενός οργανισμού-εργοδότη, και η προτεραιοποίηση της διατήρησης της σχέσης με αυτόν τον φορέα, ει δυνατόν εφ' όρου ζωής. Η οργανωσιακές σταδιοδρομίες αντιμετωπίζονται ως διαχρονικές και αμοιβαία κερδοφόρες διαδράσεις μεταξύ εργαζόμενου ατόμου και εργοδοτικού οργανισμού. Η ανάπτυξη του εργαζόμενου ατόμου έχει προδιαγεγραμμένη, γραμμική πορεία εντός των ορίων του οργανισμού-εργοδότη. Το πλαίσιο στο οποίο αυτή η μορφή σταδιοδρομίας καθιερώθηκε ευνοούσε και επεδίωκε

την σταθερότητα της εργασίας, η οποία υπαγορευόταν από τον τρόπο λειτουργίας των οργανισμών-εργοδοτών. Οποιαδήποτε μη γραμμική πορεία ή εστίαση στις προσωπικές επιδιώξεις του εργαζόμενου ατόμου αντιμετωπιζόταν ως εξαίρεση. Οι συμβατικές και πλέον παραδοσιακές σταδιοδρομίες είναι ταυτόσημες με την οργανωσιακή σταδιοδρομία (Jarosik-Michalak, 2018· Kirovova, 2011· McDonald & Hite, 2015· Moore et al., 2007· Veloso et al., 2018).

Η θεωρία της οργανωσιακής σταδιοδρομίας διαιρεί το εργατικό δυναμικό σε κατηγορίες βάσει των χαρακτηριστικών των ατόμων που το συναπαρτίζουν, χαρακτηριστικά τα οποία υποτίθεται ότι μένουν σταθερά εφ' όρου ζωής. Μεθοδολογικά, η ανάλυση των εργασιακών επεισοδίων των εργαζόμενων ατόμων οδηγεί στην εύρεση των “αγκυρών σταδιοδρομίας” (career anchors, Veloso et al., 2018, σ. 342). Η ορολογία εισήχθη από τον Edgar Schein στη δεκαετία του 1990, και προέκυψε από παλαιότερη μελέτη της εργασιακής εξέλιξης και σταδιοδρομίας μεταπτυχιακών φοιτητών στον τομέα της διοίκησης επιχειρήσεων. Η μεταφορά των αγκυρών σταδιοδρομίας περιγράφει μια επιλογή στην εργασία που ενέχει την άνεση, την προσαρμογή και τη σταθερότητα του εργαζόμενου ατόμου σε αυτή. Η μεταφορά αυτή καταδεικνύει επίσης ότι τα εργαζόμενα άτομα επέστρεφαν κατ' επανάληψη σε επαγγελματικές πρακτικές που ευθυγραμμίζονταν περισσότερο με την αυτοεικόνα τους για την εργασία, δηλαδή το κύρος που ενείχε, παρά με τους προσωπικούς τους στόχους και συμπεριφορές. (Jarosik-Michalak, 2018· Kirovova, 2011· McDonald & Hite, 2015· Moore et al., 2007· Veloso et al., 2018).

Η θεωρία της οργανωσιακής σταδιοδρομίας δέχεται κριτική από μέρος της επιστημονικής κοινότητας, καθώς αναφέρεται σε ένα τρόπο λειτουργίας της οικονομίας και της εργασίας που κυριαρχούσε στο παρελθόν, αλλά έχει πια σε σημαντικό βαθμό ξεπεραστεί. Αντίθετα, η τεχνολογική πρόοδος μεταξύ άλλων παραγόντων έχει επιφέρει ριζικές και ταχύτατες μεταβολές στον τρόπο λειτουργίας των οργανισμών και την φύση του εργατικού δυναμικού, οι οποίες έχουν συντελέσει στον εννοιολογικό επαναπροσδιορισμό της εργασίας, της σταδιοδρομίας και της οικονομίας. Για το λόγο αυτό, παρότι η θεωρία της οργανωσιακής σταδιοδρομίας παραμένει εν χρήση και λειτουργία δεν αποτελεί μοναδικό δόκιμο μεθοδολογικό εργαλείο για την κατανόηση της εργασίας, ούτε αποκλειστική μέθοδο οργάνωσης της σταδιοδρομίας σήμερα (Jarosik-Michalak, 2018· Kirovova, 2011· McDonald & Hite, 2015· Moore et al., 2007· Veloso et al., 2018).

1.1.4 Πρωτεϊκή Σταδιοδρομία

Οι μεταβολές στο περιβάλλον εργασίας συνετέλεσαν σε ριζικές αλλαγές ως προς τον τρόπο που λειτουργεί και γίνεται αντιληπτή η εργασία. Οι εργαζόμενοι βασίζονται λιγότερο στον εργοδότη τους για μακρόχρονη απασχόληση, υλικές ανταμοιβές, αύξηση κύρους μέσω προαγωγών και πρόσβαση σε μεγαλύτερο πλήθος εργασιακών ευκαιριών. Επιπλέον, η σύγχρονη εργασιακή πραγματικότητα έχει υπονομεύσει την ψυχολογική δέσμευση εργοδότη-εργαζόμενου, και αντιμετωπίζει με μεγαλύτερο κυνισμό τη σχέση εξάρτησης που προκύπτει από τη σύνδεση δέσμευσης-εργασιακής ασφάλειας. Αντιθέτως, οι εργαζόμενοι υπολογίζουν περισσότερο στη δική τους ικανότητα προσαρμογής στη ρευστότητα της σύγχρονης εργασίας. Αυτή η ριζική μεταβολή έφερε στο επίκεντρο της σταδιοδρομίας τον ίδιο τον εργαζόμενο ως κύριο διαχειριστή της σταδιοδρομίας του, με σημαντικότερα κριτήρια επιτυχίας τις επιλογές, τα προσόντα και την προσωπικότητά του (McDonald & Hite, 2015· Wiernik & Kostal, 2018· Χρηστίδης, 2014).

Η μελέτη της τάσεως αυτής οδήγησε στον όρο της πρωτεϊκής σταδιοδρομίας (protean career, Hall, 1996, σ. 8), όπως εισήχθη από τον Douglas Hall το 1976 στο βιβλίο *Careers in Organisations*. Ως πρωτεϊκή σταδιοδρομία ορίζεται η σταδιοδρομία όπου “τα άτομα αναλαμβάνουν την ευθύνη διαχείρισης της σταδιοδρομίας και τη λήψη αποφάσεων κυρίως με βάση τις προσωπικές τους αξίες και όχι τις υπηρεσιακές ανάγκες ή τις υλικές ανταμοιβές” (Wiernik & Kostal, 2018, σ. 2). Ο όρος έχει αναφορά σε μορφή της ελληνικής μυθολογίας, τον Πρωτέα, ο οποίος μπορούσε να αλλάζει κατά βούληση μορφή ώστε να αποφύγει τον κίνδυνο. Μεταφορικά, ο σύγχρονος εργαζόμενος οφείλει να μπορεί να αλλάξει “μορφή”, δηλαδή πρακτικές, γνώσεις, τακτική, προσόντα κτλ. προκειμένου να αναπροσαρμόζεται διαρκώς στις επιταγές της αγοράς εργασίας (Hall et al., 2018· Sullivan & Baruch, 2009· Wiernik & Kostal, 2018· Χρηστίδης, 2014).

Στην αρχική διατύπωση της θεωρίας έχει εισαχθεί ο όρος του προσανατολισμού της πρωτεϊκής σταδιοδρομίας (protean career orientation, Hall et al., 2018, σ. 5). Χαρακτηριστικά του πρωτεϊκά προσανατολισμένου ατόμου είναι α) η αυτοκατεύθυνση (self-directedness, Wiernik & Kostal, 2018, σ. 2), όπου το άτομο είναι αποκλειστικά υπεύθυνο για την λήψη αποφάσεων σχετικά με τη σταδιοδρομία του και β) ο καθορισμός από ένα αξιακό σύστημα (values-driven, Wiernik & Kostal, 2018, σ. 2), όπου οι επιλογές καθορίζονται από το σύνολο των προσωπικών αξιών και όχι από τις

απαιτήσεις του εργοδότη ή κάποιου τρίτου. Με άλλα λόγια, η επιτυχία κατά τη θεωρία της πρωτεύουσας σταδιοδρομίας είναι περισσότερο προσωπική και υποκειμενική (αίσθηση προσωπικής επίτευξης), και όχι ετεροκαθοριζόμενη και αντικειμενική (μισθός και εργασιακό κύρους). Η εργασιακή ασφάλεια και ανέλιξη στην ιεραρχία του οργανισμού αντικαθίσταται από ελευθερία, ανάπτυξη και δια βίου μάθηση. Τέλος, η οργανωσιακή δέσμευση (πίστη στα ιδανικά της επιχείρησης, προσφορά και ενίσχυση των στόχων αυτής, οργανωσιακή δέσμευση) αντικαθίσταται από μεγαλύτερη εργασιακή ικανοποίηση, ελευθερία και αυτοπραγμάτωση (Briscoe & Hall, 2006· Hall et al., 2018· Patton & McMahon, 2014· Wiernik & Kostal, 2018· Χρηστίδης, 2014).

1.1.5 Απεριόριστη Σταδιοδρομία

Μία ακόμη σύγχρονη θεωρία σταδιοδρομίας είναι η απεριόριστη σταδιοδρομία (*boundaryless career*, Arthur & Rousseau, 1996, σ. 28). Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίζεται από μεταβολές στην οικονομία, την τεχνολογία, το εμπόριο και την ποικιλιομορφία του εργατικού δυναμικού εν συνόλω. Οι μεταβολές αυτές οδήγησαν σε αμφισβήτηση των λειτουργικών, ιεραρχικών, οργανωσιακών και γεωγραφικών ορίων των έως τότε τυπικών οργανισμών, καθώς και τον τύπο της σχέσης μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου. Η απεριόριστη σταδιοδρομία λειτουργεί σε αντιδιαστολή με την προηγουμένως τυπική οργανωσιακή πορεία σταδιοδρομίας, η οποία περιγράφεται ως περιγεγραμμένη (*circumscribed*, Arthur & Rousseau, 1996, σ. 28). Εν αντιθέσει με την οργανωσιακή σταδιοδρομία, όπου η εργασιακή εξέλιξη εκπορεύεται από τον οργανισμό, άρα έχει συγκεκριμένο φυσικό και ψυχολογικό περίγραμμα, η απεριόριστη σταδιοδρομία δομείται ακριβώς στην υπέρβαση αυτών των περιγραμμάτων (Arthur & Rousseau, 1996· McDonald & Hite, 2015· Bravo et al., 2015· Davey, 2021).

Όσον αφορά το άτομο, η θεωρία της απεριόριστης σταδιοδρομίας εστιάζει στην ανεξαρτησία και την προσαρμοστικότητα, την απόρριψη και την υπέρβαση των συμβατικών ορίων και αντιλήψεων αναφορικά με τη σταδιοδρομία. Ειδιοποιητικό χαρακτηριστικό της απεριόριστης σταδιοδρομίας είναι η συνεχής κινητικότητα, ρευστότητα και μεταβολή, στοιχεία που είναι κοινό σε μεγάλο μέρος της σύγχρονης εργασιακής πραγματικότητας (Bravo et al., 2015· Davey, 2021· Inkson, 2005· Wiernik & Kostal, 2018).

Δύο σημαντικοί άξονες διέπουν την απεριόριστη σταδιοδρομία. Πρώτον, η ψυχολογική κινητικότητα (*psychological mobility*, Wiernik & Kostal, 2018, σ. 2), η οποία ορίζεται ως η επιθυμία εμπλοκής σε ποικίλα εργασιακά περιβάλλοντα, και η αυτοπε-

ποίθηση που προκύπτει από την ανταπόκριση στις προκλήσεις που η συνεχής μετάβαση συνεπάγεται. Δεύτερον, η προτίμηση φυσικής κινητικότητας (physical mobility preference, Wiernik & Kostal, 2018, σ. 2), η οποία περιγράφει την επιθυμία εναλλαγής φυσικού χώρου μεταξύ εργοδοτών, εργασιών και καθηκόντων (Lochab & Nath, 2019· McDonald & Hite, 2015· Wiernik & Kostal, 2018).

1.1.6 Ανεξάρτητη Εργασία & Σταδιοδρομία Χαρτοφυλακίου

Ένας ακόμα τρόπος οργάνωσης της σταδιοδρομίας είναι η σταδιοδρομία χαρτοφυλακίου (portfolio career, Ashton, 2015, σ. 391). Ο όρος portfolio καθιερώθηκε το 1994 από τον φιλόσοφο και οργανωσιακό συμπεριφοριστή Charles Handy μέσω του βιβλίου του *The Empty Raincoat*. Όσον αφορά την εργασία, περιγράφει ένα πλήθος ικανοτήτων, γνώσεων, δεξιοτήτων και ταλέντων που διαθέτει ένα εργαζόμενο άτομο, και παρουσιάζοντας αυτές τις ιδιότητες, καθώς και έργα (projects) που ολοκλήρωσε, εξασφαλίζει νέες επαγγελματικές ευκαιρίες. Μεγάλο μέρος των εργασιών που σχετίζονται με τη δημιουργικότητα εμπίπτουν στην ανωτέρω κατηγορία, γεγονός που συνέβαινε πολύ πριν τυποποιηθεί και μελετηθεί η εν λόγω κατηγορία σταδιοδρομίας από το αντίστοιχο επιστημονικό πεδίο, ή εφαρμοστεί σε άλλου τύπου εργασιακά περιβάλλοντα (Bennet, 2008). Η σταδιοδρομία χαρτοφυλακίου συνδέεται με μια εναλλακτική μορφή εργασίας και οικονομίας, αυτή του ανεξάρτητου εργαζόμενου (freelancer, Wood et al., 2018, σ. 13) και την οικονομία gig² (gig economy, Wood et al., 2018, σ. 2) αντίστοιχα (Ashton, 2015· Wood et al., 2018).

Η οικονομία gig και η ανεξάρτητη εργασία βασίζεται σε μια προσωρινή συμφωνία μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου έως την περάτωση ενός συγκεκριμένου έργου ή υπηρεσίας έναντι μιας αντιμισθίας. Αυτό σημαίνει πως η εν λόγω εργασία είναι δομικά αδέσμευτη, χωρίς μακροπρόθεσμες προσδοκίες και από τις δύο πλευρές. Η διασύνδεση μεταξύ εργαζόμενου και εργοδότη ή πελάτη μπορεί να γίνει με πλήθος μέσων (αγγελίες, Τύπος, διαφήμιση, στόμα με στόμα κ.α.), ωστόσο η συντριπτική πλειοψηφία αυτών των συναλλαγών πραγματοποιείται πλέον μέσω διαδικτυακών πλατφορμών.

² Ο όρος gig δεν έχει μεταφραστεί αυτολεξεί στα ελληνικά στο δεδομένο συγκεκριμένο. Περιφραστικά, είναι συνώνυμος της ευκαιριακής δουλειάς. Η χρήση της λέξης gig είχε αρχικά τη σημασία της αμειβόμενης μουσικής εμφάνισης, και σύντομα άλλες ευκαιριακές εργασίες, καθιερώθηκε από τους τζαζ μουσικούς στις αρχές του 20ου αιώνα (Gold, 1964, σ. 123-124). Η καθιέρωση και ευρεία χρήση του όρου για να περιγράψει γενικά ευκαιριακές εργασίες αποδίδεται στον συγγραφέα Jack Kerouac (1922-1969) (Parigi & Ma, 2016).

Για το λόγο αυτό η σύγχρονη οικονομία gig είναι πρακτικά συνώνυμη με την “οικονομία πλατφόρμας” (platform economy, Kenney & Zysman, 2016, σ. 61), όρος ο οποίος περιγράφει την αυξανόμενη επιρροή κυρίαρχων διαδικτυακών πλατφορμών στην οικονομία (Kenney & Zysman, 2016· Parigi & Ma, 2016· Wood et al., 2018).

Σε γενικές γραμμές, η ανεξάρτητη εργασία χαρακτηρίζεται από ευελιξία και ελευθερία επιλογής. Η Stokes (2021) ορίζει τις σταδιοδρομίες χαρτοφυλακίου ως “συνδυασμό ρίσκου, αυτοδιαχείρισης και διαρκή αναζήτηση εργασιακών ευκαιριών” (σ. 351). Επισημαίνει επίσης πως χαρακτηρίζονται από προσαρμοστικότητα, η οποία προκύπτει από την καλλιέργεια μεγάλου εύρους καλλιτεχνικών και εμπορικών δεξιοτήτων, αλλά πολυδιάστατου χαρτοφυλακίου εργασιών σε διαφορετικούς τομείς, επαγγέλματα και αγορές.

Η σταδιοδρομία χαρτοφυλακίου προσφέρει επίσης μεγαλύτερη ελευθερία όσον αφορά την επιλογή των εργοδοτών. Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά την αυτοδιάθεση του εργαζόμενου ατόμου, δηλαδή την ανάληψη έργων κατά βούληση, δίνοντας αποκλειστικά στο εργαζόμενο άτομο τη δυνατότητα επιλογής. Τέλος, η σταδιοδρομία χαρτοφυλακίου χαρακτηρίζεται από ποικιλία και πλουραλισμό. Αυτό διευρύνει το φάσμα των εργασιακών εμπειριών, τις ικανότητες που καλλιεργούνται κατά την περάτωση διαφόρων έργων, την αυτομόρφωση και συνεχιζόμενη μάθηση, αλλά και την αυτοπεποίθηση του εργαζόμενου ατόμου αναφορικά με τις εκταμιεύσιμες από την εργασία ιδιότητές του (Ashton, 2015· Stokes, 2021· Wood et al., 2018).

1.2: Εργασιακή συμβουλευτική

1.2.1 Σύντομη ιστορική επισκόπηση

Η επιστημονική μελέτη της εργασίας, και ακολούθως η γέννηση του επιστημονικού πεδίου της εργασιακής συμβουλευτικής έλαβε χώρα σε αναπτυσσόμενα κράτη του Δυτικού Κόσμου στα τέλη του 19ου αιώνα-αρχές του 20ού αιώνα. Έχει διατυπωθεί η άποψη πως η εμφάνιση της εργασιακής συμβουλευτικής συμπίπτει με την τάση ορισμού ή/και επανακαθορισμού της ανθρώπινης ζωής από διάφορες πλευρές, όπως ανθρώπινα δικαιώματα, πολιτική, οικονομία και κοινωνία. Κάποια από τα χαρακτηριστικά φαινόμενα που παρουσιάστηκαν την ίδια περίοδο ήταν α) η σταδιακή μετάβαση από την αγροτική στη βιομηχανική οικονομία, β) η αστικοποίηση μεγάλου μέρους του πληθυσμού, γ) η μεγάλη πρόοδος σε ανθρωπιστικές επιστήμες όπως η ψυχολογία και η κοινωνιολογία. δ) αλληπάλληλες εθνικές και διεθνείς οικονομικές κρίσεις (Fornieris, 2019· Hevelone, 2019· McCash et al., 2021· Pope, 2000· Zunker, 2005).

Ορόσημο για την ιστορία της εργασιακής συμβουλευτικής ήταν η ίδρυση υπηρεσίας με ρόλο την εργασιακή συμβουλευτική το 1908 στη Βοστώνη, καθώς και η έκδοση οδηγού που σχετικό με την επιλογή επαγγέλματος με τίτλο “Επιλέγοντας Εργασία (“Choosing a Vocation”, Zunker, 2005, σ. 4-5) το 1909. Τα δύο αυτά εγχειρήματα ήταν έργο του Frank Parson, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μελετητές ως “ο πατέρας της εργασιακής συμβουλευτικής”. Κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα η έναρξη προγραμμάτων εργασιακής συμβουλευτικής αρχίζει να καθιερώνεται σε αμερικάνικα σχολεία και κολέγια. Η έρευνα γύρω από την εργασιακή συμβουλευτική και η καθιέρωση της σημασίας της ευνοήθηκε από το ενδιαφέρον της επιστημονικής κοινότητας και της κοινής γνώμης για την μέτρηση ικανοτήτων, νοημοσύνης και άλλων χαρακτηριστικών προσωπικότητας, τομείς που γνώρισαν ιδιαίτερη ανάπτυξη τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα (Forneris, 2019· Hevelone, 2019· McCash et al., 2021· Pope, 2000· Zunker, 2005).

Το διάστημα μεταξύ των δεκαετιών του 1930 και 1950 χαρακτηρίζεται από δύο μεγάλης ισχύος και σημασίας γεγονότα για τη διεθνή ιστορία: α) η διεθνής οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 1929 από το χρηματιστήριο των ΗΠΑ και β) ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Κατά την περίοδο της Μεγάλης Ύφεσης (Great Depression), ο θεσμός της εργασίας δέχτηκε σημαντικό πλήγμα. Σε προσπάθεια αναπροσαρμογής και ανακατανομής του εργατικού δυναμικού στις συνθήκες κρίσης ιδρύθηκαν διάφορες υπηρεσίες με αντικείμενο την ενημέρωση, εργασιακή συμβουλευτική και διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού μέσω της αμερικανικής κυβέρνησης και άλλων θεσμοθετημένων φορέων. Οι υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής έπαιξαν σημαντικό ρόλο και κατά το άμεσο διάστημα μετά τη λήξη του Β Παγκοσμίου Πολέμου. Η αποστράτευση μεγάλου αριθμού βετεράνων συνδέεται με ευρείας κλίμακας υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής προκειμένου να διευκολυνθεί η επανένταξη τους στον εργασιακό στίβο (Forneris, 2019· Hevelone, 2019· McCash et al., 2021· Pope, 2000· Zunker, 2005).

Οι δεκαετίες 1950 έως και 1980 χαρακτηρίζονται από την διαρκώς κλιμακούμενης έντασης σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και ΕΣΣΔ και των αντίστοιχων σφαιρών επιρροής τους. Ο χαρακτηρισμός που έχει επικρατήσει για να περιγράψει την εποχή αυτή είναι Ψυχρός Πόλεμος (Cold War). Στο χώρο της μελέτης της εργασίας σταδιοδρομίας και επαγγελματικής συμβουλευτικής, από τη δεκαετία του 1950 κι έπειτα όλο και περισσότερες θεωρίες δημοσιεύονται και τίθενται σε εφαρμογή. Από τη δεκαετία του 1960, η αμερικάνικη κυβέρνηση και κυβερνητικοί εκπαιδευτικοί φορείς, όπως σχολεία και κολέγια, αυξάνουν τη στήριξη και το ενδιαφέρον τους σχετικά με διάφορες υπηρεσίες

συμβουλευτικής σταδιοδρομίας (Forneris, 2019· Hevelone, 2019· McCash et al., 2021· Pope, 2000· Zunker, 2005).

Από τη δεκαετία του 1980 και εφεξής, παρατηρείται μια περαιτέρω επέκταση των υπηρεσιών εργασιακής συμβουλευτικής. Οι δεκαετίες αυτές χαρακτηρίζονται από μια αυξανόμενη τάση συμπεριληπτικότητας όσον αφορά τη σταδιοδρομία και την εργασία, δίνοντας έμφαση στη μελέτη και συμβουλευτική που αφορά την απασχόληση ευπαθών κοινωνικά ομάδων και την ισότητα, χαρακτηριστικό του οποίου αποτέλεσμα είναι η σημασία της εργασιακής χειραφέτησης γυναικών, ατόμων με αναπηρία και ατόμων που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες. Κατά τη δεκαετία του 1990, η χρήση του διαδικτύου αρχίζει να είναι προσβάσιμη στο ευρύ κοινό, προσφέροντας περαιτέρω ευκαιρίες για αναζήτηση εργασιακών ευκαιριών και εναλλακτικών μονοπατιών σταδιοδρομίας, συντελώντας σε αναμόρφωση της κοινής πρακτικής των εργασιακών συμβούλων. Οι γενικότερη τάση της συμβουλευτικής αρχίζει να στρέφεται στο άτομο, την οπτική του και το προσωπικό του αφήγημα, επηρεασμένη από την κονστρουκτιβιστική θεώρηση (Forneris, 2019· Hevelone, 2019· McCash et al., 2021· Pope, 2000· Zunker, 2005).

1.2.2 Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, η μελέτη της εργασίας και της σταδιοδρομίας αρχίζει να καθιερώνεται από τη δεκαετία του 1950 και εξής, με τη χρήση και εξάπλωση του όρου “επαγγελματικός προσανατολισμός” για την περιγραφή δράσεων και υπηρεσιών που αφορούν την ενημέρωση γύρω από την εργασία, απασχόληση και σταδιοδρομία. Ορόσημα αποτελούν η καθιέρωση υπηρεσιών εργασιακής καθοδήγησης από το Υπουργείο Εργασίας το 1953, ενώ το 1955 για πρώτη φορά καταρτίστηκαν και ανέλαβαν δράση καταρτισμένοι εργασιακοί σύμβουλοι. Ταυτόχρονα, η εργασιακή συμβουλευτική έγινε διαθέσιμη ως μάθημα στο πρόγραμμα σπουδών ακαδημαϊκών τμημάτων δύο παιδαγωγικών τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στόχος των προσπαθειών αυτών ήταν η βοήθεια των ατόμων στο να επιλέξουν εργασιακή ενασχόληση βάσει των προσωπικών του ψυχοδυναμικών και προσωπικών χαρακτηριστικών (ΔΥΠΑ, n.d.· Kassotakis, 2017).

Κατά την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974), μάθημα αντίστοιχου αντικειμένου εισήχθη στο πρόγραμμα σπουδών του εκπαιδευτικού ιδρύματος “Γυμνάσιο”, ενώ αντίστοιχες ενέργειες έλαβαν χώρα σε τμήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εκπαιδευτών τεχνικών επαγγελματιών. Μεγάλης σημασίας γεγονός της αντίστοιχης περιόδου

είναι η ίδρυση του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) το 1969. Ωστόσο, παρά τις προσπάθειες και κινήσεις προς βελτιστοποίηση της ενημέρωσης γύρω από ζητήματα εργασίας και σταδιοδρομίας, οι υπηρεσίες συμβουλευτικής ήταν πρακτικά ιδιαίτερα περιορισμένες σε εύρος και ποιότητα έως τις αρχές της δεκαετίας του 1980 (ΔΥΠΑ, n.d.· Kassotakis, 2017).

Το 1976 εισάγεται και έως το 1981 εφαρμόζεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το μάθημα Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός. Ο φορέας που ήταν υπεύθυνος για το σχεδιασμό του εν λόγω μαθήματος ήταν ο φορέας που αργότερα μετονομάστηκε σε Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (ΠΙ). Κύριος στόχος του μαθήματος ήταν η ενημέρωση των μαθητών για τις εργασιακές ευκαιρίες που υπάρχουν μετά την ολοκλήρωση των σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρά την εφαρμογή του ανωτέρου μέτρου, η ποιότητα της παρεχόμενης ενημέρωσης παρέμεινε προσκολλημένη στο σύστημα εξετάσεων και την προετοιμασία για αυτές. Το πρόγραμμα δεν περιελάμβανε απαραίτητες πτυχές για επιτυχή εργασιακή συμβουλευτική, όπως τεχνικές αναζήτησης εργασίας και μεθόδους οργάνωσης σταδιοδρομίας. Εκτός αυτού, στη δεκαετία του 1980 ιδρύονται διάφοροι οργανισμοί με αντικείμενο την προώθηση της εργασιακής συμβουλευτικής και οργάνωσης σταδιοδρομίας, με σημαντικότερο αυτών την Ελληνική Εταιρεία Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΕΛΕΣΥΠ), εκδίδοντας ενημερωτικό υλικό, οργανώνοντας ημερίδες και καταρτίζοντας το ευρύ κοινό έως σήμερα (ΕΛΕΣΥΠ., n.d.· Kassotakis, 2017).

Κατά τη δεκαετία του 1990 έγινε εμφανής η ανάγκη παροχής καλύτερου συντονισμού και οργάνωσης της καθοδήγησης ως προς την εργασία και τη διασύνδεσή της με την εκπαίδευση και κατάρτιση. Το διάστημα 1997 με 2000 πραγματοποιήθηκε αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, κατά την οποία συστάθηκε το Εθνικό Κέντρο Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΚΕΠ), 68 Κέντρα Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού (ΚεΣυΠ), καθώς και 200 Γραφεία Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΓραΣΕΠ) που στεγάζονταν και δραστηριοποιούνταν σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Κατά τη δεκαετία του 2000 και με την αξιοποίηση ευρωπαϊκής χρηματοδότησης και καθοδήγησης, το μάθημα του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού ενσωμάτωσε όλο και περισσότερο ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό, ενώ οι σύμβουλοι ήταν καλύτερα ενημερωμένοι και καταρτισμένοι. Ιδρύθηκαν Γραφεία Σύνδεσης με την Αγορά Εργασίας (ΓραΣΥ), και αντίστοιχες υπηρεσίες σε ιδρύματα

τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης άρχισαν να λειτουργούν προσφέροντας ενημέρωση σε σπουδαστές και εργαζόμενους, συμβάλλοντας στη διασύνδεση εκπαιδευτικού και εργασιακού περιβάλλοντος (Kassotakis, 2017).

Η οικονομική κρίση είχε σημαντικό αντίκτυπο στους φορείς παρεχόμενης εργασιακής συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού στην Ελλάδα. Πολλές υπηρεσίες και γραφεία υποχρηματοδοτήθηκαν, ανέστειλαν τη λειτουργία τους ή συγχωνεύτηκαν με άλλα προς περιορισμό των δημοσίων εξόδων. Τα ΓραΣυ και ΓραΣΕΠ διέκοψαν τη λειτουργία τους, ενώ το ΠΙ συγχωνεύτηκε με άλλες υπηρεσίες στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ο Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός σταμάτησε να αποτελεί αυτόνομο μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η τρέχουσα κατάσταση όσον αφορά την επαγγελματική συμβουλευτική και συμβουλευτική σταδιοδρομίας μπορεί να χαρακτηριστεί λιγότερο ευρεία και διαδεδομένη εν αντιστοιχία με άλλα ευρωπαϊκά κράτη (Kassotakis, 2017).

Σε κύριο ρυθμιστή διασύνδεσης εργοδοτών και εργαζομένων ανήχθη ο ΟΑΕΔ, με τα κατά τόπους Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης (ΚΠΑ) να λειτουργούν υποστηρικτικά ως προς την παροχή προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης εργατικού δυναμικού. Διαφαίνεται μια θεσμική διαφορά στην εφαρμογή της εργασιακής συμβουλευτικής και καθοδήγησης στα πλαίσια της εκπαίδευσης εν συγκρίσει με την εφαρμογή της από τους ανωτέρω φορείς. Στην πρώτη περίπτωση, επιδιώκονται μακροπρόθεσμες μεταβολές στην εργασιακή εξέλιξη του ατόμου, προσφέροντάς του εργαλεία, τεχνικές και μεθόδους οργάνωσης της εκπαίδευσης, κατάρτισης και σταδιοδρομίας του. Στην δεύτερη περίπτωση, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι βραχυπρόθεσμα, με κυριότερο την άμεση απορρόφηση και απασχόληση του ωφελούμενου. Η διάκριση αυτή έχει αρνητικό αντίκτυπο στην αντίληψη και στάση του ευρέος κοινού, απομακρύνοντας την τυπική εκπαίδευση και τα προσόντα που προσφέρει από την απασχολησιμότητα και υποβαθμίζοντας τους φορείς παροχής συμβουλευτικής σε γραφεία ευρέσεως εργασίας (ΔΥΠΑ, n.d.· Kassotakis, 2017· Σιδηροπούλου-Δημάκου et al., 2008).

Η συγχώνευση του ΕΚΕΠ με άλλες υπηρεσίες το 2011 δημιούργησε τον Εθνικό Οργανισμό Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΕΟΠΠΕΠ), στόχος του οποίου είναι “...η στενότερη σύνδεση της εκπαίδευσης και κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η αναβάθμιση των επαγγελματικών προσόντων του εργατικού δυναμικού, η ενδυνάμωση των προοπτικών απασχόλησής του και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, με στόχο τη δημιουργία μιας οικονομίας περισσότερο ανταγωνιστικής και μιας κοινωνίας περισσότερο συνεκτικής...” (ΕΟΠΠΕΠ,

n.d.). Ο ΕΟΠΠΕΠ λειτουργεί υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Παιδείας, και κύρια αρμοδιότητά του είναι η διασύνδεση των υπηρεσιών εκπαίδευσης με την εργασία. Επίσης, ο ΕΟΠΠΕΠ συσχετίζει τις αποφάσεις Υπουργείων Παιδείας και Εργασίας, προκειμένου να είναι εφικτή και βιώσιμη τυποποιημένη εθνική πολιτική αναφορικά με την εργασιακή συμβουλευτική και συντονισμό μεταξύ των παραγόντων που την προσφέρουν. Τέλος, ο οργανισμός λειτουργεί ως φορέας παροχής διαπίστευσης προσόντων που σχετίζονται με τη συμβουλευτική, καθορίζοντας τις προδιαγραφές, την ποιότητα και το πλαίσιο άσκησής της, αναπτύσσοντας εργαλεία, συστήματα στάθμισης της επιτυχίας και στήριξη στους επαγγελματίες συμβούλους (Kassotakis, 2017· Σιδηροπούλου-Δημάκου et al., 2008· Σταμπουλής, 2017).

Περισσότεροι φορείς ενημέρωσης και συμβουλευτικής αναφορικά με την εργασία που λειτουργούν επί του παρόντος στην Ελλάδα καταγράφονται στο Παράρτημα 1 του παρόντος γραπτού.

1.2.3 Η συμβουλευτική σταδιοδρομίας σε επαγγέλματα ήχου

Η εργασιακή συμβουλευτική έχει ιδιαίτερη σημασία αναφορικά με τους κλάδους των επαγγελματιών ήχου και μουσικής. Είναι αποδεδειγμένο πως σημαντικό μέρος των αποφοίτων διαφόρων επιπέδων μουσικών σχολών απασχολούνται εν τέλει σε αντικείμενα πολύ διαφορετικά από αυτά που αρχικά ανέμεναν και στα οποία αρχικά εκπαιδεύτηκαν (REACT, 2021). Έρευνα μεταξύ σπουδαστών μουσικής επιβεβαιώνει πως οι προσδοκίες που διαμόρφωσαν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους αποδείχθηκαν πολύ διαφορετικές από την εργασιακή πραγματικότητα, για την οποία καταθέτουν πως σε πολλές περιπτώσεις δεν είχαν δεχτεί κατάλληλη προετοιμασία (Perkins, 2012· REACT, 2021).

Ομοίως, στο χώρο της μηχανικής ήχου, η επαγγελματική συμβουλευτική οφείλει να προσαρμόζεται ταχέως. Πρόκειται για ένα σχετικά πρόσφατα εμφανισθέν επάγγελμα, το οποίο δέχεται σημαντική επιρροή από τις τρέχουσες τεχνολογικές και εμπορικές εξελίξεις. Επί παραδείγματι, αναφέρεται πως πλέον μεγάλο μέρος του παραγόμενου ηχητικού αποτελέσματος παράγεται σε συνθήκες “bedroom-studio”³ (Walzer, 2016, σ. 1), ενώ μεγάλες, ιστορικές εταιρείες ηχητικής παραγωγής χρεοκοπούν

³ Ο όρος bedroom-studio περιγράφει ένα μικρό, φορητό σύστημα ηχογράφησης με βάση συνήθως έναν υπολογιστή οικιακής χρήσης, το οποίο μπορεί να καλύψει πολλές ανάγκες ενός δημιουργού με χαμηλό κόστος, χωρίς την εμπλοκή και εκμίσθωση τεχνικών, επαγγελματικού χώρου και εξοπλισμού.

(Ashbourn, 2021· Kramaric, 2018). Άλλο παράδειγμα ακραίας μεταβολής είναι η λήψη περιοριστικών μέτρων (lockdown) για την αποτροπή εξάπλωσης του Sars CoV 2. Οι απρόβλεπτες αυτές συνθήκες ανέστειλαν τη λειτουργία πολλών επαγγελματικών στούντιο και εκδηλώσεων που απαιτούν ηχητική κάλυψη, εξωθώντας ταυτόχρονα μεγάλο μέρος των δημιουργών σε εξεύρεση άλλων τρόπων κάλυψης των δημιουργικών, καλλιτεχνικών και εργασιακών αναγκών τους (Quinn, 2020· Zarembo, 2020). Ο επαγγελματίας οφείλει να λαμβάνει υπ' όψιν τις τάσεις, να προσαρμόζεται σε αυτές και να παραμείνει ανταγωνιστικός. Η επαγγελματική συμβουλευτική μπορεί να είναι καταλυτική ως προς την ανακάλυψη εργασιακών επιλογών, πιθανών επενδύσεων, σχεδιασμού και απόκτησης εφοδίων (υλικών και άυλων) προς όφελος του επαγγελματία (Ashbourn, 2021· Bielmeier, 2016· Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Kramaric, 2018).

Σύμφωνα με τον Phillips (2013), οι επίδοχοι επαγγελματίες στον τομέα του ήχου οφείλουν να μπορούν να παρουσιάσουν τον εαυτό τους, καθώς και το σύνολο των ικανοτήτων τους. Ένα αποτελεσματικό βιογραφικό μπορεί να συμβάλλει τα πλείστα στην αποτελεσματική αυτοπαρουσίαση ενός επαγγελματία. Η επιτυχής σύνταξη ενός βιογραφικού έγκειται αρχικά στη σαφή και τυποποιημένη απαρίθμηση των διαθέσιμων προσόντων. Με δεδομένο ότι οι εργασίες που αφορούν την επαγγελματική ενασχόληση με τον ήχο περιλαμβάνουν αρκετές εξειδικεύσεις, οι οποίες με τη σειρά τους απαιτούν πλήθος διαφορετικών δεξιοτήτων, η σαφήνεια ως προς το τι μπορεί και τι δεν μπορεί να προσφέρει ο εργαζόμενος είναι καταλυτικής σημασίας πληροφορία για τους εργοδοτικούς φορείς. Ταυτόχρονα, συνίσταται η συνοπτική αλλά ακριβής καταγραφή εργασιακών εμπειριών, προηγούμενων εργοδοτών εάν υπάρχουν, τίτλων σπουδών και άλλων γνώσεων σε συναφή γνωστικά αντικείμενα (Bielmeier, 2016· Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Phillips, 2013).

Στοιχεία προσωπικότητας και συμπεριφοράς που επιδρούν σημαντικά στην επιτυχία των ανερχόμενων επαγγελματιών ήχου είναι η εργατικότητα, η ευσυνειδησία, η αξιοπιστία, η επιμέλεια, η ταπεινοφροσύνη, η οξυμένη κρίση, η επικοινωνία και η τάση για διερεύνηση, πειραματισμό και μάθηση. Σύμφωνα με καταξιωμένους επαγγελματίες του χώρου, εκτός της τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, μεγάλο μέρος της αποτελεσματικότητας ενός επαγγελματία κατακτάται στο περιβάλλον μαθητείας, δηλαδή κατά την πρακτική άσκηση στο εκάστοτε πεδίο εφαρμογών ήχου. Η αντιμετώπιση προβλημάτων, η διεκπεραίωση των απαιτούμενων εργασιών, η διαχείριση του υλικού και των ατόμων και η ανάληψη καθηκόντων με σταδιακά αυξανόμενο κύρος και ευθύνη υπό την καθοδήγηση του έμπειρου επαγγελματία είναι ένα στάδιο καθοριστικό

στη διαμόρφωση του προφίλ του νέου επαγγελματία ήχου (Ashbourn, 2020· Bielmeier, 2016· Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Phillips, 2013).

Εκτός της αναζήτησης εργασίας με συμβατικά μέσα, καταξιωμένοι επαγγελματίες και σύμβουλοι συνιστούν στους νέους επαγγελματίες να στοχαστούν “έξω από το κουτί”, και να ενεργοποιηθούν σε λιγότερο συμβατικές εργασιακές διαδρομές. Διατυπώνεται η άποψη πως δεν υπάρχει μία μόνο ιστορία, ένας απόλυτος οδηγός με σαφή βήματα, στο τέλος του οποίου βρίσκεται η επιτυχία. Αντίθετα, κοινό στοιχείο στην εργασιακή πορεία των επιτυχημένων επαγγελματιών ήχου είναι η διεύρυνση του προσοντολογίου τους, η ενσωμάτωση νέων και εξέλιξη των κεκτημένων ικανοτήτων και δεξιοτήτων στο περιβάλλον εργασίας τους. Η σταδιοδρομία ενός επαγγελματία ήχου είναι δυναμική, ενέχει συνεχείς προκλήσεις και ριζικές μεταβολές. Η διαδικασία αυτή απαιτεί διαρκή αναστοχασμό, ενημέρωση, κατάρτιση και πειραματισμό. Κάθε νέα εργασία οφείλει να αποτελεί ένα νέο βίωμα και ευκαιρία για μάθηση, κάθε έργο ορόσημο και ενδείκτης της τεχνικής στάθμης του εξελισσόμενου επαγγελματία (Ashbourn, 2020· Bielmeier, 2016· Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Phillips, 2013).

1.2.4 Η πληροφόρηση ως υπηρεσία συμβουλευτικής σταδιοδρομίας

Οι υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικής απευθύνονται σε εργαζόμενους διαφόρων εργασιακών τομέων, εργασιακών σχέσεων, ασφαλιστικής νομοθεσίας και πολιτικών απασχόλησης. Υπηρεσίες επαγγελματικής συμβουλευτικής στρέφονται, επίσης, σε νέους ενήλικους, λειτουργώντας υποστηρικτικά στην διαμόρφωση της σταδιοδρομίας τους, την συγκέντρωση προσόντων που βελτιώνουν την απασχολησιμότητά τους, την πληροφόρηση σχετικά με τα εργασιακά τους δικαιώματα και την προάσπισή αυτών κτλ. Τέλος, μεταξύ των πιο σημαντικών για την επαγγελματική συμβουλευτική υπηρεσιών είναι η παροχή υποστήριξης και ενημέρωσης σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Τέτοιες μπορεί να είναι τα άτομα με αναπηρία, άτομα εξαρτημένα από ουσίες, μετανάστες ή πρόσφυγες, άτομα που έχουν υποστεί κακοποίηση, άτομα που έχουν εκτίσει ποινές στερητικές της ελευθερίας και άτομα που διαβιούν σε συνθήκες αστεγίας (Brown & Baraka, 2022· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

Οι τρόποι υποστήριξης ποικίλουν αναλόγως με την ομάδα στην οποία το ωφελούμενο άτομο εμπίπτει. Επί παραδείγματι, η επαγγελματική συμβουλευτική που αφορά εργαζόμενους αφορά εξατομικευμένη πληροφόρηση για θέματα ασφαλιστικής

και εργασιακής νομοθεσίας, όπως κατοχύρωση δικαιώματος σύνταξης και λήψης διαφόρων τύπων αποζημιώσεων. Εκτός αυτών, ενημέρωση προσφέρεται αναφορικά με τα εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις, πληροφόρηση αναφορικά με μεταρρυθμίσεις που αφορούν το επάγγελμά τους και δραστηριότητα των συλλογικών και κλαδικών οργάνων. Τέλος, η επαγγελματική συμβουλευτική σε εργαζόμενους μπορεί να εστιάσει στην εύρεση μεθόδων και εργαλείων για τη διαχείριση ζητημάτων που προκύπτουν από το εργασιακό περιβάλλον, όπως εργασιακό άγχος, συγκρούσεις στο χώρο εργασίας, βελτίωση επικοινωνίας στον εργασιακό χώρο κτλ. (Brown & Baraka, 2022· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

Σε γενικές γραμμές, η επαγγελματική συμβουλευτική που απευθύνεται σε νέους ενήλικους έχει ως στόχο την υποβοήθησή τους στην ομαλή ένταξη στην αγορά εργασίας, δηλαδή την προετοιμασία για την ανάληψη ρόλων εργαζόμενου ατόμου. Κάποιοι από τις κύριες δράσεις της επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι η καθοδήγηση για την κατάρτιση αποτελεσματικού βιογραφικού, η προετοιμασία για τις συνεντεύξεις από πιθανούς εργοδότες, τρόποι και εργαλεία για αναζήτηση εργασίας, η σύνταξη ατομικού επαγγελματικού σχεδίου δράσης και σύσταση πηγών ενημέρωσης και πληροφόρησης. Μια από τις κυριότερες λειτουργίες της επαγγελματικής συμβουλευτικής σε νέους ενήλικους εστιάζει στις επιλογές σπουδών και τη συσχέτισή τους με την αγορά εργασίας, ώστε οι ωφελούμενοι να είναι σε θέση να λάβουν αποφάσεις αναφορικά με την εκπαίδευσή τους ενημερωμένοι. Τέλος, σημαντική παράμετρος της επαγγελματικής συμβουλευτικής σε νέους ενήλικους εστιάζει στην κατανόηση και αξιολόγηση των δικών τους αξιών, χαρακτηριστικών, ικανοτήτων, δεξιοτήτων, ενδιαφερόντων και προτιμήσεων, παράγοντες οι οποίοι είναι καθοριστικοί αναφορικά με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους επιλογές (Brown & Baraka, 2022· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

Κοινό χαρακτηριστικό των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός, όρος ο οποίος περιγράφει την άνιση πρόσβαση αυτών των ατόμων σε ευκαιρίες λόγω κάποιων χαρακτηριστικών τους. Οι υπηρεσίες επαγγελματικής (και άλλων ειδών) συμβουλευτικής έχουν ως στόχο να συμβάλλουν στην εξισορρόπηση αυτών των ανισοτήτων μέσω της ενημέρωσης και της δραστηριοποίησης των ωφελούμενων. Είναι προφανές ότι η επαγγελματική συμβουλευτική οφείλει να προσαρμόζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνιστούν την κατά περίπτωση ευαλω-

τότητα, προκειμένου να είναι ικανή να συμβάλλει στην καταπολέμησή τους. (Γραμματικά & Χαραλαμπίδης, 2016· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

Σε όλα τα ανωτέρω παραδείγματα, ένα από τα κύρια συστατικά της επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι η πληροφόρηση και ενημέρωση. Ως πληροφόρηση/ενημέρωση μπορεί να οριστεί η πτυχή της συμβουλευτικής κατά την οποία το ωφελούμενο άτομο λαμβάνει πληροφορίες σχετικά με κάποιον κλάδο, επάγγελμα ή/και εργοδοτικό φορέα, όπως το ισχύον νομικό καθεστώς, συνθήκες εργασίας και εργασιακού περιβάλλοντος, περιγραφή επαγγελματικών καθηκόντων, απαιτήσεις σε τυπικά προσόντα, μισθολογικό και ασφαλιστικό καθεστώς, ύπαρξη και δράση συλλογικών οργάνων κτλ. (Deng et al, 2022). Επομένως, το στάδιο της πληροφόρησης και ενημέρωσης ως τμήμα των υπηρεσιών επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι πιθανό να λειτουργήσει καταλυτικά ως προς την διαμορφούμενη στάση και δράση των ωφελούμενων (Brown, 2013· Campion et. al, 2022· Patton, 2022· Pordelan et. al, 2018).

Σύμφωνα με τον Brown (2013), μεταξύ των θετικών επιδράσεων που μπορεί να έχει η πληροφόρηση για τους αποδέκτες εργασιακής συμβουλευτικής είναι τα εξής:

- η εύρεση εκπαιδευτικών ευκαιριών που θα συμβάλλει θετικά στην αποδοτικότητά τους,
- η αξιολόγηση των απολαβών τους μέσω σύγκρισης με ομότιμους,
- η διεύρυνση των ικανοτήτων εύρεσης εργασίας,
- η βελτίωση της απασχολησιμότητάς τους,
- η κατανόηση και προάσπιση των εργασιακών τους δικαιωμάτων.

Σύμφωνα με τον Brown (2013), κάποιες από τις συνηθέστερες μεθόδους για επίτευξη ενημέρωσης-πληροφόρησης είναι:

- Προσομοίωση: διαφόρων επιπέδων πολυπλοκότητας προσομοίωση του εργασιακού περιβάλλοντος, από παιχνίδια ρόλων έως την εμπλοκή χρήσης εξειδικευμένου εξοπλισμού εικονικής πραγματικότητας.
- Παιχνίδια: διαφόρων τύπων και σχεδιασμού παιχνίδια που μεταφέρουν τις απαραίτητες πληροφορίες στους ωφελούμενους.
- Συνεντεύξεις με ειδικούς: η προσωπική επικοινωνία και συζήτηση με εν ενεργεία επαγγελματίες.
- Άμεση παρατήρηση: η εξωτερική παρατήρηση ενός πραγματικού εργασιακού περιβάλλοντος.

- Παρακολούθηση εργασίας (job shadowing): η κοντινή παρακολούθηση κατά την τέλεση διάφορων εργασιακών καθηκόντων, θέσεων.
- Ημέρες σταδιοδρομίας: η αφιέρωση ολόκληρου του ωραρίου σε πληροφόρηση γύρω από μια επαγγελματική δραστηριότητα.
- Ημερίδες σταδιοδρομίας: η αφιέρωση τμήματος του ωραρίου σε πληροφόρηση γύρω από μια επαγγελματική δραστηριότητα.
- Προγράμματα εργασιακής εμπειρίας: η άμεση συμμετοχή των ωφελούμενων στο περιβάλλον εργασίας.

Παρότι, όμως, υπάρχουν και εφαρμόζονται αποτελεσματικά αναφορικά με την ενημέρωση-πληροφόρηση όλες οι ανωτέρω μέθοδοι, το πιθανότερο είναι ότι η ενημέρωση των ωφελούμενων αλλά και των συμβούλων προέρχεται από δεδομένα και όχι από προσωπική παρατήρηση. Αυτό σημαίνει ότι η κύρια πηγή πληροφόρησης είναι αναφορές που εμποτεύονται από άλλους, κρατικούς και μη, φορείς. Επίσης, κύριο μέσο διάδοσης της πληροφορίας είναι πλέον είναι το διαδίκτυο. Ομολογουμένως, η πρόσβαση στην αντίστοιχη πληροφορία είναι τάχιστα, ανέξοδη, διεθνής και στο μεγαλύτερο βαθμό εύκολα προσβάσιμη (Brown & Baraka, 2022· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

Παρόλα, όμως, τα ανωτέρω θετικά χαρακτηριστικά, εγείρονται προβληματισμοί αναφορικά με την ποιότητα της παραπάνω πληροφορίας. Αρχικά, η αξία της πληροφορίας εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από την ποιότητα ενημέρωσης, αξιοπιστία και εγκυρότητα του εντεταλμένου εποπτικού φορέα. Με δεδομένο ότι το κύρος αυτού είναι υψηλό, η διαδικασία της πληροφόρησης επιτυγχάνεται. Ωστόσο, η πράξη επιβεβαιώνει ότι μεγάλο μέρος των δημοσιευμένων και αναρτημένων πληροφοριών δεν είναι πάντα έγκυρο, σύγχρονο και πλήρες, χαρακτηριστικό το οποίο υποβαθμίζει ή ακυρώνει εξ ολοκλήρου τη διαδικασία της πληροφόρησης και ενημέρωσης του ωφελούμενου (Brown & Baraka, 2022· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

Για τον λόγο αυτό, μέρος των αρμοδιοτήτων των φορέων παροχής επαγγελματικής συμβουλευτικής είναι η κατά το δυνατόν έγκαιρη ενημέρωση τους αναφορικά με τις τρέχουσες εξελίξεις σε τομείς ενδιαφέροντος του ωφελούμενου, αντλώντας και οι ίδιοι πληροφόρηση από έγκριτους, διαπιστευμένους και υψηλής ποιότητας και κύρους παρόχους πληροφοριών. Μεταξύ των κυριότερων παρόχων ορθής πληροφόρησης

είναι τα αρμόδια υπουργεία και πάροχοι που εποπτεύονται άμεσα από αυτά, και δευτερευόντως οργανισμοί πληροφόρησης υψηλού κύρους και αξιοπιστίας (Brown & Baraka, 2022· Hirschi, & Froidevaux, 2019· Kenny et. al, 2018· Waalkes et. al., 2019).

1.3 Επαγγελματική μονογραφία

Το υλικό, ο σχεδιασμός και η οργάνωση των πληροφοριών σε σχέση με τα επαγγέλματα ήχου βασίζονται στην τυποποιημένη μορφή της επαγγελματικής μονογραφίας. Η επαγγελματική μονογραφία είναι ένα ολιγοσέλιδο γραπτό το οποίο περιλαμβάνει βασικές πληροφορίες σχετικά με ένα επάγγελμα. Σύμφωνα με την επίσημη σελίδα του ΕΟΠΠΕΠ, οι επαγγελματικές μονογραφίες “παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με τη φύση της εργασίας, τις απαιτούμενες εκπαιδευτικές διαδρομές, δεξιότητες και ικανότητες, τις συνθήκες εργασίας και τις προοπτικές απασχόλησης στη σύγχρονη αγορά εργασίας. [...] αποτελούν ένα εργαλείο πληροφόρησης για σύγχρονες ειδικότητες” (ΕΟΠΠΕΠ, n.d.). Η επαγγελματική μονογραφία είναι ένα μέσο πληροφόρησης σχετικά με κάποια επαγγελματική δραστηριότητα, περιλαμβάνει, δηλαδή, τις αναγκαίες πληροφορίες που περιγράφουν την κοινωνική, εκπαιδευτική, προσωπική και λοιπές διαστάσεις μιας εργασιακής απασχόλησης (6ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου, 2012· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η σύνταξη επαγγελματικών μονογραφιών όσον αφορά τις επικρατέστερες επιλογές εργασίας και σταδιοδρομίας στον κλάδο του ήχου. Η παράθεση των πληροφοριών ακολουθεί τις προαναφερθείσες προδιαγραφές από άποψη οργάνωσης και περιεχομένου. Αποσκοπείται η κατά το δυνατόν ευρύτερη και πληρέστερη καταγραφή των επαγγελματικών απαιτήσεων, εργασιακού αντικειμένου, σημαντικών επαγγελματικών δράσεων, επιλογών εκπαίδευσης, περιβάλλοντος εργασίας, επιλογών σταδιοδρομίας και συλλογή φορέων ενημέρωσης αναφορικά με τα διακριτά επαγγέλματα που άπτονται του χώρου του ήχου (6ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου, 2012· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

1.3.1 Περιγραφή Επαγγέλματος

Στο τμήμα αυτό περιγράφονται τα κύρια και δευτερεύοντα καθήκοντα ενός επαγγέλματος, καθώς και τυχόν επαγγελματικές ειδικότητες που δύναται να προκύψουν. Στο ίδιο τμήμα καταγράφονται οι προαπαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και χαρακτηριστικά προσωπικότητας που είναι απαραίτητα για την άσκηση ενός

επαγγέλματος. Στην περιγραφή του επαγγέλματος περιλαμβάνονται οι γενικές δράσεις και οι τομείς ευθύνης, στα πλαίσια των οποίων εκτελούνται εργασίες που εκπληρώνουν έναν γενικό επαγγελματικό σκοπό. Με άλλα λόγια, “παρουσιάζει το τι πρέπει να γίνει για να επιτευχθεί ο κεντρικός σκοπός του επαγγέλματος” (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007, σ. 22· Γούλας & Λιντζέρης, 2017· Κυρμίση, 2021· Λιντζέρης & Γούλας, 2015).

Ο επαγγελματικός σκοπός καθορίζεται από αρμόδια συλλογικά και επιστημονικά κλιμάκια, λαμβάνοντας υπ’ όψιν τον τεχνικό καταμερισμό των εργασιών και την γενικότερη εργασιακή δεοντολογία. Η περιγραφή του επαγγέλματος συνδέεται με το αντικείμενο, τις δράσεις και την ιδιοτυπική ταυτότητα των ποικίλων επαγγελματικών κλάδων που καλούνται να περιγράψουν. Η περιγραφή ορίζεται κατά περίπτωση από τους εξειδικευμένους ερευνητές του εκάστοτε επαγγέλματος, θεσμοθετημένων επιστημονικών φορέων για τη μελέτη της εργασίας, και, ενίοτε, τους ίδιους τους εργαζόμενους, βάσει της χρηστικότητας της περιγραφής (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Γούλας & Λιντζέρης, 2017· Κυρμίση, 2021· Λιντζέρης & Γούλας, 2015).

1.3.2 Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης

Στο εν λόγω τμήμα καταγράφονται αρχικά τα τυπικά προσόντα και κατοχή τίτλων συγκεκριμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας που απαιτούνται στα πλαίσια ενός επαγγέλματος. Ως τυπικά προσόντα ορίζονται οι σταθμισμένοι τίτλοι πιστοποίησης γνώσεων, ικανοτήτων, δεξιοτήτων διαφόρων βαθμίδων, ή/και εργασιακή εμπειρία που θεωρούνται προαπαιτούμενα για την απασχόληση ενός εργαζόμενου σε συγκεκριμένη εργασιακή θέση. Η αξία των τυπικών προσόντων έγκειται στην επικύρωση που εξασφαλίζουν οι εγγυητικοί φορείς-πάροχοι. Φορείς με το μεγαλύτερο κύρος είναι δημόσιοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί της ημεδαπής, είτε είναι οι ίδιοι υλοποιητές της εκπαιδευτικής διαδικασίας, είτε έχουν μόνο τον ρόλο της αξιολόγησης, στάθμισης και διαπίστευσης των ανωτέρω προσόντων (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· ΕΟΠΠΕΠ, n.d.· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

Στους έγκριτους φορείς διαπίστευσης υπάγονται επίσης διεθνείς οργανισμοί υψηλού κύρους και αναγνώρισης, όπως πανεπιστημιακά ιδρύματα της αλλοδαπής. Για την επιτυχή αντιστοίχιση ισοτιμίας των απονεμόμενων τίτλων από φορείς της αλλοδαπής υπάρχει περίπτωση να απαιτούνται επιπλέον ενέργειες από τους κατόχους τους. Οργανισμός που είναι επιφορτισμένος με τη διενέργεια εξετάσεων-ενεργειών για την

επικύρωση της ισοτιμίας εκπαιδευτικών τίτλων στην ημεδαπή είναι ο Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ) (ΔΟΑΤΑΠ, n.d.· Κυρμίτση, 2021· Τερζάκη, 2016).

Οι γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα ενός επαγγελματία στο περιβάλλον εργασίας. Η καταγραφή των γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων γίνεται σε οργανωμένα, αυτοτελή σύνολα, καθιστώντας την πληροφορία ευπρόσληπτη σε κάθε ενδιαφερόμενο επαγγελματία, εργοδότη και εκπαιδευτικό φορέα. Το τμήμα καταγραφής γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη διάγνωση των αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης του εκάστοτε επαγγέλματος, συμβάλλοντας σε βελτιωμένες υπηρεσίες και ενέργειες προετοιμασίας των επαγγελματιών, και μακροπρόθεσμα σε βελτιστοποίηση της αποδοτικότητάς τους στην τοπική και διεθνή αγορά εργασίας (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Γούλας & Λιντζέρης, 2017· Λιντζέρης & Γούλας, 2015).

Ως γνώση (knowledge) ορίζεται “το αποτέλεσμα διανοητικής διεργασίας και εσωτερικής αναπαράστασης εννοιών, γεγονότων και πράξεων, που είναι δυνατόν να προέρχονται τόσο από την επαγγελματική ή πρακτική εμπειρία όσο και από το σύστημα της τυπικής εκπαίδευσης ή κατάρτισης” (ΚΥΑ 110998/2006, Τεύχος 2, Άρθρο 2, Παρ. 2.3, ΦΕΚ 566/Β/08.05.2006, σ. 7333). Στον ανωτέρω ορισμό περιλαμβάνονται δύο τύποι γνώσης, η ρητή γνώση (explicit knowledge, Davies, 2015, σ. 74), που περιλαμβάνει την ικανότητα ρητής κατανόησης και αναμετάδοσης θεωρητικών και εννοιολογικών γνώσεων, η άρρητη γνώση (inexplicit knowledge, Davies, 2015, σ. 74) ή σιωπηλή γνώση (tacit knowledge, Davies, 2015, σ. 74) που αφορά γνώσεις μη ρητά αποδόσιμες που αποκτώνται μέσω εναλλακτικών, μη τυπικών εκπαιδευτικών διαύλων, βιωμάτων και προσωπικών εμπειριών (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Γούλας & Λιντζέρης, 2017· Davies, 2015).

Ως δεξιότητα (skill) ορίζεται “ο συνδυασμός γνώσης και εμπειρίας που απαιτείται για την επίτευξη συγκεκριμένου φυσικού ή διανοητικού έργου ή την άσκηση εργασίας” (ΚΥΑ 110998/2006, Τεύχος 2, Άρθρο 2, Παρ. 2.4, ΦΕΚ 566/Β/08.05.2006). Ένας από τους πιο πρακτικούς ορισμούς είναι η αντίληψη μιας δεξιότητας “ως στοχευμένη και καλά οργανωμένη συμπεριφορά που αποκτάται μέσω εξάσκησης και εκτελείται με οικονομία προσπάθειας” (Proctor & Dutta, 1995, σ.18). Σημαντικά στοιχεία του ανωτέρω ορισμού είναι, αρχικά, η συμπερίληψη της εξάσκησης συν τω χρόνω στην ανάπτυξη της δεξιότητας. Άξιος αναφοράς είναι, επίσης, ο ρόλος που παίζει το εξωτερικό

περιβάλλον και οι συνθήκες στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Επιπλέον, ο ορισμός συμπεριλαμβάνει την δόμηση της συμπεριφοράς σε λογικά και συνεκτικά πρότυπα για την κατάκτηση μιας δεξιότητας. Σημαντική παράμετρος είναι, τέλος, ο περιορισμός των γνωστικών απαιτήσεων με την αύξηση της εμπειρίας στα πλαίσια των δεξιοτήτων (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Μακρή, 2020· Winterton et al., 2006).

Ως ικανότητα ορίζεται “η δυνατότητα εφαρμογής γνώσεων, δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας, ώστε το άτομο να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες συνθήκες και απαιτήσεις της εργασίας του αλλά και να προσαρμόζεται σε μεταβαλλόμενα εργασιακά περιβάλλοντα” (ΚΥΑ 110998/2006, Τεύχος 2, Άρθρο 2, Παρ. 2.5, ΦΕΚ 566/Β/08.05.2006, n.d.). Επίσης, σύμφωνα με τους Winterton et al. (2006), οι ικανότητες αφορούν τη “δυνατότητα του ατόμου να χρησιμοποιεί σε δεδομένη στιγμή αποκτηθείσες ιδιότητες/γνώσεις και/ή κλίσεις σε συνθήκες ή σε μεταβαλλόμενες καταστάσεις” (Tissot, 2004, σ. 47). Πρόκειται για ανθρώπινα χαρακτηριστικά που μπορούν να αποδοθούν σε διάφορα ποσοστά σε εκ φύσεως αλλά και προερχόμενα από την εμπειρία και ενσκόληση ταλέντα (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007, σ. 65).

1.3.3 Εργασιακές συνθήκες

Το εν λόγω τμήμα αφορά τις συνθήκες του εργασιακού περιβάλλοντος ενός επαγγέλματος. Πληροφορίες που περιλαμβάνονται είναι η περιγραφή των συχνότερα συναντώμενων χώρων εργασίας και του εξοπλισμού που απαιτείται για την διεκπεραίωση των επαγγελματικών καθηκόντων. Συχνά, η φύση, οι συνθήκες, τα μέτρα ασφαλείας και οι επιμέρους λειτουργίες ενός χώρου εργασίας καθορίζονται από την εγχώρια και διεθνή νομοθεσία, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη αποδοτικότητα του οργανισμού, ασφάλεια των παρευρισκόμενων και προστασία του εξοπλισμού και/ή των προϊόντων. Για την νόμιμη λειτουργία πολλών επαγγελματικών χώρων απαιτείται η πιστοποίηση ποιότητας με διάφορους τρόπους (πχ ISO), ενώ δεν αποκλείεται να απαιτείται η τακτική εποπτεία και έλεγχος από εξωεπιχειρησιακούς ελεγκτικούς φορείς (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Σταμπουλής, 2017· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

Άλλες πληροφορίες που πιθανώς περιλαμβάνονται στο εν λόγω τμήμα των επαγγελματικών μονογραφιών είναι τα ωράρια, αποδοχές, ασφάλιση, συνταξιοδοτικά δικαιώματα και πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας. Οι ανωτέρω και άλλες παράμετροι αναφορικά με τις συνθήκες εργασίας καθορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Κατ' επέκταση οφείλουν να επικαιροποιούνται τακτικά προκειμένου να απεικονίζουν την

ισχύουσα πραγματικότητα (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Σταμπουλής, 2017· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

1.3.4 Προοπτικές απασχόλησης

Στο εν λόγω τμήμα καταγράφονται οι συχνότερα συναντώμενες επιλογές απασχόλησης των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται σε έναν δεδομένο επαγγελματικό χώρο. Αυτό περιλαμβάνει μεταξύ άλλων καταγραφή διαφόρων τύπων απασχόλησης, διαθέσιμα μονοπάτια σταδιοδρομίας και πιθανούς εργοδοτικούς φορείς (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

Συχνά στο τμήμα αυτό περιλαμβάνονται επίσης πληροφορίες αναφορικά με τις επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας, όπως πιθανότητες απορρόφησης, ποσοστό κορεσμού και/ή ανεργίας του κλάδου, αλλά και πιθανούς εναλλακτικούς τρόπους εξεύρεσης απασχόλησης και εργασιακής αποκατάστασης. Είναι, τέλος, πιθανό να καταγράφονται η συνηθέστεροι τύποι κινητικότητας και εργασιακής εξέλιξης, όπως αναμενόμενες προαγωγές και ανάληψη θέσεων με μεγαλύτερη ευθύνη και κύρος (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016).

1.3.5 Πληροφόρηση

Στο παρόν περιλαμβάνονται χρήσιμοι σύνδεσμοι για την πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων. Μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται στοιχεία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, θεσμοθετημένων συλλογικών οργάνων όπως σωματεία, οργανώσεις και συνδικάτα, κρατικών και ιδιωτικών παρόχων υπηρεσιών ενημέρωσης, πληροφόρησης και συμβουλευτικής. Καταγράφονται διευθύνσεις, τρόποι επικοινωνίας και ιστότοποι ενημερωτικού χαρακτήρα των ανωτέρω (6ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου, 2012· Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016· Τερζάκη, 2016).

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι μεταβολές των συνθηκών στον τομέα της εργασίας είναι πλέον συχνές και ραγδαίες. Ως συνέπεια, είναι πιθανό μεγάλο μέρος του περιεχομένου της αντίστοιχης ενότητας να καθίσταται σχετικά σύντομα απαρχαιωμένο και ανακριβές, καθώς τα διάφορα τύπων θεσμοθετημένα όργανα και πάροχοι πληροφόρησης μετονομάζονται, συγχωνεύονται ή αντικαθίστανται. Κατ' επέκταση, οι φορείς που επωμίζονται ρόλους ενημέρωσης και πληροφόρησης σε ζητήματα εργασίας οφείλουν να είναι διαρκώς συντονισμένοι με τις τρέχουσες εξελίξεις, και να διαθέτουν έγκριτες και σύγχρονες πηγές πληροφόρησης (Βαρβιτσιώτη & Σπηλιώτη, 2007· Κυρμίση, 2021· Τερζάκη, 2016· Τερζάκη, 2016).

Κεφάλαιο 2: Μεθοδολογία

2.1 Είδος έρευνας

Η παρούσα εργασία βασίστηκε στη μέθοδο της βιβλιογραφικής έρευνας. Ως βιβλιογραφική ορίζεται η έρευνα που “επιδιώκει να δώσει απάντηση σε ερωτήματα χωρίς τη συλλογή ερευνητικών-εμπειρικών δεδομένων, στα οποία θα στηριχθεί για να τεκμηριώσει την απάντηση, αλλά σε βιβλιογραφικά δεδομένα, όπως εμπειρικές, θεωρητικές μελέτες ή άλλες βιβλιογραφικές έρευνες και συγγράμματα” (Ινστιτούτο Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης, 2020, σ. 5). Αντιθέτως με άλλα είδη έρευνας, τα οποία στηρίζονται σε συλλογή και ανάλυση εμπειρικών δεδομένων, η αναζήτηση απαντήσεων στα ερευνητικά ερωτήματα πραγματοποιείται με βάση τη συλλογή δεδομένων από δημοσιευμένες έγκριτες πηγές πληροφόρησης (εμπειρικών και θεωρητικών μελετών, άλλων βιβλιογραφικών ερευνών κα) και την ανάλυση, κριτική, σύγκριση, ταξινόμηση και ανασύνθεσή τους (Babbie, 2011· Ζαφειρόπουλος, 2015· Ινστιτούτο Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης, 2020).

Μεθοδολογικά, ακολουθήθηκε η τυπική πορεία για την εκπόνηση της, αρθρωμένη σε πέντε διακριτά στάδια: α) νοηματική απόδοση των συλλεγμένων από τη βιβλιογραφία δεδομένων β) κατηγοριοποίηση των δεδομένων γ) συγκριτική παρουσίαση των δεδομένων δ) κριτική αποτίμηση των δεδομένων και ε) παράθεσή τους με μορφή ενιαίου κειμένου. Τα τμήματα της παρούσας εργασίας (ορισμένα ως κεφάλαια) ακολουθούν επίσης την τυπική δομή βιβλιογραφικής έρευνας, δηλαδή:

α) Εισαγωγή, όπου περιγράφεται ο σκοπός και σχεδιασμός της εργασίας

β) Αποσαφήνιση όρων (Κεφάλαια 1, 2 & 3), όπου επεξηγούνται βασικοί όροι, ορολογία και άλλα εννοιολογικά εργαλεία της έρευνας

γ) Ανασκόπηση της ευρύτερης υπάρχουσας βιβλιογραφίας και εξαγωγή αποτελεσμάτων (Κεφάλαιο 5) και

δ) Συμπεράσματα (Κεφάλαιο 6), δηλαδή κριτική που προκύπτει από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, καταγραφή περιορισμών της έρευνας και προτάσεις για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος (Babbie, 2011· Ζαφειρόπουλος, 2015· Ινστιτούτο Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης, 2020).

2.2 Σκοπός της εργασίας και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα εκπονείται προς διερεύνηση των επιλογών εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας αναφορικά με επαγγέλματα σχετικά με τον ήχο στην Ελλάδα. Αρχικά,

μελετώνται οι επιμέρους εξειδικεύσεις στους κυρίαρχους τομείς επαγγελματικής ενασχόλησης με τον ήχο, όσον αφορά τις απαιτήσεις, τις συνθήκες και το αντικείμενο εργασίας. Διερευνώνται, επίσης, τα συνηθέστερα μονοπάτια σταδιοδρομίας που ακολουθούνται από τους ανωτέρω επαγγελματίες, φορείς απασχόλησης και πεδία επαγγελματικής δράσης. Ταυτόχρονα, στην έρευνα περιλαμβάνονται πληροφορίες που αφορούν την τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση των ανωτέρω επαγγελματιών, όπως ιδρύματα τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και άτυπες εκπαιδευτικές διαδρομές που συμβάλλουν στην βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας των επαγγελματιών ήχου. Στόχος είναι η σύνταξη ενός τεκμηριωμένου και ενημερωμένου εργασιακού οδηγού.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που απαντώνται στην παρούσα εργασία είναι:

1. Ποια είναι τα επαγγέλματα και μονοπάτια σταδιοδρομίας στην σύγχρονη ελληνική αγορά εργασίας αναφορικά με τον ήχο;
2. Μπορούν οι υπάρχουσες υποδομές, προγράμματα σπουδών, φορείς εκπαίδευσης και εργασιακής συμβουλευτικής που είναι διαθέσιμα στην Ελλάδα να προσφέρουν τα απαραίτητα εκπαιδευτικά εφόδια στους επαγγελματίες;

Τα ανωτέρω ερωτήματα καθορίστηκαν από 1) το προσωπικό ενδιαφέρον και εμπειρία του ερευνητή 2) την περιορισμένη ενημέρωση του ευρέος κοινού αλλά και των εν ενεργεία επαγγελματιών όσον αφορά τις εργασιακές επιλογές του κλάδου 3) την επισήμανση της ανάγκης ορθού επαγγελματικού προσανατολισμού και συμβουλευτικής σχετικά με τα εν λόγω επαγγέλματα, όπως αναδείχθηκε από το αντίστοιχο μάθημα του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών, υπό τη διδασκαλία της καθηγήτριας Ιωάννας Παπαβασιλείου, αλλά και τη σύγχρονη βιβλιογραφία.

2.3 Διεξαγωγή της έρευνας

Η επιλογή και αξιολόγηση της σημασίας των πηγών πραγματοποιήθηκε βάση της αξιοπιστίας του φορέα συγγραφής και δημοσίευσης, της χρονολογίας, των αναφορών σε άλλες έγκριτες δημοσιεύσεις, καθώς και την εμπειρία του ερευνητή. Η εύρεση των πληροφοριών πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου, με τη χρήση εξειδικευμένων λέξεων-κλειδιών στην αγγλική και ελληνική γλώσσα. Μεταξύ των επικρατέστερων ήταν τα αποθετήρια Research Gate, Sagepub Publications και JStor. Εξειδικευμένες πληροφορίες όσον αφορά προέρχονται από τις εκδόσεις της Audio Engineering Society, ενός σημαντικού αποθετηρίου στον εξειδικευμένο χώρο της ενασχόλησης με τον ήχο. Τέλος, τα αποθετήρια διάφορων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, με κυριότερο αυτά του

Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Lib Uom και Psepheda) είχαν σημαντική συνεισφορά στην σταχυολόγηση και επισκόπηση πληροφοριών που αφορούν τα υπό μελέτη ζητήματα. Οι πληροφορίες προέρχονται κυρίως από δευτερογενές υλικό, όπως δημοσιεύσεις, άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, ακαδημαϊκά δοκίμια και βιβλία, και δευτερεύοντως από αρχειακό-πρωτογενές υλικό, όπως εκπαιδευτικοί οδηγοί και προγράμματα σπουδών, πρακτικά συνεδρίων και δημοσιευμένες συνεντεύξεις.

Η έρευνα εκτάθηκε σε δύο στάδια. Στο πρώτο τμήμα, η έρευνα στράφηκε σε επιλογές εκπαίδευσης, κατάρτισης και εργασίας που άπτονται των επαγγελματιών ήχου σύμφωνα με την ελληνική βιβλιογραφία· πρόκειται δηλαδή για έρευνα και καταγραφή αρχειακού υλικού. Αρχικά, ερευνήθηκε η εκπαίδευση σχετικά με επαγγέλματα ήχου που προσφέρονται από ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα. Κύρια πηγή άντλησης πληροφοριών ήταν τα προγράμματα σπουδών των αντίστοιχων πανεπιστημιακών τμημάτων, καθώς και οδηγοί σπουδών άλλων ιδρυμάτων εκπαίδευσης. Παράλληλα, στο παρόν τμήμα ερευνήθηκε το τρέχον θεσμοθετημένο από την πολιτεία νομικό πλαίσιο όσον αφορά τα επαγγελματικά δικαιώματα, τις προβλεπόμενες γνώσεις και ισχύ στις οποίες αντιστοιχεί ο τίτλος του εκάστοτε φορέα. Τέλος, με κύρια πηγή άντλησης πληροφοριών τα δημοσιευμένα από τον ΕΟΠΠΕΠ επαγγελματικά περιγράμματα όσον αφορά τα επαγγέλματα ήχου, αλλά και περιγραφές επαγγελματιών που παρέχονται από τον ΟΑΕΔ⁴, πραγματοποιείται μια συνοπτική ανασκόπηση των προβλεπόμενων συνθηκών εργασίας, επαγγελματικών απαιτήσεων και τομέων ευθύνης των επαγγελματιών ήχου στην ελληνική πραγματικότητα.

Στο δεύτερο τμήμα, πραγματοποιήθηκε εκτενής βιβλιογραφική ανασκόπηση όσον αφορά διάφορα χαρακτηριστικά επαγγελματιών που σχετίζονται με τον ήχο. Κατ' αυτό το στάδιο, η έρευνα στράφηκε σε έγκριτες δευτερογενείς πηγές όσον αφορά τις προβλεπόμενες γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες, δικαιώματα και αρμοδιότητες των επαγγελματιών ήχου στη σύγχρονη διεθνή αγορά εργασίας. Κατ' αυτό το ερευνητικό στάδιο ανέκυψαν δεκατρείς διακριτές επαγγελματικές ιδιότητες, οι οποίες και αναλύονται στο εν λόγω τμήμα. Η παράθεση των πληροφοριών γίνεται με τη μορφή επαγγελματικής μονογραφίας, και σε αυτές περιγράφονται τα συχνότερα συναντώμενα περιβάλλοντα εργασίας, εργασιακές απαιτήσεις, εργοδοτικοί φορείς και διαθέσιμα μονοπάτια σταδιοδρομίας για τους επαγγελματίες ήχου.

⁴ Αναφέρεται ότι κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, ο φορέας του ΟΑΕΔ μετονομάστηκε σε ΔΥΠΑ (Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης)

Κεφάλαιο 3: Αποτελέσματα: Επαγγελματικές μονογραφίες επαγγελματιών ήχου

Στο παρόν τμήμα πραγματοποιείται αρχικά έρευνα και παράθεση πληροφοριών όσον αφορά τα επικρατέστερα χαρακτηριστικά που συνδέονται με την επαγγελματική αποτελεσματικότητα (γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες) στον τομέα της επαγγελματικής ενασχόλησης με τον ήχο, όπως τυποποιούνται από τη θεωρία των επαγγελματικών περιγραμμάτων⁵. Εν συνεχεία, καταγράφονται οι επικρατέστερες επιλογές τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης επαγγελματιών ήχου στην Ελλάδα. Τέλος, η έρευνα στρέφεται στις εργασιακές επιλογές και μονοπάτια σταδιοδρομίας που άπτονται του τομέα του ήχου. Στο εκάστοτε τμήμα περιγραφής του επαγγέλματος περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων πληροφορίες που άτυπα ιεραρχούνται σε κύριες και επιμέρους επαγγελματικές λειτουργίες και επαγγελματικές εργασίες⁶. Οι πληροφορίες παρατίθενται με τη μορφή επαγγελματικών μονογραφιών.

3.1 Προφίλ επαγγελματιών ήχου

Όπως αναφέρεται σε πλήθος αντίστοιχων ερευνών, είναι ανέφικτο να δημιουργηθεί ένα γενικεύσιμο περίγραμμα ατομικών ιδιοτήτων που να καλύπτει στην πληρότητά του το εύρος των χαρακτηριστικών που είναι χρήσιμα για την αποτελεσματικότητα ενός επαγγελματία. Ο λόγος είναι ότι τέτοια χαρακτηριστικά λειτουργούν συνδυαστικά με άλλα στοιχεία προσωπικότητας, καθώς και με τις επιμέρους συνθήκες όπου δραστηριοποιείται το άτομο, καθώς και τυχαία περιστατικά που επιδρούν άμεσα ή μακροπρόθεσμα στα ανωτέρω. Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί πως κάποιες ατομικές ιδιότητες τείνουν να έχουν πιο θετικά αποτελέσματα σε μεγαλύτερο πλήθος περιπτώσεων από άλλα, συναρτήσει των εργασιακών συνθηκών όπου αυτά εκδηλώνονται. Η απασχόληση σε επαγγέλματα ήχου δεν αποτελεί εξαίρεση.

3.1.1 Ικανότητες επικοινωνίας

Οι Pras & Guastavino (2011) πραγματοποίησαν έρευνα μέσω ερωτηματολογίου σε 75 μουσικούς και επαγγελματίες ήχου σε σχέση με τα χαρακτηριστικά που μπορούν να συνδεθούν με την επαγγελματική αποτελεσματικότητα στον χώρο του ή-

⁵ Βλέπε υποκεφάλαιο “3.1.4 Γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες”.

⁶ Βλέπε υποκεφάλαια “3.1.1-.2-.3”

χου. Ως κυρίαρχα θετικά χαρακτηριστικά αναδείχθηκαν πρωτίστως η ικανότητα επικοινωνίας, δευτερευόντως συγκεκριμένα προσωπικά χαρακτηριστικά, και ιεραρχικά τρίτες οι τεχνικές και γενικές γνώσεις του επαγγελματία. Στην κατηγορία των ικανοτήτων επικοινωνίας ενέπιπταν η δημιουργία καλού κλίματος εργασίας, εμπιστοσύνη και ειλικρίνεια, συμπεριληπτικότητα και συμβολή στη συγκέντρωση και τον σκοπό.

Ομοίως, σύμφωνα με τον Porcello (2004), η χρήση της γλωσσικής επικοινωνίας σε διάφορα περιβάλλοντα που άπτονται της επαγγελματικής ενασχόλησης με τον ήχο αναδεικνύεται σε ιδιαίτερα σημαντικό χαρακτηριστικό. Η συγκεκριμένη μελέτη υπογραμμίζει τη σημασία της χρήσης ορθής τυποποιημένης ορολογίας στα πλαίσια επικοινωνίας, τόσο μεταξύ ομότεχνων όσο και με τους υπόλοιπους συνεργαζόμενους επαγγελματίες που συλλειτουργούν σε μια εργασία. Η ικανότητα επικοινωνίας αυτού του τύπου προϋποθέτει μόρφωση του επαγγελματία στα πλαίσια τυπικής εκπαίδευσης, μαθητεία σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες αλλά και αντίστοιχο προσωπικό υπόβαθρο όσον αφορά τον γενικό χειρισμό της γλώσσας.

Η διαίσθηση, ως χαρακτηριστικό ανεπτυγμένης συναισθηματικής νοημοσύνης συνεπιδρά θετικά στην διαχείριση ατόμων και συνθηκών σε περιβάλλοντα διεκπεραίωσης εργασιών σχετικών με τον ήχο. Μεταξύ των σημαντικότερων προσωπικών ιδιοτήτων για την αποτελεσματικότητα επαγγελματιών ήχου είναι, επίσης, η υπομονή. Με δεδομένο ότι μεγάλο μέρος των καλλιτεχνικών εργασιών προϋποθέτει την διάδραση με άλλα άτομα (επαγγελματίες, τεχνικούς, πελάτες κτλ.), καθώς και το ότι οι συνθήκες καλλιτεχνικής επιτέλεσης συνεπάγονται συχνά προστριβών και συναισθηματικής φόρτισης, η υπομονή θεωρείται σημαντικό προσόν ενός επαγγελματία ήχου. Σε συνδυασμό με ιδιότητες όπως αποφασιστικότητα, δηλαδή η ικανότητα λήψης αποφάσεων και ικανότητα διεύθυνσης, αλλά και η αυτοσυγκράτηση, η οποία εξασφαλίζει την ψυχραιμία κατά τη διαχείριση κρίσεων, σχηματίζεται ένα προσωπικό προφίλ αναπτυγμένης συναισθηματικής νοημοσύνης και εκλεπτυσμένων ήπιων δεξιοτήτων, το οποίο συνδέεται στενά με την επιτυχία στις σύγχρονες εργασιακές συνθήκες στο χώρο του ήχου (REACT, 2021·Rothstein, 2020· Silverstein, 2017).

3.1.2 Προσωπικότητα

Στην έρευνα των Pras & Guastavino (2011) που προαναφέρθηκε διαπιστώθηκε πως κάποια στοιχεία προσωπικότητας έχουν μεγαλύτερο συντελεστή θετικών επιδράσεων στην αποτελεσματικότητα ενός επαγγελματία ήχου. Ως σημαντικότερα αναδεί-

χθηκαν η ιδιότητα της αποτελεσματικής καθοδήγησης, ανεπτυγμένη αισθητική αντίληψη, ικανότητα κρίσης και πρότασης βελτιώσεων, οργανωτικότητα, ακρίβεια και ικανότητα διαχείρισης χρόνου. Ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε επίσης σε πιο αφηρημένες ιδιότητες, όπως συμπόνια και κατανόηση, υπομονή, διορατικότητα, “ανοιχτομυαλιά” (open mindedness, Pras & Guastavino, 2011, σ. 78) και ευελιξία.

Σύμφωνα με έρευνα της Horning (2004), κρίνεται πως σημαντική ικανότητα στον χώρο των επαγγελματιών ήχου ήταν ανέκαθεν και παραμένει η σιωπηλή γνώση. Όπως αναφέρεται στην ανωτέρω έρευνα, η ικανότητα των ειδικών ήχου ήταν εξ αρχής η ικανότητα διαχείρισης και βελτίωσης συνθηκών που υποβαθμίζουν το ακουστικό αποτέλεσμα, βασισμένοι στην εμπειρία, τη γνώση και τη φαντασία τους. Παρότι έχουν μεσολαβήσει σημαντικές μεταβολές στην κατάρτιση και εκπαίδευση των επαγγελματιών ήχου, την πολυπλοκότητα των δυνατοτήτων των εργαλείων για τη διαχείριση του ήχου και τις απαιτήσεις της βιομηχανίας ηχητικών προϊόντων, διαπιστώνεται ότι η διαίσθηση, η φαντασία και η προσωπικότητα του επαγγελματία ήχου συνεχίζει να είναι καθοριστική για την ταυτότητα και την ποιότητα των ακουστικών αποτελεσμάτων στα οποία εμπλέκεται.

Υπάρχουν αρκετά χαρακτηριστικά προσωπικότητας που παίζουν κρίσιμο ρόλο στην επιτυχία και αποτελεσματικότητα ενός επαγγελματία ήχου. Μεταξύ των θετικών χαρακτηριστικών είναι η οργανωτικότητα, εφόσον ένας επαγγελματίας ήχου συχνά καλείται να διαχειριστεί αποτελεσματικά πλήθος πληροφοριών, εξοπλισμού και χρονοδιαγραμμάτων. Ο οπτιμισμός είναι εξίσου σημαντικός για έναν επαγγελματία ήχου, καθώς λειτουργεί θετικά για τις συνθήκες επιτέλεσης καλλιτεχνικών εργασιών και την αλληλεπίδραση των εμπλεκόμενων ατόμων (REACT, 2021· Rothstein, 2020· Silverstein, 2017).

Η ταπεινοφροσύνη και η προσήγεια θεωρούνται εξίσου σημαντικές με τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά, διότι διευκολύνουν την επικοινωνία, τη συμπάθεια και την αμοιβαιότητα μεταξύ του επαγγελματία ήχου και λοιπών εμπλεκόμενων σε μια εργασία. Δύο ακόμη προσωπικά χαρακτηριστικά που συνδέονται με την επιτυχία είναι η επιμέλεια, με την έννοια της προσοχής στις λεπτομέρειες, και η αξιοπιστία, ορισμένη ως η ικανότητα τήρησης προθεσμιών, διαχείριση χρόνου, προσβασιμότητα κατά την επικοινωνία, και γενικότερα η λειτουργία στα πλαίσια επαγγελματισμού. Ιδιότητες όπως η ικανότητα αποδοτικής εργασίας υπό πίεση, η παρατηρητικότητα και η αίσθηση του χιούμορ αναδεικνύονται σε σημαντικά (Bielmeier, 2017· Rothstein, 2020· REACT, 2021· Silverstein, 2017).

Τέλος, κρίσιμο χαρακτηριστικό για την αποδοτικότητα ενός επαγγελματία ήχου κρίνεται η πρόθεση και ικανότητα διαρκούς μάθησης, η οποία προϋποθέτει ενδιαφέρον, ενασχόληση, ενημέρωση και ικανότητα προσαρμογής. Το χαρακτηριστικό αυτό φέρνει τα επαγγέλματα ήχου στο προσκήνιο των σύγχρονων τάσεων στην εκπαίδευση και κατάρτιση επαγγελματιών, καθώς προϋποθέτει την κατάκτηση εργαλείων και συνηθειών που επιτρέπουν στον επαγγελματία να είναι μέρος της κοινότητας της συνεχιζόμενης μάθησης, αλλά και την ύπαρξη αντίστοιχων φορέων που να προσφέρουν αυτή την υπηρεσία (Brereton et al., 2020· REACT, 2021· Rothstein, 2020· Silverstein, 2017).

3.1.3 Γνώσεις και δεξιότητες

Σύμφωνα με τον Phillips (2013), ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η ενασχόληση του επαγγελματία ήχου με την καλλιτεχνική δράση. Ιδιαίτερα όσον αφορά επαγγελματίες ήχου που δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής, η τεχνική δεξιότητα σε ένα ή περισσότερα μουσικά όργανα, καθώς και η κατανόηση μουσικοθεωρητικών εννοιών υψηλού επιπέδου κρίνεται θεσμική για την επιτυχία ενός επαγγελματία ήχου. Πιο συγκεκριμένα, διατυπώνεται η άποψη πως το μεγαλύτερο ποσοστό των σχετικών επαγγελματιών ήχου οδηγούνται στην επαγγελματική ενασχόληση με τον ήχο λόγω φυσικής κλίσης, αγάπης και ενδιαφέροντος για το συγκεκριμένο αντικείμενο. Ομοίως, για επαγγελματίες που απασχολούνται (και) σε άλλους τομείς ήχου, η γνώση, κατανόηση, καλλιτεχνική ενασχόληση και εμπειρία στο σχετικό μέσο έχει ιδιαίτερα θετική επίδραση στην αποτελεσματικότητά τους. Σε συνδυασμό με την υψηλού επιπέδου γνώση χειρισμού του τεχνικού εξοπλισμού, η ανωτέρω ευαισθησία και πολυεδρική των ακουστικών εμπειριών μπορεί να προδιαγράψει τα βέλτιστα επαγγελματικά αποτελέσματα.

Στην έρευνα των Pras & Guastavino (2011), οι τεχνικές γνώσεις που αναδεικνύονται σε ιδιαίτερα σημαντικές για την αποτελεσματικότητα ενός επαγγελματία είναι η υψηλού επιπέδου θεωρητική και πρακτική γνώση χειρισμού του εξοπλισμού προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επιμέρους απαιτήσεων των διαφόρων εργασιών, καθώς και κατανόηση του επιθυμητού τεχνικού αποτελέσματος και δυνατότητα επίτευξης αυτού. Ομοίως, η εξοικείωση με τη θεωρία και πράξη του εκάστοτε καλλιτεχνικού μέσου κρίνεται ζωτική.

Άλλες γνώσεις και δεξιότητες που συνδέονται με υψηλή επαγγελματική αποτελεσματικότητα είναι αρχικά η ικανότητα κριτικής ακρόασης, της ιδιότητας, δηλαδή, ενός επαγγελματία ήχου να σχηματίζει κρίση και γνώμη για ένα ακουστικό αποτέλεσμα,

καθώς και επιλογών και δράσεων που μπορούν να επιδράσουν θετικά σε αυτό. Η ικανότητα κριτικής ακρόασης συνδέεται τόσο με τη θεωρητική κατάρτιση στον αντίστοιχο χώρο δραστηριοποίησης, όσο και με την εμπειρία του επαγγελματία (Cash-Jones, 2002· REACT, 2021· Philips, 2013· Rothstein, 2020· Silverstein, 2017)..

Χρήσιμα προσόντα και γνώσεις για τον χώρο των επαγγελματιών ήχου είναι η γνώσεις ηλεκτρονικής και ηλεκτροτεχνίας. Αυτά τα προσόντα συντελούν πολύπλευρα στην αποτελεσματικότητα ενός επαγγελματία ήχου, με χαρακτηριστικότερες εφαρμογές την κατανόηση και αξιολόγηση των χαρακτηριστικών των συσκευών και του εξοπλισμού ήχου, τη διάγνωση βλαβών και την ικανότητα διεκπεραίωσης εργασιών συντήρησης και επισκευής διαφόρων επιπέδων (Cash-Jones, 2002· REACT, 2021· Philips, 2013· Rothstein, 2020· Silverstein, 2017)..

Γνώσεις και δεξιότητες που είναι πιθανό να βελτιώσουν την αποδοτικότητα των επαγγελματιών ήχου είναι η γνώση αρχών φυσικής και μαθηματικών. Εφόσον ο ήχος είναι ένα φυσικό φαινόμενο, η θεωρητική κατανόηση των ιδιοτήτων του μπορεί να συμβάλλει τα πλείστα στην αποτελεσματικότερη διαχείρισή του. Τέλος, στο σύγχρονο χώρο της ακουστικής τεχνολογίας, όπου το συντριπτικό ποσοστό των εργασιών πραγματοποιείται σε περιβάλλον ηλεκτρονικού υπολογιστή, η κατοχή γνώσεων πληροφορικής, υπολογιστικού χειρισμού και προγραμματισμού είναι προσόντα που συνεπιδρούν θετικά στην αποτελεσματικότητα των επαγγελματιών ήχου (Cash-Jones, 2002· REACT, 2021· Philips, 2013· Rothstein, 2020· Silverstein, 2017).

3.2 Εκπαίδευση ως επαγγελματίας ήχου στην Ελλάδα

Το αντικείμενο και η εργασία στον ήχο είναι ένα σχετικά νέο επάγγελμα, και είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλένδετο με την τεχνολογική εξέλιξη, δηλαδή τις μεθόδους και τα μέσα καταγραφής, επεξεργασίας, διανομής και αναπαραγωγής του ήχου. Αντίστοιχα, η επίτευξη μιας επιστημονικής και εμπειρικής βάσης, προερχόμενων από την κοινή πρακτική, τη διαρκή μελέτη και πειραματισμό, είναι ακόμα νεότερες. Η διαρκής τεχνολογική εξέλιξη, η αναπροσαρμοζόμενη τεχνική στάθμη και οι μεταβαλλόμενες καλλιτεχνικές τάσεις συμβάλλουν ακόμη περισσότερο στην ρευστότητα και τον διαρκή επαναπροσδιορισμό των απαιτήσεων του επαγγέλματος. Λόγω των ανωτέρω, η τυπική εκπαίδευση σε σχέση με τα επαγγέλματα ήχου, στην προσπάθεια να αποκρυσταλλώσει και να τυποποιήσει τη γνώση και να προσφέρει συγκροτημένα και λειτουρ-

γικά εκπαιδευτικά προγράμματα, έχει πλήθος κατευθύνσεων και ειδικοτήτων, με τίτλους σπουδών διαφόρων επιπέδων. Αυτό είναι το καθεστώς στην εκπαίδευση σε ιδρύματα του εξωτερικού, όσο και του ελληνικού συστήματος εκπαίδευσης.

Στο κατωτέρω τμήμα καταγράφονται κάποιες από τις επικρατέστερες επιλογές εκπαίδευσης και κατάρτισης επαγγελματιών ήχου στην Ελλάδα. Η άντληση των πληροφοριών πραγματοποιείται από τους οδηγούς και προγράμματα σπουδών των αντίστοιχων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

3.2.1 Περιγραφή

Ένας από τους μείζονες τομείς ενδιαφέροντος και απασχόλησης των σπουδαστών και επαγγελματιών ήχου αντίστοιχα είναι η καταγραφή, διαχείριση και επεξεργασία του ήχου σε εφαρμογές που εμπλέκουν ποικιλοτρόπως τη μουσική. Ο κλάδος που περιγράφει το πλαίσιο εξειδίκευσης στον ήχο σε μουσικές εφαρμογές ονομάζεται μουσική τεχνολογία. Χαρακτηριστικό του εν λόγω κλάδου είναι ότι συνδυάζει απαιτήσεις σε τεχνικές γνώσεις όσον αφορά τον ήχο, την τεχνολογία των μέσων καταγραφής, αποτύπωσης και επεξεργασίας του, αλλά και τη μουσική, καλλιτεχνική και αισθητική διάστασή του (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

Εκτός της τυπικής εκπαίδευσης στον τομέα του ήχου που άπτεται του χώρου της μουσικής, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα προσφέρει επίσης τυπική εκπαίδευση σε σχέση με τον ήχο και τα οπτικοακουστικά μέσα, με εμβάθυνση σε ποικίλες εφαρμογές εκτός της μουσικής. Η εκπαίδευση που παρέχεται στον εν λόγω κλάδο είναι πιθανό να καλύπτει βασικές μουσικές γνώσεις, καθώς και αρκετές κοινές τεχνικές, πρακτικές και γενικές γνώσεις. Ωστόσο η διάσταση της μουσικής κατάρτισης συνυπάρχει με πλήθος άλλων πληροφοριών που αφορούν άλλα περιβάλλοντα ηχητικών εφαρμογών (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

3.2.2 Πανεπιστημιακές Σπουδές

Στην Ελλάδα, υπάρχουν 5 τμήματα μουσικών σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης, τα οποία περιλαμβάνουν μαθήματα σχετικά με τον ήχο και τη μουσική τεχνολογία, και κάποια προσφέρουν τίτλο σπουδών μουσικής τεχνολογίας επιπέδου πρώτου πτυχίου (bachelor). Συναρτήσκει των επιμέρους κατευθύνσεων-ειδικοτήτων που προσφέρουν και των μαθημάτων που αυτές περιλαμβάνουν είναι εφικτή η διασύνδεσή τους

με τους τίτλους σπουδών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων του εξωτερικού, όπου οι προφερόμενοι τίτλοι είναι Bachelor of Arts, Bachelor of Fine Arts, Bachelor of Music και Bachelor of Science, ανάλογα με την ποσόστωση μαθημάτων μουσικής, θετικών επιστημών, εκπαίδευσης και άλλων επιστημονικών και καλλιτεχνικών πεδίων (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

Τα μουσικολογικά τμήματα ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι τα:

- Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Σχολή Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Τα διαθέσιμα μαθήματα σχετικά με τον ήχο που παρέχονται στο τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης είναι 7⁷, 3 εκ των οποίων είναι υποχρεωτικά στην ειδίκευση Εφαρμοσμένες Μουσικές Σπουδές/ Μουσική Παιδαγωγική, ενώ όλα είναι διαθέσιμα ως ελεύθερης ή/και υποχρεωτικής επιλογής στις 4 διαθέσιμες κατευθύνσεις του τμήματος (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Πανεπιστήμιο Μακεδονίας: Τμήμα Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης, 2021).

- Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Καλών Τεχνών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Τα διαθέσιμα μαθήματα σχετικά με τον ήχο και την επεξεργασία του είναι 19, εκ των οποίων πολλά είναι υποχρεωτικά και στις δύο διαθέσιμες κατευθύνσεις του τμήματος (Σύνθεση και Μουσικολογία/Μουσικοπαιδαγωγική⁸) (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2021).

⁷ Τα μαθήματα που σχετίζονται με ήχο και τεχνολογία στο πρόγραμμα του τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης είναι τα:

“Εισαγωγή στην Ακουστική”, “Ηλεκτροακουστική”, “Εργαστήριο Μουσικής Τεχνολογίας I & II”, “Ψυχοακουστική”, “Αρχιτεκτονική Μουσικών Χώρων” και “Πολυκάμερη Μουσική Τηλεοπτική Παραγωγή” (Τμήμα Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, 2021).

⁸ Μαθήματα που σχετίζονται με ήχο και τεχνολογία στο πρόγραμμα του τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ είναι τα:

“Εισαγωγή στη μουσική τεχνολογία / πληροφορική”, “Εισαγωγή στη μουσική ακουστική”, “Ηλεκτρονική μουσική: Δημιουργική χρήση της μουσικής τεχνολογίας”, “Εφαρμογές μουσικής ακουστικής με υπολογιστικές τεχνικές”, “Μουσική παραγωγή I: Βασικές αρχές ηχογράφησης”, “Μουσική παρα-

- Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Φιλοσοφική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Το τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ δομείται 4 κατευθύνσεις, μία εκ των οποίων είναι η Μουσική Ακουστική και Τεχνολογία Ήχου. Τα διαθέσιμα μαθήματα σχετικά με τον ήχο και την επεξεργασία του είναι 17⁹, εκ των οποίων τα περισσότερα είναι υποχρεωτικά στην κατεύθυνση Μουσική Ακουστική και Τεχνολογία Ήχου, και διαθέσιμα ως επιλεγόμενα στις άλλες τρεις διαθέσιμες κατευθύνσεις του τμήματος (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδίων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, 2021).

- Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Μουσικής & Οπτικοακουστικών Τεχνών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

γυγή II: Διαχείριση ηχογράφησης”, “Μουσική παραγωγή III: Τεχνικές βίντεο (ήχος και εικόνα)”, “Εφαρμογές τεχνολογιών δικτύων δεδομένων και μετάδοσης πολυμέσων στη μουσική εκτέλεση”, “Ηλεκτρονική ενορχήστρωση στην εκπαιδευτική διαδικασία”, “Εκπαιδευτική τεχνολογία και μουσική”, “Εισαγωγή στο μουσικό προγραμματισμό I”, “Εισαγωγή στις διεπαφές εγκεφάλου-υπολογιστή με εφαρμογές στη μουσική”, “Ειδικοί τομείς μουσικής ακουστικής”, “Μέθοδοι έρευνας στην ψυχοακουστική και τη γνωστική ψυχολογία της μουσικής”, “Ηλεκτρονική μουσική: Βασικές τεχνικές σύνθεσης ήχου και αλγοριθμικής μουσικής”, “Ηλεκτρονική μουσική: Εισαγωγή στα διαδραστικά μουσικά συστήματα”, “Εργαστήριο μουσικής παραγωγής”, “Ακουστική μουσικών οργάνων” και “Μουσική, Νους, Υπολογιστές: Αναλυτικές και δημιουργικές προσεγγίσεις” (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2021).

⁹ Μαθήματα που σχετίζονται με ήχο και τεχνολογία στο πρόγραμμα του τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ είναι τα:

“Φυσική και Μουσική Ακουστική”, “3D ήχος: αξιολόγηση και μουσική δημιουργία”, “Μουσική δημιουργία για media”, “Ακουστική Οικολογία και μουσική δημιουργία”, “Ακουστική Σχεδίαση Κλειστών Χώρων”, “Δημιουργική Τεχνολογία”, “Εισαγωγή στη Μουσική Τεχνολογία”, “Εισαγωγή στην Ηλεκτροακουστική Μουσική”, “Εισαγωγή στον μουσικό προγραμματισμό”, “Ηχοληψία I (Μικρόφωνα – Μεγάφωνα - Ηχεία)”, “Ηχοληψία II (Εισαγωγή στην Ηχοληψία)”, “Μουσική παραγωγή για media”, “Ηχοληψία και παραγωγή για σχολικές μονάδες”, “Ηχοληψία και παραγωγή Μουσικών συνόλων”, “Μουσική Βιομηχανία” και “Παραγωγή ραδιοφωνικής εκπομπής” (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, 2021).

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου ιδρύθηκε το 1992 και εδρεύει στην Κέρκυρα. Είναι πενταετές και προσφέρει παιδαγωγική επάρκεια. Διαιρείται σε 3 κατευθύνσεις: Μουσική Σύνθεση, Μουσική Εκτέλεση και Μουσική Επιστήμη. Η εκπαίδευση και κατάρτιση περί της τεχνολογίας ήχου προβλέπεται από το πρόγραμμα σπουδών, σε διαφορετικό ποσοστό και συντελεστή βαρύτητας για κάθε ειδικότητα. Η σημασία της γνώσης χειρισμού της μουσικής ακουστικής τεχνολογίας ορίζεται ρητά από τον οδηγό σπουδών "στη χρήση [...] ηλεκτροακουστικών τεχνολογιών, των πειραματικών και εμπορικών εργαλείων της μουσικής τεχνολογίας [...] πληροφορικής, και δημιουργικές/καλλιτεχνικές δεξιότητες εφαρμογής των παραπάνω για τη σύνθεση, την οργάνωση, και την υλοποίηση έργων ηλεκτροακουστικής μουσικής και [...] ηχητικής τέχνης κάθε τύπου" (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 2022, σ. 4). Τα μαθήματα μουσικής τεχνολογίας που είναι διαθέσιμα ως υποχρεωτικά ή επιλογής στο εν λόγω πρόγραμμα σπουδών είναι συνολικά 23¹⁰ (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 2022).

- Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Σχολή Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ιδρύθηκε το 2018 και αποτελεί συνέχεια του Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του πρώην ΤΕΙ Ηπείρου, το οποίο ιδρύθηκε το 1999. Προς το παρόν δεν διαθέτει επιμέρους κατευθύνσεις. Τα διαθέσιμα μαθήματα σχετικά με τον ήχο και την επεξεργασία

¹⁰ Μαθήματα που σχετίζονται με ήχο και τεχνολογία στο πρόγραμμα του τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων είναι τα:

“Σύνθεση Ηλεκτρονικής Μουσικής I, II & III”, “Μουσική Πληροφορική με έμφαση στη Σύνθεση Ηλεκτρονικής Μουσικής”, “Τέχνη και Τεχνολογία στη Σύνθεση και την Ηχητική Προβολή Μουσικής στις Παραστατικές Τέχνες”, “Μουσική Παραγωγή”, “Μουσική Τεχνολογία και Συστήματα Διάδρασης”, “Διδακτική της Μουσικής Τεχνολογίας I & II”, “Βασικές Μουσικές Χρήσεις της Ψηφιακής Τεχνολογίας”, “Εισαγωγή στις Τέχνες του Ήχου”, “Εισαγωγή στην Ηχοληψία”, “Ειδικά Θέματα Ηχοληψίας”, “Ηχητική Τέχνη και Ραδιόφωνο”, “Ηλεκτρονική Μουσική και Παραστατικές Τέχνες”, “Μουσική Τεχνολογία”, “Μουσικός Προγραμματισμός”, “Μουσική Πληροφορική”, “Ειδικά Θέματα Ακουστικής”, “Ειδικές Τεχνικές Μουσικής Παραγωγής”, “Τέχνη και Τεχνολογία της Ηχογράφησης”, “Ηλεκτροακουστική Τεχνολογία και Υποστήριξη Εκδηλώσεων”, “Πνευματική Ιδιοκτησία στη Μουσική Παραγωγή”, “Ποιότητα Ήχου και Μουσική Παραγωγή” (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 2022).

του, άλλα υποχρεωτικά και άλλα επιλογής, είναι 5¹¹ (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2022).

Στην Ελλάδα, τα ιδρύματα που παρέχουν εκπαίδευση όσον αφορά τη γενική τεχνική και τεχνολογική διάσταση του ήχου είναι:

- Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Σχολή Μουσικής & Οπτικοακουστικών Τεχνών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Το ανωτέρω τμήμα παρέχει στους σπουδαστές γνώσεις σχετικά με τα οπτικοακουστικά μέσα σε ένα εύρος τεχνών, σε συνδυασμό με ευρύτερες γνώσεις σχετικά με την τεχνολογία, τη φυσική και την πληροφορική. Στόχος είναι η απόκτηση γνώσεων σε ποικίλα, πολυμεσικά καλλιτεχνικά περιβάλλοντα, και στοιχειώδης τεχνική κατάρτιση στις απαιτήσεις τους. Το πρόγραμμα σπουδών είναι πενταετές και διαιρείται σε τρεις άτυπες κατευθύνσεις: ήχου, εικόνας, και συνδυασμού αυτών. Το πρόγραμμα σπουδών περιέχει μαθήματα που αντιστοιχούν σε πλήθος τεχνών, όπως σχέδιο, φωτογραφία, εικονοληψία και επεξεργασία βίντεο, σκηνοθεσία, υποκριτική και σενάριο, γλυπτική και κινούμενο σχέδιο, καθώς και μαθήματα ηχοληψίας, ακουστικής, καταγραφής και επεξεργασίας ήχου (Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 2021).

- Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας & Ακουστικής, σχολή Μουσικής και Οπτικοακουστικών Τεχνολογιών, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο.

Σκοπός του τμήματος είναι η εκπαίδευση και κατάρτιση των σπουδαστών όσον αφορά τη φυσική διάσταση του ήχου και τη σύγχρονη διαθέσιμη τεχνολογία για την αποτύπωση, επεξεργασία, καταγραφή και αναπαραγωγή του ήχου. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει βασικά θεωρητικά μαθήματα μουσικής, και εμβαθύνει στην

¹¹ Μαθήματα που σχετίζονται με ήχο και τεχνολογία στο πρόγραμμα του τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων είναι τα:

“Εκπαιδευτική τεχνολογία και μουσική”, “Μουσική και τεχνολογία”, “Μουσική πληροφορική”, “ΜΜΕ, ψηφιακά μέσα και μουσική”, “Τεχνικές ηχοληψίας & ηχογράφησης” (Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2022).

μελέτη επιστημονικών πεδίων που άπτονται του ήχου, όπως μαθηματικών, φυσικής και ακουστικής, πληροφορικής και δικτύων, ηλεκτρονικών, τεχνολογιών οπτικοακουστικών μέσων και ορολογίας (Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, 2021).

- Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Σκοπός του τμήματος είναι η καλλιέργεια και προαγωγή της γνώσης στα επιστημονικά και καλλιτεχνικά αντικείμενα που αφορούν τις παραστατικές τέχνες (Επιτέλεση, Χορός, Θέατρο) και ψηφιακές τέχνες. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη μεταξύ τους σύνδεση, καθώς και τη διασύνδεση με πλήθος κοινωνικών και διδακτικών δράσεων. Στα πεδία θεωρητικής έρευνας και καλλιτεχνικών εφαρμογών όπου εστιάζει το πρόγραμμα σπουδών ανήκει μεταξύ άλλων και η τεχνική και καλλιτεχνική διαχείριση του ήχου (Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, n.d.).

Καθώς ο ήχος στις διάφορες εκφάνσεις του ενυπάρχει σε πλήθος άλλων εφαρμογών, πολλά πανεπιστημιακά ιδρύματα περιλαμβάνουν μαθήματα που εξοικειώνουν τους μελλοντικούς επαγγελματίες με τη διαχείρισή του. Αυτό σημαίνει ότι το πρόγραμμα σπουδών σχολών με διαφορετικό αντικείμενο μπορεί να περιλαμβάνει μαθήματα ακουστικής, ηχοληψίας, καταγραφής, επεξεργασίας και μίξης ήχου, όπως, μεταξύ άλλων, σε ανώτατες σχολές κινηματογράφου και δημοσιογραφίας (Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019). Ενδεικτικά, αναφέρονται:

- Στο τμήμα Κινηματογράφου του ΑΠΘ τα σχετικά με τον ήχο μαθήματα που προσφέρονται είναι “Μοντάζ Ι”, “Ήχος και Μουσική I-VIII”, “Ορχήστρα I & II-Μουσική στον Κινηματογράφο”, “Μουσική στον Κινηματογράφο”, “Ήχος στον Κινηματογράφο”, “Οπτικοακουστικό Όνειρο και Υλοποίησή του”. Εργασία και εκμάθηση πρακτικών διαχείρισης ήχου προσφέρονται και στα πλαίσια διαφόρων εργαστηρίων. Η κινηματογραφική μουσική και ήχος αποτελούν, επίσης, διακριτό γνωστικό αντικείμενο (Τμήμα Κινηματογράφου, Σχολή Καλών Τεχνών, ΑΠΘ, 2021). Αντίστοιχα, στο τμήμα Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του ΕΚΠΑ περιλαμβάνονται μαθήματα που άπτονται του τομέα του ήχου, όπως “Ήχητικός Σχεδιασμός-Ο Ήχος στην Οπτικοακουστική Αφήγηση”, “Δομή οπτικοακουστικής αφήγησης, ντεκουπάζ και εικονογραφημένο σενάριο (storyboarding)”, “Επεξεργασία οπτικοακουστικής αφήγησης, μοντάζ εικόνας και ήχου”, “Οπτικοακουστικά είδη – Μορφές

κινηματογραφικής αφήγησης”, “Η οπτικοακουστική γραφή - Σενάριο”, “Θεωρία του ήχου”, “Οργάνωση και παραγωγή οπτικοακουστικών έργων”, “Τεχνολογία ήχου και μουσικής - Ψηφιακή επεξεργασία ήχου”, “Πειραματική μουσική και ηχητικές τέχνες” και “Ηχοληψία” (Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ΕΚΠΑ, 2021).

- Στο πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ του ΑΠΘ προσφέρονται τα μαθήματα “Εργαστήριο Οπτικοακουστικών Μέσων Ι–Ραδιόφωνο”, “Εργαστήριο Οπτικοακουστικών Μέσων ΙΙ – Τηλεόραση”, “Τεχνολογίες και εφαρμογές οπτικοακουστικών μέσων” και “Ηλεκτρονικά ΜΜΕ”. Μία εκ των τριών κατευθύνσεων σπουδών του εν λόγω τμήματος είναι αποκλειστικά στραμμένη στις σπουδές ήχου στα πλαίσια της δημοσιογραφίας, και τιτλοφορείται “Εφαρμογές Τεχνολογίας του ήχου και της εικόνας στην παραγωγή και την εκπαίδευση” (Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ, 2021). Ομοίως, στο τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ περιλαμβάνονται τα μαθήματα “Τηλεοπτική και ραδιοφωνική παραγωγή”, “Τέχνη και τεχνολογία”, “Σύγχρονη Τεχνολογία και ΜΜΕ” και “Παραγωγή Οπτικοακουστικού Περιεχομένου”, ενώ προσφερόμενα εργαστήρια που εμπλέκουν εκμάθηση και εφαρμογή αρχών διαχείρισης ήχου είναι τα “Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών στην Επικοινωνία, την Εκπαίδευση και τα ΜΜΕ” και “Εργαστήριο Οπτικοακουστικών Μέσων” (Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ΕΚΠΑ, 2015).

Εκτός των ανωτέρω, σχολές και τμήματα Θετικών Επιστημών περιλαμβάνουν τη μελέτη του ήχου και της ακουστικής στο πρόγραμμα σπουδών τους. Ενδεικτικά αναφέρονται σχολές και τμήματα Φυσικής, Αρχιτεκτονικής, Πολιτικών Μηχανικών και Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών (Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019). Στο πρόγραμμα σπουδών των ανωτέρω σχολών παρέχονται μαθήματα αναφορικά με τη λειτουργία του ήχου. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Στο τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Πατρών περιλαμβάνεται το μάθημα “Θερμότητα, Κυματική, Οπτική”, όπου διδάσκονται φυσικές αρχές του ήχου και της ακουστικής, καθώς και το εργαστήριο “Πειράματα Επίδειξης Φυσικής Ι”, όπου περιλαμβάνονται μελέτες και πειράματα σχετικά με τη συμπεριφορά του ήχου (Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Φυσικής, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2021). Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Φυσικής του ΑΠΘ έχει τον “Το-

μέα Εφαρμογών Φυσικής και Φυσικής Περιβάλλοντος”, όπου μεταξύ άλλων καλύπτονται ζητήματα και αρχές ακουστικής (Τμήμα Φυσικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2019).

- Στο τμήμα Αρχιτεκτονικής του ΕΜΠ προσφέρεται το μάθημα “Φυσική”, όπου καλύπτονται βασικές αρχές ακουστικής, ακουστικής χώρων και φυσικών ιδιοτήτων του ήχου, το μάθημα “Αφηγηματικές οπτικοακουστικές κατασκευές”, όπου εμπλέκεται ο χειρισμός οπτικοακουστικών μέσων και “Ακουστική και αρχιτεκτονικός σχεδιασμός”. Πιο συγκεκριμένα, στον Τέταρτο Τομέα του εν λόγω τμήματος προσφέρεται “Εργαστήριο Ηχοτεχνίας”, όπου περιλαμβάνονται τέσσερις διδακτικές ενότητες, με αντικείμενο τη μελέτη του φαινομένου του ήχου και της διαχείρισης του (Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, 2021). Αντίστοιχα, στο τμήμα Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Κρήτης προσφέρονται τα μαθήματα “Ακουστικός Σχεδιασμός”, (Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, 2021). Επίσης, στο τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης τα μαθήματα “Εργαστήριο Εικαστικών Ηλεκτρονικών και Οπτικοακουστικών Εφαρμογών,” “Αρχιτεκτονική Ακουστική”, “Τεχνολογία II – Εισαγωγή στο βιοκλιματικό σχεδιασμό” και “Ψηφιακές Απεικονίσεις και Πολυμέσα” (Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, 2020). Τέλος, στο τμήμα Αρχιτεκτόνων του ΑΠΘ, προσφέρεται το μάθημα “Ο Ήχος στην Αρχιτεκτονική” (Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, 2015).
- Στο τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής περιλαμβάνεται το μάθημα “Φυσική”, όπου διδάσκονται μεταξύ άλλων φυσικές ιδιότητες του φαινομένου του ήχου και μέθοδοι διαχείρισής του, καθώς και γνώσεις ακουστικής, και το μάθημα “Ενεργειακός Σχεδιασμός Κτιρίων”, στο οποίο περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων η εκμάθηση γύρω από υλικά, τεχνικές και σχεδιασμό προς βελτίωση της ηχητικής συμπεριφοράς ενός κτιρίου (Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, 2020). Αντίστοιχα, στο μάθημα “Φυσική” που προσφέρεται στο τμήμα Πολιτικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών περιλαμβάνονται η μελέτη του ήχου ως φαινομένου, καθώς και μέθοδοι διαχείρισής του, ενώ στο μάθημα “Οικοδομική” περιλαμβάνεται η διδασκαλία υλικών, εργαλείων και τεχνικών που συμβάλλουν στην βελτίωση της ηχητικής συμπεριφοράς κτιρίων (Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2021).

- Στο τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του ΑΠΘ προβλέπονται τα μαθήματα “Ακουστική”, “Ηλεκτροακουστική I & II”, “Τεχνολογία του Ήχου και της Εικόνας: Αποθήκευση, Επεξεργασία, Μετάδοση”, “Ψηφιακή επεξεργασία Σήματος” (Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ, 2021). Επίσης, στο τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών, Σχολής Μηχανικών Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής περιλαμβάνονται τα μαθήματα “Ηλεκτροακουστική I & II”, “Ψηφιακές Τεχνολογίες Ήχου και Φωνής” και “Ψηφιακή Μετάδοση Βίντεο και Ήχου” (Σχολή Μηχανικών, Τμήμα Ηλεκτρολόγων & Ηλεκτρονικών Μηχανικών, 2021).

3.2.3 Σπουδές Μεταδευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Εκτός των ανωτέρω ιδρυμάτων ανωτάτων σπουδών που περιλαμβάνουν ποικίλο αριθμό μαθημάτων μουσικής τεχνολογίας και τεχνολογίας ήχου, ακουστικής, ηλεκτροακουστικής και ηχοληψίας στο πρόγραμμα σπουδών τους, υπάρχουν και άλλα ιδρύματα που προσφέρουν τυπική εκπαίδευση και πιστοποίηση στον εν λόγω κλάδο. Τα ιδρύματα αυτά υπάγονται στην ευρύτερη κατηγορία της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και περιλαμβάνει εκπαιδευτικούς φορείς όπως ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης (IEK), κολέγια και ιδιωτικές σχολές διαφόρων διαβαθμίσεων (ωδεία, μουσικές σχολές κ.α.) (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Όσον αφορά τα ΙΕΚ, έχει θεσμοθετηθεί ως ειδικότητα η “Μουσική Τεχνολογία”. Η διάρκεια φοίτησης είναι πέντε εξάμηνα, εκ των οποίων τέσσερα εξάμηνα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης (έως 1.200 διδακτικές ώρες), και ένα εξάμηνο Πρακτικής Άσκησης ή Μαθητείας, συνολικής (διάρκειας 960 ωρών). Οι απόφοιτοι της ειδικότητας λαμβάνουν Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΒΕΚ). Έχουν επίσης δικαίωμα να συμμετάσχουν σε εξετάσεις που διενεργούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ, οι επιτυγχόντες των οποίων αποκτούν Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας Εκπαίδευσης και Κατάρτισης επιπέδου 5 σύμφωνα με την κατάταξη του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει σε σημαντικό ποσοστό μαθήματα μουσικής, τα οποία συνδυάζονται με μαθήματα φυσικής, ακουστικής, ηχοληψίας και ψηφιακής ακουστικής τεχνολογίας (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020).

Εκτός της ειδικότητας “Μουσική Τεχνολογία”, ο κανονισμός λειτουργίας των ΙΕΚ προβλέπει την ύπαρξη ειδικότητας “Ηχοληψία”. Το πρόγραμμα σπουδών των δύο ειδικοτήτων διαφοροποιείται ελάχιστα από άποψη περιεχομένου, αντικαθιστώντας μαθήματα μεγαλύτερης εμβάθυνσης σε μουσικολογικά ζητήματα με πρακτικά-τεχνικά ζητήματα, όπως ηλεκτρονικά, ηχοληψία και εφαρμογές ήχου σε μη αποκλειστικά μουσικά περιβάλλοντα, όπως ραδιόφωνο και τηλεόραση (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a).

Βάσει νόμου, τα κολέγια αντιμετωπίζονται ως φορείς τυπικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η παρακολούθηση και αποφοίτηση από κάποιο πρόγραμμα μουσικής τεχνολογίας που προσφέρεται από αδειοδοτημένα κολέγια της ημεδαπής έχουν ίδια ισχύ με τις σπουδές που πραγματοποιήθηκαν σε πανεπιστημιακό ίδρυμα του εξωτερικού, ανεξαρτήτως του εγγυητικού φορέα που το εκάστοτε ίδρυμα συνεργάζεται. Οι απόφοιτοι, δηλαδή, οφείλουν να υποβληθούν σε εξετάσεις υπό την επίβλεψη του ΔΟΑΤΑΠ, προκειμένου να προκύψει δόκιμη αντιστοίχιση και ισοτιμία του τίτλου σπουδών τους με τον αναγνωρισμένο τίτλο ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Εφόσον το ίδρυμα είναι αναγνωρισμένο, αδειοδοτημένο και ελεγχόμενο από το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας, και προκύπτει αντιστοίχιση και ισοτιμία του τίτλου σπουδών, οι απόφοιτοι κολεγίων έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους αποφοίτους ελληνικών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επιπέδου πρώτου πτυχίου και μεταπτυχιακού (Νόμος 3696/2008, άρθρο 11, παρ. 2· Νόμος 4093/2012, άρθρο 30, παρ. 1β· *Τι επαγγελματικά δικαιώματα έχουν οι πτυχιούχοι κολλεγίων*, 2020).

Όσον αφορά την παροχή τίτλων περάτωσης σπουδών μουσικής τεχνολογίας από άλλους εκπαιδευτικούς φορείς, όπως ωδεία και μουσικές σχολές, δεν υπάρχει νομοθεσία ή τροπολογία της που να αναγνωρίζει την πιστοποίησή τους από το Υπουργείο Παιδείας. Κατ’ επέκταση, οι παρεχόμενοι τίτλοι δεν αποτελούν αναγνωρισμένη, τυπική, διαβαθμισμένη εκπαίδευση ή κατάρτιση. Αυτό δεν αναιρεί τα εκπαιδευτικά οφέλη που πιθανώς προσφέρουν στους σπουδαστές, ωστόσο οι απόφοιτοι των ανωτέρω προγραμμάτων δεν θεωρούνται κάτοχοι τίτλων αναγνωρισμένης εκπαίδευσης, αλλά εμπειροτέχνες¹² (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020).

¹² Οι ανωτέρω νομοθετικές διατάξεις ισχύουν και για την παρεχόμενη εκπαίδευση από κολέγια, ινστιτούτα επαγγελματική κατάρτισης και άλλους φορείς εκπαίδευσης και για άλλες ειδικότητες που άπτονται του χώρου του ήχου, για το λόγο αυτό δεν αναφέρονται στα επόμενα υποκεφάλαια.

3.2.4 Μεταπτυχιακές Σπουδές

Κάποια από τα ανωτέρω τμήματα μουσικών σπουδών προσφέρουν τη δυνατότητα απόκτησης τίτλου μεταπτυχιακών σπουδών σχετικά με εξειδίκευση στη μουσική και ακουστική τεχνολογία. Συγκεκριμένα:

- το ΕΚΠΑ προσφέρει το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών “Μουσική Τεχνολογία και Σύγχρονες Πρακτικές”,
- το ΑΠΘ την ειδικότητα “Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών του ήχου και της εικόνας για την εκπαίδευση και την παραγωγή” στα πλαίσια του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος “Προηγμένα Συστήματα υπολογιστών και Επικοινωνιών”,
- το Πανεπιστήμιο Ιονίου το διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα “Τέχνες και Τεχνολογίες του Ήχου” (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Σπουδές μεταπτυχιακού επιπέδου με γνωστικό αντικείμενο τη διαχείριση ήχου προσφέρονται από τα δύο προαναφερθέντα πανεπιστημιακά ιδρύματα με κύριο αντικείμενο τις σπουδές ήχου. Πιο συγκεκριμένα:

- Το Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου προσφέρει δύο μεταπτυχιακά προγράμματα, τα “Οπτικοακουστικές Τέχνες στην Ψηφιακή Εποχή” και “Τέχνες και Τεχνολογίες Ήχου”, με το δεύτερο να είναι διατμηματικό (*Ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών, Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας, 2021*).
- Το Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής προσφέρει το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών “Τεχνολογίες Ήχου και Μουσικής” (*Οδηγός Σπουδών-Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, 2021*).

Οι κάτοχοι πρώτου πτυχίου των ανωτέρω τμημάτων έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν μεταπτυχιακά προγράμματα όχι μόνο στα ίδια τμήματα, αλλά σε όλα τα τμήματα που προσφέρουν μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών μουσικής και ακουστικής τεχνολογίας (Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

3.2.5 Εθνικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων

Το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων είναι ένα τυποποιημένο περίγραμμα το οποίο κατατάσσει τα προσόντα¹³ και τους τίτλους που τα πιστοποιούν σε 8 επίπεδα. Αρμόδιος

¹³ Σύμφωνα με το ΕΠΠ, ως προσόν νοείται «το επίσημο αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αξιολόγησης και επικύρωσης, το οποίο επιτυγχάνεται όταν ο αρμόδιος φορέας διαπιστώνει ότι ένα άτομο έχει

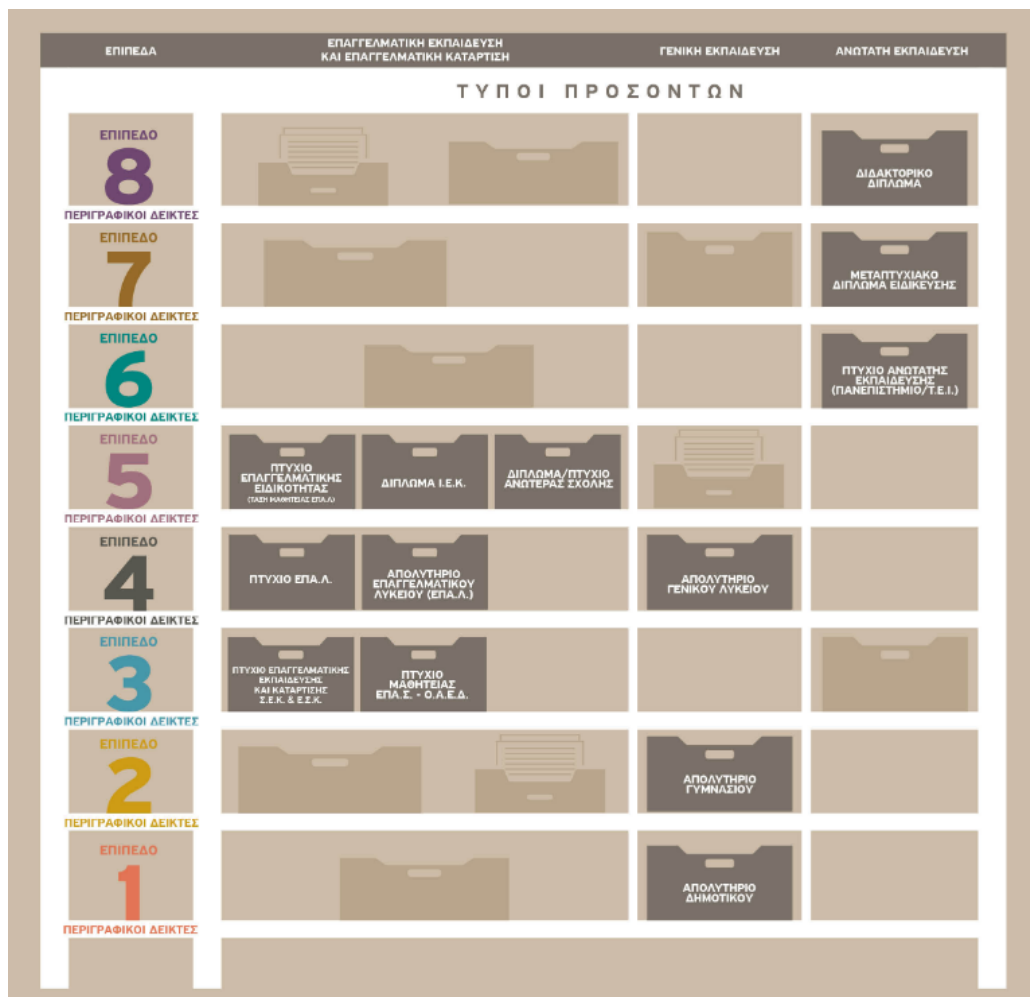
φορέας για την κατάρτισή του είναι ο ΕΟΠΠΕΠ, και η κατηγοριοποίηση που προσφέρει συνάδει με αυτή του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων. Κύρια λειτουργία του είναι η ταξινόμηση των προσόντων και των τίτλων σε επίπεδα, προκειμένου να καθίσταται εφικτή η ιεράρχηση και διασύνδεσή τους (ΕΟΠΠΕΠ, n.d.· Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων: στήριξη της μαθησιακής, εργασιακής και διασυννοριακής κινητικότητας, 2019).

Μεταξύ των κύριων πλεονεκτημάτων του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων είναι η ενημέρωση των ενδιαφερόμενων για τις εκπαιδευτικές τους επιλογές σε Ελλάδα και εξωτερικό. Αυτό λειτουργεί θετικά ως προς την δυνατότητα σύγκρισης, αντιστοίχισης και ταξινόμησης των προσφερόμενων τίτλων σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο. Αποτελεί επίσης εργαλείο για την εύκολη και απόλυτη σύγκριση μεταξύ τίτλων ως προς τα προσόντα που αντικατοπτρίζουν, τόσο για τους υποψήφιους εκπαιδευόμενους, αλλά και για φορείς εργοδοσίας, εκπαίδευσης και επαγγελματικής συμβουλευτικής. Διευκολύνει, τέλος, την αξιολόγηση και επικύρωση των διαφόρων τύπων προσόντων, ανεξαρτήτως του τρόπου απόκτησής τους (τυπική/άτυπη μάθηση, μαθητεία, πρακτική κτλ). Με άλλα λόγια, στρέφει την προσοχή στο μαθησιακό αποτέλεσμα, ανεξαρτήτως του τρόπου επίτευξής του (ΕΟΠΠΕΠ, n.d.· Πουλαστίδης & Μπάρλου, 2019).

Το Εθνικό Πλαίδιο προσόντων διαιρείται σε δύο εργαλεία. Το πρώτο είναι οι περιγραφικοί δείκτες, οι οποίοι εκφράζουν γενικά και σύντομα τα μαθησιακά αποτελέσματα που προϋποτίθενται για την απόκτηση των τίτλων σπουδών. Οι περιγραφικοί δείκτες είναι συνώνυμοι με τα 8 διακριτά επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων. Το δεύτερο εργαλείο είναι οι τύποι προσόντων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τις διάφορες κατηγορίες τίτλων που δεν είναι μεν ταυτόσημοι, αλλά βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο. Το εργαλείο αυτό διευκολύνει την κατάταξη των προσόντων στα διάφορα επίπεδα του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, και ευνοεί την δημιουργία και κατάταξη νέων αντίστοιχων τίτλων στο μέλλον (ΕΟΠΠΕΠ, n.d.· Πουλαστίδης & Μπάρλου, 2019).

Τα οχτώ επίπεδα και οι αντίστοιχοι τίτλοι σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων είναι:

επιτύχει μαθησιακά αποτελέσματα που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένες προδιαγραφές» (Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων: στήριξη της μαθησιακής, εργασιακής και διασυννοριακής κινητικότητας, 2019, σ. 5).

Εικόνα 1: Τα 8 επίπεδα προσόντων και η κατάταξη των τίτλων που προσφέρει το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα σε αυτά (ΕΟΠΠΕΠ, n.d.).

3.3 Προβληματισμοί ως προς την εκπαίδευση επαγγελματιών ήχου

3.3.1 Επιλογή προγράμματος σπουδών ήχου

Σύμφωνα με τον Phillips (2013), παρατηρείται ότι κατά τη δόμηση των προγραμμάτων σπουδών ήχου δεν ελήφθη ιδιαίτερα υπ' όψιν η διασύνδεση, γεγονός που σημαίνει ότι το περιεχόμενο τους παρουσιάζει μεγάλες διαφορές μεταξύ ιδρυμάτων¹⁴. Εφόσον το πεδίο των σπουδών ήχου είναι ιδιαίτερα ευρύ και συχνά διαπλέκεται με

¹⁴ Η διαπίστωση αυτή αφορά την αμερικάνικη εκπαιδευτική πραγματικότητα. Παρόλα αυτά, η σύγκριση των προγραμμάτων σπουδών ελληνικών ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μπορεί να καταδείξει πως ο περιορισμός διασύνδεσης μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών ήχου διαφορετικών ιδρυμάτων είναι επίσης εμφανής (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020).

άλλα πεδία εφαρμογής, τα διάφορα αυτά εκπαιδευτικά προγράμματα εφοδιάζουν με διαφορετικά προσόντα τους εκπαιδευόμενους τους. Αν και ο συνδυασμός με το πεδίο της μουσικής είναι ο επικρατέστερος, άλλα αντικείμενα που οι σπουδές ήχου καλύπτουν συχνά είναι η μηχανική, η πληροφορική, οι επικοινωνίες, η φυσική, το θέατρο, ο κινηματογράφος, οι παραστατικές τέχνες, το μάρκετινγκ και οι επιχειρήσεις. Αυτή η ποικιλομορφία στη φύση, την ποιότητα, το περιεχόμενο και τον τίτλο που τα προγράμματα αυτά προσφέρουν οδηγεί σε ένα πλήθος διαφορετικών επιλογών, ο οποίος ενέχει τον κίνδυνο σύγχυσης και παραπληροφόρησης για τους μη ορθά ενημερωμένους υποψηφίους.

Παρά το εντεινόμενο ενδιαφέρον προς την κατεύθυνση των τυπικών σπουδών ήχου που παρουσιάζεται στο ευρύ κοινό, είναι αμφισβητήσιμο το εάν τα προσφερόμενα προγράμματα είναι ακόμα ικανά να καλύψουν πλήρως τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές ανάγκες, τουλάχιστον στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ). Σε έρευνα των Price & Pan (2002) σε 69 κολέγια που προσέφεραν σπουδές ήχου στις ΗΠΑ διαπιστώθηκε ότι λιγότερο από το 50% των ιδρυμάτων περιλάμβαναν διδασκαλία σχετική με την ακουστική τεχνολογία, ενώ συνολικά δεν είχαν την κατάλληλη υποδομή (εξοπλισμό, προσωπικό, εγκαταστάσεις κτλ.) για να καλύψουν επαρκώς τις ανάλογες εκπαιδευτικές ανάγκες. Έρευνα της Εθνικής Ένωσης Μουσικών Σχολών (National Association of School of Music) το 2009 σε 640 αμερικάνικα πανεπιστήμια που παρέχουν μουσική εκπαίδευση, μόλις τα 42 προσέφεραν κάποιο πρόγραμμα σπουδών ήχου και ακουστικής τεχνολογίας, ενώ από το 2013 και έπειτα τα προσφερόμενα προγράμματα για σπουδές ήχου ήταν περίπου 60¹⁵. Παρά τη βελτίωση των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών που παρατηρείται στα ανωτέρω ευρήματα, συμπεραίνεται ότι το καθεστώς στην τυπική εκπαίδευση σχετικά με τις σπουδές ήχου απέχει από το ιδανικό (Phillips, 2013· Price & Pan, 2002).

Οι προβληματισμοί αυτοί ισχύουν και στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Τα προσφερόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα διάφορων εκπαιδευτικών φορέων καλύπτουν ένα πολύ μεγάλο εύρος επαγγελματικών δεξιοτήτων σχετικά με τον ήχο. Η ευρύτητα αυτή, σε συνδυασμό με την περιορισμένη διασύνδεση μεταξύ των

¹⁵ Η διαφορετική ονομασία κατά τη διατύπωση, η χρήση διαφορετικών λέξεων-κλειδιών κατά την αναζήτηση και τα διάφορα ιδρύματα στα οποίες τα προγράμματα σπουδών ήχου συμπεριλαμβάνονται καθιστούν την αναζήτηση, εύρεση, σύγκριση και καταλογογράφηση τους δυσχερή εν συγκρίσει με άλλα πεδία με πιο τυποποιημένη ορολογία και διάρθρωση (Phillips, 2013).

προγραμμάτων και των οργανισμών και την ανεπάρκεια στην ενημέρωση ή και την παραπληροφόρηση των ενδιαφερόμενων οδηγούν συχνά στη λήψη λάθος αποφάσεων αναφορικά με την εκπαίδευσή τους, που μεταφράζεται σε απώλεια χρόνου και χρημάτων, απογοήτευση και διάψευση προσδοκιών, έλλειψη ενδιαφέροντος και ανεπάρκεια γνώσεων, αδράνεια ή και διακοπή των σπουδών (Cash-Jones, 2002· Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Phillips, 2013).

3.3.2 Αισθητική, καλλιτεχνία και διασύνδεση με συνεργαζόμενους κλάδους

Σύμφωνα με τον Bielmeier (2021), ένα από τα προβληματικά σημεία των σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην ανώτατη εκπαίδευση επαγγελματιών ήχου είναι μια βαθιά διχοτόμηση των εκπαιδευόμενων σε δημιουργούς και τεχνικούς. Στην κατηγορία των δημιουργών εμπίπτουν πάσης φύσεως μουσικοσυνθέτες, δημιουργοί ακουστικού περιεχομένου, συνθέτες ηχοτοπίων κτλ. Στην κατηγορία των τεχνικών υπάγονται επαγγέλματα που άπτονται της επεξεργασίας και της διαχείρισης ήχου, όπως ηχολήπτης, μηχανικός μίξης, μηχανικός mastering κα.

Υπάρχει βάση της διάκριση αυτής. Πριν την τεχνολογική πρόοδο των τελευταίων δεκαετιών, η διάφορες εργασίες γύρω από την επεξεργασία του ήχου είχαν διαφορετική φύση. Η πορεία από το πρωτογενές υλικό (φυσικός ήχος) στο τελικό προϊόν (αποτυπωμένος επεξεργασμένος ήχος) είχε διακριτά στάδια. Το κάθε στάδιο είχε διαφορετικές απαιτήσεις σε εξοπλισμό, του οποίου η απόκτηση ή η πρόσβαση σε αυτόν ήταν πολύ δυσκολότερη λόγω του κόστους αγοράς, συντήρησης, ακόμα και στέγασης και αποθήκευσής του. Ήταν επίσης αναγκαία η εργασία πολυάριθμου ανθρώπινου δυναμικού υψηλής εξειδίκευσης και τεχνικής κατάρτισης, αλλά και σημαντικού επιπέδου γνώσεων σε άλλα επιστημονικά πεδία, όπως της ηλεκτρονικής και της ηλεκτρολογίας. Η συνθετότητα των εργασιών σε κάθε στάδιο οδήγησε στη δημιουργία ξεχωριστών ρόλων και εν συνεχεία επαγγελματιών, προκειμένου να είναι εφικτή η παραγωγή ήχου με τη μέγιστη δυνατή ταχύτητα, ποιότητα, αξιοπιστία και την ελαχιστοποίηση φθορών, αποτυχιών και απώλεια πόρων και χρόνου. Κατ' επέκταση, οι ρόλοι που οι επαγγελματίες του ήχου αναλάμβαναν στην πορεία της παραγωγής ήταν συγκεκριμένοι και περιορισμένοι, και συνδέονταν σχεδόν αποκλειστικά με την εξειδίκευσή τους. Η διάκριση μεταξύ καταρτισμένων δημιουργών και τεχνικών ήταν απαραίτητη, προκειμένου να είναι εφικτή η δημιουργία ηχητικού προϊόντος στις βέλτιστες συνθήκες (Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

Στη σύγχρονη πραγματικότητα, λόγω της σχεδόν απόλυτης κυριαρχίας της ψηφιακής τεχνολογίας στην παραγωγή και διαχείριση ήχου, πολλές από τις πάλαι ποτέ σύνθετες τεχνικές εργασίες έχουν απλοποιηθεί πολύ και άλλες έχουν πάψει να είναι απαραίτητες. Επίσης, ο σύγχρονος τεχνικός εξοπλισμός είναι σημαντικά φθηνότερος, ανθεκτικότερος και πολύ μικρότερος σε μέγεθος, ή και άυλος. Αυτό σημαίνει ότι ένας επαγγελματίας είναι εφικτό και συνηθισμένο να είναι κάτοχος εξειδίκευσης και κατάρτισης, αλλά και υποδομής, σε επίπεδο επαρκές ώστε να είναι ακόμη και ο μοναδικός εργαζόμενος σε ένα προϊόν ήχου από την δημιουργία έως και την παράδοση του. Αυτό συνεπάγεται ότι σε πλήθος περιπτώσεων, εκτός του τεχνικού του ρόλου, είναι πιθανό να κληθεί να συμβάλει στη λήψη αποφάσεων και ρόλων που άπτονται της αισθητικής και του καλλιτεχνικού περιεχομένου, ρόλος που παλαιότερα ανατίθετο σε επαγγελματίες που κατείχαν αντίστοιχη γνώση, κατάρτιση και εμπειρία. Πολλές φορές επίσης, συμβαίνει τεχνικός και δημιουργός να είναι το ίδιο άτομο. Εν συνόψει, τα όρια μεταξύ δημιουργού και τεχνικού είναι πλέον ιδιαίτερα ρευστά, αφηρημένα, και συχνά ανύπαρκτα (Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

Σύμφωνα με τον Bielmeier (2021), η παρεχόμενη εκπαίδευση-κατάρτιση δεν έχει προσαρμοστεί καταλλήλως, ώστε να καλύπτει με επάρκεια τις σύγχρονες ανάγκες του επαγγέλματος. Διαπιστώνεται πως μεγάλο μέρος των τυπικών προγραμμάτων σπουδών αφορούν εμβάθυνση και εξειδίκευση σε εργασίες, μεθόδους και τεχνολογίες που έχουν από καιρό ξεπεραστεί στην κύρια μάζα της σύγχρονης παραγωγής προϊόντων ήχου. Επίσης, παρατηρείται μια δυσανάλογη για την εποχή βαρύτητα αποκλειστικά σε μαθήματα τεχνικής φύσεως, και λιγότερο σε καλλιτεχνικής. Το φαινόμενο αυτό συμβάλλει στην κατάρτιση-εκπαίδευση επαγγελματιών υψηλού τεχνικού επιπέδου, οι οποίοι όμως αδυνατούν να κατανοήσουν τις αισθητικές προδιαγραφές, ανάγκες και απαιτήσεις του εργασιακού τους περιβάλλοντος (Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

Σημαντικό ποσοστό των επαγγελματιών ήχου υπολείπεται γνώσεων, συχνά θεμελιωδών, θεωρίας, ορολογίας και τεχνικής των επαγγελμάτων που αναμένεται να κληθούν να συνεργαστούν (μουσικής, θεάτρου, βίντεο, δημοσιογραφίας, τηλεοπτικής-ραδιοφωνικής-διαδικτυακής αναμετάδοσης κτλ.). Η εξειδικευμένη εκπαίδευση-κατάρτιση αποκλειστικά σε ζητήματα ήχου, χωρίς τη μέριμνα για τη συμπερίληψη στοιχειώδους κατάρτισης σχετικά με παραπλήσιους κλάδους, υποβαθμίζει την ικανοποιητική επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ επαγγελματιών ήχου και επαγγελματιών των κλά-

δων αυτών (Bielmeier, 2021). Περιορίζει, επίσης, την αντίληψη της ολότητας ενός έργου και την επίτευξη βέλτιστου τεχνικού και καλλιτεχνικού αποτελέσματος. Η μη κατανόηση της αισθητικής των έργων στα οποία οι επαγγελματίες ήχου απασχολούνται και η απουσία στοιχειωδώς καλλιεργημένου αισθητηρίου επιδρά αρνητικά στο επαγγελματικό τους προφίλ αλλά και την ποιότητα των έργων στα οποία εμπλέκονται (Phillips, 2013). Τέλος, η αυστηρή εξειδίκευση που συνοδεύεται από απουσία περιφερειακής γνώσης και διασύνδεσης με άλλους κλάδους απεικονίζει μια πεπαλαιωμένη αντίληψη σχετικά με την εργασία εν γένει, που δεν συνάδει με το σύγχρονο προφίλ του προσαρμοστικού, επικοινωνιακού, αεικίνητου μετασχηματιζόμενου εργαζόμενου ατόμου. Παρότι το χάσμα δημιουργού-τεχνικού έχει αρχίσει να γεφυρώνεται στην εκπαίδευση με διατμηματικά μαθήματα, χρειάζεται προσπάθεια, διορατικότητα και ορθή αναδόμηση των προγραμμάτων σπουδών αλλά και τον τρόπο διδασκαλίας των ανωτέρω μαθημάτων, ώστε να βελτιστοποιηθεί μια σφαιρικότερη, διασυνδεδετική εκπαίδευση-κατάρτιση των ανερχόμενων επαγγελματιών (Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

3.3.3 Επικοινωνία και ήπιες δεξιότητες

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα επαγγέλματα που σχετίζονται με την τεχνολογία αποτύπωσης, αναπαραγωγής και διαχείρισης ήχου έχουν προεκτάσεις σε ποικίλα άλλα επιστημονικά πεδία. Διασυνδέονται επίσης ποικιλοτρόπως με τον χώρο της τέχνης γενικότερα. Τα υπάρχοντα εκπαιδευτικά προγράμματα περιέχουν μαθήματα που καλύπτουν τα ανωτέρω ζητήματα σε διάφορους βαθμούς και ποσοστώσεις ανάλογα με το σχεδιασμό και τον προσανατολισμό τους. Μελέτες, ωστόσο, διαπιστώνουν πως οι τεχνικές και καλλιτεχνικές γνώσεις δεν καλύπτουν πλήρως τα προσόντα που ένας επαγγελματίας ήχου στο σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον οφείλει να έχει καλλιεργήσει. Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται εν γένει οι επαγγελματίες ήχου, ως επάγγελμα που ενέχει την επαφή με άλλους ανθρώπους κατά την εργασία, είναι απαραίτητο να καλλιεργήσουν ιδιότητες που εμπίπτουν στην κατηγορία των ήπιων δεξιοτήτων (soft skills, Almonte, 2021, σ. 1) (Bielmeier, 2016· Chandorkar & Sankulkar, 2021· Izhaki, 2012).

Ως ήπιες δεξιότητες ορίζονται οι γενικές δεξιότητες που δεν σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο επάγγελμα ή ασχολία. Περιγράφονται ως δεξιότητες που συμβάλλουν στη διαχείριση των συναισθημάτων, τόσο των άλλων ατόμων αλλά και του εαυτού, σύμφωνα με κάποιον αποδεκτό κώδικα συμπεριφοράς. Περιλαμβάνουν ένα σύνολο

μηχανισμών, μεθόδων και πρακτικών που διαθέτει ένα άτομο προκειμένου να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί διάφορες καταστάσεις, τόσο στο περιβάλλον εργασίας, αλλά και έξω από αυτό. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι ήπιες δεξιότητες συνδέονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσωπικότητας, όπως ενσυναίσθηση, συμπόνια και αυτοέλεγχο (Almonte, 2021). Ο όρος δεξιότητες, βέβαια, διευκρινίζει πως δεν πρόκειται για εγγενή, αποκρυσταλλωμένα, μη μεταβλητά χαρακτηριστικά, αλλά καλλιεργήσιμες αντιδράσεις και συνήθειες. Είναι φυσικό το σύνολο των ήπιων δεξιοτήτων, δηλαδή των συμπεριφορών που υιοθετούνται από τα εργαζόμενα άτομα κατά την εργασία, που απαιτούνται από κάποιο εργασιακό περιβάλλον να διαφέρει πολύ από κάποιο άλλο. Ωστόσο, σε ένα εργασιακό παρόν που χαρακτηρίζεται από καλές συνθήκες για τα εργαζόμενα άτομα, θετικές εντυπώσεις από το πελατολόγιο, συμπεριληπτικότητα, κοινωνικό χαρακτήρα, και ανθρωπισμό, κάποιες από τις κορυφαίες επιζητούμενες ήπιες δεξιότητες είναι η αποτελεσματική διαχείριση χρόνου, η κριτική σκέψη, ο ψηφιακός γραμματισμός, η ικανότητα ανάληψης ευθύνης, η ομαδικότητα, η ευσυνειδησία, η ικανότητα επικοινωνίας και η ικανότητα επίλυσης προβλημάτων και η παραγωγικότητα (Almonte, 2021· Gouri, 2022· Hamid & Younus, 2022· Lepeley, 2021).

Την τελευταία δεκαετία, όπου το ζήτημα των ήπιων δεξιοτήτων βρίσκεται στο προσκήνιο σε πολλούς εργασιακούς κλάδους, έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες έρευνες με σκοπό την αξιολόγησή τους στο χώρο των επαγγελματιών ήχου. Μια εξ αυτών εκπονήθηκε το 2017 από τον Bielmeier (2017) και παρουσιάστηκε στο 143ο συνέδριο της Κοινότητας Μηχανικής Ήχου (Audio Engineering Society). Η έρευνα αυτή βασίζεται σε αυτοαναφορές 40 σπουδαστών που έλαβαν μετεκπαίδευση μετά το πέρας των τυπικών τους σπουδών. Διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσε πως η τυπική διδασκαλία επιπέδου προπτυχιακών σπουδών ήταν ποιοτική και κάλυπτε ρεαλιστικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές ανάγκες από άποψη τεχνικής και θεωρητικής εκπαίδευσης, αν και απαιτείται μια βαθύτερη προσέγγιση σε επιμέρους τεχνικά ζητήματα. Η μεγάλη διαφορά που αναφέρθηκε από τους ωφελούμενους του προγράμματος αφορά τις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, τις οποίες δεν είχαν έως τότε με κάποιο τρόπο τυπικά διδαχτεί. Η έρευνα συμπεραίνει πως η συμπερίληψη επικοινωνιακών και προσωπικών δεξιοτήτων στα προγράμματα σπουδών ήχου είναι ελλιπής και χρήζει μέριμνας.

Προγενέστερη έρευνα και πάλι του Bielmeier (2016), που καλύπτει το διάστημα 1978 με 2014 και βασίζεται σε αναφορές εργοδοτών που απασχολούν ειδικευμένους

στον ήχο αποφοίτους ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, διαπιστώνει ομοίως έλλειψη κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των επαγγελματιών, οι οποίες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στο εμπορικό προφίλ, την αποδοτικότητα και τη λειτουργία των οργανισμών. Αναζητώντας τον τρόπο που οι επαγγελματίες κατέκτησαν έναν λειτουργικό τρόπο επικοινωνίας και κοινωνικής διάδρασης, διαπιστώθηκε ότι ήταν εντελώς άτυπος, και προέκυψε είτε λόγω προσωπικότητας και ιδιοσυγκρασίας είτε κατ' ανάγκη στο πεδίο της εργασίας. Ο ερευνητής καταλήγει στο συμπέρασμα πως είναι αναγκαίες αναμορφώσεις στο πρόγραμμα σπουδών, καθώς και έρευνα για να διερευνηθούν οι βέλτιστοι τρόποι καλλιέργειας των ανωτέρω δεξιοτήτων στον δεδομένο εργασιακό χώρο.

Έρευνα των Vandemast-Bell, Werner & Crossley (2015) αναφέρει πως η ενσωμάτωση της καλλιέργειας επικοινωνιακών δεξιοτήτων στα πλαίσια προγραμμάτων σπουδών ήχου σε πανεπιστήμια της Βρετανίας είναι απαραίτητη για ολιστική προετοιμασία των επίδοξων επαγγελματιών ήχου. Αναφέρεται πως τα ευρήματα χαιρετίστηκαν θετικά από τα εν λόγω πανεπιστήμια, ωστόσο δεν έχει μέχρι στιγμής προκύψει κάποια αλλαγή στα εκπαιδευτικά τους προγράμματα όσον αφορά την καλλιέργεια ήπιων δεξιοτήτων.

Έρευνα των Chandorkar & Sankulkar (2021) στο ίδρυμα Soundideaz Academy στο Μουμπάι της Ινδίας εξέτασε την αποτελεσματικότητα της εκμάθησης ήπιων ικανοτήτων και προσωπικής εξέλιξης σε σπουδαστές ήχου. Η έρευνα είχε ως δείγμα 105 επαγγελματίες ήχου, αποφοίτους του ανωτέρω ιδρύματος, στο πρόγραμμα σπουδών του οποίου η καλλιέργεια ήπιων ικανοτήτων θεωρείται σημαντική. Η εκπόνηση της έρευνας έγινε με ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς και σκοπός ήταν η διερεύνηση του εργασιακού άγχους, της κινητοποίησης και της εργασιακής ικανοποίησης και το κατά πόσο θεωρούν ότι επιδρά θετικά σε αυτές η εξάσκηση των ήπιων δεξιοτήτων κατά τις σπουδές τους. Ο μέσος όρος των ερωτώμενων εκδήλωσε χαμηλά ποσοστά εργασιακού άγχους, και υψηλή κινητοποίηση και εργασιακή ικανοποίηση. Ο μέσος όρος των ερωτώμενων δήλωσε ως σημαντικότερες ήπιες δεξιότητες για την εργασία τους τη διαχείριση χρόνου, τις επικοινωνιακές δεξιότητες, τη διαχείριση ομάδας, τη διαχείριση της αυτοεικόνας και τη διαχείριση συναισθημάτων.

Διαπιστώνεται πως πολλές περιπτώσεις αναφέρουν την ένταξη της εξάσκησης ήπιων δεξιοτήτων στο τυπικό πρόγραμμα σπουδών των επίδοξων επαγγελματιών ήχου, από την οπτική εργοδοτών, επιτυχημένων επαγγελματιών, πελατών και ακαδημαϊκής κοινότητας. Η ένταξη αυτή μπορεί να συνεπιδράσει θετικά τόσο αναφορικά με

τη βελτίωση του επαγγελματικού προφίλ, την ικανοποίηση του πελατολογίου και την εύρυθμη συλλειτουργία στο περιβάλλον εργασίας (ήπιες δεξιότητες με προσανατολισμό προς τα έξω), όσο και την βελτίωση της ψυχικής υγείας, την καταπολέμηση του εργασιακού άγχους, την ανάπτυξη υγιών διαπροσωπικών σχέσεων με συναδέλφους και την ενίσχυση της εργασιακής ικανοποίησης (ήπιες δεξιότητες με προσανατολισμό προς τα μέσα) (Almonte, 2021· Gouri, 2022· Hamid & Younus, 2022· Lepeley, 2021).

3.4 Προβληματισμοί σχετικά με την αναγκαιότητα τυπικής εκπαίδευσης

3.4.1 Επένδυση στο ανθρώπινο ή στο υλικό κεφάλαιο;

Μια από τις συχνές ερωτήσεις που ενυπάρχουν σε επίδοξους τεχνικούς ήχου σύμφωνα με τον Cash-Jones (2002) είναι το κατά πόσο είναι απαραίτητη η κατάρτιση από κάποιον πιστοποιημένο φορέα. Το ερώτημα αυτό είναι κοινό μεταξύ χωρών όπου δεν είναι θεσμοθετημένη η δωρεάν εκπαίδευση, όπως στις ΗΠΑ, αλλά και στην ελληνική πραγματικότητα, όπου υπάρχουν οι προαναφερθείσες, δωρεάν και μη, επιλογές εκπαίδευσης και κατάρτισης. Λαμβάνοντας υπ' όψιν πως σε σημαντικό βαθμό η έγκυρη ενημέρωση από και για τους φορείς εκπαίδευσης στον εν λόγω κλάδο κυμαίνεται μεταξύ μηδενικού και αφηρημένου, ή ακόμη χειρότερα, ότι σε περιπτώσεις επί μισθώσει εκπαιδευτικών προγραμμάτων συναντάται και η κερδοσκοπία, είναι αναμενόμενο να λαμβάνεται μια επιφυλακτική στάση απέναντι στην τυπική εκπαίδευση. Πρόεκταση του ανωτέρω ερωτήματος είναι ο προβληματισμός του εάν η επένδυση (χρονική και υλική) είναι καλύτερο να πραγματοποιηθεί στην κατεύθυνση της αγοράς εξοπλισμού (φυσικού-υλικού και ψηφιακού-άλου) και στην απευθείας εκμάθηση του ενδιαφερόμενου ατόμου σε αυτόν. Το υψηλό κόστος που έχει η εκπαίδευση, σε συνδυασμό με το ότι υπάρχουν δεδομένες συνεχείς ανάγκες σε αγορά, αναβάθμιση και συντήρηση του εξοπλισμού, ο προβληματισμός αυτός έχει μια λογική βάση (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Philips, 2013).

Ωστόσο, η προτεραιότητα στην επένδυση στον εξοπλισμό χωρίς το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο ενέχει κινδύνους. Κατ' αρχάς, ο-η ενδιαφερόμενος-η είναι απίθανο να γνωρίζει εις βάθος τις ανάγκες σε εξοπλισμό χωρίς να κατέχει εις βάθος το αντικείμενο. Και παρότι τα σύγχρονα εργαλεία είναι οικονομικά πολύ πιο προσβάσιμα από ότι παλαιότερα, και οι αποδόσεις τους πολύ ανώτερες, το πλήθος των εξειδικευμένων αναγκών που ενέχονται στην άσκηση του επαγγέλματος, οι διαφορετικές προδιαγραφές και δυνατότητες των συσκευών, και η αμφίβολης ποιότητας διαθέσιμες

πληροφορίες που ένα μη εξειδικευμένο στο αντικείμενο άτομο έχει πρόσβαση μπορεί να οδηγήσουν σε απώλεια χρόνου και κεφαλαίου. Αντίθετα, η τυπική εκπαίδευση παρέχει την εγγύηση ότι τα εκπαιδευόμενα άτομα λαμβάνουν έγκριτες πληροφορίες από διαπιστευμένους φορείς, και έχουν πρόσβαση σε κατάλληλο εξοπλισμό, κατανοώντας τη χρήση και τις δυνατότητές του. Αυτό συνεπάγεται ότι όταν κληθούν να λάβουν αποφάσεις για την απόκτηση ίδιου εξοπλισμού, η επιλογή τους θα μπορεί γίνει με βάσιμα κριτήρια, εφόσον θα μπορούν να κατανοήσουν πολύ καλύτερα τις τεχνικές του προδιαγραφές, τις δυνατότητες και την αξία χρήσης, καθώς και να σταθμίσουν τις δικές τους ανάγκες (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Philips, 2013).

3.4.2 Τυποποίηση προσόντων ή εμπειρική εκμάθηση;

Επιπλέον, η δίκαιη αμοιβή, το πλεονέκτημα του διαπιστευμένου προσόντος, η διασύνδεση με την αγορά εργασίας και η συμβουλευτική όσον αφορά την εκπαίδευση και τη σταδιοδρομία δεν είναι δεδομένα. Μεταξύ άλλων, οι ανερχόμενοι επαγγελματίες ήχου είναι συχνά καχύποπτοι αναφορικά με την αξιοποίηση των σπουδών τους, τις πιθανότητες εκταμίευσης και επιστροφής του χρονικού, ψυχικού και/ή χρηματικού κεφαλαίου που απαιτείται να επενδυθεί προκειμένου να αποκτήσουν και να τυποποιήσουν τις δεξιότητες τους. Το δίλημμα όπου πιθανώς φτάνουν πολλοί υποψήφιοι είναι το εάν η επένδυση στην εκπαίδευση μπορεί να λειτουργήσει μακροπρόθεσμα υπέρ τους στο περιβάλλον εργασίας, ή εάν μπορούν να την παρακάμψουν, καταφεύγοντας σε εναλλακτικούς, μη τυπικούς τρόπους εκμάθησης προς χάριν της άμεσης απασχόλησης και κατάκτησης εμπειρίας ως εμπειροτέχνες (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

Φυσικά, δεν υπάρχει εγγύηση ότι η κατοχή ενός τίτλου σπουδών συνεπάγεται απασχόληση, όπως και σε πολλά άλλα επαγγέλματα υψηλής εξειδίκευσης. Η απασχολησιμότητα ενός ατόμου εξαρτάται από πάρα πολλές παραμέτρους, άλλων που εμπίπτουν στον έλεγχό του (προσόντα, προσωπικότητα, ενεργό ενδιαφέρον στην αναζήτηση εργασιακών επιλογών, λήψη υπηρεσιών εργασιακής συμβουλευτικής κτλ.) και άλλων όχι (κορεσμός της αγοράς εργασίας, υψηλός ανταγωνισμός, οικονομική κρίση κτλ.) (Cash-Jones, 2002). Ωστόσο, η κατοχή τίτλου σπουδών εκπαίδευσης από αναγνωρισμένο φορέα εκπαίδευσης είναι ένα προσόν με σημαντική αναγνωρισιμότητα και αντίκρισμα, που εκτιμάται από τους εργοδοτικούς οργανισμούς. Επίσης, σε πλήθος περιπτώσεων, είναι απαραίτητο προσόν για τη συμμετοχή σε διαδικασίες επιλογής υποψήφιων εργαζόμενων. Αφήνοντας, όμως, κατά μέρος την ισχύ του τίτλου, η

εκπαίδευση που ένας αναγνωρισμένος τίτλος σπουδών αντικατοπτρίζει είναι διαπιστευμένη και μετρήσιμη. Αντίθετα, γνώσεις αμφιβόλου προέλευσης δεν έχουν κανένα σταθμισμένο δείκτη ποιότητας, είναι κατ' επέκταση αμφισβητήσιμες. Αυτή η διάκριση είναι ουσιώδης όσον αφορά την αυτοπεποίθηση, την ετοιμότητα, την αξιοπιστία και την αποδοτικότητα του εργαζόμενου ατόμου στο περιβάλλον εργασίας, προσφέροντας σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στους κατόχους τυπικής εκπαίδευσης-κατάρτισης (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

3.4.3 Καθοδήγηση ή τυπική εκπαίδευση-κατάρτιση;

Μια ακόμη επιφύλαξη των επίδοξων επαγγελματιών προκύπτει από τη σύγκριση της τυπικής εκπαίδευσης με την μαθησιακή εμπειρία που αποκτάται μέσω καθοδηγητή (mentor). Αν ληφθεί υπ' όψιν το τυπικό προφίλ και πορεία των ενδιαφερόμενων για επαγγέλματα σχετικά με τον ήχο, είναι κατανοητή η βάση αυτού του σκεπτικού. Διαπιστωμένα, μεγάλο ποσοστό των επαγγελματιών ήχου ήρθε σε επαφή με το αντικείμενο με την παρότρυνση κάποιου “σημαντικού άλλου”, κάποιου ατόμου που είχε επίσης επενδύσει στο να ανακαλύψει. Αυτό σημαίνει ότι η κινητοποίηση προέκυψε και εξελίχθηκε εξ αρχής κατ' επίδραση ενός ατόμου με το οποίο υπάρχει προσωπική σχέση. Εναλλακτικά, σημαντικό τμήμα των επαγγελματιών ήχου κινητοποιήθηκε αρχικά από ένα έμφυτο ενδιαφέρον για τον ήχο ή οδηγήθηκε σε αυτό από παραπλήσιες ασχολίες (ερμηνεία σε μουσικό όργανο, ακρόαση μουσικής ως ασχολία ελεύθερου χρόνου κτλ.), και αναζήτησε βοήθεια από τον κύκλο του στην κατανόηση των βασικών αρχών (REACT, 2021). Και στις δύο περιπτώσεις, τα μαθησιακά επεισόδια που βιώνουν αρχικά οι ενδιαφερόμενοι εμπλέκουν την άτυπη καθοδήγηση (mentorship) και, σε μεγάλο βαθμό, αυτά παραμένουν έως και μέχρι την εισαγωγή τους σε κάποιο ανώτερο ή ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Εκ των ανωτέρω μπορεί να γίνει αντιληπτός ο λόγος που η άτυπη καθοδήγηση χαίρει εκτίμησης και προτίμησης έναντι της τυπικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στο χώρο των τεχνικών ήχου (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

Πράγματι, η καθοδήγηση μπορεί να έχει πολλά θετικά να εισφέρει στον ανερχόμενο επαγγελματία ήχου, όπως και σε άλλους εργασιακούς κλάδους. Δύναται να προσφέρει εξειδικευμένη εμπειρία πεδίου, μεταφέροντας τη γνώση από τη σφαίρα του θεωρητικού στην πραγματικότητα, γεφυρώνει την κατανόηση με την εφαρμογή στο

πεδίο. Ομολογουμένως, η άσκηση είναι απαραίτητο στάδιο στην εκπαίδευση και κατάρτιση των επαγγελματιών ήχου, όπως και άλλων τεχνικών και καλλιτεχνικών επαγγελματιών, και δύναται να εισφέρει τακτικές και πρακτικές κατά την αντιμετώπιση πραγματικών ζητημάτων σε πραγματικό χρόνο. Η καθοδήγηση μπορεί να εισφέρει τα μέγιστα στην τυπική γνώση, ιδιαίτερα εάν ο οργανισμός ή ο επαγγελματίας που καθοδηγεί συνεργάζεται με το εκπαιδευτικό ίδρυμα από όπου ο καθοδηγούμενος λαμβάνει εκπαίδευση-κατάρτιση, και κατ' επέκταση συλλειτουργεί με το προβλεπόμενο πρόγραμμα σπουδών και προσφέρει εξειδικευμένη καθοδήγηση στα διδαχθέντα αντικείμενα (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

Ωστόσο, το βέλτιστο αποτέλεσμα της καθοδήγησης κατακτάται συνδυαστικά με την τυπική εκπαίδευση. Αιτία αυτού είναι οι φυσικοί περιορισμοί, τόσο του εκπαιδευόμενου όσο και του καθοδηγητή. Ένας επαγγελματικός οργανισμός ή πρόσωπο έχει συγκεκριμένο εύρος εργασιών και πελατολόγιο, τυπική ή άτυπη εξειδίκευση, προβλέψιμα προβλήματα και τυποποιημένο τρόπο επίλυσής τους. Αυτό σημαίνει ότι οι εισροές που είναι πιθανό να δεχτεί ο καθοδηγούμενος (mentee) είναι πεπερασμένες, καλύπτουν ένα μικρό μόνο τμήμα των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων που οφείλει να κατέχει, και πιθανώς σημαντικό ποσοστό των εργασιών αντιμετωπίζονται μηχανικά, επομένως στερούνται βαθύτερης κατανόησης και θεωρητικού υποβάθρου (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

Επιπλέον, η έλλειψη εμπειρίας από πλευράς του καθοδηγούμενου και η συνακόλουθη έλλειψη εμπιστοσύνης από τον καθοδηγητή και οι μεγάλοι όγκοι απαιτήσεις που χρήζουν άμεσης και τυποποιημένης διαχείρισης στο πραγματικό εργασιακό περιβάλλον, συντελούν στην ανάθεση/ανάληψη μικρού μέρους καθηκόντων και ευθυνών, πολλές φορές μάλιστα εκτός του άμεσου αντικειμένου της εργασίας. Το γεγονός αυτό δύναται να έχει μηδενικό κέρδος για τον καθοδηγούμενο ή και αρνητικό αντίκτυπο στην αυτοπεποίθηση, την εμπειρία και την αντίληψή του για το επάγγελμα (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

Τέλος, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος του να εκτεθεί ο καθοδηγούμενος σε λανθασμένες γνώσεις, τεχνικές, πρακτικές και αντιλήψεις όταν μαθητεύει σε οργανισμό ή επαγγελματία χωρίς τυποποιημένη εκπαίδευση. Εφόσον η καθοδήγηση τελείται εκτός του ελέγχου κάποιου διαπιστευμένου φορέα εκπαίδευσης-κατάρτισης, δεν υπάρχει τρόπος διασφάλισης της ποιότητάς της. Με δεδομένο, επίσης, ότι και ο καθοδηγόμε-

νος σε αυτό το σενάριο στερείται εξ ορισμού τυπικών γνώσεων στο αντικείμενο προκειμένου να έχει εμπειριστατωμένη άποψη και ανεπτυγμένη κρίση, τα αποτελέσματα της καθοδήγησης μπορεί να είναι από αβέβαια έως καταστροφικά (Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Horning, 2004· Philips, 2013).

3.5 Χώροι επαγγελματικής δραστηριοποίησης στον ήχο

Σημáινων χώρος επαγγελματικής δραστηριοποίησης για τους επαγγελματίες ήχου είναι τα στούντιο ήχου. Το στούντιο ήχου είναι ένας χώρος διαμορφωμένος ώστε να καλύπτει τις ανάγκες καταγραφής και επεξεργασίας ήχου στο βέλτιστο. Αυτό συνεπάγεται χώρους με ειδικά διαμορφωμένο προφίλ ακουστικής συμπεριφοράς και απόλυτη ηχητική μόνωση. Σημαίνει, επίσης, την μόνιμη εγκατάσταση και δρομολόγηση εξοπλισμού απαραίτητου για την καταγραφή και επεξεργασία ήχου. Οι διαφορετικές ανάγκες και δυνατότητες των επαγγελματικών στούντιο, καθώς και η εξειδίκευση των επαγγελματιών που τα στελεχώνουν, συναρτώνται των εξειδικευμένων υπηρεσιών που προσφέρουν. Η πολυδιαστατικότητα των διαφορετικών υπηρεσιών καταγραφής και επεξεργασίας ήχου συχνά οδηγεί σε ποικίλες διακρίσεις των στούντιο, όπως στούντιο καταγραφής μουσικής, διαλόγων, υποτιπλισμού, στούντιο ηχητικού σχεδιασμού, στούντιο mastering κτλ. (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Ακόμα, ένας από τους πιο αναγνωρίσιμους και διαδεδομένους χώρους απασχόλησης ενός επαγγελματία ήχου είναι ο ζωντανός ήχος (live sound, Phillips, 2013, σ. 82), δηλαδή η ηχητική κάλυψη εκδηλώσεων όπου υπάρχει η ανάγκη ενίσχυσης ήχου σε επίπεδο ικανό να μεταδοθεί σε πολυάριθμο ακροατήριο. Στο μεγαλύτερο ποσοστό, ο ζωντανός ήχος εμπλέκει σε κάποιο βαθμό και την ύπαρξη οργανοπαικτών και/ή τραγουδιστών οι οποίοι ερμηνεύουν σε πραγματικό χρόνο. Στην κατηγορία του ζωντανού ήχου υπάγεται συχνά και η αναπαραγωγή τμημάτων ηχογραφημένου ήχου-μουσικής, είτε ως τμήμα της ζωντανής ερμηνείας των ερμηνευτών, είτε ως ηχητική παρουσία πριν και μετά τη ζωντανή εκτέλεση (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Εκτός όμως των επαγγελμάτων που διασυνδέονται ποικίλους τρόπους και σε διάφορους βαθμούς με κάποια μορφή τέχνης, υπάρχουν επαγγελματικές ιδιότητες που περιστρέφονται γύρω από τον ήχο στην αυστηρά τεχνική του διάσταση. Αυτό είναι

απαραίτητο, καθώς ο ήχος δεν λειτουργεί μόνο ως μέσο καλλιτεχνικής έκφρασης αλλά και ως αυτόνομο αισθητηριακό ερέθισμα. Κατ' επέκταση, είναι αναγκαία η ύπαρξη επαγγελματιών που μεριμνούν για τη μελέτη, τη διαχείριση και τη βελτίωση της σχετικής υποδομής και γνώσης σε πεδία εφαρμογής εκτός των Τεχνών (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η τεχνολογική πρόοδος έχει αποδεσμεύσει μεγάλο μέρος του εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού που παλαιότερα ήταν απαραίτητο για την διεκπεραίωση εργασιών στη διαδικασία παραγωγής μουσικής. Η ευκολία στην πρόσβαση στον εξοπλισμό και τη χρήση του έχουν εν μέρει “θολώσει” τα όρια μεταξύ των διακριτών καθηκόντων των επαγγελματιών ήχου στο στούντιο, συντελώντας στο φαινόμενο ένας εργαζόμενος να συγκεντρώνει περισσότερες από μια επαγγελματικές ιδιότητες και να εμπλέκεται σε περισσότερες από μια εργασίες που άπτονται της παραγωγής και διαχείρισης ήχου¹⁶. Συχνά μάλιστα, ο τρόπος λειτουργίας ενός τεχνικού στα διάφορα στάδια καθιστά την ανωτέρω πρακτική αναπόφευκτη, ή και αναγκαία (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Εκτός από τις γνώσεις που άπτονται του ήχου, οι επαγγελματίες ήχου που δραστηριοποιούνται σε άλλα εργασιακά περιβάλλοντα οφείλουν να είναι κάτοχοι γνώσεων που αφορούν το ευρύτερο εργασιακό περιβάλλον όπου απασχολούνται. Τέτοιες γνώσεις άπτονται των χώρων του κινηματογράφου, του θεάτρου, των δικτύων και των τηλεπικοινωνιών, της τηλεοπτικής-ραδιοφωνικής-διαδικτυακής αναμετάδοσης. Ταυτόχρονα, οι απαιτήσεις σε γνώσεις φυσικής, μαθηματικών, ηλεκτρονικής και ηλεκτρολογίας, πληροφορικής, μηχανικής και άλλων επιστημονικών πεδίων είναι πιθανό να είναι απαραίτητες σε ποικίλους βαθμούς. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι οι επαγγελματίες ήχου καλούνται να συνυπάρξουν επαγγελματικά με πλήθος άλλων επαγγελματιών, είναι αναγκαία η ύπαρξη χαρακτηριστικών προσωπικότητας και ήπιων δεξιοτήτων που ευνοούν τη συνεργασία, όπως αναπτυγμένων επικοινωνιακών ικανοτήτων και διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, αυτοελέγχου, προσαρμοστικότητας. Τέλος, με

¹⁶ Η σύγχρονη τεχνολογία καθιστά ρεαλιστικά εφικτό ένα μόνο κατάλληλα καταρτισμένο άτομο να είναι ο δημιουργός, ερμηνευτής, ηχολήπτης, και μηχανικός μίξης και mastering ενός ολοκληρωμένου ακουστικού προϊόντος (Phillips, 2013).

δεδομένο ότι η τεχνολογία του εξοπλισμού και των μέσων εξελίσσεται διαρκώς, οι επαγγελματίες ήχου οφείλουν διαρκώς να διαβιούν επαγγελματικά σε κλίμα αναζήτησης, έρευνας, πειραματισμού, μετεκπαίδευσης και αυτομάθησης (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

3.6 Επαγγέλματα ήχου

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθενται κάποιες από τις σημαντικότερες εργασιακές επιλογές διαθέσιμες στους σύγχρονους επαγγελματίες ήχου. Αναφέρονται διακριτά εργασιακά μονοπάτια, τα οποία αναλόγως της φύσης και των συνθηκών είναι πιθανό να υπάγονται σε ένα ή περισσότερους τύπους σταδιοδρομίας εξ αυτών που αναφέρθηκαν στο τμήμα του Εννοιολογικού Προσδιορισμού του παρόντος γραπτού. Λαμβάνοντας υπ' όψιν την πολυμορφικότητα των εργασιών στις οποίες ένας επαγγελματίας ήχου μπορεί να δραστηριοποιείται, καθώς και το πλήθος των διαφορετικού μεγέθους, κόστους και δυνατοτήτων εξοπλισμού, το εύρος των επιλογών εργασίας και σταδιοδρομίας είναι μεγάλο. Στο εν λόγω τμήμα γίνεται απόπειρα να καλυφθούν στο βέλτιστο οι πιο τυπικές και συχνά συναντώμενες εξ αυτών¹⁷.

I. Δημιουργός μουσικού περιεχομένου (Music Creator)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Οι επαγγελματικές λειτουργίες κατά την εργασία ως δημιουργός περιεχομένου (content creator, Detaille, 2017, σ.59) περιστρέφονται γύρω από τη χρήση ποικίλων εργαλείων, οργάνων, φωνών, προηχογραφημένων ήχων, ειδικών ακουστικών εφέ, κ.α. στην ηχητική και μουσική δημιουργία. Το φάσμα των καθηκόντων όσον αφορά τη δημιουργία περιεχομένου στα πλαίσια της ακουστικής και μουσικής τεχνολογίας είναι ιδιαίτερα ευρύ, από το αυστηρά τεχνικό τμήμα έως το αποκλειστικά καλλιτεχνικό, και οι ρόλοι που καλείται να επιτελέσει ο επαγγελματίας κυμαίνονται μεταξύ αυτών των δύο άκρων (ΕΚεΠις, 2009c· Hesmondhalgh et al., 2021· Juel, 2019· Théberge, 2012).

Οι επαγγελματικές εργασίες στην εργασία ενός δημιουργού μουσικού περιεχομένου περιλαμβάνουν την ανάληψη της δημιουργίας ολοκληρωμένων πρωτότυπων

¹⁷ Μια συνοπτική παρουσίαση προς χάριν ευχρηστίας των δεκατριών επαγγελματικών μονογραφιών πραγματοποιείται στο Παράρτημα 3.

μουσικών έργων ως αποκλειστικός δημιουργός ή συνδημιουργός. Άλλοι συνήθεις τομείς απασχόλησης είναι οι ενορχήστρωση, σύνθεση, στιχουργία, διεύθυνση συνόλων, καλλιτεχνική συμβουλευτική, διασκευή και μεταγραφή. Στον ευρύτερο χώρο της ηχητικής δημιουργίας περιλαμβάνονται η δημιουργία, καταγραφή και επεξεργασία ειδικών ακουστικών εφέ, ηχοτοπίων και διαλόγου (ΕΚεΠις, 2009c· Hesmondhalgh et al., 2021· Juel, 2019· Théberge, 2012).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Είναι αρκετά πιθανό ένας δημιουργός ηχητικού περιεχομένου να είναι κάτοχος υψηλού επιπέδου μουσικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Οι γνώσεις αυτές άπτονται του αντικειμένου της μουσικής, όπως θεωρητικά της μουσικής, ενορχήστρωση και σύνθεση. Οι δεξιότητες μπορεί καλύπτουν διάφορα επίπεδα φωνητικής και οργανικής ερμηνείας και στιχουργίας. Εκτός των προσόντων που αφορούν τη μουσική, είναι απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες στο χώρο της ακουστικής τεχνολογίας, όπως γνώσεις ηχοληψίας, χειρισμού λογισμικού μουσικής επεξεργασίας και επεξεργασίας παρτιτούρας, καθώς και μίξης ήχου (ΕΚεΠις, 2009c· Hesmondhalgh et al., 2021· Juel, 2019· Théberge, 2012).

Η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει επίσης τη μουσική δημιουργία χωρίς να είναι απαραίτητη η ικανότητα οργανικής ή φωνητικής ερμηνείας, αποκλειστικά με τη χρήση ηλεκτρονικού και/ή ψηφιακού εξοπλισμού. Για την ακρίβεια, μεγάλο μέρος της σύγχρονης ηλεκτρονικής μουσικής ευρείας απήχησης βασίζεται σε πολύ μεγάλο ποσοστό στην πρακτική του μουσικού προγραμματισμού, για λόγους σχετικούς με το κόστος, την πνευματική ιδιοκτησία, την ευκολία χρήσης και την μεγάλη ευελιξία που προσφέρει. Εκπαιδευτικοί φορείς που είναι συνδεδεμένοι με τα ανωτέρω τυπικά προσόντα είναι τα ωδεία και οι μουσικές σχολές, πανεπιστημιακά τμήματα μουσικών σπουδών, καθώς και ιδρύματα μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα οποία προσφέρονται ειδικότητες τεχνικών ήχου (ΕΚεΠις, 2009c· Hesmondhalgh et al., 2021· Juel, 2019· Théberge, 2012).

Η δημιουργία σε όλες τις εκφάνσεις της είναι σε σημαντικό ποσοστό ζήτημα όχι μόνο γνώσεων και δεξιοτήτων, αλλά υποκειμενικό, ιδιοσυγκρασιακό και εσωτερικό. Κατ' επέκταση, ο επαγγελματίας δημιουργός περιεχομένου οφείλει να έχει ευρείες γνώσεις ποικίλων μουσικών ειδών αλλά και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εις βάθος γνώση αυτών. Σημαντική είναι η ικανότητα να κατανοεί και να καλύπτει τις ανάγκες

των εργοδοτών και/ή των λοιπών εμπλεκόμενων στη δημιουργική διαδικασία, αλλά και η διατήρηση και ανάπτυξη των προσωπικών ερμηνευτικών και δημιουργικών χαρακτηριστικών ταυτότητας που τον-την καθιστούν μοναδικό-ή. Για αυτό και οι δεξιότητες επικοινωνίας, η κοινωνική δικτύωση και οι δημόσιες σχέσεις, η ικανότητα κρίσης και προσαρμογής είναι σημαντικές για τους επαγγελματίες δημιουργούς μουσικού περιεχομένου (ΕΚεΠις, 2009c· Hesmondhalgh et al., 2021· Juel, 2019· Théberge, 2012).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Οι δημιουργοί περιεχομένου στη σύγχρονη εποχή εργάζονται σε ποικίλα εργασιακά περιβάλλοντα και στα πλαίσια ποικίλων εργασιακών σχέσεων. Ένας από τους επικρατέστερους χώρους δράσεις ενός δημιουργού είναι τα επαγγελματικά στούντιο ηχογραφήσεων. Συνηθέστερα, τα στούντιο ηχογραφήσεων είναι σχετικά μεγάλοι χώροι, με προδιαγραφές που δύνανται να παρέχουν φυσική ηχομόνωση, άρα όσο το δυνατόν λιγότερη επικοινωνία με γειτονικούς χώρους. Οι σημαντική αυτή ανάγκη για απόλυτη ηχομόνωση συχνά συνεπάγεται ελλείψεις σε φυσικό φωτισμό και αερισμό, καθώς και παρουσία μεγάλης ποσότητας ηχοαπορροφητικών υλικών (αφρώδης πολυουρεθάνη, πετροβάμβακας, ορυκτοβάμβακας κτλ.) που είναι πιθανώς επιβλαβή για την υγεία. Αξιοσημείωτο είναι, ωστόσο, ένα στοιχείο που έχει ήδη αναφερθεί όσον αφορά την τρέχουσα τεχνική στάθμη όσον αφορά τον εξοπλισμό παραγωγής ήχου, το ότι μεγάλο μέρος του εξοπλισμού είναι μικρό σε μέγεθος και φορητότητα ή/και άυλο (λογισμικό), καθώς και οικονομικά προσβάσιμο στο ευρύ κοινό. Αυτό σημαίνει ότι οι δημιουργοί περιεχομένου δύνανται να εργαστούν ασύγχρονα και/ή εξ αποστάσεως, σε διαμορφωμένο κατάλληλα για τις ανάγκες τους προσωπικό χώρο (home και project studio) (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· ΟΑΕΔ, 2008).

Άξια αναφοράς είναι η κατεξοχήν καθιστική φύση της συγκεκριμένης εργασίας. Λαμβάνοντας υπόψη μεταξύ άλλων τον συχνά κακό φωτισμό και αερισμό, τις πολύωρες συνεδρίες, την έκθεση σε συνεχή και συχνά υψηλής έντασης ήχο, την πολύωρη εργασία σε ηλεκτρονικό υπολογιστή, καθώς και τις συχνά ακανόνιστες ώρες εργασίας, και κατ' επέκταση προγράμματος ύπνου και διατροφής, ο τρόπος εργασίας και ζωής των παραγωγών ακουστικού περιεχομένου δημιουργεί συχνά ζητήματα φυσικής και ψυχικής υγείας (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· ΟΑΕΔ, 2008).

Ένας συνηθισμένος τρόπος εργασίας για δημιουργούς ακουστικού περιεχομένου είναι η σχέση συνεργασίας ή συμβουλευτικής προς τον πελάτη, στα πλαίσια σχέσης συνδημιουργίας ή δημιουργικής καθοδήγησης. Δεύτερη συχνή περίπτωση είναι η μισθωμένη κατ' αποκοπή εργασία, κατά την οποία ο δημιουργός οφείλει να παραδώσει μια συγκεκριμένη εργασία στα πλαίσια ορισμένης και κοινώς αποδεκτής προθεσμίας. Σε κάθε περίπτωση, τα ωράρια εργασίας είναι λιγότερο τυπικά από το συνηθισμένο, και τείνουν να καταλαμβάνουν απογευματινές και βραδινές ώρες, καθώς και τυπικές αργίες και σαββατοκύριακα (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· ΟΑΕΔ, 2008).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Ο συχνότερα συναντώμενος τρόπος εργασίας και δόμησης της σταδιοδρομίας των δημιουργών μουσικού περιεχομένου είναι η ανεξάρτητη εργασία¹⁸. Αυτό σημαίνει πως οι επαγγελματίες δημιουργοί περιεχομένου εκταμιεύουν από τη φήμη και το βιογραφικό τους, σε συνδυασμό με το κοινωνικό τους δίκτυο. Οι δυνατότητες συναρτήσεως του κόστους του μουσικοτεχνολογικού εξοπλισμού έχουν βελτιωθεί θεαματικά τις τελευταίες δεκαετίες, γεγονός που διευκολύνει κατά πολύ την εξ αποστάσεως εργασία και την εργασία μέσω πλατφόρμας για τους μουσικούς δημιουργούς. Η πολυδιαστατικότητα όσον αφορά τις απαιτήσεις για την επαγγελματική ενασχόληση στη μουσική δημιουργία σημαίνει ότι οι ανωτέρω επαγγελματίες είναι εφικτό να ακολουθήσουν πρωτεύικη ή απεριόριστη διαδρομή στη σταδιοδρομία τους, απασχολούμενοι ταυτόχρονα σε πλήθος εργοδοτών και καλύπτοντας μεγάλο εύρος καθηκόντων μεταξύ μουσικής και τεχνολογίας. Οι επαγγελματίες δημιουργοί είναι τέλος πιθανό να ακολουθούν παραδοσιακή εργασιακή εξέλιξη, συνηθέστερα απασχολούμενοι σε εταιρείες με μεγάλο κύκλο εργασιών που δραστηριοποιούνται στη μουσική δημιουργία, όπως στούντιο ηχογραφήσεων και δισκογραφικές εταιρείες, αλλά και στη δημιουργία πολυμέσων, όπως τηλεόραση, κινηματογράφο, ραδιόφωνο, διαφημιστικές εταιρείες και προγραμματιστές βιντεοπαιχνιδιών (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Hesmondhalgh et al., 2021· Juel, 2019· Théberge, 2012).

¹⁸ Σύμφωνα με την Bennett (2008), το καθεστώς της ανεξάρτητης εργασίας ήταν ο κανόνας για τους δημιουργούς μουσικού περιεχομένου ήδη από το Μεσαίωνα, πολύ πριν οριστεί και εφαρμοστεί σε άλλα εργασιακά πλαίσια, και δεν έχει ουσιαστικά αλλάξει έκτοτε.

Εδώ είναι σημαντικό να αναφερθεί μια ουσιαστική διαφοροποίηση στον τρόπο εργασίας επαγγελματιών δημιουργών. Οι δημιουργοί περιεχομένου, ανεξαρτήτως του εάν έχουν προσληφθεί-μισθωθεί για τις δημιουργικές τους υπηρεσίες, παραμένουν βάσει νόμου κάτοχοι των ηθικών και πνευματικών δικαιωμάτων των έργων τους, ενώ τυπικά διατηρούν κάποιου επιπέδου έλεγχο στη διάθεση και την εκμετάλλευσή τους. Έτσι, η αμοιβή τους συχνά καθορίζεται από ένα συνδυασμό αμοιβής κατ' αποκοπή και ένα ποσοστό των εσόδων που γεννά η διάθεση του έργου, όντας κατά κάποιο τρόπο μέτοχοι. Ωστόσο, οι δημιουργοί είναι πιθανό να μην ενδιαφέρονται για την κάλυψη των ποσοστών αυτών, ούτε για το ηθικό δικαίωμα που εξ ορισμού διαθέτουν πάνω στα έργα τους. Αυτό οδηγεί σε μια ιδιαίτερη μορφή δημιουργικής εργασίας, η οποία καλύπτεται από τον όρο "ghostwriting" ή "ghosting" (Detaille, 2017, σ.32). Οι δημιουργοί-φάντασμα είναι επαγγελματίες οι οποίοι αμείβονται για τη δημιουργική τους εργασία, αλλά μεταφέρουν ή πουλούν τα δικαιώματα του έργου τους στον εργοδότη ή τον πελάτη τους. Αυτό συνεπάγεται πιθανώς καλύτερες αμοιβές και μεγαλύτερη σταθερότητα στην εργασία των δημιουργών ηχητικού περιεχομένου, ωστόσο περιορίζει την αναγνωρισιμότητα και την προβολή τους, καθώς και σημαντικό μέρος των μελλοντικών διαχρονικών εσόδων από το προϊόν της εργασίας τους (Detaille, 2017· Hesmondhalgh et al., 2021).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του δημιουργού ηχητικού περιεχομένου είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

II. Μηχανικός ηχογράφησης (Audio recording engineer/Tonemeister)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Μηχανικός ηχογράφησης (recording engineer, Phillips, 2013, σ. 64) είναι ο επαγγελματίας που έχει ως επαγγελματικές λειτουργίες την ευθύνη για τον έλεγχο της διαδρομής του ήχου από τη στιγμή που εκπέμπεται από την πηγή (ερμηνευτής) έως και τη συσκευή καταγραφής. Οι επαγγελματικές του εργασίες περιλαμβάνουν τη σωστή επιλογή, τοποθέτηση και διαχείριση του μέσου αποτύπωσης (μικρόφωνο-α, μα-

γνήτες, πιεζοηλεκτρικά και άλλα συστήματα μετατροπής ηχητικού σήματος σε ηλεκτρικό ρεύμα) ανάλογα με τον τύπο της πηγής και της ακουστικής συμπεριφοράς του χώρου, την πρέπουσα δρομολόγησή του, την χρήση κατάλληλων εργαλείων και περιφερειακών για τη διαχείριση και την επεξεργασία του, και τη μέριμνα για την τεχνικά ορθή καταγραφή του (Cash-Jones, 2002· Owsinski, 2009· Phillips, 2013· Théberge, 2012).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Η τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση όσον αφορά το επάγγελμα του μηχανικού ηχογράφησης παρέχεται από πανεπιστημιακά ιδρύματα και σχολές μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως Ι.Ε.Κ, σχολές μαθητείας και άλλες τεχνικές σχολές. Τα προγράμματα σπουδών της ανωτέρω ειδικότητας περιλαμβάνουν μαθήματα ηχοληψίας, ακουστικής, ηλεκτροακουστικής, ηλεκτρονικών, φυσικής, μαθηματικών, πληροφορικής και υπολογιστικού προγραμματισμού. Στόχος αυτών των μαθημάτων είναι η κατάκτηση της γνώσης και της εξοικείωσης με τον χειρισμό διαφόρων τύπων και τεχνολογιών εξοπλισμού ηχητικής καταγραφής και επεξεργασίας, η κατάκτηση ικανοτήτων βασικής συντήρησης και επισκευών, και η κατανόηση της συμπεριφοράς του ήχου ως φυσικού φαινομένου (ΕΚεΠις, 2009α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008).

Εκτός των προαναφερθέντων τεχνικώς προσανατολισμένων αντικειμένων, σημαντικό τμήμα των προγραμμάτων σπουδών των ανωτέρω ιδρυμάτων περιλαμβάνει καλλιτεχνικά μαθήματα. Καθότι μεγάλο μέρος των επαγγελματιών ηχογραφήσεων δραστηριοποιείται στον χώρο της μουσικής καταγραφής, μουσικολογικά μαθήματα, όπως μουσική θεωρία, αρμονία, οργανογνωσία, μουσική ανάλυση και ιστορία της μουσικής περιλαμβάνονται στα προγράμματα σπουδών των περισσότερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που προσφέρουν σχετικό τίτλο (ΕΚεΠις, 2009α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008).

Εκτός της μουσικής, οι σπουδές των μηχανικών ηχογράφησης είναι πιθανό να περιλαμβάνουν μαθήματα που καλύπτουν βασικές αρχές και χειρισμού άλλων μέσων, όπως φωτογραφία και βίντεο. Οι δεξιότητες αυτές συμβάλλουν στην βελτιστοποίηση της ικανότητας επικοινωνίας και συνεργασίας με τεχνικούς που δραστηριοποιούνται

σε άλλα μέσα όποτε αυτό απαιτείται για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος (ΕΚεΠις, 2009α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008).

Τμήμα των επαγγελματικών εργασιών που ένας τεχνικός ήχου συχνά καλείται να περατώσει είναι η καλλιτεχνική κρίση του αποτελέσματος της καταγραφής, ώστε να ενισχύει τα επιθυμητά χαρακτηριστικά και να απορρίπτει τα ανεπιθύμητα. Αυτό αφορά τόσο το περιεχόμενο όσο και τα στοιχεία ερμηνείας. Επομένως, η ύπαρξη καλλιεργημένου καλλιτεχνικού αισθητηρίου και μουσικών γνώσεων καθίσταται απαραίτητη για την επιτυχή εμπλοκή του μηχανικού ηχογράφησης στη διαδικασία αποτύπωσης ενός μουσικού έργου (Cash-Jones, 2002· Owsinski, 2009· Phillips, 2013).

Ο μηχανικός ηχογράφησης είναι, επίσης, απαραίτητο να κατέχει ένα σύνολο επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Η καλλιτεχνική δημιουργία είναι για πολλούς μια προσωπική διεργασία, και η συναισθηματική σύνδεση των καλλιτεχνών και των δημιουργών με το υλικό είναι συχνά ένα λεπτό θέμα, και καθιστά καθοριστική την ανεπτυγμένη ενσυναίσθηση, κατανόηση και μεταδοτικότητα. Η διαχείριση απαιτητικών παραγωγών και εκπροσώπων δισκογραφικών εταιριών, οι οποίοι είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν τη διαδικασία αυστηρά τεχνοκρατικά και κυνικά, χρήζει επίσης υψηλού επιπέδου αυτοελέγχου, ψυχραιμίας και επικοινωνίας. Η δυναμική φύση των επαγγελματικών σχέσεων καθιστά αναγκαία την ύπαρξη εξασκημένων τεχνικών επικοινωνίας των τεχνικών ηχογράφησης εν συνόλω (ΕΚεΠις, 2009α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Owsinski, 2009· Phillips, 2013).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Ένα τυπικό περιβάλλον εργασίας για μηχανικούς ηχογράφησης είναι οι ηχογραφήσεις πεδίου (field recordings, Gallagher, 2015, σ. 560). Πολλές περιπτώσεις ηχογραφήσεων πεδίου αφορούν μουσική (ζωντανές εμφανίσεις μουσικών, εθνομουσικολογική καταγραφή), θέατρο (υπαίθριο θέατρο) και άλλες εκδηλώσεις (ομιλίες δημοσίων προσώπων, ρεπορτάζ, κ.α.). Οι ηχογραφήσεις πεδίου είναι πιο συχνά απαραίτητες στο χώρο του κινηματογράφου, όπου τα γυρίσματα πραγματοποιούνται σε συγκεκριμένη εξωτερική τοποθεσία, κατ' επέκταση η καταγραφή των διαλόγων διενεργείται επί τόπου. Επιπλέον, η καταγραφή διαφόρων ήχων περιβάλλοντος (ambient sound, Gallagher, 2015, σ. 560) είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη ρεαλισμού και την ενίσχυση του καλλιτεχνικού αποτελέσματος της κινηματογραφίας (Berklee

College of Music, 2022b· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008).

Σύνηθες περιβάλλον εργασίας για μηχανικούς ηχογράφησης είναι, επίσης, τα στούντιο ηχογραφήσεων. Αυτό είναι κοινό για μηχανικούς ηχογράφησης που απασχολούνται στην καταγραφή μουσικής, όσο και στην καταγραφή άλλων ηχητικών πληροφοριών, όπως διαλόγων, σπικάζ, διαφημίσεων, Foley και ηχητικού σχεδιασμού ταινιών¹⁹. Το στούντιο ηχογραφήσεων είναι ένα ακουστικά ελεγχόμενο περιβάλλον, με το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού και των συστημάτων μόνιμα εγκατεστημένο και δρομολογημένο, Αυτό συνεπάγεται ότι το αποτέλεσμα της ηχητικής καταγραφής θα είναι απαλλαγμένο από παρεμβολές και θορύβους, αλλά και απρόοπτα που σχετίζονται με την αποθήκευση, μεταφορά και επανεγκατάσταση του εξοπλισμού, χαρακτηριστικά που είναι πιθανό να υπάρχουν σε καταγραφές πεδίου (Berklee College of Music, 2022b· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008).

Οι μηχανικοί ηχογράφησης που εργάζονται σε ηχογραφήσεις πεδίου εκτίθενται σε διάφορων ειδών κινδύνους, ανάλογα με το αντικείμενο της εργασίας. Η έκθεση σε καιρικά φαινόμενα, οι λιγότερο ελεγχόμενες προδιαγραφές ασφαλείας (εγκαταστάσεις παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, στατικότητα κατασκευών, πρόσβαση σε φαρμακεία και νοσοκομεία, χρήση προστατευτικού εξοπλισμού κτλ.), η μετάβαση και παραμονή για μεγάλα διαστήματα σε μακρινές τοποθεσίες σε προσωρινά καταλύματα είναι κάποια από τα κοινά χαρακτηριστικά του κλάδου. Προσθέτοντας, μεταξύ άλλων, και την συχνά απαραίτητη ορθοστάσια και συνεχή κίνηση, την μετακίνηση και εγκατάσταση του εξοπλισμού στην τοποθεσία της ηχητικής καταγραφής, τα μεγάλα ωράρια και μεγάλα διαστήματα εργασίας υπό πίεση, την ακανόνιστη διατροφή και πρόγραμμα ύπνου, διαπιστώνονται κάποια από τους κοινότερα ρίσκα που ενέχει η εργασία σε περιβάλλον ηχογράφησης πεδίου (Berklee College of Music, 2022b· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008).

Η εργασία σε στούντιο ηχογραφήσεων, παρότι προσφέρει λιγότερη έκθεση στα στοιχεία της φύσης και βαριά χειρωνακτική εργασία, ενέχει κινδύνους που είναι συνδεδεμένοι με καθιστικά επαγγέλματα. Λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το άγχος, την πολύωρη χρήση Η/Υ και έκθεση σε ήχους-θορύβους, το συχνά ακανόνιστο ωράριο

¹⁹ Βλέπε υποκεφάλαιο “5.3.4.1 Επαγγελματίας ήχου στον κινηματογράφο”.

εργασίας, καθώς και προβλήματα που συνδέονται με το σχεδιασμό του χώρου εργασίας, όπως την έλλειψη φυσικού αερισμού και φωτισμού, η εργασία των μηχανικών ηχογράφησης ενδέχεται να περιλαμβάνει κινδύνους για τη σωματική και ψυχική υγεία των επαγγελματιών (Berklee College of Music, 2022b· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Τα μονοπάτια σταδιοδρομίας των μηχανικών ηχογραφήσεων είναι πολύπλευρα. Είναι πιθανό να απασχολούνται ως εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης, με τυπικό ωράριο, μισθό, ασφάλιση και συνταξιοδότηση, και να ακολουθούν μια παραδοσιακή οργανωσιακή σταδιοδρομία όσον αφορά τη θέση και τα καθήκοντα τους (βοηθός-δεύτερος τεχνικός-κύριος τεχνικός-διαχειριστής-μέτοχος κα.). Είναι εξίσου πιθανό να ακολουθήσουν εργασιακά μονοπάτια που εντάσσονται στην κατηγορία πρωτεϊκών και απεριόριστων σταδιοδρομιών, συνεργαζόμενοι με πλήθος εργοδοτών και κατέχοντας θέσεις με διαφορετικές ευθύνες και καθήκοντα κατά περίπτωση, επενδύοντας στο δίκτυο που έχουν καλλιεργήσει. Τέλος, είναι πιθανό να είναι ανεξάρτητοι εργαζόμενοι, ωρομίσθιοι ή αμειβόμενοι κατ' αποκοπή, είτε συνεργαζόμενοι με εργοδότη είτε σε απευθείας σύνδεση με τον πελάτη. Στην περίπτωση αυτή το πελατολόγιο και οι συνεργασίες τους να διαμορφώνονται ανάλογα με τη φήμη, το βιογραφικό, την εμπειρία και το χαρτοφυλάκιο που έχουν καταρτίσει. Δεν είναι σπάνιο ένας επαγγελματίας τεχνικός ηχογραφήσεων να εργάζεται συνδυάζοντας περισσότερες από μία από τις ανωτέρω μορφές εργασίας (Izhaki, 2012· Owsinski, 2009· Phillips, 2013)..

Συνηθέστεροι φορείς απασχόλησης μηχανικών ηχογραφήσεων είναι τα στούντιο ηχογραφήσεων, αλλά και εργοδότες που δραστηριοποιούνται σε χώρους όπου η καταγραφή ήχου είναι απαραίτητη, όπως κινηματογραφικά στούντιο, εταιρίες ζωντανής ηχητικής κάλυψης, τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά στούντιο, δισκογραφικές εταιρείες, εκπαιδευτικά ιδρύματα που αφορούν τη μελέτη και καταγραφή ήχου ή/και τη διατήρηση ηχητικού αρχείου, καθώς και επιχειρήσεις κατασκευής εξοπλισμού (Izhaki, 2012· Owsinski, 2009· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του μηχανικού ηχογράφησης είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαι-

δευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

III. Μηχανικός μίξης ήχου (Audio mixing engineer)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Ο καταγεγραμμένος ήχος, ακόμα και στις καταλληλότερες ακουστικές συνθήκες, την βέλτιστη ερμηνεία και με τη χρήση του καλύτερων προδιαγραφών εξοπλισμού, αποδίδει αποτελέσματα που χρήζουν επεξεργασίας πριν την ολοκλήρωση της ηχητικής εργασίας και την δημοσίευσή του. Αυτό συμβαίνει για ποικίλους λόγους, όπως τις τεχνικές ιδιότητες του μέσου κυκλοφορίας και αναπαραγωγής, την δημιουργία ανεπιθύμητων φυσικών και ψυχοακουστικών φαινομένων²⁰ κατά τη συνύπαρξη πολλών πηγών σε ένα ηχητικό περιβάλλον που λειτουργούν “ανταγωνιστικά”, καθώς και την ύπαρξη ατιθάσειτων συχνοτήτων και δυναμικών στο καταγεγραμμένο υλικό. Όλα τα μέσα καταγραφής και αναπαραγωγής ήχου που έχουν υπάρξει έχουν διαφορετικές προδιαγραφές από το ανθρώπινο αυτί, κατ’ επέκταση είναι απαραίτητη η επεξεργασία του ηχητικού υλικού ούτως ώστε να αποδίδεται όσο το δυνατόν καλύτερα από το αντίστοιχο μέσο. Η εργασία που αφορά την διαχείριση του ηχοχρωματικού αποτυπώματος των επιμέρους στοιχείων αλλά και του συνόλου ενός ηχητικού προϊόντος ονομάζεται μίξη ήχου (Ashbourn, 2020· Gibson, 2019· Izhaki, 2012· Owsinski, 2006· Phillips, 2013).

Οι επαγγελματικές λειτουργίες του μηχανικού μίξης ήχου (mixing engineer, Izhaki, 2012, σ. 6) είναι κατ’ αρχάς η στάθμιση των εντάσεων (στάθμεων) των στοιχείων ενός ηχητικού συνόλου, καθώς και η τοποθέτησή τους στον συγκεκριμένο εικονικό χώρο που προσφέρεται από το μέσο και την κοινή πρακτική²¹. Επιπλέον, με τη

²⁰ Ψυχοακουστική (psychoacoustics, Howard & Angus, 2016, σ. 72) είναι η επιστήμη που μελετά τον τρόπο που τα ανθρώπινα αισθητηριακά όργανα και εγκέφαλος αντιλαμβάνονται και αποκωδικοποιούν τον ήχο. Ένα από τα ουσιωδέστερα πεδία της ψυχοακουστικής αφορά την σύγκριση φυσικών, αντικειμενικών κριτηρίων του ήχου και την υποκειμενική αντίληψή του από τον άνθρωπο (Howard & Angus, 2016).

²¹ Ο εικονικός χώρος ή imaging (Owsinski, 2006, σ.73) αφορά την επίτευξη της αίσθησης της διεύθυνσης του ήχου, και ως τεχνική είναι συνδεδεμένη με τις εφαρμογές και το μέσο δημοσίευσης του

χρήση κατάλληλων εργαλείων και τεχνικών, κύρια επαγγελματική εργασία του μηχανικού μίξης ήχου είναι ο έλεγχος ανεπιθύμητων συχνοτικών περιοχών και η ανάδειξη των επιθυμητών στοιχείων χροιάς ενός ηχητικού στοιχείου. Σημαντική εργασία ενός μηχανικού μίξης είναι και ο έλεγχος των δυναμικών των ηχητικών πηγών και συνόλου με τη χρήση κατάλληλων περιφερειακών και άλλες τεχνικές. Με άλλα λόγια η μέριμνα ούτως ώστε τα χαμηλά σε ένταση σημεία να μην είναι υπερβολικά χαμηλά και τα δυνατά υπερβολικά δυνατά. Άλλη επαγγελματική εργασία του ανωτέρω επαγγελματία είναι η χρήση άλλων περιφερειακών που προσδίδουν διαφορετικά ηχητικά χαρακτηριστικά σε διάφορα ποσοστά στα υπάρχοντα στοιχεία ενός έργου. Το συγκεκριμένο στάδιο είναι και ένα από τα πιο δημιουργικά τμήματα της εργασίας ενός μηχανικού μίξης, και γι' αυτό ένα και από τα πιο απαιτητικά. Τέλος, εργασία του μηχανικού μίξης είναι η αποτύπωση όλων των επιμέρους ηχητικών στοιχείων μιας ηχητικής εργασίας σε ένα ενιαίο επεξεργασμένο αρχείο, πριν μεταβεί στο τελευταίο στάδιο παραγωγής, το mastering²² (Ashbourn, 2020· Gibson, 2019· Izhaki, 2012· Owsinski, 2006· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Οι εκπαιδευτικές διαδρομές για τους μηχανικούς μίξης που προσφέρονται από το ελληνικό σύστημα εκπαίδευσης είναι όμοιες με πολλές από τις άλλες ειδικότητες επαγγελματιών ήχου. Η ουσιωδέστερη διαφορά είναι η επιπλέον εστίαση και βαρύτητα στην επεξεργασία αποτυπωμένου ήχου, και λιγότερο σε τεχνικές αποτύπωσης και καταγραφής. Η τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση παρέχεται από πανεπιστημιακά ιδρύματα και σχολές μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα προγράμματα σπουδών της περιλαμβάνουν μαθήματα ηχοληψίας, ακουστικής, ηλεκτροακουστικής, ηλεκτρονικών, φυσικής, μαθηματικών, πληροφορικής και υπολογιστικού χειρισμού και προγραμματισμού. Στόχος αυτών των μαθημάτων είναι η κατάκτηση της γνώσης και της εξοικείωσης με τον χειρισμό διαφόρων τύπων και τεχνολογιών εξοπλισμού ηχητικής καταγραφής και επεξεργασίας, η κατάκτηση ικανοτήτων βασικής συντήρησης και επισκευών,

ηχητικού προϊόντος. Επί παραδείγματι, το συντριπτικό ποσοστό μουσικών κυκλοφοριών δημοσιεύεται σε μορφή stereo. Εφαρμογές που αφορούν περιβάλλοντα εικονικής πραγματικότητας εμπλέκουν συχνά ήχο 3D, ενώ πολλές κινηματογραφικές κυκλοφορίες βασίζονται σε ήχο surround.

²² Βλέπε υποκεφάλαιο “5.3.2.4 Μηχανικός Mastering”.

και η κατανόηση της συμπεριφοράς του ήχου ως φυσικού φαινομένου (ΕΚεΠις, 2009α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017β· ΟΑΕΔ, 2008).

Τα καλλιτεχνικά μαθήματα κατέχουν σημαντική θέση στα προγράμματα σπουδών των ανωτέρω ιδρυμάτων. Ο μηχανικός μίξης οφείλει να κατανοεί, να κρίνει και να παρεμβαίνει δημιουργικά στο αποτυπωμένο ηχητικό υλικό, ενισχύοντας την καλλιτεχνική του αξία και προβάλλοντας το όραμα των δημιουργών. Τα μουσικολογικά μαθήματα, όπως μουσική θεωρία, αρμονία, οργανογνωσία, μουσική ανάλυση και ιστορία της μουσικής περιλαμβάνονται στα προγράμματα σπουδών των περισσότερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που προσφέρουν σχετικό τίτλο. Οι σπουδές των μηχανικών μίξης είναι πιθανό να περιλαμβάνουν μαθήματα που καλύπτουν βασικές αρχές και χειρισμού άλλων μέσων, όπως φωτογραφία και βίντεο, μιας και είναι αρκετά πιθανό να κληθούν να συλλειτουργήσουν με επαγγελματίες άλλων τεχνών σε έργα με πολυμεσικές απαιτήσεις (ΕΚεΠις, 2009α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017α· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017β· ΟΑΕΔ, 2008).

Κρίσιμη για την αποτελεσματικότητα των ανωτέρω επαγγελματιών είναι η κατάλληλη επιλογή και χρήση του εξοπλισμού, οι τεχνικές με τις οποίες μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα του ηχητικού υλικού και τεχνική κατάρτιση και εμπειρία. Ταυτόχρονα, οφείλουν να είναι ικανοί να αξιολογούν τις καλλιτεχνικές ιδιότητες ενός έργου, προβάλλοντας τα επιθυμητά και εκμηδενίζοντας τα μη επιθυμητά χαρακτηριστικά του, να αναγνωρίζουν και να εργάζονται προς την υλοποίηση του δημιουργικού οράματος των καλλιτεχνών, συχνά ενισχύοντάς το μέσω της δικής τους εργασίας. Για την υλοποίηση των ανωτέρω, οι επαγγελματίες μίξης οφείλουν να είναι ορθά καταρτισμένοι όχι μόνο στις τεχνικές του δικού τους τομέα ευθύνης, αλλά και στο είδος τέχνης όπου δραστηριοποιούνται. Εκτός αυτού, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η δημιουργία και αντίληψη των Τεχνών είναι συχνά υποκειμενική, οι εξασκημένες επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες είναι απαραίτητες για τη συνεργασία με καλλιτέχνες, αλλά και τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους στην ηχητική παραγωγή, προκειμένου να είναι εφικτές οι βέλτιστες συνεννόηση και συλλειτουργία (Ashbourn, 2020· Gibson, 2019· Izhaki, 2012· Owsinski, 2009).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Ο κύριος τόπος εργασίας των μηχανικών μίξης ήχου είναι σε στούντιο ήχου. Αυτό συνεπάγεται πως οι συνθήκες εργασίας είναι όμοιες με αυτές των άλλων επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται σε αντίστοιχο φυσικό χώρο. Ωστόσο, το επάγγελμα του μηχανικού μίξης ήχου έχει μεγαλύτερη ευελιξία, καθώς η διαδικασία της μίξης μπορεί να γίνει ασύγχρονα. Αυτό σημαίνει πως δεν είναι πάντα απαραίτητη η φυσική παρουσία του τεχνικού σε κάποιο συγκεκριμένο χώρο, ο συντονισμός με άλλους επαγγελματίες ή καλλιτέχνες ή η τήρηση συγκεκριμένου ωραρίου εργασίας. Μεγάλο τμήμα της εργασίας του μηχανικού μίξης ήχου είναι, επίσης, δυνατό να πραγματοποιηθεί και εξ αποστάσεως (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Gibson, 2019· Izhaki, 2012· ΟΑΕΔ, 2008).

Η εργασία αυτού του τύπου είναι συνηθισμένη πρακτική όσον αφορά τη μίξη ήχου εδώ και δεκαετίες, τόσο όσον αφορά ανεξάρτητες κυκλοφορίες μικρού προϋπολογισμού, όσο και μεγάλες ηχητικές παραγωγές. Δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο για τη μίξη να έχει γίνει ακόμα και σε μεταγενέστερο έτος, ακόμα και σε άλλο κράτος, ακόμα και με τους επαγγελματίες μίξης να μην έχουν γνωρίσει ποτέ προσωπικά τους καλλιτέχνες ή εκπροσώπους της παραγωγής. Μεταξύ των πλείστων αλλαγών που επέφερε η ψηφιακή τεχνολογία στο περιβάλλον εργασίας στον ήχο, κυρίως σε φορητότητα, ποιότητα απόδοσης και κόστος απόκτησης, είναι και η δυνατότητα για έναν επαγγελματία μίξης ήχου να εργάζεται ακόμα και αποκλειστικά εξ αποστάσεως (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Gibson, 2019· Izhaki, 2012· ΟΑΕΔ, 2008).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Οι μηχανικοί μίξης ήχου μπορούν να απασχολούνται ως μόνιμοι εργαζόμενοι σε φορείς απασχόλησης όπου εμπλέκεται η παραγωγή ηχητικών προϊόντων, ανεμιστόμενοι στην εταιρική ιεραρχία και λαμβάνοντας σημαντικότερες θέσεις και περισσότερες ευθύνες με το πέρασμα του χρόνου και την κατάκτηση εμπειρίας. Σε μεγάλο βαθμό, οι μηχανικοί μίξης ήχου μπορούν να ακολουθήσουν πρωτεύικό ή απεριόριστο μονοπάτι σταδιοδρομίας, καθώς ενσαρκώνουν διάφορες ταυτότητες και υλοποιούν πλήθος άλλων ρόλων σε άλλα στάδια της παραγωγής ήχου, συχνά απασχολούμενοι σε μεγάλο αριθμό διαφορετικών εργοδοτών. Παλαιότερα, μια εργασιακή σχέση μεγαλύτερης στα-

θερότητας ήταν σημαντική για έναν εργαζόμενο μηχανικό μίξης ήχου, καθώς η πρόσβαση στον απαραίτητο εξοπλισμό ήταν δυσχερέστερη για έναν επαγγελματία, απαιτώντας προϋπολογισμό που μόνο μεγαλύτεροι οικονομικά φορείς μπορούσαν να εγγυηθούν. Στη σύγχρονη εποχή οι μηχανικοί μίξης ήχου μπορούν ρεαλιστικά να εργάζονται στα πλαίσια εργασιακών σχέσεων ανεξάρτητης εργασίας, καθώς η πρόσβαση στα αντίστοιχα εργαλεία είναι πλέον εφικτή. Οι επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται σε αυτή τη μορφή εργασίας επενδύουν στο προσωπικό τους δίκτυο, τη φήμη και το χαρτοφυλάκιο προηγούμενων εργασιών για να αντλήσουν πελατολόγιο (Izhaki, 2012· Owsinski, 2017·Phillips, 2013).

Φορείς απασχόλησης επαγγελματιών μηχανικών μίξης ήχου είναι κατά βάση όλοι οι οργανισμοί και πελάτες που χρειάζονται ηχητική επεξεργασία καταγεγραμμένου και ζωντανού ήχου. Μεταξύ των κυριότερων είναι τα στούντιο ηχογράφησης που δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής, αλλά και άλλων τεχνών που εμπεριέχουν καταγεγραμμένο ήχο, όπως κινηματογραφικά στούντιο και στούντιο υποτιτλισμού. Επίσης, μηχανικοί μίξης ήχου με αντίστοιχη εξειδίκευση απασχολούνται σε φορείς που δραστηριοποιούνται στο ζωντανό ήχο²³, μιξάροντας σε πραγματικό χρόνο μουσικές εμφανίσεις, θεατρικές παραστάσεις και δημόσιες ομιλίες μεταξύ άλλων. Τέλος, πολύ μηχανικοί μίξης ήχου που απασχολούνται ως ανεξάρτητοι εργαζόμενοι συνεργάζονται απευθείας με δημιουργούς περιεχομένου ή τους εκπροσώπους τους, δηλαδή τους αντίστοιχους παραγωγούς, manager και/ή στελέχη εταιρειών διαμοιρασμού ηχητικών προϊόντων (Izhaki, 2012· Owsinski, 2006· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του μηχανικού μίξης είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

IV. Μηχανικός mastering ήχου (Mastering Engineer)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

²³ Βλέπε υποκεφάλαιο “5.3.3.1 Ηχολήπτης”.

Το τελικό στάδιο ηχητικής επεξεργασίας ενός ηχητικού προϊόντος είναι το mastering (Katz & Katz, 2007, σ. 11). Η διαδικασία του mastering περιλαμβάνει κύριες και δευτερεύουσες επαγγελματικές λειτουργίες όπως η ηχοχρωματική και δυναμική ομογενοποίηση των διαφόρων τμημάτων ενός έργου ώστε να έχουν μια κοινή ακουστική ταυτότητα, η διαμόρφωση αρχείων σε ποιότητα και τύπο αντίστοιχα με τα απαιτούμενα του μέσου στο οποίο πρόκειται να δημοσιευθούν, η μέριμνα ούτως ώστε το ηχητικό αποτέλεσμα να ακούγεται στο βέλτιστο σε όλα τα τεχνικά μέσα που αναμένεται να αναπαραχθεί και (στα ψηφιακά πολυμέσα) η ορθή ενσωμάτωση των μεταδεδομένων (metadata²⁴, Fazekas et al., 2008, σ. 1) στο ηχητικό υλικό. Αξιοσημείωτο είναι το στοιχείο ότι η εργασία ως τεχνικός mastering αφορά αποκλειστικά τη διαχείριση καταγεγραμμένου ηχητικού υλικού και δεν σχετίζεται καθόλου με την ηχητική ερμηνεία και καταγραφή (Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Ο μηχανικός mastering κατέχει μια από τις πιο τεχνικά προσανατολισμένες λειτουργίες στο στάδιο της παραγωγής ήχου. Ο τομέας του αφορά ήδη ηχογραφημένο και μίξαρισμένο υλικό, και αρμοδιότητα του είναι η τελική ομογενοποίηση των επιμέρους ακουστικών στοιχείων και η προσαρμογή τους στα πρότυπα της σύγχρονης ακουστικής βιομηχανίας και τις προδιαγραφές του μέσου στο οποίο πρόκειται να δημοσιευθεί. Αυτό προϋποθέτει άρτια γνώση των ανωτέρω τεχνικών χαρακτηριστικών, αλλά και κατανόηση του καλλιτεχνικού οράματος και επιλογών των υπόλοιπων συμβαλλόμενων επαγγελματιών και του έργου (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Cash-Jones, 2002· Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017· Phillips, 2013).

Η εκπαίδευση που παρέχεται σε έναν μηχανικό mastering προέρχεται από αντίστοιχα προγράμματα διαφόρων εκπαιδευτικών βαθμίδων. Όλα τα τμήματα και σχολές που προσφέρουν προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στον τομέα του ήχου

²⁴ Τα μεταδεδομένα είναι ενσωματωμένες πληροφορίες στα ηχητικά (και άλλα) πολυμέσα, που συχνότερα περιλαμβάνουν το όνομα του δημιουργού και/ή του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων, το όνομα της σύνθεσης και του έργου του οποίου αποτελεί μέρος, το έτος κυκλοφορίας και/ή δημιουργίας, των ερμηνευτών, των τεχνικών, της δισκογραφικής εταιρείας που διαχειρίζεται την κυκλοφορία, κ.α. Αυτό συμβάλλει στην ευκολία της αναγνωρισιμότητας και της καταλογογράφησης της κυκλοφορίας και περιορίζει κινδύνους πειρατείας και κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας (Fazekas et al., 2008).

περιλαμβάνουν μαθήματα σχετικά με το mastering. Ωστόσο, εφόσον πρόκειται για έναν από τους τομείς που μεταβάλλονται ραγδαία και διαρκώς συναρτήσει των απαιτήσεων των μέσων δημοσίευσης ακουστικών προϊόντων, ο μηχανικός mastering οφείλει να παρακολουθεί διαρκώς τις εξελίξεις και τις μεταβολές, να μετεκπαιδεύεται και να ενημερώνεται ως προς τις νέες ισχύουσες τεχνικές προδιαγραφές. Το κύριο μέσο για την παρακολούθηση είναι το διαδίκτυο, και η πληροφόρηση μπορεί να κατακτάται μέσω έγκριτων φορέων που δραστηριοποιούνται στον αντίστοιχο χώρο, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα εκπαίδευσης πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και εταιρών που δραστηριοποιούνται στον αντίστοιχο χώρο, ή άτυπα μαθήματα με χρήση οπτικοακουστικού υλικού που ανεβάζουν έγκριτα κανάλια και χρήστες με αντίστοιχο αντικείμενο (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017· Phillips, 2013).

Εκτός των ανωτέρω τεχνικών χαρακτηριστικών της εργασίας των μηχανικών mastering ήχου, μέρος των επαγγελματικών εργασιών των μηχανικών mastering καθορίζεται από την προσωπικότητα και την καλλιτεχνική τους αντίληψη, καθώς επεμβαίνουν και διαμορφώνουν το ηχητικό υλικό, προσδίδοντας την τελική του μορφή. Αυτό συνεπάγεται ότι οι μηχανικοί mastering ήχου απαιτείται να συνδυάζουν άριστη τεχνική κατάρτιση ποικίλων μέσων δημοσίευσης και αναπαραγωγής ήχου, της κοινής πρακτικής σύγχρονων και παλαιότερων κυκλοφοριών, την ηχητική ταυτότητα που χαρακτηρίζει διάφορα είδη μουσικής ή/και άλλων τεχνών, ώστε να διαμορφώνουν το ηχητικό υλικό σύμφωνα με τις τρέχουσες τεχνικές και αισθητικές τάσεις, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζουν και προβάλλουν τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά που καθιστούν το κάθε νέο έργο πρωτότυπο και μοναδικό (Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Οι εργασιακές συνθήκες ενός μηχανικού mastering ήχου προϋποθέτουν λιγότερη επικοινωνία και προσωπική αλληλεπίδραση από όλες τις άλλες επαγγελματικές λειτουργίες που άπτονται του ήχου. Αντιθέτως, η αρμοδιότητά του ενέχει υψηλές απαιτήσεις σε μεγάλης ακρίβειας και εξειδίκευσης εξοπλισμό και χώρο ακρόασης, καθώς και γνώση και εμπειρία χειρισμού τους για την επιτέλεση των καθηκόντων του. Αυτό σημαίνει ότι ακόμα και στα πλαίσια της σύγχρονης τεχνολογικής εξέλιξης, που συνεπάγεται φορητότητα, προσβασιμότητα και πολυχρηστικότητα του εξοπλι-

σμού, το περιβάλλον εργασίας του μηχανικού mastering ήχου είναι εξειδικευμένο, διακριτό και ανεξάρτητο των υπόλοιπων (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Cash-Jones, 2002· Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017· Phillips, 2013).

Με δεδομένο ότι η κοινή πρακτική όσον αφορά την παραγωγή ήχου είναι ρευστή και ταχέως μεταβαλλόμενη, ο μηχανικός mastering ήχου οφείλει να είναι διαρκώς ενημερωμένος για τις τεχνικές και καλλιτεχνικές εξελίξεις των μέσων δημοσίευσης ήχου. Επιπλέον, η βαθιά γνώση και κριτική ακρόαση της σύγχρονης αλλά και παρελθούσας δισκογραφίας είναι αναγκαία για έναν μηχανικό ήχου, προκειμένου να κατανοεί, να ανακαλεί και να εφαρμόζει πρακτικές και τεχνικές που θα προβάλουν τα επιθυμητά χαρακτηριστικά ενός ηχητικού έργου (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Cash-Jones, 2002· Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017· Phillips, 2013).

Η εργασία ενός μηχανικού mastering ήχου προϋποθέτει προσοχή στη λεπτομέρεια, λογική, αποφασιστικότητα και κρίση. Ο λόγος που οι ανωτέρω ιδιότητες καθίστανται αναγκαίες είναι ότι το mastering είναι το τελικό στάδιο πριν τη δημοσίευση του ακουστικού υλικού. Αυτό σημαίνει πως στο στάδιο αυτό υλοποιούνται όλοι οι έλεγχοι και διορθώσεις που μπορούν να γίνουν στο έργο, επομένως εάν κάποια ατέλεια διαφύγει της κρίσης του, θα βρίσκεται στην τελική δημοσίευση, υποβαθμίζοντας πιθανώς σημαντικά την ποιότητα και την αξία του. Προσθέτοντας τον μεγάλο όγκο εργασίας, την αναγκαία τήρηση προθεσμιών, και την αισθητηριακή και νοητική κόπωση που η πολύωρη έκθεση σε ήχο συνεπάγεται, η εργασία του μηχανικού mastering απαιτεί ικανότητες εργασίας υπό πίεση, αποτελεσματική διαχείριση άγχους, υπευθυνότητα, επιμέλεια και ανθεκτικότητα (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Cash-Jones, 2002· Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017· Phillips, 2013).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Η σταδιοδρομία ενός μηχανικού mastering ήχου μπορεί να έχει οργανωσιακό χαρακτήρα, καθώς είναι πιθανό να εργάζεται στο πλαίσιο επιχείρησης που προσφέρει την ανωτέρω υπηρεσία, ανεπισσώμενος συν τω χρόνω στην ιεραρχία της επιχείρησης σε θέσεις μεγαλύτερης ευθύνης. Στη σύγχρονη εποχή που επιτρέπει σε μεγάλο αριθμό δημιουργών περιεχομένου να χρηματοδοτήσουν και να υλοποιήσουν την παραγωγή

ενός ηχητικού έργου, εξίσου σύνηθες είναι μηχανικοί mastering ήχου να δραστηριοποιούνται επαγγελματικά ως ανεξάρτητοι εργαζόμενοι, συνεργαζόμενοι άμεσα με τους πελάτες που κατακτούν μέσω της φήμης και του χαρτοφυλακίου τους.

Λιγότερο συχνά, αν και όχι απίθανα, είναι παραδείγματα πρωτεύουσας και/ή απειροφόρου σταδιοδρομίας στον κλάδο του μηχανικού mastering ήχου. Οι επαγγελματίες και/ή οι επιχειρήσεις που προσφέρουν εργασίες mastering συχνά δεν εμπλέκονται στα υπόλοιπα στάδια παραγωγής, και χαρακτηρίζονται από αντικειμενική και αυστηρά τεχνική στάση και διαχείριση απέναντι στο ηχητικό υλικό. Ένας ακόμα λόγος για αυτό είναι ότι ο εξοπλισμός ακρόασης και επεξεργασίας ήχου και χώρος εργασίας είναι πιο εξειδικευμένος, επομένως δεν διευκολύνει την απασχόληση σε άλλα στάδια μουσικής και ηχητικής παραγωγής. Οι επαγγελματίες που απασχολούνται σε αυτό το χώρο, λοιπόν, παρουσιάζουν μικρότερη κινητικότητα στην ανάληψη ποικίλων ρόλων και την αλλαγή εργοδοτών, και οι εργοδότες αντιμετωπίζουν με μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα την ανανέωση του προσωπικού και τις εξωτερικές συνεργασίες από ότι στα άλλα επαγγέλματα που άπτονται του ήχου (Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017).

Μεταξύ των κυριότερων φορέων που προσφέρουν απασχόληση σε μηχανικούς mastering ήχου είναι εταιρείες που αναλαμβάνουν την κυκλοφορία και/ή την αποτύπωση μουσικού και ηχητικού υλικού, στούντιο ηχογραφήσεων και, πλέον, ανεξάρτητοι καλλιτέχνες. Η σχεδόν απόλυτη μεταστροφή της κυκλοφορίας ηχητικού υλικού στην κατεύθυνση του ψηφιακού, και κυρίως διαδικτυακού, μέσου έχει δημιουργήσει σημαντικές εργασιακές ευκαιρίες και για τους μηχανικούς mastering, καθώς υπάρχει μεγάλος όγκος δημοσιευμένου ακουστικού υλικού σε πλέον ξεπερασμένα μέσα το οποίο χρήζει επανεπεξεργασίας (remaster), προκειμένου να πληροί τα κριτήρια της σύγχρονης βιομηχανίας ήχου (Katz & Katz, 2007· Katz, 2015· Owsinski, 2017).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του μηχανικού mastering είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

V. Μουσικός παραγωγός (Music/Record Producer)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Μουσικός παραγωγός είναι ο επαγγελματίας που κύρια επαγγελματική του λειτουργία είναι να επιβλέπει ένα μουσικό έργο από τη δημιουργία έως και την κυκλοφορία του. Οι επαγγελματικές του εργασίες περιλαμβάνουν το συντονισμό δημιουργών, ερμηνευτών και τεχνικών προκειμένου να παραχθεί ένα καλλιτεχνικά και τεχνικά ολοκληρωμένο, καθώς και εμπορικά αξιοποιήσιμο ακουστικό προϊόν. Περιλαμβάνουν επίσης τη διαχείριση και τον έλεγχο της κυκλοφορίας και διάθεσης του προϊόντος, την προώθηση του υλικού και των ταλέντων που εμπλέκονται και την εύρεση διαύλων και στρατηγικών που μπορούν να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη. Εν συνόψει, μουσικός παραγωγός είναι ο κύριος συντονιστής ενός μουσικού έργου. Αρκετά συχνά, δε, είναι ο ίδιος ένας από τους επενδυτές και χρηματοδότες ενός δισκογραφικού εγχειρήματος, και ακολούθως, είναι αυτός που διακινδυνεύει και αποκομίζει στο μέγιστο από μια κυκλοφορία (Frith, 2012· Jarrett, 2012· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Ο μουσικός παραγωγός είναι, ίσως, ο επαγγελματίας ήχου με το μεγαλύτερο εύρος απαιτούμενων δεξιοτήτων. Ο λόγος για αυτό είναι πως τα καθήκοντά του καλύπτουν τον έλεγχο και την επίβλεψη ενός ηχητικού-μουσικού υλικού σε όλα τα στάδια της διαδικασίας από τη δημιουργία έως και τη διαχείριση της κυκλοφορίας του. Αρχικά, οι μουσικοί παραγωγοί εμπλέκονται στην καθοδήγηση των δημιουργών και των καλλιτεχνών. Οφείλουν, κατ' επέκταση να έχουν τις απαιτούμενες μουσικές γνώσεις, καλλιεργημένο καλλιτεχνικό αισθητήριο, κρίση, αντίληψη και εμπειρία, ώστε να δύνανται να συνεισφέρουν ποιοτικά στην δημιουργία. μεταξύ αυτών εντάσσονται τα θεωρητικά της μουσικής, αρμονία, οργανογνωσία, ενορχήστρωση, ακουστική ικανότητα και ιστορία της μουσικής (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

Εν συνεχεία, ο επαγγελματίας παραγωγός οφείλει να συνδράμει θετικά κατά την διαδικασία σχεδιασμού, ηχογράφησης, επεξεργασίας, μίξης και mastering ενός μουσικού ή/και ακουστικού προϊόντος. Για την επιτυχή άσκηση των καθηκόντων αυτών, ο μουσικός παραγωγός οφείλει να κατέχει γνώσεις μουσικής τεχνολογίας, ηχοληψίας και ηχητικής επεξεργασίας, καθώς και να διαθέτει αντίστοιχη εμπειρία στο χώρο της παραγωγής ήχου. Αν και οι γνώσεις μουσικής και τεχνολογίας που απαιτούνται δεν είναι τόσο εξειδικευμένες, ο μουσικός παραγωγός οφείλει να κατέχει ένα με-

γάλο εύρος σχετικών γνώσεων, ώστε να μπορεί να κατανοήσει, να κρίνει και να καθοδηγήσει τους τεχνικούς, καλλιτέχνες και ερμηνευτές που εμπλέκονται στην παραγωγή ενός μουσικού έργου, (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

Τέλος, στις σημαντικότερες αρμοδιότητες των μουσικών παραγωγών περιλαμβάνονται ο σχεδιασμός και υλοποίηση μιας εμπορικής στρατηγικής που θα βελτιώσει την απήχηση και τα οικονομικά οφέλη μιας μουσικής κυκλοφορίας. Τμήμα αυτού είναι η εύρεση διαύλων επικοινωνίας για την προώθηση των καλλιτεχνών και του έργου στο κατάλληλο κοινό, οι μηχανισμοί διαχείρισης της δημόσιας εικόνας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης των εμπλεκόμενων ατόμων και εταιρών. Οι λειτουργίες αυτές απαιτούν από τους μουσικούς παραγωγούς γνώσεις διαφήμισης και marketing, management, οικονομικών, λογιστικών και νομοθεσίας. Εν συνόψει, ο ρόλος του μουσικού παραγωγού υλοποιεί ένα τρίπτυχο που περιλαμβάνει τέχνη, τεχνολογία και εμπόριο (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

Εκτός των απαιτούμενων γνώσεων, η λειτουργία του μουσικού παραγωγού απαιτεί σημαντικές επικοινωνιακές δεξιότητες, δημόσιες σχέσεις, ικανότητες διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, αυτοπεποίθηση, προσαρμοστικότητα διορατικότητα, πειθώ, επιμονή, κρίση και ανάληψη ρίσκων. Μεταξύ άλλων, ο συντονισμός πολυάριθμου ανθρώπινου δυναμικού με μεγάλες διαφορές ως προς το τυπικό προφίλ, η ρευστότητα του χώρου των τάσεων και των καλλιτεχνικών ρευμάτων που είναι στην επικαιρότητα, οι εργασίες υπό πίεση και γρήγορους ρυθμούς και ο ανταγωνισμός καθιστούν το επάγγελμα του μουσικού παραγωγού ένα από τα πιο σύνθετα και απαιτητικά όσον αφορά τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας του επαγγελματία (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Όπως προαναφέρθηκε, ο ρόλος του μουσικού παραγωγού είναι πολυδιάστατος. Αυτό αντικατοπτρίζεται και στις εργασιακές συνθήκες του επαγγέλματος. Ένας από τους κατ' εξοχήν χώρους εργασίας ενός μουσικού παραγωγού είναι τα στούντιο ηχογραφήσεων. Η παρουσία και δράση του στο στούντιο μπορεί να είναι συμβουλευτική ως προς την καθοδήγηση, συντονισμό και επικοινωνία μεταξύ καλλιτεχνών και

τεχνικών. Μπορεί, επίσης, να παρίσταται ως εκπρόσωπος των συμφερόντων των επενδυτών-χρηματοδοτών του εκάστοτε εγχειρήματος, μεριμνώντας για την τήρηση των συμφωνημένων όρων και την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος. Η παρουσία του μουσικού παραγωγού σε στούντιο συνεπάγεται την πολύωρη έκθεσή του σε περιβάλλοντα με υψηλές ηχητικές εντάσεις, ακανόνιστα ωράρια, πολύωρες και αδιάλειπτες συνεδρίες ηχογράφησης, επεξεργασίας και μίξης ήχου, καθώς και στενή συνύπαρξη και επικοινωνία με άλλα άτομα Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

Μεταξύ των τακτικών χώρων δραστηριοποίησης των μουσικών παραγωγών εντάσσονται χώροι όπου είναι πιθανό να έρθει σε επαφή με νέα ταλέντα. Αυτά περιλαμβάνουν μουσικές σκηνές, συναυλιακούς χώρους, καλλιτεχνικές-μουσικές εκδηλώσεις, μουσικά φεστιβάλ κτλ. Οι χώροι και οι περιστάσεις μπορεί να διαφέρουν πολύ μεταξύ των επιμέρους περιπτώσεων, δύο στοιχεία όμως είναι κοινά μεταξύ όλων: πρώτον, η παρουσία μουσικής και ήχου, και δεύτερον, η διάδραση και επικοινωνία με μεγάλο αριθμό ατόμων (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

Τέλος, μεγάλο μέρος του εργασιακού βίου των μουσικών παραγωγών λαμβάνει χώρα σε περιβάλλον εργασίας γραφείου. Η επικοινωνία, η ενημέρωση, η αναζήτηση νέων διασυνδέσεων, η συλλογή και ανάλυση δεδομένων, η διαμόρφωση και ο έλεγχος στρατηγικής, γίνονται πλέον στον μεγαλύτερο βαθμό μέσω διαδικτύου. Επομένως, η συγκεκριμένη έκφανση της εργασίας του μουσικού παραγωγού ενέχει ομοιότητες με ανάλογο τύπου εργασίες γραφείου, όπου προϋποτίθενται πολύωρη χρήση ΗΥ και τηλεφώνου και καθιστικός τρόπος εργασίας. Μεγάλη ευελιξία προσφέρεται λόγω της αυξημένης ικανότητας εργασίας εξ αποστάσεως, ή ακόμα και με τη χρήση φορητών συσκευών επικοινωνίας (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Walzer, 2016).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Ο μουσικός παραγωγός μπορεί να εργάζεται ως ελεύθερος επαγγελματίας, δηλαδή να είναι κάτοχος ή μέτοχος σε κάποιο φορέα που διαχειρίζεται μουσικά προϊόντα, όπως δισκογραφικές εταιρείες, εταιρείες συλλογικής διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων και εταιρείες διαχείρισης αντίστοιχου εργατικού δυναμικού. Μπορεί επίσης να είναι εργαζόμενος πλήρους απασχόλησης σε κάποιον εργοδότη σε αντίστοιχο τομέα

δραστηριοποίησης, ακολουθώντας ένα οργανωσιακό μονοπάτι σταδιοδρομίας. Ομοίως, μπορεί να ακολουθήσει πρωτεύική ή απεριόριστη σταδιοδρομία, αλλάζοντας ρόλους, περιβάλλοντα εργασίας και εργοδότες, μεγιστοποιώντας την απασχολησιμότητα του και εκταμιεύοντας το δίκτυο και τη φήμη που έχει καλλιεργήσει ως επιτυχημένος επαγγελματίας. Τέλος, μπορεί να λειτουργήσει ως ανεξάρτητος εργαζόμενος, προσφέροντας υπηρεσίες συμβουλευτικής, διαχείρισης και προώθησης στους προαναφερθέντες οργανισμούς, σε καλλιτέχνες, δημιουργούς, τεχνικούς και επιχειρηματίες του κλάδου της μουσικής τεχνολογίας (Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του μουσικού παραγωγού είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

VI. Ηχολήπτης (Sound/Audio Engineer)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Ο όρος “ηχολήπτης” είναι ένας όρος-ομπρέλα που καλύπτει πολύ μεγάλο εύρος διαφορετικών καθηκόντων επαγγελματιών στο ζωντανό ήχο. Επαγγελματικές εργασίες που άπτονται του επαγγέλματος της ηχοληψίας είναι η ορθή επιλογή και τοποθέτηση μικροφώνων για την λήψη σημάτων από τους ερμηνευτές, η τοποθέτηση κατάλληλης καλωδίωσης και δρομολόγησης των σημάτων των ηχητικών πηγών. Επαγγελματικά του καθήκοντα είναι επίσης η ρύθμιση των εντάσεων και των ηχοχρωμάτων των διαφόρων ηχητικών πηγών προκειμένου να παράγεται ένα ισορροπημένο ακουστικό αποτέλεσμα στο ακροατήριο (μίξη ήχου), καθώς και η επιμέρους διαχείριση των εντάσεων και των ηχοχρωμάτων που επιστρέφουν στους ερμηνευτές ώστε να ακούν τις ερμηνείες των άλλων μελών του συνόλου και να προσαρμόζονται αναλόγως (monitor)²⁵. Τέλος, αρμοδιότητα του ηχολήπτη είναι η εγκατάσταση, αποκομιδή, μεταφορά και αποθήκευση του εξοπλισμού, περιορίζοντας τις φθορές και ζημιές του (Cash-

²⁵ Σε πολλές περιπτώσεις, η διαχείριση του ήχου που στόχο έχει το ακροατήριο και αυτού που αποστέλλεται στους ερμηνευτές αποτελεί αρμοδιότητα διαφορετικών επαγγελματιών, με τον πρώτο να

Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Οι διακριτές αυτές επαγγελματικές εργασίες απαιτούν ξεχωριστές δεξιότητες και εμπειρία. Συχνά υπάρχει μια άτυπη ιεραρχία όσον αφορά τα καθήκοντα και τις επιμέρους εργασίες. Ο πιο έμπειρος επαγγελματίας συνήθως είναι υπεύθυνος της μίξης και της εγκατάστασης, έχοντας τον έλεγχο του ηχητικού αποτελέσματος που καταναλώνει το ακροατήριο, που είναι και το σημαντικότερο, επιβλέποντας τα υπόλοιπα καθήκοντα που αναλαμβάνουν λιγότερο έμπειροι και εξειδικευμένοι συνάδελφοι (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Υπάρχουν αρκετά τμήματα με εκπαιδευτικά προγράμματα στο αντικείμενο του ηχολήπτη σε διάφορες βαθμίδες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Στα περισσότερα εξ αυτών, το κύριο σώμα των σπουδών καλύπτει βασικές γνώσεις σε αντικείμενα όπως ηχοληψία, ηλεκτρονική, φυσική, ακουστική, υπολογιστικός προγραμματισμός και μαθηματικά. Περιλαμβάνονται επίσης μαθήματα χειρισμού εξοπλισμού και λογισμικού, όπως επεξεργασία παρτιτούρας, λογισμικού ηχητικής επεξεργασίας και χωροταξικού σχεδιασμού. Οι γνώσεις στα αντικείμενα αυτά είναι απαραίτητες για την επιτυχή άσκηση των επαγγελματικών καθηκόντων στον τομέα της ηχοληψίας, και αποδεδειγμένα συνδέονται με βελτιστοποίηση της επαγγελματικής αποτελεσματικότητας των επαγγελματιών (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Στα προγράμματα σπουδών πολλών αντίστοιχων ιδρυμάτων περιλαμβάνονται καλλιτεχνικά μαθήματα, συναρτήσε του κύριου πεδίου σπουδών. Συνηθέστερα, περιλαμβάνονται μουσικολογικά μαθήματα, όπως αρμονία, ιστορία της μουσικής, θεωρητικά της μουσικής, μουσική ανάλυση, οργανογνωσία και ενορχήστρωση. Δεν αποκλείεται το πρόγραμμα σπουδών να περιλαμβάνει μαθήματα που άπτονται άλλων μέσων

περιγράφεται από τον όρο ηχολήπτης front of house (f.o.h.) και τον δεύτερο ηχολήπτη monitor (Cash-Jones, 2002, σ.8).

και τεχνών, όπως επεξεργασία βίντεο και κινούμενης εικόνας, και ηχητικός σχεδιασμός ταινιών (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Κάποιες από τις γνώσεις και δεξιότητες που καλείται να διαθέτει ο επαγγελματίας ήχου στον ζωντανό ήχο είναι κοινές με αυτές ενός στούντιο ηχογραφήσεων. Η γνώση χειρισμού σε μεγάλο βαθμό όμοιου εξοπλισμού (μικρόφωνα, ηχεία, ακουστικά, μίκτες, περιφερειακά κτλ.), καθώς και οι παράπλευρες μουσικές γνώσεις και η ύπαρξη οξυμένου καλλιτεχνικού αισθητηρίου που είναι χρήσιμες για την βέλτιστη προβολή των καλλιτεχνικών ιδιοτήτων ενός ακουστικού προϊόντος και η συνεργασία με τους μουσικούς είναι κάποια από τα χαρακτηριστικότερα κοινά μεταξύ των δύο διαφορετικών περιβαλλόντων εργασίας. Για τον λόγο αυτό δεν είναι σπάνιο οι επαγγελματίες ήχου να δραστηριοποιούνται και στους δύο χώρους ταυτόχρονα (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Ωστόσο, οι συνθήκες είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ των δύο χώρων. Το περιβάλλον του στούντιο ηχογραφήσεων είναι ελεγχόμενο, σταθερό και προβλέψιμο, η εγκατάσταση μόνιμη, τα ωράρια εργασίας περισσότερο τυποποιημένα και οι ανάγκες σταθμισμένες. Αντίθετα, ο ζωντανός ήχος συνεπάγεται πολλών αστάθμητων παραγόντων, από άποψη τοπογραφίας, υλικών αναγκών και απρόβλεπτων φαινομένων. Ο καιρός, οι βλάβες, η ακουστική του χώρου, η πρόσβαση στην παροχή ρεύματος, η συμπεριφορά του ακροατηρίου και των ερμηνευτών, ο σωστός σχεδιασμός και η επιτυχής ενημέρωση από τους πελάτες ή τον εργοδότη όσον αφορά τις ανάγκες κάλυψης μιας εκδήλωσης και η προετοιμασία για αυτές, τα ατυχήματα και τα ευμετάβλητα ωράρια είναι κάποια από τα συχνότερα παραδείγματα “εκπλήξεων” που αποτελούν κανόνα στην εργασία των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στο χώρο του ζωντανού ήχου. Εξ αυτού προκύπτει ότι οι επαγγελματίες ζωντανού ήχου οφείλουν να διαθέτουν διαφορετικές ιδιότητες από επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται σε στούντιο. Ικανότητα εργασίας υπό πίεση για μεγάλο διάστημα, μεγαλύτερη πρακτική γνώση ηλεκτρονικών, ηλεκτρολογικών, στατικότητας δομικών υλικών, ακουστικής, και μηχανικής, βελτιωμένες ικανότητες επικοινωνίας και λήψης αποφάσεων, υπομονή, προσαρμοστικότητα και επιφυλακή είναι απαραίτητα προσόντα για την εργασία στο ζωντανό ήχο. Επιπλέον, συχνά ο ζωντανός ήχος καλείται να συνυπάρξει με άλλες

εργασίες, με συχνότερες την καταγραφή ήχου και βίντεο, φωτισμό και τηλεοπτική-ραδιοφωνική-διαδικτυακή αναμετάδοση. Αυτό σημαίνει πως ο επαγγελματίας ζωντανού ήχου οφείλει να κατέχει ένα εύρος γενικών γνώσεων επαγγελματών και μέσων παρεμφερών της πολυμεσικής κάλυψης ζωντανών μουσικών εκδηλώσεων, ώστε να μπορεί να κατανοήσει τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους, να προσαρμοστεί και να συλλειτουργήσει με τους επαγγελματίες αυτών των χώρων (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Ο επαγγελματίας ζωντανού ήχου συχνά είναι και κάτοχος του εξοπλισμού που απαιτείται για την κάλυψη ηχητικών εκδηλώσεων. Στην περίπτωση αυτή ακολουθεί σταδιοδρομία ελεύθερου επαγγελματία-επιχειρηματία, με τις απαιτήσεις που αυτό συνεπάγεται (συντήρηση-ανανέωση-επέκταση εξοπλισμού, εύρεση πελατολογίου, δημόσιες σχέσεις και καλλιέργεια επαγγελματικού προφίλ, διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση και αναπροσαρμογή επιχειρηματικού σχεδίου κτλ.). Είναι επίσης πιθανό να ακολουθεί μονοπάτι οργανωσιακής σταδιοδρομίας, ως εργαζόμενος πλήρους απασχόλησης σε εργοδοτικό φορέα (όπως διοργανωτές εκδηλώσεων, επιχειρηματίες ηχητικής κάλυψης ζωντανών εκδηλώσεων και καλλιτέχνες), με σταθερό μισθολόγιο και ωράριο και γραμμική εργασιακή εξέλιξη. Ο επαγγελματίας ζωντανού ήχου δεν είναι σπάνιο να ακολουθεί πρωτεύικη και απεριόριστη πορεία σταδιοδρομίας, απασχολούμενος σε μεγάλο αριθμό διαφορετικών εργοδοτών, αλλάζοντας διαρκώς περιβάλλον εργασίας και τομείς ευθύνης, επενδύοντας στο δίκτυο, τη φήμη και το χαρτοφυλάκιο που χτίζει κατά την εργασιακή του πορεία για την επέκταση του πελατολογίου του. Τέλος, εξίσου πιθανό είναι να απασχολείται σε καθεστώς ανεξάρτητης εργασίας, ως προσωπικό που καλείται να καλύψει τις ανάγκες μίας ή ενός πεπερασμένου συνόλου εργασιών (απομονωμένες εμφανίσεις ή περιοδεία) (Cash-Jones, 2002· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του ηχολήπτη είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία.

Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

VII. Επαγγελματίας ήχου στον κινηματογράφο (Cinema audio professional)

• Περιγραφή επαγγέλματος

Ο χώρος του κινηματογράφου ενέχει πολλές ηχητικές εφαρμογές. Οι επαγγελματίες ήχου που δραστηριοποιούνται στο χώρο του κινηματογράφου οφείλουν να κατέχουν παρόμοιες δεξιότητες και αρμοδιότητες με αυτούς της μουσικής τεχνολογίας. Οι δημιουργοί ηχητικού περιεχομένου στον κινηματογράφο έχουν ως επαγγελματικές λειτουργίες τη σύνθεση και καταγραφή μουσικής επένδυσης (soundtrack, Suárez, 2022, σ. 183) που συνοδεύει την προβολή και εντείνει το αισθητικό αποτέλεσμα. Οι απαιτήσεις στον τομέα αυτό είναι παρόμοιες με το αντικείμενο της δημιουργίας μουσικού περιεχομένου, ωστόσο το μουσικό περιεχόμενο συχνά οριοθετείται από τις απαιτήσεις του οπτικού αποτελέσματος, όπως το σενάριο, την αισθητική και το περιβάλλον. Οι επαγγελματίες δημιουργοί ακουστικού περιεχομένου στον κινηματογράφο απασχολούνται επίσης με την εύρεση και την προσαρμογή, αλλά και την παραγωγή και καταγραφή ηχητικών εφέ, τα οποία επίσης συνοδεύουν και υπηρετούν το οπτικό μέσο. Η διεργασία αυτή ονομάζεται ηχητικός σχεδιασμός (sound design, Zattra et al., 2021, σ. 205). Συχνά, η παραγωγή αυτών των ήχων δεν έχει καμία σχέση με τον τρόπο που δημιουργούνται στην πραγματικότητα, αλλά προσομοιώνονται με τη χρήση ποικίλων φαινομενικά ανорθόδοξων τεχνικών και μέσων. Η απασχόληση αυτή ονομάζεται folley (Berklee College of Music, 2022a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· Phillips, 2013· Zattra et al., 2021).

Εκτός των δημιουργών περιεχομένου στον κινηματογράφο, οι επαγγελματίες του ήχου έχουν κύριες και δευτερεύουσες επαγγελματικές λειτουργίες ως μηχανικοί ηχογράφησης, μίξης και mastering, ηχολήπτες και υπεύθυνοι παραγωγής ήχου, με τομείς ευθύνης και αρμοδιότητες παρόμοιες με αυτές των ομοτίμων τους που απασχολούνται στη μουσική βιομηχανία. Οι μηχανικοί ηχογράφησης είναι πρωτίστως απαραίτητοι στην καταγραφή διαλόγων και ήχων του περιβάλλοντος κατά την εικονοληψία. Οι διαφορές στις επαγγελματικές λειτουργίες τους σε σύγκριση με τους μηχανικούς ηχογράφησης και ηχολήπτες στο στούντιο και στο ζωντανό ήχο αφορούν τις

διαφορετικές απαιτήσεις που έχει η ορθή καταγραφή στο πεδίο, όπου, μεταξύ άλλων, ο θόρυβος, η κίνηση των ερμηνευτών και η συνήθως ακατάλληλη ακουστική περιπλέκουν τη διαδικασία της ηχοληψίας και καταγραφής (Berklee College of Music, 2022d· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· Phillips, 2013· Zattra et al., 2021).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Οι διαδρομές εκπαίδευσης και κατάρτισης για έναν επαγγελματία ήχου στον κινηματογράφο είναι διάφορες. Τα προσόντα που σχετίζονται πιο άμεσα με το αντικείμενο μπορούν να αποκτηθούν μέσω της επιτυχούς παρακολούθησης σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε κινηματογραφική σχολή ή τμήμα, με ειδικότητα ηχολήπτη. Η αποφοίτηση από άλλες σχολές τριτοβάθμιας τετραετούς ή πενταετούς φοίτησης με σπουδές ήχου ως κύριο αντικείμενο σπουδών προσφέρουν επίσης τις απαραίτητες τυπικές γνώσεις σε έναν αντίστοιχο επαγγελματία²⁶. Τα ανωτέρω εκπαιδευτικά προγράμματα είναι πιθανό να περιλαμβάνουν, εκτός από την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών, υποχρεωτική εκπόνηση πτυχιακής εργασίας και επιτυχή ολοκλήρωση πρακτικής άσκησης. Τέλος, οι ειδικότητες της “Ηχοληψία” και “Μουσικής με Τεχνολογία” που προσφέρονται από δημόσια και ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης της ημεδαπής μπορούν, με τη συμπερίληψη πρακτικής, να εξασφαλίσουν έναν σχετικό αναγνωρισμένο τίτλο σπουδών στον απόφοιτο (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Είναι αυτονόητο ότι οι επαγγελματίες ήχου που δραστηριοποιούνται στον κινηματογραφικό ήχο, εκτός των συγκεκριμένων γνώσεων και δεξιοτήτων που είναι απαραίτητο να κατέχουν στο αντικείμενο του ήχου, οφείλουν να είναι εξοικειωμένοι με την ορολογία, τις τεχνικές και τον τρόπο λειτουργίας των υπόλοιπων επαγγελματιών που εμπλέκονται στη διαδικασία παραγωγής ενός κινηματογραφικού προϊόντος. Αυτό αφορά τόσο επαγγέλματα που δραστηριοποιούνται στο πεδίο, όπως ηθοποιούς, σκηνοθέτες, φωτιστές, εικονολήπτες και βοηθούς, όπως και αυτά που αφορούν την επεξεργασία και διαχείριση του υλικού μετά την καταγραφή (post production, Winder et

²⁶ Βλέπε υποκεφάλαιο “Εκπαίδευση ως επαγγελματίας ήχου”.

al., 2013, σ. 263), όπως τεχνικούς επεξεργασίας κινούμενης εικόνας και τεχνικούς ειδικών οπτικών εφέ (Berklee College of Music, 2022d· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Όπως ήδη αναφέρθηκε, ο ρόλος του επαγγελματία ήχου που δραστηριοποιείται στον χώρο του κινηματογράφου είναι πολυδιάστατος και αφορά μεγάλο εύρος διαφορετικών ειδικοτήτων και τομέων ευθύνης. Στις συνηθέστερες επαγγελματικές δράσεις των επαγγελματιών ήχου στον κινηματογράφο υπάγονται η ορθή διάταξη των μικροφώνων και έλεγχος των συνθηκών καταγραφής ήχου κατά τη διάρκεια των λήψεων, η δημιουργία μουσικού και ηχητικού περιβάλλοντος για την ενίσχυση του αισθητικού και καλλιτεχνικού αποτελέσματος του οπτικού μέσου, καθώς και η μίξη και mastering ήχου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του μέσου δημοσίευσης. Συναρτήσει των ανωτέρω, οι ειδικότητες των επαγγελματιών ήχου στον κινηματογράφο είναι πολλαπλές. Το αντίστοιχο εργασιακό περιβάλλον και εργασιακές συνθήκες για τις επιμέρους ειδικότητες δύναται να ποικίλλουν σημαντικά (Berklee College of Music, 2022d· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Μέρος των εργασιών που διεκπεραιώνονται από επαγγελματίες ήχου στον χώρο του κινηματογράφου λαμβάνει χώρα στο πεδίο. Αυτό αφορά τη μέριμνα για την καταγραφή και διαχείριση του ήχου κατά την ερμηνεία, και συνεπάγεται δυνατότητα μεταφοράς, εγκατάστασης, ρύθμισης και λειτουργίας εξοπλισμού και συστημάτων ηχητικής αποτύπωσης επί τόπου. Οι δυσκολίες που οι επαγγελματίες ήχου καλούνται να αντιμετωπίσουν περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τις καιρικές συνθήκες, βλάβες του εξοπλισμού, την απρόβλεπτη ακουστική συμπεριφορά του χώρου, τα ατυχήματα και τα ευμετάβλητα ωράρια. Ικανότητα εργασίας υπό πίεση για μεγάλο διάστημα, μεγαλύτερη πρακτική γνώση ηλεκτρονικών, ηλεκτρολογικών, στατικότητας δομικών υλικών, ακουστικής, και μηχανικής, βελτιωμένες ικανότητες επικοινωνίας και λήψης αποφάσεων, υπομονή, προσαρμοστικότητα και επιφυλακή είναι απαραίτητα προσόντα για αντίστοιχους εργασιακούς χώρους (Berklee College of Music, 2022d· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης

& Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Εκτός της εργασίας πεδίου, μεγάλο τμήμα των εργασιακών δραστηριοτήτων επαγγελματιών ήχου στον κινηματογράφο υλοποιείται στο στούντιο. Η λειτουργία του στούντιο είναι συνδεδεμένη με εργασιακά καθήκοντα του σταδίου του post-production, όπως η δημιουργία μουσικής επένδυσης και ηχητικού σχεδιασμού, η επανηχογράφηση διαλόγων, η δημιουργία ειδικών ακουστικών εφέ, η μίξη και το mastering. Οι εργασιακές συνθήκες και περιβάλλον στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι ανωτέρω εργασίες ομοιάζουν με αντίστοιχους εργασιακούς χώρους που δραστηριοποιούνται στην καταγραφή, επεξεργασία και μίξη ήχου. Η εργασία σε στούντιο ηχογραφήσεων, παρότι προσφέρει λιγότερη έκθεση στα στοιχεία της φύσης και βαριά χειρωνακτική εργασία, ενέχει κινδύνους που είναι συνδεδεμένοι με καθιστικά επαγγέλματα. Λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το άγχος, την πολύωρη χρήση Η/Υ και έκθεση σε ήχους-θορύβους, το συχνά ακανόνιστο ωράριο εργασίας, καθώς και προβλήματα που συνδέονται με το σχεδιασμό του χώρου εργασίας, η εργασία των μηχανικών ηχογράφησης ενδέχεται να περιλαμβάνει κινδύνους για τη σωματική και ψυχική υγεία των επαγγελματιών (Berklee College of Music, 2022d· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Επαγγελματίες ήχου μπορούν να απασχολούνται σε κινηματογραφικά στούντιο, αναλαμβάνοντας αντίστοιχα καθήκοντα δημιουργίας, διαχείρισης, καταγραφής και επεξεργασίας ήχου στο πεδίο ή το post-production. Άλλοι φορείς απασχόλησης είναι στούντιο ηχογραφήσεων, επιχειρήσεων διαχείρισης εργατικού δυναμικού και διάθεσης ηχητικού εξοπλισμού που δραστηριοποιούνται ως εξωτερικοί μη αποκλειστικοί συνεργάτες με τον χώρο κινηματογράφου. Τέλος, με δεδομένο ότι η ψηφιακή τεχνολογία έχει διευκολύνει κατά πολύ και τη δημιουργία οπτικού περιεχομένου υψηλής ποιότητας, επαγγελματικές ευκαιρίες στο χώρο του ήχου δημιουργούνται ακόμα και από ιδιώτες, ερασιτέχνες και ανεξάρτητους δημιουργούς που παράγουν κινηματογραφικό υλικό (Berklee College of Music, 2022d· ΕΚεΠις, 2009a· Phillips, 2013).

Άλλοι φορείς απασχόλησης είναι εταιρείες με αντικείμενο τον κινηματογράφο ή επιχειρήσεων που συνεργάζονται με τις ανωτέρω εταιρείες, ακολουθώντας παραδο-

σιακή πορεία σταδιοδρομίας, ως μόνιμο προσωπικό με ανάλογες αρμοδιότητες σε εργοδοτικούς φορείς του χώρου του κινηματογράφου. Οι επαγγελματίες μπορούν επίσης να ακολουθήσουν πρωτεύει ή/και απεριόριστη σταδιοδρομία, απασχολούμενοι με την κινηματογραφική μουσική και ήχο μεταξύ άλλων παρεμφερών αντικειμένων, και σε πλήθος εργοδοτών. Οι συνθήκες αυτές συνηθέστερα συνεπάγονται την εμπλοκή σε μεγαλύτερου βεληνεκούς κυκλοφορίες, και οι εμπλεκόμενοι παράγοντες έχουν μεγαλύτερο κύκλο εργασιών, επενδύσεις, αναμενόμενα κέρδη και απήχηση. Τέλος, μπορούν να δραστηριοποιούνται ως ανεξάρτητοι εργαζόμενοι, αμειβόμενοι ωρομισθίως ή κατ' αποκοπή, έως την περάτωση συγκεκριμένων προσυμφωνημένων απαιτήσεων projects. Αυτό αποτελεί πιο συνηθισμένη πρακτική σε χαμηλότερου προϋπολογισμού παραγωγές, συνήθως ανεξάρτητων, αυτοχρηματοδοτούμενων, εναλλακτικών εργοδοτών²⁷ (Berklee College of Music, 2022d· ΕΚεΠις, 2009a· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του επαγγελματία ήχου στον κινηματογράφο είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

VIII. Επαγγελματίας ήχου στο θέατρο (Theater audio professional)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Συγκριτικά, οι συνθήκες εργασίας στον χώρο του ήχου στον κινηματογράφο έχουν περισσότερα κοινά με την εργασία σε στούντιο ηχογραφήσεων από ότι με τον ζωντανό ήχο. Αυτό οφείλεται στη φύση του μέσου, η οποία συνεπάγεται την καταγραφή, επεξεργασία, κυκλοφορία και αναπαραγωγή του οπτικοακουστικού υλικού σε μη πραγματικό χρόνο. Ο επαγγελματικός ήχος στο θέατρο εμπίπτει περισσότερο στον χώρο του ζωντανού ήχου από άποψη απαιτήσεων, καθώς το μέσο είναι περισσότερο

²⁷ Παλαιότερα, η διάκριση μεταξύ του μόνιμου και του ανεξάρτητου προσωπικού λειτουργούσε και ως ένδειξη ποιότητας, καθώς οι μεγάλες κυκλοφορίες παρείχαν πρόσβαση σε καλύτερης ποιότητας εξοπλισμό και μεγαλύτερης εξειδίκευσης προσωπικό, και κατ' επέκταση εγγυούνταν ποιοτικώς ανώτερο ηχητικό αποτέλεσμα. Οι σύγχρονες συνθήκες όσον αφορά τον τεχνικό εξοπλισμό και την τυποποίηση της κατάρτισης των επαγγελματιών ήχου έχουν συντελέσει στον περιορισμό αυτού του φαινομένου, βελτιώνοντας κατά πολύ το προϊόν της ανεξάρτητης εργασίας (Berklee College of Music, 2022d· ΕΚεΠις, 2009a· Phillips, 2013).

συνδεδεμένο με την ζωντανή ερμηνεία (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Ο επαγγελματίας ήχου στο θέατρο έχει ως κύριες επαγγελματικές λειτουργίες το να χειριστεί τον εξοπλισμό, να εγκαταστήσει και συνδέσει συσκευές και συστήματα, να αναπαράγει συγκεκριμένα ηχητικά ή μουσικά αποσπάσματα σε προσυμφωνημένα τμήματα του έργου, να λάβει οδηγίες από τους καλλιτέχνες ή/και την παραγωγή και να προάγει το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα του εκάστοτε έργου. Συνεπάγεται ότι επαγγελματικές εργασίες των επαγγελματιών ήχου στο θέατρο είναι η κατάλληλη αποτύπωση, επεξεργασία, ενίσχυση και μετάδοση των ερμηνειών σε πραγματικό χρόνο. Αυτό μεταξύ άλλων περιλαμβάνει την ορθή επιλογή και τοποθέτηση μικροφώνων και ηχείων, η διαχείριση της ακουστικής του χώρου και η επεξεργασία και μίξη του ήχου σε πραγματικό χρόνο (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

Εκτός αυτού, στο σύγχρονο θέατρο χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό ηχογραφημένο υλικό (μουσική, ηχητικά εφέ κτλ.). Κατ' επέκταση, η δημιουργία περιεχομένου συνυπάρχει στις απαιτήσεις του θεατρικού ήχου. Εκτός, όμως, από την παραγωγή, ηχογράφηση και επεξεργασία ήχου για τη δημιουργία υλικού, προϋποτίθενται ικανότητες ερμηνείας του υλικού αυτού στα πλαίσια ζωντανής εμφάνισης, στοιχείο χαρακτηριστικό των θεατρικών παραστάσεων. Οι επαγγελματίες ήχου, λοιπόν, που εργάζονται στο χώρο του θεάτρου έχουν συχνά αρμοδιότητες που συνδέονται και επηρεάζουν την ερμηνεία (Berklee College of Music, 2022c· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Η εκπαίδευση και κατάρτιση για επαγγελματίες ήχου στο χώρο του θεάτρου ακολουθεί πορεία όμοια με αυτή των άλλων ομοτέχνων, καθότι μεγάλο μέρος των βα-

σικών αρχών, εφαρμογών και εξοπλισμού ήχου είναι κοινό μεταξύ των επιμέρους περιβαλλόντων. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής²⁸ παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα στον τομέα των σπουδών ήχου, ενσωματώνοντας μαθήματα, εκπαιδευτικά ερεθίσματα και ευκαιρίες που εμπίπτουν σε διάφορες τέχνες που αφορούν την εμπλοκή ήχου. Τα ανωτέρω τμήματα είναι τετραετούς ή πενταετούς φοίτησης, ενώ είναι πιθανό να περιλαμβάνουν υποχρεωτική εκπόνηση πτυχιακής εργασίας και επιτυχή ολοκλήρωση πρακτικής άσκησης (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019)..

Ομοίως, λαμβάνοντας αντίστοιχη εκπαίδευση από τις ειδικότητες “Ηχολήπτης-τρια” και “Μουσική Τεχνολογία” που προσφέρονται από ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να συγκεντρώσει το μεγαλύτερο μέρος των γνώσεων και των τυπικών προσόντων που απαιτούνται για την επιτυχή και αποτελεσματική επαγγελματική του δράση ως εργαζόμενος στον τομέα του θεατρικού ήχου. Υπενθυμίζεται ότι μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών τους, οι απόφοιτοι ινστιτούτων επαγγελματικής κατάρτισης οφείλουν να περατώσουν εξάμηνη πρακτική άσκηση σε αντίστοιχο εργοδοτικό φορέα. Ο φορέας οφείλει να έχει κρατική αναγνώριση και έλεγχο από αρμόδια όργανα, ώστε να προσφέρει στους ασκούμενους τις πρακτικές γνώσεις και προκλήσεις που θα συμβάλλουν στην μελλοντική τους επαγγελματική επιτυχία (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Οι επιμέρους γνώσεις και δεξιότητες που χρειάζεται να κατέχουν οι επαγγελματίες ήχου στο θέατρο αφορούν αρχικά την θεατρική τέχνη. Παράμετροι της σκηνοθεσίας, σκηνογραφίας, σεναρίου και υποκριτικής οφείλουν να είναι εύχρηστοι και εύληπτοι για έναν επαγγελματία θεατρικού ήχου προκειμένου να είναι στο μέγιστο αποτελεσματικός. Ταυτόχρονα, οι επαγγελματίες ήχου στο θέατρο οφείλουν να συνυπάρχουν με επαγγελματίες άλλων μέσων που δραστηριοποιούνται στο θέατρο, όπως επαγγελματίες φώτων, εικονοληψίας και ποικίλων μέσων αναμετάδοσης. Ένας αποτελεσματικός επαγγελματίας ήχου είναι χρήσιμο έως απαραίτητο να γνωρίζει τις βασικές αρχές και τρόπο λειτουργίας των άλλων συνεργαζόμενων κλάδων, προκειμένου η συνεργασία τους να παράγει το βέλτιστο τεχνικό και καλλιτεχνικό αποτέλεσμα. Τέλος, η

²⁸ Βλέπε υποκεφάλαιο “5.2.2 Πεδία σπουδών”

ύπαρξη εξασκημένων κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων είναι θεσμική για τη συλλειτουργία με πλήθος διαφορετικών επαγγελματιών τεχνικών και καλλιτεχνών σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό και ευμετάβλητο εργασιακό περιβάλλον όπως αυτό του θεάτρου (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Οι εργασιακές συνθήκες για τους ανωτέρω επαγγελματίες έχουν δύο πιθανές εκδοχές. Στην πρώτη περίπτωση, ο επαγγελματίας δραστηριοποιείται σε θεατρικό χώρο με μόνιμα εγκατεστημένο τμήμα του εξοπλισμού. Συνήθως αυτή η μορφή απασχόλησης λαμβάνει χώρα κατά την σταθερή απασχόληση του επαγγελματία σε έναν εργοδοτικό φορέα, συνήθως κάποιο κλειστό θέατρο. Στο συγκεκριμένο εργασιακό περιβάλλον οι συνθήκες επιτρέπουν μια σχετική μονιμότητα στην τοποθέτηση ηχείων, γραμμών ηλεκτρικής τροφοδοσίας και σήματος, ακουστικής μελέτης και σχεδιασμού του χώρου. Αυτό το περιβάλλον χαρακτηρίζεται από σταθερότητα για τους επαγγελματίες, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της εγκατάστασης παραμένει αμετάβλητο, περιορίζοντας τους κινδύνους και τα απρόοπτα (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

Στην δεύτερη περίπτωση, η δραστηριότητα του επαγγελματία ήχου λαμβάνει χώρα σε εξωτερικές συνθήκες, όπως ανοιχτά, θερινά και υπαίθρια θέατρα. Αυτό συνεπάγεται ότι μεγάλο τμήμα των αρμοδιοτήτων του ανωτέρω επαγγελματία είναι η μετακίνηση, εγκατάσταση, αποκομιδή και αποθήκευση του εξοπλισμού, ο οποίος δεν μπορεί να είναι μόνιμα εγκατεστημένος. Στα ανωτέρω εργασιακά περιβάλλοντα, ο επαγγελματίας ήχου οφείλει να χαρακτηρίζεται από προνοητικότητα, προσαρμοστικότητα, ανεπτυγμένες και ειδικές πρακτικές γνώσεις, ικανότητα λήψης αποφάσεων και εργασίας υπό πίεση, καθότι οι συνθήκες είναι ευμετάβλητες και τα πιθανά απρόοπτα αρκετά. Αυτά τα περιβάλλοντα επαγγελματικής δραστηριοποίησης των επαγγελματιών ήχου ενέχουν σημαντικές απαιτήσεις σε ικανότητα κρίσης, προσαρμοστικότητα, ταχείας λήψης αποφάσεων, επίγνωση κινδύνου, αλλά και άριστη γνώση στην εγκατάσταση, το χειρισμό και την επισκευή του απαιτούμενου εξοπλισμού (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης

& Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Η απασχόληση επαγγελματιών θεατρικού ήχου είναι πιθανό να σχετίζεται με χώρους που στεγάζουν θεατρικές παραστάσεις, όπως θέατρα και πολυχώρους Τεχνών. Η εργασία σε εταιρείες ηχητικής κάλυψης που συνεργάζονται με το χώρο του θεάτρου είναι επίσης διαδεδομένη. Τέλος, μεταξύ των επικρατέστερων χώρων ύπαρξης εργασιακών ευκαιριών είναι φορείς που αναλαμβάνουν την παραγωγή θεατρικών έργων, όπως θίασοι και θεατρικές ομάδες (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΟΑΕΔ, 2008· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Phillips, 2013).

Τα μονοπάτια σταδιοδρομίας που μπορεί να ακολουθήσει ένας επαγγελματίας ήχου που δραστηριοποιείται στο χώρο του θεάτρου εμπίπτουν αρχικά στον χώρο της οργανωσιακής σταδιοδρομίας. Αυτό σημαίνει ότι ο επαγγελματίας ανελίσσεται στην ιεραρχία του εργοδοτικού οργανισμού-επιχείρησης, αναλαμβάνοντας σταδιακά ρόλους με μεγαλύτερη ευθύνη και κύρος, βελτιώνοντας την ενδοεταιρική του θέση. Η σταδιοδρομία που ένας επαγγελματίας ήχου στο θέατρο είναι επίσης πιθανό να έχει πρωτεύικό ή απεριόριστο χαρακτήρα. Το επαγγελματικό προφίλ των επαγγελματιών ήχου συγκεντρώνει πλήθος δεξιοτήτων και ικανοτήτων που τους επιτρέπουν επαγγελματική δράση σε διαφορετικούς χώρους και περιβάλλοντα εργασίας. Τέλος, οι επαγγελματίες θεατρικού ήχου μπορούν να διάγουν εργασιακό βίο που υπάγεται στην κατηγορία της ανεξάρτητης εργασίας και σταδιοδρομίας χαρτοφυλακίου. Η εκταμίευση της επαγγελματικής φήμης, του portfolio και των διασυνδέσεων που ένας επαγγελματίας αναπτύσσει και καλλιεργεί μέσω της δράσης του είναι συχνά αρκετά για να του επιτρέψουν την εργασία ως ανεξάρτητος ελεύθερος επαγγελματίας, με διαχρονικές ή ευκαιριακές εξωτερικές συνεργασίες με εργοδοτικούς φορείς ή πελάτες (Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του επαγγελματία ήχου στο θέατρο είναι πανεπιστημιακά και άλλα

εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

ΙΧ. Επαγγελματίας ήχου στις αναμεταδόσεις (Audio professional in transmissions)

• Περιγραφή επαγγέλματος

Μεταξύ των επαγγελματικών λειτουργιών των επαγγελματιών ήχου που απασχολούνται στον χώρο των αναμεταδόσεων είναι αρχικά η εγκατάσταση, σύνδεση και ρύθμιση του απαραίτητου για την αναμετάδοση εξοπλισμού. Τα συστήματα που εμπλέκονται στην αναμετάδοση διαφόρων οπτικοακουστικών πηγών, καθώς και το/τα μέσο/α στο/α οποίο/α πραγματοποιείται η αναμετάδοση εμπλέκουν κάμερες, μικρόφωνα, μεγάφωνα, ενισχυτές, περιφερειακά κτλ. Εκτός της εγκατάστασης, στις επαγγελματικές εργασίες των επαγγελματιών ήχου εμπίπτουν ο χειρισμός, η συντήρηση και η επισκευή της προαναφερθείσας υποδομής. Ανάλογα με τις απαιτήσεις των συνθηκών καταγραφής και αναμετάδοσης, ωστόσο, είναι πιθανό να χρειάζονται εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις όσον αφορά το μέσο αναμετάδοσης. Οι προδιαγραφές, δηλαδή, μεταξύ των ποικίλων μέσων αναμετάδοσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, διαδίκτυο κτλ.) είναι συχνά πολύ διαφορετικές (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009d·Phillips, 2013· Kramarik, 2018).

Ρόλος του ανωτέρω τεχνικού είναι η εγκατάσταση, επισκευή και συντήρηση ραδιοτηλεοπτικών και ηλεκτροακουστικών συστημάτων και συσκευών. Συγκεκριμένα, ως τεχνικός ραδιοτηλεοπτικών εγκαταστάσεων ορίζεται σύμφωνα με το ΣΣΕ της 13ης Απριλίου 2009 που καταρτίστηκε από την Ένωση Τεχνικών Ελληνικής Ραδιοφωνίας με την Ένωση Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Ραδιοφωνικών Σταθμών Αθηνών (Π.Κ 18/13-4-2009) ως “ο εργαζόμενος για την εγκατάσταση, συντήρηση και έλεγχο καλής λειτουργίας όλων ανεξαιρέτως των ηλεκτρονικών συστημάτων και μηχανημάτων (αναλογικών και ψηφιακών), που απαιτούνται για την εγγραφή, αναπαραγωγή, υποστήριξη, μετάδοση και εκπομπή ηχητικού σήματος σε οποιαδήποτε μορφή και σε κάθε φυσικό μέσο” (ΕΚεΠις, 2009d, σ. 12) (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009d·Phillips, 2013· Kramarik, 2018).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Η εκπαίδευση που παρέχεται στο χώρο των επαγγελματιών ήχου που δραστηριοποιούνται στο χώρο των αναμεταδόσεων περιλαμβάνει μαθήματα ακουστικής, ηλεκτροακουστικής, φυσικής, μαθηματικών, πληροφορικής και υπολογιστικού προγραμματισμού και ψηφιακής και αναλογικής επεξεργασίας ήχου. Το μεγαλύτερο μέρος της εκπαίδευσης, καθώς και της προβλεπόμενης εργασιακής τους δραστηριοποίησης, ωστόσο, άπτεται της ηλεκτρονικής, ηλεκτρολογίας και αναμεταδόσεων. Για το λόγο αυτό το μεγαλύτερο μέρος των ανωτέρω επαγγελματιών προέρχεται από εκπαιδευτικά μονοπάτια που σχετίζονται με τους ηλεκτρολόγους μηχανικούς, μηχανικούς υπολογιστών, ηλεκτρονικούς, τεχνικών αυτοματισμών, δικτύων και τηλεπικοινωνιών (ΕΚεΠις, 2009d).

Για την εργασία στο χώρο του ραδιοφώνου, καθίσταται αναγκαία η κατοχή των προσόντων του βοηθού ραδιοτεχνίτη (απόφοιτος τριτοβάθμιας) και του ραδιοτεχνίτη (πτυχίο τριτοβάθμιας και εξετάσεις πιστοποίησης). Για την εργασία στο χώρο της τηλεόρασης και του κινηματογράφου, οι τεχνικοί οφείλουν να κατέχουν το τυπικό προσόν της άδειας μηχανικού τηλεόρασης-master control (ΕΚεΠις, 2009d).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Ο χώρος της αναμετάδοσης, όπως ραδιόφωνο, τηλεόραση και διαδίκτυο, παρέχει εργασιακές ευκαιρίες σε επαγγελματίες ήχου. Οι εργασίες και η εξειδίκευση που απαιτούνται στους εν λόγω χώρους περιλαμβάνουν γνώσεις στο μεγαλύτερο μέρος τηλεπικοινωνιών, ηλεκτρονικής και ηλεκτρολογίας. Συχνά, επίσης, γνώσεις και εφαρμογές ηχοληψίας, ακουστικής και μίξης ήχου, οι οποίες συνδέονται με τις επιμέρους τεχνικές απαιτήσεις του εκάστοτε μέσου αναμετάδοσης, είναι απαραίτητες. Ανάλογη θέση έχει και η δημιουργία περιεχομένου, όπως μουσική, διάλογος και ακουστικά εφέ. Επαγγέλματα με τα οποία οι επαγγελματίες ήχου καλούνται να συνυπάρξουν στους ανωτέρω χώρους είναι οι τεχνικοί δικτύων και τηλεπικοινωνιών, τεχνικοί ραδιοτηλεοπτικής αναμετάδοσης, δημοσιογράφοι, διαφημιστές, τηλεπαρουσιαστές/εκφωνητές, σκηνοθέτες, φωτιστές, κειμενογράφοι, και οι αντίστοιχοι υπεύθυνοι παραγωγής (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009d· Phillips, 2013· Kramarik, 2018).

Οι εργασιακές συνθήκες κατά την τέλεση των επαγγελματικών καθηκόντων του τεχνικού εγκαταστάσεων περιστρέφονται γύρω από την συντήρηση, επισκευή, εγκατάσταση, συνδεσμολογία και έλεγχο καλής λειτουργίας των συστημάτων αναμετάδοσης. Αυτό συνεπάγεται εργασιών εντός του σταθμού ή των εγκαταστάσεων του τεχνικού τμήματος, αλλά και εργασιών σε εξωτερικές υπαίθριες εγκαταστάσεις. Τα καθήκοντα των ανωτέρω τεχνικών συχνά ενέχουν κινδύνους, όπως την έκθεση σε υψηλής τάσεως ηλεκτρικό ρεύμα, εργασία σε μεγάλο ύψος, και πολύωρη παραμονή και εργασία σε περιβάλλοντα με ισχυρές διαφορών τύπων ακτινοβολίες. Η σωστή κατάρτιση του επαγγελματία και η χρήση προστατευτικών μέτρων και μέσων καθίσταται αναγκαία για την αποφυγή σοβαρών ατυχημάτων στο χώρο εργασίας, καθώς και την αποφυγή σοβαρών προβλημάτων υγείας μακροπρόθεσμα (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009d· Phillips, 2013· Kramarik, 2018).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Συνήθεις φορείς απασχόλησης επαγγελματιών ήχου στο χώρο των ραδιοτηλεοπτικών αναμεταδόσεων είναι τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά στούντιο και στούντιο ήχου, διαφημιστικές εταιρείες, καθώς και επιχειρήσεις ηχητικής κάλυψης των ανωτέρω που λειτουργούν στα πλαίσια καθεστώτος εξωτερικής συνεργασίας. Στους συνηθισμένους εργοδοτικούς φορείς συμπεριλαμβάνονται επίσης βιομηχανίες και βιοτεχνίες κατασκευής, συναρμολόγησης, εγκατάστασης, συντήρησης και επισκευής, καθώς και το τμήμα αποκατάστασης βλαβών και εξυπηρέτησης σε καταστήματα εμπορίας αντίστοιχου εξοπλισμού.

Η σταδιοδρομία ενός αντίστοιχου επαγγελματία μπορεί να έχει οργανωσιακό χαρακτήρα, στα πλαίσια μόνιμης απασχόλησης και γραμμική εργασιακή πορεία σε οργανισμό με αντίστοιχο τομέα δραστηριότητας. Οι επαγγελματίες στο χώρο των αναμεταδόσεων είναι επίσης πιθανό να ακολουθούν πρωτεύικη και απεριόριστη πορεία σταδιοδρομίας, διαθέτοντας προσόντα που τους επιτρέπουν την ταυτόχρονη απασχόληση από περισσότερων του ενός εργοδοτών, σε πλέον του ενός εργασιακά περιβάλλοντα. Λιγότερο συχνή είναι η σταδιοδρομία στα πλαίσια ανεξάρτητης εργασίας, καθώς στο μέγιστο βαθμό οι εργασίες που αφορούν αναμεταδόσεις υλοποιούνται από εταιρείες μεγάλης εξοπλιστικής δυναμικής και απαιτούν πολυάριθμο εξειδικευμένο προσωπικό. Ωστόσο, η επέκταση του διαδικτύου ως μέσο εκπομπής και λήψης τηλε-

μεταδιδόμενων προγραμμάτων ποικίλης ύλης και μορφής δημιουργεί διαρκώς περισσότερες εργασιακές ευκαιρίες για ανεξαρτήτως εργαζόμενους επαγγελματίες στο χώρο των αναμεταδόσεων (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009d· Phillips, 2013· Kramarik, 2018).

Αξιοσημείωτη είναι και εδώ η επίδραση της ψηφιακής τεχνολογίας, η οποία επιτρέπει σε επαγγελματίες να δημιουργήσουν περιεχόμενο και να εκπέμψουν μέσω διαδικτύου χρησιμοποιώντας διάφορες πλατφόρμες-παρόχους, μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή/και προσωπικούς διαδικτυακούς χώρους. Αυτού του τύπου η αναμετάδοση παρουσιάζει άνθηση λόγω του ενδιαφέροντος του καταναλωτικού κοινού και χορηγών που μπορούν να εκμεταλλευτούν το αυξανόμενο αυτό ενδιαφέρον για εμπορικούς σκοπούς. Η τάση αυτή συντελεί στη δημιουργία εργασιακών ευκαιριών για επαγγελματίες ήχου σε πιο άτυπα και ευέλικτα εργασιακά περιβάλλοντα, με μεγαλύτερη δημιουργική και τεχνική ελευθερία και τη συγκέντρωση περισσότερων τεχνικών και δημιουργικών ρόλων (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009d· Phillips, 2013· Kramarik, 2018).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του επαγγελματία ήχου που δραστηριοποιείται στις αναμεταδόσεις είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

X. Κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία (Construction, maintenance, repair and novelty)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Όλες οι προαναφερθείσες επαγγελματικές ενασχολήσεις που άπτονται του χώρου του ήχου εμπλέκουν τη χρήση εξοπλισμού. Στη σύγχρονη πραγματικότητα, τα φυσικά, υπαρκτά εργαλείων διαχείρισης ήχου συνυπάρχει με άυλα²⁹ εργαλεία ήχου.

²⁹ Ως άυλο εργαλείο ορίζεται το λογισμικό ηχητικής επεξεργασίας για ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Με άλλα λόγια, μεγάλο μέρος της διαχείρισης ήχου πραγματοποιείται με τη χρήση υπολογιστικής συσκευής και λογισμικού (Phillips, 2013).

Αναπόφευκτα, κάποια στάδια των ανωτέρω διεργασιών είναι φύσει ανέφικτο να υλοποιηθούν χωρίς τη χρήση φυσικού εξοπλισμού. Χαρακτηριστικά αναφέρονται η καταγραφή και η αναπαραγωγή ήχου, οι οποίες απαιτούν οπωσδήποτε σε κάποιο στάδιο την ύπαρξη συσκευής για τη μετατροπή της ακουστικής ενέργειας σε ηλεκτρική (πχ. μικρόφωνα) και το αντίστροφο (πχ. μεγάφωνα). Όπου, επίσης εμπλέκεται η χρήση ψηφιακού εξοπλισμού, είναι αναγκαίο να υπάρχει συσκευή μετατροπής της ηλεκτρικής ενέργειας σε δυαδική πληροφορία και το αντίστροφο (μετατροπέας αναλογικού σήματος σε ψηφιακό και το αντίστροφο). Είναι κατ' επέκταση αυτονόητο ότι κάποιες εργασίες επιβάλλουν τη χρήση φυσικού εξοπλισμού προκειμένου να πραγματοποιηθούν στα πλαίσια της τρέχουσας τεχνολογικής στάθμης (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

Ωστόσο, υπάρχει ραγδαία εξέλιξη στην ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων για την επεξεργασία ήχου. Πολλά από τα σύγχρονα εργαλεία για την επεξεργασία ήχου είναι άυλα και έχουν τη μορφή λογισμικού. Υπάρχει πλήθος λόγων για την εξάπλωση και καθιέρωση της χρήσης λογισμικού στα περισσότερα στάδια παραγωγής ήχου. Αρχικά, όσον αφορά το κόστος, ο άυλος εξοπλισμός δεν έχει φθορές, δεν χρήζει συντήρησης και ανανέωσης, δεν απαιτεί χώρο για την αποθήκευση του. Καθώς δεν πρόκειται για αντικείμενα με απαιτήσεις σε πρώτες ύλες, το κόστος απόκτησης του άυλου εξοπλισμού είναι γενικά σημαντικά χαμηλότερο από αυτό του αντίστοιχου φυσικού, ενώ εξασφαλίζει απόλυτη επάρκεια και διαθεσιμότητα. Τέλος, τα άυλα εργαλεία προσφέρουν εξειδικευμένες δυνατότητες που είναι ανέφικτες με τη χρήση αναλογικών ηλεκτρονικών περιφερειακών. Το φαινόμενο αυτό εντείνεται με τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις στην υπολογιστική τεχνολογία, καθώς έχει αρχίσει να ενσωματώνονται εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης σε εργαλεία παραγωγής ήχου (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

Και οι δύο τύποι εργαλείων εμπλέκουν εξειδικευμένους επαγγελματίες ήχου με επαγγελματικές λειτουργίες που περιλαμβάνουν την κατασκευή, αναβάθμιση, συντήρηση και επισκευή τους. Συνήθεις επαγγελματικές εργασίες που αφορούν τον αναλογικό εξοπλισμό είναι η κατασκευή, οι εγκαταστάσεις, οι επιδιορθώσεις φθαρμένων τμημάτων, οι τροποποιήσεις, η συντήρηση και καθαριότητά του. Επαγγελματικές εργασίες

που αφορούν άυλα εργαλεία είναι η κατασκευή, ο έλεγχος της σταθερότητας του κώδικα και διόρθωση των bugs, ο έλεγχος συμβατότητας με διάφορα λειτουργικά συστήματα και φυσικό εξοπλισμό, και η βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του. Επιστημονικά πεδία των οποίων η γνώση είναι απαραίτητη είναι η φυσική και τα μαθηματικά, καθώς και ηλεκτρονική, ηλεκτρολογία και προγραμματισμός, σε ποσοστά που εξαρτώνται από τη φύση και τον τύπο του εργαλείου (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Ο χώρος της κατασκευής, συντήρησης, επισκευής και καινοτομίας στον χώρο του ήχου έχει ως κύριο πεδίο δράσης των εξοπλισμό. Ο εξοπλισμός μπορεί να είναι είτε φυσικός, ήτοι υλικές ηλεκτρονικές συσκευές, είτε άυλος, ήτοι λογισμικό ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι δύο τομείς συχνά αλληλοδιαπλέκονται, υπάρχουν, δηλαδή, τμήματα φυσικών συσκευών με δικό τους λειτουργικό και δυνατότητα επικοινωνίας με ΗΥ, αλλά και το λειτουργικό επικοινωνεί και συλλειτουργεί με φυσικά περιφερειακά. Οι ικανότητες των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στον ανωτέρω χώρο άπτονται περισσότερο της εκπαίδευσης των ηλεκτρονικών και του υπολογιστικού προγραμματισμού (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

Οι επαγγελματίες που ασχολούνται με την κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία εξοπλισμού ήχου δεν είναι απαραίτητο να είναι και χειριστές. Οι αρμοδιότητες τους αφορούν περισσότερο την εύρυθμη λειτουργία του εξοπλισμού, παρά η επαγγελματικού επιπέδου γνώση και εμπειρία στη χρήση τους. Ωστόσο, ο τομέας του ήχου έχει συγκεκριμένες ανάγκες και απαιτήσεις, επομένως οι επιτυχημένοι τεχνικοί οφείλουν να είναι καταρτισμένοι σε αυτές. Η παρακολούθηση αντίστοιχων μαθημάτων και η απόκτηση εμπειριών όσον αφορά την ενασχόληση με τον ήχο μπορεί να βοηθήσουν τους επαγγελματίες στη διάγνωση προβλημάτων στη λειτουργία, στις απαιτήσεις των χρηστών από την απόδοση του εκάστοτε συστήματος, αλλά και στη διάγνωση πιθανών ελλείψεων στην αγορά που λειτουργούν ως ευκαιρίες για βελτιώσεις και και-

νοτομία (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Οι εργασιακές συνθήκες για έναν τεχνικό που ασχολείται με την κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία στον χώρο του ήχου ομοιάζουν, ανάλογα με την εξειδίκευση, με τις συνθήκες εργασίας ενός ηλεκτρονικού ή ενός προγραμματιστή. Στην πρώτη περίπτωση, το περιβάλλον εργασίας είναι πιθανό να ομοιάζει με εργαστήριο ηλεκτρονικού, όπου γίνεται η διάγνωση και επισκευή των συσκευών, πειράματα, μετρήσεις και έλεγχοι καλής λειτουργίας. Στην δεύτερη περίπτωση, το περιβάλλον εργασίας είναι περισσότερο συνδεδεμένο με τον ΗΥ, με αυξημένη δυνατότητα φορητότητας και εργασίας εξ αποστάσεως. Η ικανότητα παρακολούθησης των τεχνολογικών εξελίξεων, έρευνας και αυτομάθησης, η οξυμένη κριτική ικανότητα, η ικανότητα εργασίας υπό πίεση και η διασύνδεση με άλλους επαγγελματίες του χώρου προς ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας είναι χαρακτηριστικά που μπορούν να ευνοήσουν την επαγγελματική αποτελεσματικότητα των τεχνικών που δραστηριοποιούνται στον αντίστοιχο χώρο (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Φορείς απασχόλησης των ανωτέρω επαγγελματιών ήχου είναι αρχικά φορείς που δραστηριοποιούνται στη κατασκευή, συναρμολόγηση και/ή εγκατάσταση αντίστοιχου φυσικού εξοπλισμού και συστημάτων. Μεγάλη απορρόφηση για επαγγελματίες του κλάδου προσφέρει η συντήρηση και οι επισκευή τέτοιου εξοπλισμού. Παράλληλα, απόρροια της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης και της ανερχόμενης τάσης για ψηφιοποίηση, πλήθος εργασιακών ευκαιριών για επαγγελματίες ήχου είναι υπάρχει στον τομέας έρευνας και καινοτομίας. Σημαντικός φορέας απασχόλησης είναι, τέλος, φορείς παραγωγής και αναμετάδοσης ηχητικού υλικού μεγάλου βεληνεκού, όπως ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί και στούντιο, των οποίων οι ανάγκες δικαιολογούν την μόνιμη εργασία ενός ή περισσότερων επαγγελματιών (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

Τα μονοπάτια σταδιοδρομίας που είναι διαθέσιμα για επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στην κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία συστημάτων και συσκευών ήχου είναι πιθανό να εμπίπτουν στην κατηγορία της οργανωσιακής σταδιοδρομίας. Αυτό συνεπάγεται διαχρονικές, σταθερές εργασιακές σχέσεις και επαγγελματική δράση που υλοποιείται υπό τον έλεγχο του εργοδοτικού φορέα, στα προδιαγεγραμμένα πλαίσια εξαρτημένης μόνιμης εργασίας. Η διαμόρφωση σταδιοδρομίας με τρόπο πρωτεύικό ή απεριόριστο δεν είναι σπάνια, καθώς είναι σύνηθες φαινόμενο η κατοχή προσόντων και δεξιοτήτων που επιτρέπουν την επαγγελματική δραστηριότητα στον ευρύτερο χώρο του επαγγελματικού ήχου, αλλά και καθηκόντων που άπτονται του χώρου της ηλεκτρονικής, ηλεκτρολογίας και/ή υπολογιστικού προγραμματισμού. Επαγγελματίες αυτού του αντικείμενου σταδιοδρομούν εξίσου συχνά ως ανεξάρτητοι εργαζόμενοι, με εργασιακές ευκαιρίες που προκύπτουν από τη φήμη και τις διασυνδέσεις στα πλαίσια ανεξάρτητων διαχρονικών ή ευκαιριακών συνεργασιών και αναλήψεων πεπερασμένων έργων (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009c· Kramarik, 2018· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του επαγγελματία ήχου που δραστηριοποιείται στην κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

XI. Αποκατάσταση ήχου (Audio restoration)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Η πρώτη συσκευή καταγραφής και αναπαραγωγής ήχου ήταν ο φωνόγραφος και δημιουργήθηκε από τον Thomas Edison το 1877-8. Σύντομα, άλλα μέσα για την καταγραφή και αναπαραγωγή ήχου έγιναν προσβάσιμα στο ευρύ κοινό, σε πολλές περιπτώσεις επηρεάζοντας άλλα πεδία όπου εμπλεκόταν ο ήχος, όπως μουσική και κινηματογράφος. Τα μέσα αποτύπωσης και αναπαραγωγής ήχου έχουν περάσει από διάφορα στάδια από την αρχική επιινόηση στην πορεία των άνω των 130 χρόνων από

την δημιουργία του πρώτου μέσου, αφήνοντας αρχείο πολλών καταγραφών σε πλήθος μέσων, ανάλογα με το στάδιο της διαθέσιμης τεχνολογίας κατά περίπτωση. Δίσκοι, πλάκες, κύλινδροι, μαγνητικές ταινίες, ψηφιακά μέσα είναι ανάμεσα τους. Το κάθε μέσο είχε και τις ανάλογες δυνατότητες και περιορισμούς, καθώς και τον αντίστοιχο απαιτούμενο εξοπλισμό για την καταγραφή, επεξεργασία και αναπαραγωγή της ηχητικής πληροφορίας (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Coleman, 2005· Copeland, 2008).

Το επικρατέστερο σύγχρονο μέσο αποτύπωσης και αναπαραγωγής ήχου είναι το ψηφιακό. Τα πλεονεκτήματα είναι πολλά σε σύγκριση με τις παλαιότερες τεχνολογίες. Μακράν ανώτερη ποιότητα στην καταγραφή και αναπαραγωγή, πολύ αποδοτικότερη και οικονομικότερη διαχείριση όσον αφορά την αντιγραφή, αποθήκευση, διαμοιρασμό, προσβασιμότητα, καταλογογράφηση και επεξεργασία του αρχειακού υλικού, καθώς και η μη φθορά του μέσου από τη χρήση ή τον χρόνο είναι κάποια από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα των ψηφιακών μέσων αποθήκευσης. Ωστόσο, για διάφορους λόγους ακόμα και σήμερα μεγάλο μέρος του αρχειακού υλικού παγκοσμίως παραμένει αποτυπωμένο σε μέσα παλαιότερης τεχνολογίας (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

Επαγγελματίες ήχου απασχολούνται σε αυτό το υλικό και τις σχετικές τεχνολογίες. Ανάμεσα στις επαγγελματικές τους λειτουργίες είναι η δημιουργία αντιγράφων και συντήρηση των πρωτότυπων, η ψηφιοποίηση (μετατροπή από το αρχικό μέσο σε ψηφιακό), η καταλογογράφηση, και η επεξεργασία (αποθορυβοποίηση, έλεγχος στάθμων κτλ.) του πρωτότυπου υλικού. Επαγγελματικές εργασίες που άπτονται αυτού του χώρου είναι και η εύρεση, κατασκευή και συντήρηση του επιμέρους εξοπλισμού που ήταν συνδεδεμένος με την καταγραφή και αναπαραγωγή ήχου στο αντίστοιχο στάδιο τεχνολογικής εξέλιξης, τόσο για πρακτικούς όσο και για ιστορικούς λόγους (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Η εκπαίδευση που παρέχεται στα ιδρύματα της ημεδαπής για τους ανωτέρω επαγγελματίες είναι κοινή με τις άλλες ειδικότητες επαγγελματιών ήχου. Μεγάλο μέρος των στρατηγικών, των εργαλείων και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αποκατάσταση και μετατροπή ήχου είναι όμοιο μεταξύ των επιμέρους ειδικοτήτων,

καθώς η διεργασίες της μετατροπής, αποκατάστασης και αρχειοθέτησης είναι απαραίτητες για όλους τους επαγγελματίες ήχου που εμπλέκονται την διαχείριση καταγεγραμμένου ηχητικού υλικού. Επιπλέον εξειδικεύσεις και μετεκπαιδεύσεις, ωστόσο, είναι πιθανόν να είναι απαραίτητες, διότι είναι πιθανόν τα μέσα αποτύπωσης ήχου στα οποία θα κληθεί να εργαστεί ο επαγγελματίας και η κατάστασή τους να χρήζουν ειδικής μεταχείρισης (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

Εκτός του αυστηρού πλαισίου των επαγγελματικών προσόντων που σχετίζονται με τη διαχείριση των μέσων αποτύπωσης ήχου, ο επαγγελματίας που απασχολείται στο χώρο της αποκατάστασης, μετατροπής και αρχειοθέτησης ήχου είναι απαραίτητο να είναι καταρτισμένος ως προς το γενικότερο πεδίο και πρακτικές διατήρησης αρχειακού υλικού. Ιδιαίτερη μέριμνα χρειάζεται από τον επαγγελματία και τον φορέα απασχόλησής του για την ενημέρωση του επαγγελματία αναφορικά με το επιλεγμένο σύστημα αρχειοθέτησης. Επιπλέον προσόντα που δύναται να είναι χρήσιμα και μπορούν να συμβάλλουν θετικά στην επαγγελματική του αποτελεσματικότητα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, γνώσεις εθνομολογίας και εθνογραφίας, λαογραφίας, βιβλιοθηκονομίας και ιστορίας (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Ο επαγγελματίας ήχου που δραστηριοποιείται στον τομέα της αποκατάστασης, μετατροπής και αρχειοθέτησης υλικού συχνά εδράζεται σε κάποιο ίδρυμα με εγκαταστάσεις που στεγάζουν αρχείο. Τμήμα των ευθυνών του είναι ο τακτικός έλεγχος, συντήρηση, δημιουργία αντιγράφων και ψηφιοποίηση του αρχειακού υλικού, ο έλεγχος των συνθηκών και της αποτελεσματικότητας των εγκαταστάσεων και του απαραίτητου για την τέλεση των καθηκόντων του εξοπλισμού. Συχνά, επίσης, τμήμα των αρμοδιοτήτων του είναι η έρευνα, καταγραφή και μεταγραφή των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο αρχειακό υλικό. Τέλος, στα καθήκοντά του περιλαμβάνεται η γενικότερη γνώση και εποπτεία του περιεχομένου του αρχείου, προκειμένου να μπορεί να κατατοπίσει άλλους ερευνητές και ενδιαφερόμενους στις αναζητήσεις που αυτοί πραγματοποιούν (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

Υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες οι επαγγελματίες ήχου που ασχολούνται με την αποκατάσταση, μετατροπή και αρχειοθέτηση υλικού είναι απαραίτητο να μετακινηθούν και να εργαστούν στο χώρο που βρίσκονται διάφορες ηχητικές καταγραφές. Συνηθέστερα αυτό αφορά περιπτώσεις όπου η αποστολή του καταγεγραμμέ-

νου μέσου είναι αδύνατη, λόγω μη διαθεσιμότητας, όγκου, φθοράς ή κινδύνου απώλειας ή καταστροφής. Για να ανταπεξέλθει στις συγκεκριμένες συνθήκες, ο επαγγελματίας οφείλει να είναι ενημερωμένος και καταρτισμένος ως προς τη χρήση μεγάλου εύρους διαφορετικού εξοπλισμού, καθώς και να έχει τη δυνατότητα να προσαρμοστεί σε ευμετάβλητες συνθήκες και εργασιακά περιβάλλοντα (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Φορείς απασχόλησης για τους επαγγελματίες ήχου που δραστηριοποιούνται στη συντήρηση και αποκατάσταση ηχητικού αρχειακού υλικού είναι ιδρύματα και φορείς που έχουν στην εποπτεία τους τέτοιου τύπου αρχειακό υλικό. Μεταξύ των σημαντικότερων είναι μουσεία, βιβλιοθήκες, πανεπιστήμια, πολιτιστικά ιδρύματα και εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε αντίστοιχα πεδία και διατηρούν ηχητικό αρχειακό υλικό. Μέρος του ηχητικού υλικού αρχείου που χρήζει συντήρησης και καταγραφής, επομένως και χώρος δραστηριοποίησης επαγγελματιών ήχου, είναι και ιδιώτες με αντίστοιχες προσωπικές συλλογές (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

Ένας επαγγελματίας που απασχολείται στην αποκατάσταση, μετατροπή και αρχειοθέτηση ήχου είναι πιθανό να σταδιοδρομεί στα πλαίσια οργανωσιακής σταδιοδρομίας, καθώς η πλειοψηφία των πιθανών εργοδοτών διαθέτει τον απαραίτητο προϋπολογισμό και κύκλο εργασιών που συνεπάγεται σταθερή και μόνιμη απασχόληση, αλλά και προϋποθέτει την ποιότητα υπηρεσιών αξιόπιστου, σταθερού και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Δεν είναι απίθανο για έναν επαγγελματία ήχου με την ανωτέρω εργασιακή ειδικότητα να διαμορφώσει τη σταδιοδρομία του με τρόπο πρωτεύικό ή απεριόριστο, καθώς είναι σύνηθες φαινόμενο η κατοχή προσόντων και δεξιοτήτων που επιτρέπουν την επαγγελματική δραστηριότητα στον ευρύτερο χώρο του επαγγελματικού ήχου σε συνεργασία με πλήθος εργοδοτικών φορέων, και κατ' επέκταση την ικανότητα ανάληψης ρόλων και θέσεων διαφορετικών απαιτήσεων. Επαγγελματίες με αντικείμενο την αποκατάσταση, μετατροπή και αρχειοθέτηση ήχου σταδιοδρομούν λιγότερο συχνά ως ανεξάρτητοι εργαζόμενοι, καθώς οι εργασιακές ευκαιρίες που προσφέρονται από αυτόν τον τύπο εργασίας είναι σχετικά περιορισμένες, ενώ η φήμη και οι διασυνδέσεις ως εκταμιεύσιμες ιδιότητες είναι λιγότερο ισχυρές εν συγκρίσει με το κύρος και την αξιοπιστία που εγγυάται ένας τυπικός εταιρικός φορέας υλοποίησης έργου (Bressan & Canazza, 2014· Bressan, 2018· Copeland, 2008).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του επαγγελματία ήχου που δραστηριοποιείται στην αποκατάσταση, μετατροπή και αρχειοθέτηση ήχου είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

XII. Ακουστικός σύμβουλος (Acoustician/Acoustic consultant)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Όπως προειπώθηκε, ο ήχος είναι ένα φαινόμενο που εκδηλώνεται και επηρεάζει ποικιλοτρόπως διάφορες τέχνες, αλλά και την ανθρώπινη καθημερινότητα και περιβάλλον. Η διαχείρισή του είναι απαραίτητη για την αποφυγή επιπλοκών στις ποικίλες εφαρμογές του. Επαγγελματίες ήχου απασχολούνται στον κατασκευαστικό τομέα σε διάφορες ειδικότητες προκειμένου να μετρήσουν, ελέγξουν και διαχειριστούν τη συμπεριφορά του ήχου στον χώρο, και να περιορίσουν την αρνητική του εκδήλωση, τον θόρυβο (Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

Χαρακτηριστικές επαγγελματικές εργασίες που αφορούν τον ήχο σχετίζονται με την κατασκευή κτιρίων. Αυτό αφορά αρχικά τη μόνωση των οικοδομημάτων, προκειμένου να περιορίζονται οι ήχοι του περιβάλλοντος που εισέρχονται στο χώρο, ειδικά σε αστικά κέντρα, αλλά και οι ήχοι που εξέρχονται από αυτόν, επηρεάζοντας γειτονικούς χώρους. Η εργασία αυτές αφορούν την χρήση κατάλληλων υλικών κατά τη δόμηση, καθώς και εργασιών που πραγματοποιούνται αργότερα, όπως την ανακαίνιση και τη διακόσμηση, και συχνά συνυπάρχουν με τη διαχείριση άλλων ιδιοτήτων του κτιρίου, όπως τη θερμομόνωση. Η ηχομόνωση παίζει σημαντικό ρόλο στην χρησιμότητα και την απόδοση ενός κτίσματος, καθώς επηρεάζει την φυσική και ψυχική υγεία των ατόμων που βρίσκονται σε αυτό. Εκτός των κατοικιών, η μόνωση είναι σημαντική για χώρους όπου αναμένονται υψηλά ποσοστά ηχορύπανσης, όπως βιομηχανίες και βιοτεχνίες, χώροι εργασίας, ξενοδοχεία και καταστήματα νυχτερινής διασκέδασης (Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

Εκτός της μόνωσης, οι επαγγελματικές λειτουργίες στο χώρο της διαχείρισης ήχου εμπλέκουν και την ακουστική, ιδιαίτερα όταν αφορά χώρους που πρόκειται να

δεχτούν κοινό. Η βελτίωση της ακουστικής συμπεριφοράς τέτοιων χώρων είναι καταλυτική για την βέλτιστη ηχητική απόδοσή τους. Η βελτίωση της ακουστικής συμπεριφοράς χώρων περιλαμβάνουν επαγγελματικές εργασίες όπως τον περιορισμό ανεπιθύμητων ηχητικών ανακλάσεων, καθώς και την ομοιογενή διάχυσή του στο χώρο από άποψη έντασης και ηχοχρωμάτων με την ελάχιστη δυνατή απώλεια πληροφορίας. Τέτοιες εφαρμογές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων συναυλιακούς χώρους και πολυχώρους εκδηλώσεων, σχολικές τάξεις και αμφιθέατρα πανεπιστημίων, κινηματογραφικές και θεατρικές αίθουσες, συνεδριακά κέντρα, τόπους λατρείας και στούντιο ηχογραφήσεων (Berklee College of Music, 2022e· Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Τμήμα του προγράμματος σπουδών διαφόρων ιδρυμάτων που εμπλέκουν μαθήματα ήχου αφορούν τη μελέτη του ήχου ως φυσικό φαινόμενο, περιλαμβάνοντας βασικές αρχές και εκδηλώσεις του ήχου στο πεδίο και της ακουστικής συμπεριφοράς χώρων (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b·). Ωστόσο, η εκπαίδευση επαγγελματιών που εξειδικεύονται εις βάθος στην ακουστική χώρων προκύπτει από τυπική εκπαίδευση σε πανεπιστημιακά ιδρύματα που διασυνδέουν τις σπουδές ήχου με τη μελέτη, σχεδιασμό και κατασκευή χώρων, όπως πολυτεχνικές σχολές και τμήματα φυσικής (Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Φυσικής, Πανεπιστήμιο Πατρών, 2021· Σχολή Μηχανικών, Τμήμα Ηλεκτρολόγων & Ηλεκτρονικών Μηχανικών, 2021· Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ, 2021· Τμήμα Φυσικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2019).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Μεγάλο μέρος της εργασίας επαγγελματιών ακουστικών συμβούλων τελείται σε περιβάλλον εργασίας γραφείου. Αυτό περιλαμβάνει την εκπόνηση μελετών για τον ακουστικό σχεδιασμό αλλά και την κατάρτιση πλάνου βελτιώσεων της ακουστικής συμπεριφοράς. Η διεργασία αυτές απαιτούν χειρισμό εξειδικευμένου λογισμικού, και εφαρμογή τυποποιημένων θεωρητικών αρχών ως προς τη διαχείριση του ήχου και

προσαρμογή στις εξειδικευμένες ανάγκες, απαιτήσεις και συνθήκες του εκάστοτε έργου (Berklee College of Music, 2022e· Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

Εκτός από τη δουλειά γραφείου, ο επαγγελματίας ακουστικός σύμβουλος συχνά χρειάζεται να μεταβεί στον υπό μελέτη χώρο προκειμένου να πραγματοποιήσει αυτοψία. Η έρευνα αυτή αφορά τη συλλογή δεδομένων ως προς τις διαστάσεις του υπό μελέτη χώρου, το είδος και την κατάσταση των υλικών, τον σχεδιασμό και τη λειτουργία της κατασκευής, την τρέχουσα ακουστική συμπεριφορά και τον περιβάλλοντα χώρο. Σε πλήθος περιπτώσεων, η αυτοψία είναι αναγκαία για την αποτελεσματική κρίση και εποπτεία του ακουστικού συμβούλου, περιορίζοντας περαιτέρω κόστη και υποβάθμιση του τελικού αποτελέσματος λόγω λήψης λανθασμένων αποφάσεων, σφαλμάτων στην εφαρμογή των βελτιώσεων ή άμεση παρέμβαση και επίλυση απρόοπτων προβλημάτων (Berklee College of Music, 2022e· Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Οι επαγγελματίες ήχου που δραστηριοποιούνται στον χώρο της ακουστικής οφείλουν να συλλειτουργούν με άλλα επαγγέλματα που σχετίζονται με την κατασκευή και διαμόρφωση χώρων, όπως αρχιτέκτονες, πολιτικούς μηχανικούς, εργοδηγούς και διακοσμητές. Για την αποτελεσματικότητα στο επάγγελμα είναι απαραίτητες οι γνώσεις φυσικής, μαθηματικών, ακουστικής, όπως επίσης και τις στοιχειώδεις αρχές των συχνότερα συνεργαζόμενων κλάδων, όπως υλικών και τεχνικών δόμησης, κουφωμάτων και διακόσμησης. Οι επαγγελματίες ακουστικής μπορεί να εργάζονται σε ή να συνεργάζονται με επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν την περάτωση δομικών έργων. Μπορούν επίσης να πραγματοποιούν μελέτες και προτάσεις βελτίωσης της ακουστικής χώρων κατόπιν πρόσληψης από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς (Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

Τα μονοπάτια σταδιοδρομίας που μπορούν να ακολουθήσουν επαγγελματίες ακουστικοί σύμβουλοι εμπίπτουν αρχικά στην κατηγορία της οργανωσιακής σταδιοδρομίας, απασχολούμενοι σε εταιρείες και επιχειρήσεις που προσφέρουν αντίστοιχες υπηρεσίες, σε σχέση σταθερής εξαρτημένης εργασίας με ενδοεταιρική εξέλιξη συν τω χρόνω. Συχνά είναι επίσης τα φαινόμενα πρωτεύουσας ή/και απεριόριστης σταδιοδρομίας, καθώς οι επαγγελματίες ακουστικοί σύμβουλοι είναι συνήθως κάτοχοι παρεμφε-

ρών προσόντων και δεξιοτήτων στον ευρύτερο χώρο εργασιών ήχου, και κατ' επέκταση είναι ικανοί να αναλάβουν ρόλους και θέσεις διαφορετικών απαιτήσεων. Οι επαγγελματίες ακουστικοί σύμβουλοι είναι τέλος πιθανό να σταδιοδρομήσουν σε περιβάλλον ανεξάρτητης εργασίας, διεκπεραιώνοντας πεπερασμένα καθήκοντα και ολοκληρώνοντας ορισμένες εργασίες στα πλαίσια δικτύου συνεργασιών, αντλώντας πελατολόγιο και εργασιακές ευκαιρίες από τη φήμη, τις διασυνδέσεις και το πορτφολιό τους (Burgess & Stead, 2008· Everest, 2001· Newell, 1998· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του επαγγελματία ακουστικού σχεδιαστή και συμβούλου είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

XIII. Εκπαιδευτής ήχου (Audio instructor)

- **Περιγραφή επαγγέλματος**

Όπως έχει αναφερθεί ήδη στην παρούσα εργασία, η τεχνολογική πρόοδος και η κυριαρχία των ψηφιακών μέσων στην τεχνολογία του ήχου έχει αλλάξει εκ βάθρων τον τρόπο λειτουργίας πολλών διεργασιών γύρω από τον ήχο, λόγω ευκολίας πρόσβασης, χαμηλού κόστους, υψηλών επιδόσεων, ευελιξίας και φορητότητας, καθώς και ευκολία χρήσης. Οι τεχνικές βελτιώσεις έχουν πυροδοτήσει μεγάλο ενδιαφέρον στο ευρύ κοινό σχετικά με τον τομέα του ήχου, και η δυνατότητα απόκτησης του εξοπλισμού επιτρέπει την ένταξη, ενασχόληση και τον πειραματισμό στο αντικείμενο με πολύ μικρές επενδύσεις, με αποτέλεσμα να έχει παρατηρηθεί ραγδαία αύξηση στην διαφόρων επιπέδων εμπλοκή ατόμων με εργασίες ήχου. Επιπλέον, η πρόσβαση και το πλήθος πληροφορίας έχουν βελτιωθεί ασύγκριτα με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας και του διαδικτύου. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι πλήθος εκφάνσεων της ανθρώπινης καθημερινότητας λαμβάνει χώρα σε διαδικτυακό πλαίσιο, η χρήση των πολυμέσων καθίσταται βασική και αναγκαία δεξιότητα για το σύγχρονο άτομο. Το πεδίο των σπουδών ήχου έχει έρθει στο προσκήνιο και στην τυπική εκπαίδευση, και όλο και περισσότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαφόρων επιπέδων δημιουργούν και ενσωματώνουν προγράμματα σπουδών ήχου αυτόνομα ή προσκολλημένα σε κάποιο συναφές γνωστικό αντικείμενο (Ashbourn, 2020· Phillips, 2013).

Το αυξανόμενο ενδιαφέρον του κοινού και των εκπαιδευτικών φορέων για την ενασχόληση με τον ήχο προσφέρει εργασιακές ευκαιρίες για επαγγελματίες ήχου στην εκπαίδευση. Καθώς οι εργασίες που άπτονται του ήχου έχουν μεγάλο εύρος εφαρμογών και απαιτήσεις αρκετών επιμέρους γνώσεων, οι ανάγκες για υψηλής ποιότητας εκπαίδευση είναι εμφανείς. Αυτό σημαίνει πως επαγγελματίες ήχου διαφόρων ειδικοτήτων είναι απαραίτητοι στην εκπαιδευτική διαδικασία, ώστε να επιτευχθεί στο βέλτιστο ολιστική, διασυνδεδετική, προσαρμοστική, μεγάλου εύρους αλλά και υψηλής εξειδίκευσης εκπαίδευση. Επαγγελματικές λειτουργίες των εκπαιδευτών ήχου περιλαμβάνουν την διδασκαλία τεχνικών χρήσης του εξοπλισμού, τις ενέργειες που καθορίζουν τα επιμέρους στάδια της παραγωγής ήχου και εκμάθηση θεωρητικών εννοιών των επιμέρους επιστημονικών πεδίων που συναποτελούν το γνωστικό αντικείμενο της καταγραφής και επεξεργασίας ήχου (Ashbourn, 2020· Phillips, 2013).

- **Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης**

Επαγγελματίες όλων των εξειδικεύσεων ήχου μπορούν να απασχοληθούν στην εκπαίδευση. Τα απαιτούμενα προσόντα εκτείνονται σε δύο χώρους. Πρώτον, ο επαγγελματίας εκπαιδευτής ήχου οφείλει να κατέχει εις βάθος το/τα αντικείμενο-α που διδάσκει από άποψη θεωρητικού υποβάθρου αλλά και πρακτικής εφαρμογής, να διαθέτει πλήθος γνώσεων και εμπειριών. Οι δεξιότητες αυτές καθιστούν από πολύ σημαντική έως απαραίτητη (ανάλογα με τις θεσμοθετημένες από τον φορέα απασχόλησης προδιαγραφές) την κατοχή τίτλων σπουδών υψηλού επιπέδου στο εκάστοτε εκπαιδευτικό αντικείμενο. Δεν αποκλείεται, επίσης, η πρακτική άσκηση, αλλά και διδακτική και εργασιακή εμπειρία, να είναι προαπαιτούμενα προσόντα για την απασχολησιμότητα του επαγγελματία εκπαιδευτή ήχου (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

Δεύτερον, ο επαγγελματίας ήχου οφείλει να κατέχει παιδαγωγικά προσόντα και αντίστοιχη εκπαίδευση υψηλού επιπέδου. Η κατάκτηση και πιστοποίηση των ανωτέρω προσόντων μπορεί να επικυρωθεί αρχικά με την παροχή εκπαιδευτικής επάρκειας ως συνακόλουθο προσόν του τίτλου σπουδών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ημεδαπής. Για την απόκτηση της είναι συνήθως απαραίτητη η πρακτική άσκηση σε κάποιον φορέα εκπαίδευσης. Η παιδαγωγική επάρκεια μπορεί να αποκτηθεί και εκτός του προγράμματος σπουδών της εκάστοτε ειδικότητας, μέσω άλλων έγκριτων φορέων

πιστοποίησης, όπως το πρόγραμμα παιδαγωγικής κατάρτισης από τη σχολή Α-ΣΠΑΙΤΕ και την πιστοποίηση εκπαιδευτή ενηλίκων από τον ΕΟΠΠΕΠ. Στην περίπτωση αυτή, ο επαγγελματίας ίσως χρειαστεί να λάβει επιπλέον μαθήματα, να συγγράψει εργασίες, και να υποβληθεί σε διαδικασία εξέτασης η οποία πιθανώς περιλαμβάνει μικροδιδασκαλίες, πριν την πιστοποίηση παιδαγωγικής επάρκειας. Σεμινάρια, ημερίδες, συνέδρια και άλλα εκπαιδευτικά προγράμματα με αντικείμενο την εκπαίδευση είναι πιθανό να προσφέρουν τυπικές γνώσεις και αναγνωρισμένο τίτλο σπουδών, η ισχύς και η εγκυρότητά τους, ωστόσο, οφείλουν να διερευνώνται κατά περίπτωση από τον ενδιαφερόμενο σε συνεννόηση με πιθανούς εργοδοτικούς φορείς, εργασιακούς συμβούλους, και αρμόδια κρατικά όργανα (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

Οι σπουδές ήχου είναι πολυδιάστατο αντικείμενο, με πλήθος επιμέρους απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και πεδία εφαρμογής. Όμοια με άλλα αντικείμενα που σχετίζονται με την Τέχνη και τις αισθήσεις, η επιτυχής διδασκαλία δεν περιορίζεται σε γνώσεις και πληροφορίες, αλλά απαιτεί εμπειρίες, βιώματα και ερεθίσματα. Αυτό συνεπάγεται ότι ο εκπαιδευτής οφείλει να χαρακτηρίζεται από επικοινωνιακές δεξιότητες, μεταδοτικότητα, οργάνωση και μεθοδικότητα αλλά και προσαρμοστικότητα και φαντασία, ικανότητες ελέγχου και αυτοελέγχου αλλά και δημοκρατικότητας (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

- **Εργασιακές συνθήκες**

Ο εκπαιδευτής σπουδών ήχου είναι πιθανόν να δραστηριοποιείται επαγγελματικά σε φορείς εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν τις σπουδές ήχου στο πρόγραμμα σπουδών τους. Μεταξύ άλλων, τέτοιοι φορείς μπορεί να είναι πανεπιστημιακά ιδρύματα, τεχνικές σχολές και ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης, ωδεία και μουσικές σχολές, χώροι θεάματος και ακροάματος, όπως θέατρα, κινηματογράφοι, μουσικές σκηνές, τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί. Εκτός των τυπικών φορέων εκπαίδευσης, επαγγελματίες εκπαιδευτές ήχου είναι πιθανό να απασχολούνται από εταιρίες που δραστηριοποιούνται στον αντίστοιχο χώρο, προκειμένου να εκπαιδεύσουν ή να μετεκπαιδεύσουν το δυναμικό τους στη χρήση νέου εξοπλισμού και τεχνικών (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις, οι συνθήκες εργασίας συχνότερα συμβαδίζουν με αυτές μιας τυπικής τάξης όσον αφορά τη διδασκαλία θεωρητικών εννοιών. Ο εκπαιδευτής στοιχειοθετεί ένα πρόγραμμα σπουδών (εάν έχει την κατάρτιση και την

αρμοδιότητα να το κάνει) ή ενημερώνεται, προσαρμόζει και εφαρμόζει ένα υπάρχον πρόγραμμα, συμβαδίζοντας με τις επιταγές του εργοδότη και του θεσμοθετημένου εκπαιδευτικού πλαισίου. Η διδασκαλία υλοποιείται σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο και βασίζεται σε συμβατικές μεθόδους αξιολόγησης, όπως εξετάσεις, παρουσιάσεις και παραδόσεις εργασιών (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

Εκτός του θεωρητικού τμήματος της διδασκαλίας, η φύση των σπουδών ήχου προϋποθέτει επίδειξη, πειράματα και πρακτική δραστηριότητα. Αυτό συνεπάγεται ότι κατά τη διάρκεια της παράδοσης προϋποτίθεται φυσική κινητικότητα, όπως μεταφορά εξοπλισμού, πειραματισμός με την εγκατάσταση και τη συνδεσμολογία, αποσυναρμολόγηση και συναρμολόγηση τμημάτων συσκευών κτλ. Στα πλαίσια των ανωτέρω συνθηκών, ο εκπαιδευτής είναι συχνά επιφορτισμένος με τη φροντίδα για την ευταξία και καθαριότητα του χώρου εκπαίδευσης, για την προστασία του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται στα πειράματα και των εγκαταστάσεων από φθορές και βλάβες, αλλά και την ασφάλεια των παρευρισκόμενων και την αποφυγή ατυχημάτων (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

Όπως έχει αναφερθεί ήδη στο παρόν γραπτό, η τεχνολογική πρόοδος στον χώρο του ήχου διευκολύνει την πρόσβαση του ευρέος κοινού σε αντίστοιχο εξοπλισμό. Το φαινόμενο αυτό έχει αποδεδειγμένα επίδραση στον αριθμό των ατόμων που εκδηλώνουν ενδιαφέρον και ασχολούνται σε διάφορα επίπεδα με εφαρμογές ήχου. Πολλοί εξ αυτών δεν δύνανται ή δεν ενδιαφέρονται να λάβουν ένα πλήρες εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών ήχου, αλλά χρειάζονται καθοδήγηση στο να επιτύχουν τους προσωπικούς τους τεχνικούς και καλλιτεχνικούς στόχους. Το κοινό αυτό συχνά απασχολεί επαγγελματίες ήχου ως μέντορες. Στις περιπτώσεις αυτές, οι εκπαιδευτές ήχου δραστηριοποιούνται σε λιγότερο τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, συχνότερα τον χώρο της κύριας επαγγελματικής τους δράσης (στούντιο ηχογραφήσεων, μουσικές σκηνές, χώροι εκδηλώσεων, ραδιόφωνο κτλ.) ή στον χώρο του ενδιαφερόμενου, εν είδει κατ'οίκον διδασκαλίας. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα είναι, επίσης, άτυπο και χαλαρό, και καθορίζεται από τις ανάγκες του εκπαιδευόμενου και την εμπειρία του εκπαιδευτή (Ashbourn, 2020· Ferguson, 2021· Phillips, 2013· REACT, 2021).

- **Προοπτικές απασχόλησης**

Φορείς απασχόλησης για εκπαιδευτές στον τομέα του ήχου είναι τα ποικίλων τύπων και επιπέδων ιδρύματα που προσφέρουν τέτοιου τύπου σπουδές, όπως κολέγια, πανεπιστήμια, εκπαιδευτήρια, ωδεία, μουσικές σχολές, θεατρικές και κινηματογραφικές ομάδες, τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά εκπαιδευτικά εργαστήρια, στούντιο ηχογραφήσεων, αλλά και εργοδότες που προσφέρουν σπουδές και μετεκπαιδεύσεις στα πλαίσια του εργασιακού περιβάλλοντος. Στον εν λόγω χώρο, είναι συχνό φαινόμενο να προσφέρεται εκπαίδευση και από εταιρείες κατασκευής εξοπλισμού και υλικών, προκειμένου να παρουσιάσουν και να καταρτίσουν τους επαγγελματίες τους νεωτερισμούς, ευρεσιτεχνίες, νέες τεχνικές και τεχνολογία που εισάγουν οι ίδιες³⁰. Τέλος, επαγγελματίες ήχου μπορούν να δραστηριοποιούνται σε λιγότερο τυπικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, παραδίδοντας ιδιαίτερα μαθήματα, σεμινάρια, workshops και ημερίδες που σκοπό έχουν να καλύψουν άμεσα συγκεκριμένες ανάγκες των εκπαιδευόμενων, χωρίς να εντάσσονται σε κάποιο τυπικό πρόγραμμα σπουδών ή να προσφέρουν κάποιο τίτλο σπουδών (Ashbourn, 2020· Phillips, 2013).

Τα μονοπάτια σταδιοδρομίας που μπορεί να ακολουθήσει ένας εκπαιδευτής ήχου εμπίπτουν αρχικά στο χώρο της οργανωσιακής σταδιοδρομίας, καθώς ο εκπαιδευτής ήχου δύναται να απασχολείται σε έναν εργοδοτικό φορέα στα πλαίσια τυπικής εργασίας με σταθερό ωράριο, αμοιβή, και σταδιακή ανάληψη πόστων με μεγαλύτερο ενδοεταιρικό κύρος και ευθύνη. Επίσης, οι επαγγελματίες ήχου που απασχολούνται στην εκπαίδευση μπορούν να ακολουθήσουν πρωτεύικό ή απεριόριστο μονοπάτι σταδιοδρομίας, μετακινούμενοι ανάμεσα σε πλήθος εργοδοτών και εργασιακών περιβαλλόντων, υλοποιώντας διαφορετικά καθήκοντα και ρόλους, με διαφορετικές προαπαιτούμενες γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες και προσόντα. Τέλος, είναι επίσης πιθανό για έναν επαγγελματία ήχου που δραστηριοποιείται στην εκπαίδευση να σταδιοδρομήσει σε περιβάλλον ανεξάρτητης εργασίας, διδάσκοντας σε περιβάλλον ενός προς έναν ή ολιγομελών ομαδικών τμημάτων. Όλες οι ανωτέρω επαγγελματικές εργασίες μπορούν να υλοποιηθούν σε διάφορα επίπεδα εμπέδωσης, είτε καλύπτοντας εξειδικευμένες μαθησιακές ανάγκες των ωφελούμενων στα πλαίσια αυτοτελών ταχύρρυθμων μαθημάτων-ενοτήτων, είτε σε μεγαλύτερης διάρκειας προγράμματα με στόχο την

³⁰ Σε μεγάλο βαθμό, οι φορείς που προσφέρουν εκπαίδευση, για παράδειγμα τα πανεπιστήμια και οι εταιρείες κατασκευής εξοπλισμού και λογισμικού, είναι και αυτοί που προάγουν με την έρευνα τη συλλογική γνώση και τεχνική στάθμη του κλάδου, διερευνώντας, ανακαλύπτοντας νέες τεχνικές και εργαλεία, εκπονώντας πειράματα και δημοσιεύοντας τα αποτελέσματα στο επιστημονικό κοινό.

προσφορά ολιστικής κατάρτισης αναφορικά με δεξιότητες διαχείρισης και επεξεργασίας ήχου. Άξια αναφοράς είναι επίσης η επίδραση της διάδοσης της διαδικτυακής επικοινωνίας και πληροφόρησης, η οποία έχει διευρύνει σημαντικά τις δυνατότητες ενημέρωσης, κατάρτισης και διδασκαλίας επαγγελματιών ήχου, είτε είναι αυτοί που την προσφέρουν είτε αυτοί που την λαμβάνουν (Ashbourn, 2020· Phillips, 2013).

- **Πληροφόρηση**

Ανάμεσα στους φορείς που μπορούν να προσφέρουν πληροφόρηση σχετικά με το αντικείμενο του εκπαιδευτή ήχου είναι πανεπιστημιακά και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ενώσεις, σύλλογοι και σωματεία, καθώς και αρμόδιοι διοικητικοί φορείς και γραφεία. Καταρτισμένη λίστα με πολλούς παρόχους ενημέρωσης βρίσκεται στο Παράρτημα 2 του παρόντος γραπτού.

Κεφάλαιο 4: Συζήτηση και συμπεράσματα

4.1 Συζήτηση

Ο ευρύτερος κλάδος της επαγγελματικής ενασχόλησης με τον ήχο έχει μεγάλο εύρος εφαρμογών και διαφορετικούς τομείς εξειδίκευσης. Η διαθέσιμη εκπαίδευση και κατάρτιση εντοπίζεται σε διάφορες βαθμίδες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (τριτοβάθμια, μεταδευτεροβάθμια, δευτεροβάθμια κτλ.) και συνδέεται θετικά με βελτιωμένη επαγγελματική αποτελεσματικότητα. Το κύριο σώμα των σπουδών ήχου περιλαμβάνει συνήθως φυσική, μαθηματικά, υπολογιστικό προγραμματισμό, ηχοληψία και ακουστική. Σε πολλές περιπτώσεις περιλαμβάνονται επίσης καλλιτεχνικά μαθήματα, κυρίως μουσικολογικά, αλλά και άλλων πολυμέσων, όπως εικονοληψίας, επεξεργασίας βίντεο και φωτογραφίας (Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδείων & Μουσικών Σχολών, 2020· Πανεπιστήμιο Μακεδονίας: Τμήμα Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης, 2021· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019· Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2021· Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, 2021).

Ωστόσο, πρόκειται για ένα αντικείμενο στο οποίο πολλές από τις εφαρμογές, φορείς εργοδοσίας και επαγγελματικά περιβάλλοντα δεν απαιτούν την κατοχή τυπικού προσόντος. Στις περιπτώσεις αυτές, ο επαγγελματίας δύναται να εκταμιεύσει από την επαγγελματική του φήμη, εμπειρία, κατοχή και ικανότητα χρήσης του απαιτούμενου επαγγελματικού εξοπλισμού (Bielmeier, 2021· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης

& Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

Η έρευνα, αναπροσαρμογή και ικανότητα αυτοεκπαίδευσης και η δια βίου μάθηση είναι προσόντα κρίσιμα για τους περισσότερους επαγγελματίες ήχου, καθώς πρόκειται για ένα αντικείμενο στενά συνδεδεμένο με την τέχνη και την τεχνολογία, κλάδους που εξελίσσονται και μεταβάλλονται ραγδαία και διαρκώς. Μεταξύ των ιδιοτήτων που συνδημιουργούν ένα επιτυχημένο επαγγελματικό προφίλ για πολλούς τομείς δραστηριοποίησης επαγγελματιών ήχου είναι η υψηλή συναισθηματική νοημοσύνη και βελτιωμένες ικανότητες επικοινωνίας, ιδιότητες σημαντικές για την αποδοτική διάδραση και συνύπαρξή τους με ομότεχνους, άλλους επαγγελματίες και/ή πελάτες (Horning 2004· Pras & Guastavino, 2011). Άλλα χαρακτηριστικά συνδεδεμένα με βελτιωμένη αποτελεσματικότητα είναι η προσαρμοστικότητα και τάση για εξέλιξη, η οξυμένη κρίση και η φαντασία (Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

Διαπιστώνεται πως η εργασία των επαγγελματιών ήχου εκκρεμεί μεταξύ της τεχνικής, της τέχνης και της τεχνολογίας. Ανάλογα με το πόστο και τις απαιτήσεις της εκάστοτε εργασίας, ο επαγγελματίας ήχου καλείται να συμβάλλει στις καλλιτεχνικές αποφάσεις, να μεριμνήσει για την τεχνική αρτιότητα και να προάγει την τεχνολογική ενημερότητα. Συμβαδίζοντας με τις τεχνολογικές εξελίξεις, τα αποτελέσματα της εργασίας του επαγγελματία ήχου βελτιστοποιούνται, ενώ τα λειτουργικά και επενδυτικά κόστη μειώνονται. Ταυτόχρονα, οι επιλογές του για απασχόληση διευρύνονται (Bielmeier, 2021· Cash-Jones, 2002· Phillips, 2013).

Εντοπίζονται δεκατρείς διακριτές κατηγορίες επαγγελματικής δραστηριοποίησης για τους επαγγελματίες ήχου στην Ελλάδα. Σημαντικό ποσοστό των εργασιακών περιβαλλόντων που απορροφούν επαγγελματίες ήχου σχετίζονται με τη μουσική σε διάφορες εκφάνσεις. Διαφορετικών απαιτήσεων επαγγέλματα για επαγγελματίες ήχου προσφέρονται σε άλλα καλλιτεχνικά μέσα, με κυριότερα αυτά του κινηματογράφου και του θεάτρου. Λιγότερο καλλιτεχνικών και περισσότερο τεχνικών προδιαγραφών επαγγέλματα είναι διαθέσιμα σε επαγγελματίες ήχου σχετικά με την συντήρηση και κατασκευή εξοπλισμού, την αποκατάσταση ηχητικού αρχείου και την ακουστική συμβουλευτική. Ένας ακόμα διακριτός χώρος επαγγελματικής δραστηριοποίησης για επαγγελματίες ήχου είναι η εκπαίδευση (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· ΟΑΕΔ, 2008).

Αναφορικά με τη σταδιοδρομία, τα διαθέσιμα μονοπάτια για τους επαγγελματίες ήχου είναι αρκετά διευρυμένα. Ένας επαγγελματίας ήχου μπορεί να ακολουθήσει παραδοσιακό μονοπάτι οργανωσιακής σταδιοδρομίας. Αυτό συνεπάγεται σταθερή γραμμική εργασιακή εξέλιξη εντός των ορίων του εργοδοτικού φορέα, με σταδιακή ανάληψη θέσεων με μεγαλύτερη ευθύνη και βελτίωση του ενδοεταιρικού κύρους (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· REACT, 2021· Veloso et al., 2018).

Εξίσου πιθανό είναι για έναν επαγγελματία ήχου να ακολουθήσει μονοπάτια πρωτεύουσας και απεριόριστης σταδιοδρομίας, χτίζοντας νέες εργασιακές διασυνδέσεις και διατηρώντας τις προηγούμενες, αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους και διεκπεραιώνοντας πλήθος διαφορετικών εργασιών. Το χαρακτηριστικό αυτό προκύπτει από την συνύπαρξη αλληλεπικαλυπτόμενων επαγγελματικών ιδιοτήτων από έναν επαγγελματία, προσδίδοντας του προσόντα που μπορούν να αξιοποιηθούν σε περισσότερα του ενός εργασιακά περιβάλλοντα και εργοδοτικούς φορείς (Bennett, 2008· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Davey, 2021· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· REACT, 2021· Wiernik & Kostal, 2018).

Τέλος, το καθεστώς της ανεξάρτητης εργασίας στα πλαίσια της σταδιοδρομίας χαρτοφυλακίου έβρισκε εφαρμογή στον χώρο των επαγγελματιών ήχου πολύ πριν επεκταθεί και σε άλλα επαγγέλματα, καθώς μεγάλο μέρος του πελατολογίου τους προερχόταν ανέκαθεν από συστάσεις και επίδειξη-δημοσίευση προηγούμενων εργασιών (Bennett, 2008). Η εμπλοκή της τεχνολογίας στη διασύνδεση επαγγελματιών με εργοδότες, ομότεχνους και πελάτες, καθώς και η ανερχόμενη τάση της σταδιοδρομίας χαρτοφυλακίου στην ευρύτερη οικονομία και απασχόληση, την καθιστά μια από τις σημαντικές και προσοδοφόρες μορφές σταδιοδρομίας που είναι διαθέσιμες στους επαγγελματίες ήχου στη σύγχρονη εγχώρια και διεθνή αγορά εργασίας (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Davey, 2021· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· Wood et al., 2018).

Όσον αφορά την δυνατότητα των αρμόδιων φορέων να προσφέρουν κατάλληλες υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και εργασιακής συμβουλευτικής, διαπιστώνεται πως οι διαθέσιμες επιλογές εκπαίδευσης και κατάρτισης για επαγγελματίες ήχου,

καθώς και οι διαθέσιμες εκπαιδευτικές διαδρομές, είναι πολυπληθείς. Σε πρώτο επίπεδο, διαπιστώνεται ότι αρκετά πανεπιστημιακά ιδρύματα διαθέτουν τμήματα με αυτό ακριβώς το αντικείμενο σπουδών. Εκτός αυτού, πανεπιστημιακά ιδρύματα με συναφές κύριο αντικείμενο σπουδών, κυρίως μουσικολογικό, περιλαμβάνουν μαθήματα μουσικής και ακουστικής τεχνολογίας. Τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα που δύνανται να προσφέρουν οι ανωτέρω σχολές εκτείνεται από βελτιωμένη διασύνδεση μεταξύ του κύριου αντικειμένου σπουδών (μουσική) με την τεχνολογία ήχου, έως και το να προσφέρουν τα απαραίτητα επαγγελματικά εφόδια μιας επιπλέον εξειδίκευσης στους ωφελούμενους (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Εκτός της Ακαδημίας, κομβικό σημείο στην εκπαίδευση και κατάρτιση των επαγγελματιών ήχου είναι τα ιδρύματα μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με κυριότερο τα ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης. Εφόδια που μπορούν να συντελέσουν θετικά στην επαγγελματική αποτελεσματικότητα, αν και έχουν περιορισμένο κύρος ως τυπικά προσόντα, μπορούν να αποκτηθούν και μέσω λιγότερο τυπικών εκπαιδευτικών διαδρομών, όπως μέσω ωδείων, μουσικών σχολών και άλλων τεχνικών και καλλιτεχνικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στο σχετικό χώρο. Τέλος, μεγάλο μέρος της συγκέντρωσης προσόντων και δεξιοτήτων που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα και την αποτελεσματικότητα επαγγελματιών ήχου ανεξαρτήτως τυπικών προσόντων είναι η προσωπική μελέτη, έρευνα, πειραματισμός και ενημέρωση του επαγγελματία (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· Cash-Jones, 2002· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Ένα μέρος της απαιτούμενης τεχνικής στάθμης και των εργασιακών συνθηκών είναι κοινό μεταξύ των επαγγελματιών ήχου, καθιστώντας την κατάρτισή και τις επαγγελματικές προσδοκίες όμοιες. Ωστόσο, εξίσου συχνά οι συνθήκες, απαιτήσεις και τομείς δράσης μεταξύ των επαγγελματιών ήχου δύναται να διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ τους. Διαπιστώνεται πως η πρόσβαση σε εκπαίδευση που μπορεί να προσδώσει μεγαλύτερη εξειδίκευση σε επιμέρους εργασίες δεν είναι απολύτως ισότιμη μεταξύ των διακριτών επαγγελματικών εξειδικεύσεων, καθώς οι διαθέσιμες εκπαιδευτικές διαδρομές, ιδρύματα και άλλους φορείς κατάρτισης, ενημέρωσης και συμβουλευτικής δεν είναι ισάριθμες, ισόβαθμες και ισοβαρείς (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς,

2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Επί παραδείγματι, μεγάλη έμφαση δίνεται από εκπαιδευτικά ιδρύματα και κρατικούς φορείς σε επαγγέλματα που άπτονται της τεχνολογίας ήχου σχετικά με τη μουσική, με επαγγελματική αναγνώριση, και εξειδικευμένα τμήματα και προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι εκπαιδευτικές διαδρομές που μπορεί να ακολουθήσει ο ενδιαφερόμενος είναι πολλές, εκτείνονται σε πολλές εκπαιδευτικές βαθμίδες και προσφέρουν ποικίλα επίπεδα εμπάθυνσης. Αντιθέτως, η κατάκτηση των απαιτούμενων προσόντων για τις υπόλοιπες διακριτές επαγγελματικές εξειδικεύσεις είναι λιγότερο ευρεία, και μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω λιγότερων εκπαιδευτικών διαδρομών και σχετικά περιορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών φορέων, συννηθέστερα με διαφορετικό κύριο αντικείμενο σπουδών, όπως η ηλεκτρονική, η πληροφορική, η φυσική, η αρχιτεκτονική, ο κινηματογράφος και η δημοσιογραφία (Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017a· Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς, 2017b· ΕΚεΠις, 2009a· ΕΚεΠις, 2009b· ΕΚεΠις, 2009c· ΕΚεΠις, 2009d· Παυλάκος & Μιχαλούλης, 2019).

Η έρευνα καταδεικνύει την σημασία κατάλληλης εκπαιδευτικής και εργασιακής συμβουλευτικής προς τους επαγγελματίες ήχου, με κατάλληλη ενημέρωση για τις αντίστοιχες διαθέσιμες επιλογές συναρτήσει των προσόντων και του εκάστοτε ιδιαίτερου προφίλ. Οι υπηρεσίες συμβουλευτικής που αφορούν τους επαγγελματίες ήχου στην Ελλάδα και η κατάρτιση ανάλογου προσοντολογίου, οι διαθέσιμες εργασιακές και εκπαιδευτικές επιλογές και η πληροφόρηση είναι εν μέρει ελλιπείς και αναχρονιστικές. Το φαινόμενο αυτό μπορεί εύκολα να αποδοθεί στην στενή σύνδεση του επαγγελματικού κλάδου του ήχου με τις διεθνείς τεχνολογικές εξελίξεις. Οι αλλαγές στις συνθήκες εργασίας, τις τεχνικές προδιαγραφές και απαιτήσεις, την οικονομία και το εμπόριο, αλλά και το ευμετάβλητο των επίκαιρων καλλιτεχνικών τάσεων και ρευμάτων επιτάσσουν διαρκή εκσυγχρονισμό των εργασιακών οδηγιών και εις βάθος ενημέρωση των αρμόδιων συμβουλευτικών φορέων και υπηρεσιών, προκειμένου να προσφέρουν ορθή και εφαρμόσιμη καθοδήγηση (Ashbourn, 2021· Bielmeier, 2016· Bielmeier, 2017· Bielmeier, 2021· Kramaric, 2018· Phillips, 2013).

4.2 Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία αποτελεί απόπειρα καταγραφής των επιλογών εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας για επαγγελματίες ήχου στην Ελλάδα. Η συγκέντρωση δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω βιβλιογραφικής έρευνας, και βασίστηκε σε δευτερογενή (άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, βιβλία, δημοσιεύσεις, άρθρα σε ιστοτόπους, ενημερωτικά έντυπα, επαγγελματικές μονογραφίες, επαγγελματικά περιγράμματα κτλ.) και πρωτογενή (οδηγοί και προγράμματα σπουδών) δεδομένα. Τα ερευνητικά ερωτήματα που απαντήθηκαν είναι α) ποια είναι τα επαγγέλματα και μονοπάτια σταδιοδρομίας στην σύγχρονη ελληνική αγορά εργασίας αναφορικά με τον ήχο και β) μπορούν οι υπάρχουσες υποδομές, προγράμματα σπουδών, φορείς εκπαίδευσης και εργασιακής συμβουλευτικής που είναι διαθέσιμα στην Ελλάδα να προσφέρουν τα απαραίτητα εκπαιδευτικά εφόδια στους επαγγελματίες³¹.

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας διερευνά τις επαγγελματικές προοπτικές επαγγελματιών ήχου στην Ελλάδα. Από την έρευνα εντοπίζονται δεκατρείς διακριτές κατηγορίες επαγγελματικής δραστηριοποίησης για τους επαγγελματίες ήχου στην Ελλάδα. Αυτές αφορούν εν γένει την μουσική και ηχητική δημιουργία, επεξεργασία και μίξη αποτυπωμένου και ζωντανού ήχου σε περιβάλλον μουσικής, κινηματογράφου, θεάτρου και αναμεταδόσεων. Περιλαμβάνουν επίσης επαγγέλματα και εξειδικεύσεις που περιστρέφονται γύρω από τη διαχείριση της κυκλοφορίας και του εμπορίου προϊόντων ήχου, την κατασκευή και συντήρηση εξοπλισμού ηχητικής επεξεργασίας, τη διαχείριση και αποκατάσταση ηχητικού αρχειακού υλικού, την ακουστική συμβουλευτική και της σπουδές ήχου. Διαπιστώνεται πως τα συνηθέστερα μονοπάτια σταδιοδρομίας για επαγγελματίες ήχου είναι η οργανωσιακή, η πρωτεύική, η απεριόριστη σταδιοδρομία και η σταδιοδρομία χαρτοφυλακίου.

Αναφορικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, η διαθέσιμη εκπαίδευση και κατάρτιση εντοπίζεται σε διάφορες βαθμίδες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (τριτοβάθμια, μεταδευτεροβάθμια, δευτεροβάθμια κτλ.). Τα πέντε μουσικολογικά τμήματα επιπέδου ΑΕΙ που λειτουργούν αυτή τη στιγμή στον ελλαδικό χώρο περιέχουν ποικίλο αριθμό υποχρεωτικών και επιλεγόμενων μαθημάτων αναφορικά με τον ήχο και τη διαχείρισή του. Επιπλέον, υπάρχουν τρία πανεπιστημιακά τμήματα που αφορούν αποκλειστικά τις σπουδές ήχου και/ή πολυμέσων. Εκτός αυτών, μαθήματα και

³¹ Βλέπε και υποκεφάλαιο “2.2 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα”.

ειδικότητες που σχετίζονται με τον ήχο εντοπίζονται και σε άλλα τμήματα σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης, όπως κινηματογράφος, δημοσιογραφία, αρχιτεκτονική, φυσική και ηλεκτρονική. Το πλήθος και ο βαθμός εμπάθυνσης ποικίλει, ενώ η εστίαση στρέφεται σε εφαρμογές ήχου σχετικές με το εκάστοτε κύριο αντικείμενο σπουδών. Τέλος, ιδιαίτερη μνεία χρειάζεται για τις δύο ισχύουσες προσφερόμενες από ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης ειδικότητες που σχετίζονται με τον ήχο, καθώς το πρόγραμμα σπουδών καλύπτει με επάρκεια τις απαιτήσεις κατάρτισης των σπουδαστών της αντίστοιχης εκπαιδευτικής βαθμίδας.

Η δυνατότητα των αρμόδιων φορέων να προσφέρουν κατάλληλες υπηρεσίες συμβουλευτικής είναι αμφιλεγόμενη. Κινήσεις μεγάλης σημασίας παρατηρούνται από εντεταλμένα όργανα, όπως εργασιακά σωματεία και συλλόγους, για την ενημέρωση, θεσμοθέτηση και προάσπιση των εργασιακών δικαιωμάτων των επαγγελματιών ήχου, καθώς και για την έγκαιρη και ορθή πληροφόρηση των άμεσα ενδιαφερόμενων. Λαμβάνοντας, ωστόσο, υπ' όψιν τις συχνές και ραγδαίες μεταβολές που υφίστανται σε πολλούς από τους επιμέρους κλάδους επαγγελματικής ενασχόλησης με τον ήχο, η πληροφόρηση διατρέχει συχνά κίνδυνο να είναι αναχρονιστική, ανεπαρκής, ελλιπής ή εσφαλμένη. Κατ' επέκταση, η εγκυρότητα, η ενημέρωση και ο εκσυγχρονισμός των αντίστοιχων υπηρεσιών συμβουλευτικής καθίσταται ζωτικής σημασίας, προκειμένου να προσφέρουν ορθή και δόκιμη πληροφόρηση αναφορικά με την ισχύουσα εργασιακή πραγματικότητα.

4.3 Περιορισμοί της έρευνας, προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η ανωτέρω έρευνα βασίστηκε κυρίως στη συλλογή δευτερογενών δεδομένων, όπως άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, συγγράμματα και επιστημονικά βιβλία, και δευτερευόντως στη συλλογή πληροφοριών από πρωτογενείς πηγές όπως προγράμματα και οδηγοί σπουδών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επαγγελματικά περιγράμματα, πρακτικά συνεδρίων και ενημερωτικοί οδηγοί. Κατ' επέκταση, οι περιορισμοί της συμπίπτουν με τους αναμενόμενους από την κοινή πρακτική περιορισμούς. Η εύρεση εξειδικευμένων δεδομένων που αφορούν επακριβώς το υπό μελέτη ζήτημα, με δεδομένη τη σχετική του πρωτοτυπία, ρευστότητα και διαρκή εξέλιξη, είναι πιθανό να ενέχει κινδύνους ανακρίβειας. Αυτό οφείλεται σε πλήθος αιτίων.

Πρώτον, η διαρκής μεταβολή της φύσης της υπό μελέτης ιδιότητας (σταδιοδρομία των επαγγελματιών ήχου), συναρτήσει οικονομικών, τεχνολογικών, εκπαιδευτικών

και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων είναι πιθανό να θέσει υπό αμφισβήτηση την επικαιροποίηση των πηγών άντλησης της πληροφορίας. Έγινε επισταμένη προσπάθεια αποσόβησης του ανωτέρω κινδύνου, με την έρευνα να αντλεί στοιχεία από τις πιο σύγχρονες, ευρείες και έγκυρες διεθνείς και εγχώριες πηγές πληροφόρησης. Μελλοντικές έρευνες, ωστόσο, θα χρειαστεί να αντλήσουν δεδομένα από εξίσου σύγχρονες με αυτές πηγές, καθώς η συνεχής πρόοδος μπορεί να καταστήσει κάθε σχετική πληροφορία ανεπαρκή και απαρχαιωμένη σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.

Δεύτερον, η περιορισμένη πρόσβαση ή/και μη ύπαρξη σύγχρονης καταρτισμένης βιβλιογραφίας αναφορικά με το υπό μελέτη ζήτημα στην ελληνική γραμματεία είναι πιθανό να έχει αρνητική επίδραση στα αποτελέσματα της έρευνας. Χαρακτηριστικό της έρευνας που εξισορροπεί την ανωτέρω αναντιστοιχία είναι ότι το υπό μελέτη ζήτημα έχει μελετηθεί αρκετά σε διεθνές επίπεδο, και τα ευρήματα των αντίστοιχων ερευνών συμπληρώνουν με επάρκεια όποιες πιθανές ελλείψεις υπάρχουν. Ωστόσο, σύγχρονη κοινωνική έρευνα μεγάλου βεληνεκούς, πληροφόρηση και δημοσιεύσεις από έγκριτους φορείς αναφορικά με την τρέχουσα κατάσταση (εργασία, εκπαίδευση, σταδιοδρομία, συμβουλευτική κτλ.) επαγγελματιών ήχου στην Ελλάδα) κρίνεται αναγκαία.

Τέλος, χρήζει αναφοράς ότι η συγκεκριμένη έρευνα έχει σχετικά ευρεία οπτική, καλύπτοντας μεγάλο αριθμό συνιστωσών γύρω από την εργασία των επαγγελματιών ήχου στην Ελλάδα (εκπαίδευση, σταδιοδρομία, είδη εργασίας, ειδικεύσεις κτλ.). Το χαρακτηριστικό αυτό καθιστά τα ευρήματά της γενικά, καλύπτοντας τα συχνότερα εμφανιζόμενα φαινόμενα και περιπτώσεις, όχι όμως και τα πιο εξειδικευμένα. Εξειδικευμένες κοινωνικές έρευνες ποιοτικού (συνεντεύξεις, μελέτη περιπτώσεων κτλ.) ή/και ποσοτικού (έρευνες με δομημένο ερωτηματολόγιο, συλλογή και ανάλυση στατιστικών δεδομένων κτλ.) χαρακτήρα δύνανται να προσφέρουν σημαντικά νέα δεδομένα και εμβάθυνση σε σημαντικές επιμέρους παραμέτρους που εθίγησαν αλλά δεν αναλύθηκαν εις βάθος στην παρούσα έρευνα, ή παραλήφθηκαν εξ ολοκλήρου.

Παράρτημα 1- Φορείς παροχής ενημέρωσης σχετικά με την εργασία

Σύμφωνα με τον Kassotakis (2017), άλλοι σημαντικοί φορείς παροχής ενημέρωσης σχετικά με την εργασία με σημαντική δράση στην Ελλάδα είναι:

- το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρωπίνων Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ), οργανισμός που δημιουργήθηκε από τη συγχώνευση των οργανισμών “Επαγγελματική Κατάρτιση (ΕΚΑΕ) Α.Ε.” και “Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική – Πληροφορική (ΠΑΕΠ) Α.Ε.”. Σκοπός του είναι “η παροχή επιστημονικής τεκμηρίωσης προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικά με τις πολιτικές, τις οποίες σχεδιάζει και εφαρμόζει, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς το εποπτεύον Υπουργείο, και η στήριξη των δράσεων και των πολιτικών του Υπουργείου με εργαλεία, μεθόδους και τεχνικές που αναπτύσσονται, συγκροτούνται και είναι διαθέσιμα από το Ε.Ι.Ε.Α.Δ.” (Ε.Ι.Ε.Α.Δ, n.d.)
- το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ). Τμήμα της αποστολής του είναι “η προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και οικονομικής ζωής, με κύριο στόχο την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και ανισοτήτων” και προσφέρει μεταξύ άλλων υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής (Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, n.d.).
- το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), το οποίο έχει πλήθος γραμματειών προς ενημέρωση του κοινού (πχ. Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, η οποία “συνεργάζεται με όλους τους φορείς διοίκησης και παροχής υπηρεσιών διά βίου μάθησης, με στόχο τη διαμόρφωση ενιαίου συνεκτικού πλαισίου παροχής υψηλής ποιότητας άμεσα προσβάσιμων σε όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες” (Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, 2013) και δράσεων (πχ. λειτουργία Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και Κέντρων Δια Βίου Μάθησης-ΚεΔιΒιΜ, όπου υλοποιούνται δράσεις γενικής, μη τυπικής εκπαίδευσης ενηλίκων (ΙΝΕΔΙΒΙΜ, n.d.).
- η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ), το μεγαλύτερο συνδικαλιστικό όργανο εργατών στην Ελλάδα, η οποία έχει πολλές δράσεις με στόχο την

ενημέρωση των εργαζόμενων, την καταπολέμηση της ανεργίας, τη βελτίωση των εργασιακών δικαιωμάτων και των συνθηκών εργασίας (Γ.Σ.Ε.Ε, n.d.).

- η Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας (ΓΣΕ-ΒΕΕ) είναι τριτοβάθμια πανελλαδική οργάνωση εργοδοτών και αποτελεί έναν από τους βασικούς εθνικούς κοινωνικούς εταίρους. Μία από τις πολλές δράσεις της είναι και η δημιουργία διασύνδεσης ανέργων με εργασιακές ευκαιρίες και κατάρτιση δια μέσου του αντίστοιχου κέντρου επαγγελματικής κατάρτισης (ΓΣΕΒΕΕ, n.d.).
- το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ), το οποίο εκπονεί πλήθος δράσεων με στόχο την ενημέρωση και διασύνδεση εργοδοτών και εργαζομένων (ΕΒΕΑ, n.d.).
- ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), ένα μη κερδοσκοπικό σωματείο, του οποίου σκοπός είναι “η εκπροσώπηση των ελληνικών νομικών προσώπων-επιχειρήσεων και βιομηχανιών και την προάσπιση των συμφερόντων τους σε εθνικό κυρίως επίπεδο” (ΣΕΒ, n.d.). Ο ανωτέρω οργανισμός συνέβαλε στη δημιουργία του Ινστιτούτου Επαγγελματικού Προσανατολισμού & Σταδιοδρομίας (ΙΕΠΑΣ), το οποίο είναι “ο μόνος οργανισμός στην Ελλάδα, κρατικός ή κοινωνικός, που ασχολείται αποκλειστικά με τη διάδοση και προώθηση του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και της Συμβουλευτικής Σταδιοδρομίας, με την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών σε όλους, χωρίς διακρίσεις”, και οι δράσεις του περιλαμβάνουν προγράμματα επαγγελματικού προσανατολισμού, υπηρεσίες εργασιακής επανατοποθέτησης, προγράμματα υποστήριξης της ανάπτυξης νεανικής επιχειρηματικότητας, μελέτες για την απασχόληση και την ανάπτυξη του θεσμού του Επαγγελματικού Προσανατολισμού και συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα για την ανάπτυξη της απασχολησιμότητας και την αύξηση της απασχόλησης (ΙΕΠΑΣ, n.d.).
- άλλους κρατικούς και μη φορείς παροχής ενημέρωσης, συμβουλευτικής και καθοδήγησης, όπως κέντρα δια βίου μάθησης, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κατά τόπους δημοτικές και κοινοτικές δράσεις, μέσα μαζικής επικοινωνίας και κοινωνικής δικτύωσης, αλλά και ιδιώτες εργασιακούς συμβούλους (Kassotakis, 2017).

Παράρτημα 2- Φορείς πληροφόρησης στα επαγγέλματα ήχου

- Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ), Σταθμός “ΕΙΡΗΝΗ” ΗΣΑΠ, Τ.Κ. 15122 Μαρούσι, τηλ. 2102896700, ιστότοπος: <https://www.aspete.gr/eppaik-pesyp/>
- Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΑΣΠΑΙΤΕ) (Παράρτημα Θεσσαλονίκης), Αλ. Παπαναστασίου 13, Σχ. Ευκλείδη, Τ.Κ. 54639, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310889205, ιστότοπος: <http://thessaloniki.aspete.gr/index.php/en/> Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, Ε. Δασκαλάκη, Περιβόλια, Ρέθυμνο, Τ.Κ. 74133, τηλ. 2831021902, 2831021900 & 2831021903, φαξ: 28310-21912, ιστότοπος: <https://mta.hmu.gr/>
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Εγνατία Οδός, Πανεπιστημιούπολη, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Τ.Κ. 54124, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 99.6392, -6391, -6395, ιστότοπος: <https://ee.auth.gr/>
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Εγνατία Οδός, Πανεπιστημιούπολη, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Τ.Κ. 54124, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 99.6392, -6391, -6395, ιστότοπος: <https://ee.auth.gr/>
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Θεάτρου, Εγνατία 122, 54622 Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 992 123 & 2310 992 125, φαξ. 2310 992 12, ιστότοπος: <https://www.thea.auth.gr/>
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Κινηματογράφου, Πανεπιστημιούπολη, Τ.Κ. 54124, Θεσσαλονίκη, τηλ.: 2310 996000, ιστότοπος: <https://www.auth.gr/school/film/>
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστημιούπολη, Τ.Κ. 54124, Θεσσαλονίκη, Τηλ. 2310-991815, ιστότοπος: <https://www.mus.auth.gr/>
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Τμήμα Φυσικής, 1ος όροφος κτιρίου Γραμματειών της Σ.Θ.Ε., Πανεπιστημιούπολη Α.Π.Θ., Τ.Κ. 54124, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα, τηλ.: 2310998120, ιστότοπος: <https://www.physics.auth.gr/>

- Δ.Ι.Ε.Κ Επανομής, Ν. Σαρβάνη 2 (ΕπαΛ), Τ.Κ. 57500, Επανομή, τηλ.: 2392044960 & 2392044961, φαξ: 2392045477, ιστότοπος: <http://iek-epanom-new.thess.sch.gr/>
- Δ.ΙΕΚ Ηλιούπολης, Βουλιαγμένης 521 & Εθνάρχου Μακαρίου, Τ.Κ. 16341, Ηλιούπολη, ιστότοπος: <http://iek-ilioup.att.sch.gr/>
- Δ.ΙΕΚ Κηφισιάς, Γεωρ. Λύρα 140 (Κτίριο Α), Κηφισιά, Τ.Κ. 14564, Τηλ & Fax: 2106253119, ιστότοπος: <http://iek-kifiss.att.sch.gr/wp/>
- Δ.ΙΕΚ Χαϊδαρίου, Αγίας Τριάδας & Ρίμινι, Τ.Κ.12462, Χαϊδάρι, ιστότοπος: <http://iek-chaid.att.sch.gr/portal/>
- Δ.ΙΕΚ Χαϊδαρίου, Αγίας Τριάδας & Ρίμινι, Τ.Κ.12462, Χαϊδάρι, ιστότοπος: <http://iek-chaid.att.sch.gr/portal/>
- Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (Δι.ΠΑ.Ε.), Αλεξάνδρεια Πανεπιστημιούπολη, Τ.Θ. 141, Τ.Κ. 57400, Σίνδος, Θεσσαλονίκη τηλ.: 2310 013621, Fax: 2310 791132 ιστότοπος: <https://www.iee.ihu.gr/>
- Διεθνές Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Ηλεκτρονικών Συστημάτων, Τμήμα Μηχανικών Πληροφορικής και Ηλεκτρονικών Συστημάτων.
- ΔΟΑΤΑΠ - Θεσσαλονίκης (Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης), Υπ. Μακεδονίας Θράκης - Διοικητήριο, ΤΚ. 54123, Θεσσαλονίκη-Κέντρο, τηλ. 2313501372, 2313501373, 2313501106, 2313501315, fax: 2310379374, ιστότοπος: <https://www.doatap.gr/>
- ΔΟΑΤΑΠ-Αθήνας (Διεπιστημονικός Οργανισμός Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης), Αγ. Κωνσταντίνου 54, ΤΚ. 10437, Αθήνα, τηλ. 2105281000, fax: 2105239525 & 2105239679, ιστότοπος: <https://www.doatap.gr/>
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Φιλοσοφική Σχολή, 3ος όροφος, γραφείο 322 - Πανεπιστημιούπολη 15784, Ζωγράφου, Αθήνα, τηλ 210 7277969, ιστότοπος: <https://www.theatre.uoa.gr/>
- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστημιούπολη, 157 84, Ζωγράφου, τηλ.: 210-7277302, 210-7277359, φαξ: 210-7277575, ιστότοπος: <https://www.music.uoa.gr/>
- Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Συγκρότημα Ευρίπου, Ισόγειος Χώρος, Ψαχνά Ευβοίας, Τ.Κ. 344 00, τηλ: 2228099523, ιστότοπος: <https://www.dcart.s.uoa.gr/>

- Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Φυσικής, Πανεπιστημιούπολη, Τ.Κ. 157 84 Ζωγράφου, Αθήνα, τηλ.: 210 727 6799, -6803, -6745, -6990, ιστότοπος: <https://www.phys.uoa.gr/>
- Εθνικό Ωδείο, Μαιζώνος 8 & Μάγιερ 18, Τ.Κ. 10438, Αθήνα, τηλ.: 210-5233175, fax: 210-5245291, ιστότοπος: <https://www.ethnikoodeio.com/>
- Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (Ε.Ρ.Τ.), Μεσογείων 136 και Κατεχάκη, Αθήνα, Τ.Κ. 11527, τηλ.: 210 606 6000, ιστότοπος: <https://www.ert.gr/>
- Ελληνικό Ινστιτούτο Ακουστικής (Ελ.Ιν.Α), Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας, Ινστιτούτο Υπολογιστικών Μαθηματικών, Τ.Θ. 1385, Τ.Κ. 711 10, Ηράκλειο Κρήτης, ιστότοπος: <https://helina.gr/>
- Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών, Ρωμανού 3, Χαλέππα, Τ.Κ. 73133, Χανιά, Κρήτη, τηλ.: 3028210 23008, ιστότοπος: <https://ee.hmu.gr/>
- Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, Ε. Δασκαλάκη, Περιβόλια, Ρέθυμνο, Τ.Κ. 74133, τηλ. 2831021902, 2831021900 & 2831021903, φαξ: 28310-21912, ιστότοπος: <https://mta.hmu.gr/>
- Ένωση Μουσικοσυνθετών - Στιχουργών Ελλάδος, Σαπφούς 10, Τ.Κ. 10553, Αθήνα, τηλ.: 210 3219100. ιστότοπος: <http://www.emse.gr>
- Ένωση Τεχνικών Ελληνικού Κινηματογράφου, Τηλεόρασης και Οπτικοακουστικού Τομέα, Βαλτετσίου 25, Τ.Κ. 106 80, Αθήνα, τηλ.: 210-3615675, 210-3602379, ιστότοπος: <https://www.etekt.gr/index.php/el/>
- ΕΟΠΠΕΠ, Λεωφ. Εθν. Αντιστάσεως 41, Ν. Ιωνία, Τ.Κ. 14234, τηλ. 210270900, φαξ: 2102709142, ιστότοπος: <https://www.eoppep.gr/index.php/el/>
- Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής (Ι.Ε.Μ.Α.), Ασκληπιού 85, Τ.Κ. 11472, Αθήνα, τηλ.: 210-3310129, ιστότοπος: <https://www.iema.gr/acoustics/?lang=en>
- Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Παλαιό Φρούριο, Τ.Κ. 49131 Κέρκυρα, τηλ. 2661087522, φαξ: 2661026024, ιστότοπος: <https://music.ionio.gr/>
- Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Πλατεία Τσιριγώτη 7, Τ.Κ. 49100, Κέρκυρα, τηλ.: 2661087860 & 2661087861, φαξ: 26610 87866. ιστότοπος: <https://avarts.ionio.gr/>

- Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, Λέοντος Σοφού 16 & Φράγκων 15, Τ.Κ. 546 25, Θεσσαλονίκη, τηλ.: 2310-510551, fax: 2310-522158 ιστότοπος: <https://www.odiokrat.gr/>
- Πανελλήνια Ένωση Υπαλλήλων Κινηματογραφικών Επιχειρήσεων (Π.Ε.Υ.Κ.Ε), Ακαδημίας 96-98, Πλατεία Κάνιγγος, Τ.Κ. 106 77, Αθήνα 2103806856.
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Επαγγελματιών Μουσικών, Σατωβριάνδου 29, Τ.Κ. 10431, Αθήνα, τηλ. 210-5246762, φαξ: 210 5246762.
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος και Ακροάματος, Γλάδστωνος 10, Τ.Κ. 10677, Αθήνα, τηλ.: 210 5228 770, 210 5235 764, φαξ.: 210 5228 730, ιστότοπος: <https://potha.gr/>
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Συλλόγων Προσωπικού Επιχειρήσεων Ραδιοφωνίας-Τηλεόρασης (Π.Ο.Σ.Π.Ε.Ρ.Τ.), Μεσογείων 432, 2ος Όροφος, Αγ. Παρασκευή, Αττική, Τ.Κ. 15342, ιστότοπος: <https://www.pospert.gr/>
- Πανελλήνιος Μουσικός Σύλλογος, Σαπφούς 10, Τ.Κ. 10553, Αθήνα, τηλ.210-3212826, 210-3213694 & 210-3212868, ιστότοπος: <http://www.pmu.gr>.
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών, Πανεπιστημιούπολη Αρχαίου Ελαιώνα-Θηβών 250, Κτίριο Ζ, Τ.Κ.122 44, Αιγάλεω, ιστότοπος: <https://eee.uniwa.gr/el/>
- Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Ηλεκτρονικών Μηχανικών, ΤΕΙ Αθήνας, Τ.Κ. 12210, Αιγάλεω, Τηλ.: 210-5385305 (Εσωτερικό: 5305), Fax: 210-5385304, ιστότοπος: <http://www.teiath.gr/stef/electronics/>
- Πανεπιστήμιο Ηπείρου, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστημιούπολη Άρτας, ΤΚ 47150, τηλ. 26810-50300, φαξ: 26810-21235, ιστότοπος: <https://music.uoi.gr/>
- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Σέκερη και Χέυδεν, Πεδίον Άρεως, Κτίριο ΤμΗΜΜΥ, 2ος Όροφος, ΤΚ 383 34, Βόλος, τηλ, 24210 74933 & 24210 74967, ιστότοπος: <https://www.e-ce.uth.gr/>
- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Σέκερη και Χέυδεν, Πεδίον Άρεως, Κτίριο ΤμΗΜΜΥ, 2ος Όροφος, ΤΚ 383 34, Βόλος, τηλ, 24210 74933 & 24210 74967, ιστότοπος: <https://www.e-ce.uth.gr/>

- Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης, Εγνατίας 156 Τ.Κ. 54004, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-891281 & 2310-891902, fax: 2310-891280, ιστότοπος: <https://www.uom.gr/msa>
- Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Οδυσσέα Ελύτη, Τ.Κ. 26504, Πάτρα, τηλ.: 2610969360, φαξ. 2610969366, ιστότοπος: <https://www.theaterst.upatras.gr/>
- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Μεγάλου Αλεξάνδρου 1, ΤΚ 263 34, Κουκούλι, Πάτρα, τηλ. 2610 - 369 236, 2610 - 369 237, 2610 - 369 193 & 2610 - 369 263, ιστότοπος: <https://www.ece.uop.gr/>
- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών, Βασιλέως Κωνσταντίνου 21 & Τερζάκη, Τ.Κ. 21100, Ναύπλιο, τηλ: 2752096124,275209613 & 2752096131, φαξ: 2752096128, ιστότοπος: <https://ts.uop.gr/gr/>
- Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών, Βασιλέως Κωνσταντίνου 21 & Τερζάκη, Τ.Κ. 21100, Ναύπλιο, τηλ. 2752096125 & 2752096127, φαξ: 2752096125, ιστότοπος: <https://pda.uop.gr/>
- Πρόγραμμα Σπουδών Τεχνολογίας Ήχου & Μουσικών Οργάνων, Τμήμα Εθνομουσικολογίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Στυλιανού Τυπάλδου, Ληξούρι, Τ.Κ. 28200, τηλ. 2671092855, φαξ: 26710 92856, ιστότοπος: <http://thmo.teiion.gr/>
- Σύλλογος Μουσικών Βορείου Ελλάδος, Φιλικής Εταιρείας 11, Τ.Κ. 54621 Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-271698, ιστότοπος: <https://smve.gr/>
- Σωματείο Εκπαιδευτών Δημοσίων ΙΕΚ, fax. 2117706366, Ταχυδρομική Θυρίδα 91760 Τ.Κ 18102, Κορυδαλλός, ιστότοπος: <https://www.sediek.gr/site/>
- Σωματείο Εργαζομένων στο Θέαμα, την Ψυχαγωγία και τον Πολιτισμό, τηλ.: 6948540368, ιστότοπος: <http://kladiko-theamatos.blogspot.com/>
- Σωματείο Εργαζομένων στο Θέαμα-Ακρόαμα και τον Πολιτισμό (Σ.Ε.Θ.Ε.Α), Σαπφούς 10, Αθήνα, ιστότοπος: <https://sethea.gr/>
- Σωματείο Μουσικών Επαγγελματιών Αθήνας & Περιχώρων “Ο Αρίων”, Σατωβριάνδου 29, Τ.Κ. 10431, Αθήνα, τηλ. 5246762, Φαξ 210 3824926, ιστότοπος: <https://www.somateiomousikon.gr/>
- Σωματείο Τεχνικών Απασχολούμενων σε Ζωντανές Οπτικοακουστικές Εκδηλώσεις (Σ.Τ.Α.Ζ.Ο.Ε.), Γλάδστωνος 10, Αθήνα, τηλ. 2105228770, ιστότοπος: <https://stazoe.gr/>

- ΥΠΕΠΘ, Γραφείο Ενημέρωσης Πολιτών: Ανδρέα Παπανδρέου 37, Τ.Κ. 15180, Μαρούσι, τηλ. 210-3442505, 210-3442506, 210-3442508, 210-3442514 & 210-3442520, φαξ: 210-3442365, ιστότοπος: www.ypepth.gr
- Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Κινηματογράφου και Οπτικοακουστικών Μέσων (Τμήμα Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης), Μετσόβου 5, Αθήνα, Τ.Κ. 10682, τηλ. 2108253611, 2108250767 & 210825072, ιστότοπος: <http://www.yppo.gr>
- Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Κινηματογράφου και Οπτικοακουστικών Μέσων (Τμήμα Κινηματογραφικής Εκπαίδευσης), Μετσόβου 5, Αθήνα, Τ.Κ. 10682, τηλ. 2108253611, 2108250767 & 210825072, ιστότοπος: <http://www.yppo.gr>

Παράρτημα 3- Συνοπτική παρουσίαση των δεκατριών επαγγελματικών μονογραφιών

Στο παρόν πραγματοποιείται μια συντετμημένη παρουσίαση των σημαντικότερων στοιχείων των επαγγελματών ήχου προς χάριν ευχρηστίας. Η διάταξη των πληροφοριών ακολουθεί την τυπική μορφή της επαγγελματικής μονογραφίας.

Τίτλος Επαγγέλματος	Δημιουργός μουσικού περιεχομένου (Music Creator)
Περιγραφή	Δημιουργός μουσικού περιεχομένου είναι ο επαγγελματίας που αναλαμβάνει τη δημιουργία μουσικής και ήχου για διάφορες εφαρμογές.
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι μουσικολογικών τμημάτων ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης που περιλαμβάνουν μαθήματα σχετικά με τη μουσική δημιουργία • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ. • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική εργασία • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου και μουσικών ορφάνων • Πολύωρη μελέτη, έρευνα, πειραματισμός και εξάσκηση • Ακανόνιστο ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά, τηλεοπτικά, κινηματογραφικά, διαφημιστικά στούντιο και εταιρίες με απαιτήσεις στη διαχείριση πολυμέσων • Ωδεία, μουσικές σχολές, εργαστήρια, κολέγια, ακαδημίες, θέατρα κτλ. • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 1. Συνοπτική παρουσίαση χαρακτηριστικών του επαγγέλματος «δημιουργός μουσικού περιεχομένου».

Τίτλος Επαγγέλματος	Μηχανικός ηχογράφησης (Audio recording engineer/Tonemeister)
Περιγραφή	Μηχανικός ηχογράφησης είναι ο επαγγελματίας που μεριμνά για την ορθή καταγραφή και επεξεργασία ήχου.

Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική εργασία • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Συχνή επαφή με άλλους επαγγελματίες • Συνήθως απογευματινό-βραδινό ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά, τηλεοπτικά, κινηματογραφικά, διαφημιστικά στούντιο και εταιρίες με απαιτήσεις στη διαχείριση πολυμέσων • Δισκογραφικές εταιρίες, • Ανεξάρτητοι καλλιτέχνες • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 2. Συνοπτική παρουσίαση χαρακτηριστικών του επαγγέλματος «μηχανικός ηχογράφησης».

Τίτλος Επαγγέλματος	Μηχανικός μίξης ήχου (Audio mixing engineer)
Περιγραφή	Μηχανικός μίξης ήχου είναι ο επαγγελματίας που επεξεργάζεται καταγεγραμμένο ήχο προκειμένου να βελτιώσει το αισθητικό, τεχνικό και καλλιτεχνικό του αποτέλεσμα
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική εργασία • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Πολύωρη μελέτη, έρευνα, πειραματισμός και εξάσκηση • Ελεύθερο ωράριο, τήρηση προθεσμιών

Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά, τηλεοπτικά, κινηματογραφικά, διαφημιστικά στούντιο και εταιρίες με απαιτήσεις στη διαχείριση πολυμέσων • Δισκογραφικές εταιρίες • Ανεξάρτητοι καλλιτέχνες • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 3. Συνοπτική παρουσίαση χαρακτηριστικών του επαγγέλματος «μηχανικός μίξης ήχου».

Τίτλος Επαγγέλματος	Μηχανικός mastering ήχου (Audio mastering engineer)
Περιγραφή	Μηχανικός mastering ήχου είναι ο επαγγελματίας που πραγματοποιεί την τελική επεξεργασία και έλεγχο στο ακουστικό προϊόν πριν τη δημοσίευσή του.
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική εργασία • Χειρισμός απόλυτα εξειδικευμένου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Οξυμένη αίσθηση της ακοής και ακουστική κρίση • Ευρεία και βαθιά γνώση των τεχνικών ιδιοτήτων των διαφόρων έργων και της κοινής πρακτικής • Ελεύθερο ωράριο, τήρηση προθεσμιών
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά, τηλεοπτικά, κινηματογραφικά, διαφημιστικά στούντιο και εταιρίες με απαιτήσεις στη διαχείριση πολυμέσων • Δισκογραφικές εταιρίες • Ανεξάρτητοι καλλιτέχνες • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 4. Συνοπτική παρουσίαση χαρακτηριστικών του επαγγέλματος «μηχανικός mastering ήχου».

Τίτλος Επαγγέλματος	Μουσικός παραγωγός (Music/record producer)
Περιγραφή	Μουσικός παραγωγός είναι ο επαγγελματίας που συντονίζει το δημιουργικό, τεχνικό και εμπορικό τμήμα για μια παραγωγή ακουστικού προϊόντος.
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης ή ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία». • Απόφοιτοι τμημάτων διοίκησης επιχειρήσεων, διαφήμισης, οικονομικών και εμπορίου ανώτατης ή ανώτερης εκπαίδευσης. • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Εργασία σε πλήθος διαφορετικών εργασιακών περιβαλλόντων • Συνεργασία με δυναμικό διαφορετικών επαγγελματικών προφίλ • Απαιτήσεις σε διευρυμένες ικανότητες επικοινωνίας • Επιχειρηματικός νους, ικανότητα αξιολόγησης οικονομικών ευκαιριών • Ελεύθερο ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά, τηλεοπτικά, κινηματογραφικά, διαφημιστικά στούντιο και εταιρίες με απαιτήσεις στη διαχείριση πολυμέσων • Δισκογραφικές εταιρίες • Ανεξάρτητοι καλλιτέχνες • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 5. Συνοπτική παρουσίαση χαρακτηριστικών του επαγγέλματος «μουσικός παραγωγός».

Τίτλος Επαγγέλματος	Ηχολήπτης (Sound Engineer)
Περιγραφή	Ηχολήπτης είναι ο επαγγελματίας που μεριμνά για την βελτιστοποίηση των τεχνικών και καλλιτεχνικών ηχητικών αποτελεσμάτων κατά την ζωντανή ερμηνεία.
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες

Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική και χειρονακτική εργασία • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Εργασία στο πεδίο, προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες του χώρου κατά την ηχητική κάλυψη • Εργασία υπό πίεση, διαχείριση απρόοπτων τεχνικής φύσεως • Ακανόνιστο ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρίες διάθεσης εξοπλισμού ηχητικής κάλυψης • Διοργανωτές εκδηλώσεων • Ανεξάρτητοι καλλιτέχνες • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 6. Συνοπτική παρουσίαση χαρακτηριστικών του επαγγέλματος «ηχολήπτης».

Τίτλος Επαγγέλματος	Επαγγελματίας ήχου στον κινηματογράφο (Cinema audio professional)
Περιγραφή	Ο επαγγελματίας ήχου στον κινηματογράφο είναι ο επαγγελματίας που μεριμνά για την καταγραφή, επεξεργασία και σύνθεση του ηχητικού τμήματος κινηματογραφικών έργων
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι μουσικολογικών τμημάτων ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι κινηματογραφικών σχολών διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης, ιδανικά με την ειδικότητα της ηχοληψίας • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών και κινηματογραφικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική και χειρονακτική εργασία • Εργασία σε περιβάλλον στούντιο και εργασία στο πεδίο • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Εργασία υπό πίεση, διαχείριση απρόοπτων τεχνικής φύσεως • Τυπικό ή ελεύθερο ωράριο

Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Μουσικά, τηλεοπτικά, κινηματογραφικά, διαφημιστικά στούντιο και εταιρίες με απαιτήσεις στη διαχείριση πολυμέσων • Ανεξάρτητοι καλλιτέχνες • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 7. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του επαγγελματία ήχου στον κινηματογράφο.

Τίτλος Επαγγέλματος	Επαγγελματίας ήχου στο θέατρο (Theater audio professional)
Περιγραφή	Επαγγελματίας ήχου στο θέατρο είναι ο επαγγελματίας που είναι επιφορτισμένος με το καθήκον της ενίσχυσης, επεξεργασίας, καταγραφής και εμηνείας ήχου στο θέατρο
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι θεατρικών σπουδών διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης, ειδικά με την ειδίκευση του ηχολήπτη • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών και θεατρικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική εργασία • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Εργασία υπό πίεση, διαχείριση απρόοπτων τεχνικής φύσεως • Τυπικό ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Θέατρα • Χώροι υλοποίησης θεατρικών δράσεων, όπως θεατρικοί σύλλογοι, ομάδες, εργαστήρια και θεατρικές σχολές • Αυτοαπασχολούμενος-η
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 8. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του επαγγελματία ήχου στο θέατρο.

Τίτλος Επαγγέλματος	Επαγγελματίας ήχου στις αναμεταδόσεις (Audio professional in transmissions)
Περιγραφή	Επαγγελματίας στην αναμετάδοση ήχου είναι ο επαγγελματίας που μεριμνά για την ορθή καταγραφή, επεξεργασία και αναμετάδοση ηχητικού περιεχομένου
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι τεχνικών σχολών διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης με αντικείμενο δίκτυα, τηλεματική και αναμεταδόσεις • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική και χειρονακτική εργασία • Εργασία σε στούντιο και στο πεδίο • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής, επεξεργασίας και αναμετάδοσης ήχου • Τυπικό ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά και άλλα στούντιο αναμεταδόσεων • Εταιρίες διαχείρισης πολυμέσων • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 9. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του επαγγελματία ήχου στις αναμεταδόσεις.

Τίτλος Επαγγέλματος	Κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία (Construction, maintenance, repair and novelty)
Περιγραφή	Ο επαγγελματίας ήχου που εργάζεται στην κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία είναι επιφορτισμένος με όλα τα καθήκοντα που σχετίζονται με την εύρυθμη λειτουργία του ηχητικού εξοπλισμού.
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι τμημάτων τεχνικών σχολών διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης με αντικείμενα ηλεκτρονική, ηλεκτρολογία και υπολογιστικό προγραμματισμό • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Καθιστική και χειρονακτική εργασία • Εργασία σε εργαστήρια κατασκευής εξοπλισμού αλλά και στο πεδίο

	<ul style="list-style-type: none"> • Ελεύθερο ή τυπικό ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρίες-κάτοχοι ηχητικού εξοπλισμού • Εταιρίες κατασκευής εξοπλισμού • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 10. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του επαγγελματία ήχου στην κατασκευή, συντήρηση, επισκευή και καινοτομία.

Τίτλος Επαγγέλματος	Αποκατάσταση ήχου (Audio restoration)
Περιγραφή	Τα καθήκοντα του επαγγελματία ήχου που απασχολείται στην αποκατάσταση ήχου περιλαμβάνουν εργασίες συντήρησης, αντιγραφής, καταλογογράφησης και ψηφιοποίησης ηχητικού αρχείου
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας • Εμπειροτέχνες
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Πολύωρη έκθεση σε ήχο • Καθιστική εργασία • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού παραγωγής και επεξεργασίας ήχου • Τυπικό ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Φορείς και εταιρίες που διατηρούν ηχητικό αρχείο, όπως μουσεία, πολιτιστικοί σύλλογοι, ιστορικά ιδρύματα. • Αυτοαπασχολούμενος
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 11. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του επαγγελματία ήχου στην αποκατάσταση ήχου.

Τίτλος Επαγγέλματος	Ακουστικός σύμβουλος (Acoustician/Acoustic consultant)
Περιγραφή	Καθήκοντα του ακουστικού συμβούλου είναι η μελέτη και οι προτάσεις βελτιώσεων της ακουστικής συμπεριφοράς χώρων

Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» • Απόφοιτοι σχολών με αντικείμενο τη διαχείριση του ήχου στο πεδίο, όπως πολυτεχνικές σχολές.
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Καθιστική εργασία • Εργασία γραφείου και εργασία στο πεδίο • Χειρισμός σύνθετου εξοπλισμού και λογισμικού για τη μελέτη και τη διάγνωση της ακουστικής συμπεριφοράς χώρων • Τυπικό ωράριο
Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Εταιρίες που απαιτούν βέλτιστες ακουστικές συνθήκες στο περιβάλλον εργασίας (στούντιο ήχου, συναυλιακοί χώροι, εκπαιδευτικά ιδρύματα, συνεδριακά κέντρα κτλ). • Εταιρίες ανάληψης δομικών έργων • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 12. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του ακουστικού συμβούλου.

Τίτλος Επαγγέλματος	Εκπαιδευτής ήχου (Audio instructor)
Περιγραφή	Εκπαιδευτής ήχου είναι ο επαγγελματίας που αναλαμβάνει την ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση αναφορικά με τον ήχο και τη διαχείρισή του.
Εκπαίδευση, γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες και προϋποθέσεις άσκησης	<ul style="list-style-type: none"> • Απόφοιτοι τμημάτων σπουδών ήχου ανώτατης εκπαίδευσης με παιδαγωγικά προσόντα. • Απόφοιτοι ΙΕΚ με ειδίκευση «Ηχολήπτης-τρια» και «Μουσική με Τεχνολογία» με παιδαγωγικά προσόντα. • Απόφοιτοι ωδείων, μουσικών σχολών, εργαστηρίων, κολεγίων, ακαδημιών κτλ., που περιλαμβάνουν διδασκαλία ακουστικής τεχνολογίας, με παιδαγωγικά προσόντα. • Εμπειροτέχνες με παιδαγωγικά προσόντα.
Εργασιακές συνθήκες	<ul style="list-style-type: none"> • Εργασία σε περιβάλλον τυπικής ή άτυπης μάθησης • Καθιστική εργασία • Ευρεία και βαθιά γνώση των εργαλείων, τεχνικών και φαινομένων που σχετίζονται με τον ήχο • Αιτιήσεις που σχετίζονται με την αποτελεσματική διδασκαλία • Ελεύθερο ή τυπικό ωράριο

Φορείς Απασχόλησης	<ul style="list-style-type: none"> • Εκπαιδευτικοί φορείς που προσφέρουν σπουδές ήχου (ΙΕΚ, πανεπιστήμια, κολέγια, ωδεία, μουσικές σχολές κτλ). • Αυτοαπασχολούμενος-η.
Πληροφόρηση	Βλέπε παράρτημα 2

Πίνακας 13. Συνοπτική παρουσίαση επαγγελματικών χαρακτηριστικών του εκπαιδευτή ήχου.

Βιβλιογραφία

- Almonte, R. (2021). *A Practical Guide to Soft Skills: Communication, Psychology, and Ethics for Your Professional Life*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Arthur, M. B., Hall, D. T., & Lawrence, B. S. (Επιμέλεια). (1989). *Handbook of Career Theory*. Cambridge University Press.
- Arthur, M. B., & Rousseau, D. M. (1996). A Career Lexicon for the 21st Century. *Academy of Management Executive*, 10(4), 28-39.
- Ashbourn, J. (2020). *Audio Technology, Music, and Media: From Sound Wave to Reproduction*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-62429-3>
- Ashton, D. (2015). Creative work careers: pathways and portfolios for the creative economy. *Journal of Education and Work*, 28(4), 388-406.
- Βαρβιτσιώτη, Ρ., & Σπηλιώτη, Χ. (2007). *Οδηγός ανάπτυξης επαγγελματικών περιγραμμάτων* (Επιμέλεια: Κ. Δημουλάς). Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε. - Α.Δ.Ε.Δ.Υ. <http://dx.doi.org/10.1080/13639080.2014.997685>
- Babbie, E. R. (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα* (Επιμέλεια: Κ. Ζαφειρόπουλος, Μετάφραση: Γ. Βογιατζής). Κριτική.
- Brown, E. M., & Baraka, M. (2022). Teaching career counseling as a pathway for justice and advocacy work. *Counselor Education and Supervision*, 61(1), 47-54.
- Bennett, D. E. (2008). *Understanding the Classical Music Profession: The Past, the Present and Strategies for the Future*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315549101>
- Berklee College of Music. (2022a). *Become a Foley Artist - Berklee Online*. Berklee Online. Ανακτήθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://online.berklee.edu/careers-in-music/browse?industry=film-video-and-television&role=foley-artist>
- Berklee College of Music. (2022b). *Become a Recording Engineer - Berklee Online*. Berklee Online. Ανακτήθηκε στις 31 Αυγούστου 2022 από <https://online.berklee.edu/careers-in-music/roles/recording-engineer>

- Berklee College of Music. (2022c). *Become a Record Producer - Berklee Online*. Berklee Online. Ανακτήθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://online.berklee.edu/careers-in-music/roles/record-producer>
- Berklee College of Music. (2022d). *Become a Field Recordist - Berklee Online*. Berklee Online. Ανακτήθηκε στις 31 Αυγούστου, 2022 από <https://online.berklee.edu/careers-in-music/roles/field-recordist>
- Berklee College of Music. (2022e). *Become an Acoustical Consultant - Berklee Online*. Berklee Online. Ανακτήθηκε στις 31 Αυγούστου 2022 από <https://online.berklee.edu/careers-in-music/roles/acoustical-consultant>
- Bielmeier, D. (2016). Audio Recording and Production Education: Skills New Hires Have and Where They Reported. *Journal of Audio Engineering Society*, 64(4), 218-228. <http://dx.doi.org/10.17743/jaes.2015.0097>
- Bielmeier, D. (2017). *Audio Education: Audio Recording Production Students Report Skills Learned or Focused on in Their Programs*. <http://www.aes.org/e-lib/browse.cfm?elib=19211>
- Bielmeier, D. (2021). Linking Creative Practice with Audio Production Education in the Music Industry Classroom. *Journal of the Music & Entertainment Industry Educators Association*, 21(1), 45-63. <https://doi.org/10.25101/21.2>
- Bravo, J., Seibert, S. E., Kraimer, M. L., Wayne, S. J., & Liden, R. C. (2015). Measuring Career Orientations in the Era of the Boundaryless Career. *Journal of Career Assessment*, 25(3), 1-24. <https://doi.org/10.1177/1069072715616107>
- Brereton, J., Daffern, H., Green, M., Stevens, F., & Hunt, A. (2020). Enhancing Student Employability Through Innovative Program Design: A Case Study. Στο έργο των D. Walzer & M. Lopez (Επιμέλεια), *Audio Education: Theory, Culture, and Practice* (pp. 275-295). Routledge.
- Bressan, F. (2018). A Philological Approach to Sound Preservation. Στο έργο των I. Ievenberg, D. Rheams, & T. Neilson (Επιμέλεια), *Research Methods for the Digital Humanities* (pp. 243-261). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-96713-4_14

- Bressan, F., & Canazza, S. (2014). Digital philology in audio long-term preservation: A multidisciplinary project on experimental music. *Procedia Computer Science*, 38, 48-51. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2014.10.010>
- Briscoe, J. P., & Hall, D. T. (2006). The interplay of boundaryless and protean careers: Combinations and implications. *Journal of Vocational Behavior*, 69(1), 4-18. <https://doi.org/10/d4j2pb>
- Brown, D. (2013). *Using Information to Facilitate Career Development*. Pearson.
- Burgess, M., & Stead, M. (2008). Education for professional career in acoustics. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 123(5), 5706-5706. <https://doi.org/10.1121/1.2935469>
- Γενικές οδηγίες για τις κατευθύνσεις-ειδικεύσεις. (n.d.). Ανακτήθηκε στις 27 Μαρτίου, 2022 από https://www.uom.gr/assets/site/public/nodes/1380/11080-ODHGIES_ORTHO.pdf
- Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς. (2017a). *Οδηγός Σπουδών, Ειδικότητα: Ηχοληψία*. <http://www.gsae.edu.gr/attachments/article/1427/%CE%97%CE%A7%CE%9F%CE%9B%CE%97%CE%A8%CE%99%CE%91.pdf>
- Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης & Νέας Γενιάς. (2017b). *Οδηγός Σπουδών, Ειδικότητα: Μουσική Τεχνολογία*. <http://www.gsae.edu.gr/attachments/article/1427/%CE%9C%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%A4%CE%95%CE%A7%CE%9D%CE%9F%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%91.pdf>
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης. (2013). *Δομές/Δράσεις*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <http://www.gsae.edu.gr/el/domes-drasesis-gg-dvm>
- Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης Διά Βίου Μάθησης και Νεολαίας. (2020). *Οδηγός Κατάρτισης-Ειδικότητα: Τεχνικός Ραδιοτηλεοπτικών και Ηλεκτροακουστικών Διατάξεων*. <http://www.gsae.edu.gr/attachments/article/1660/13.%20%CE%A4%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82%20%CE%A1%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%84%CE%B7%CE%BB%CE%B5%>

[CE%BF%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%97%CE%BB%CE%B5%CE%BA%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B1%CE%](https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2017/04/dia_biou_book.pdf)

Γούλας, Χ., & Λιντζέρης, Π. (2017). *Δια βίου μάθηση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και οικονομία, Νέα δεδομένα, προτεραιότητες και προκλήσεις*. ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και ΙΝΕ ΓΣΕΕ. https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2017/04/dia_biou_book.pdf

Γραμματικά, Μ., & Χαραλαμπίδης, Α. (2016). Επαγγελματική Συμβουλευτική σε κοινωνικά ευάλωτες ομάδες: Προσεγγίσεις διαχείρισης της σταδιοδρομίας για τους νέους ΝΕΕΤ. Στο έργο των Ρ. Καλούρη, Δ. Τσελής, & Α. Παμουκτσόγλου (Επιμέλεια), *Νέες Τεχνολογίες, Συμβουλευτική και Εκπαίδευση* (pp. 43-71). ΕΛΕ-ΣΥΠ.

ΓΣΕΒΕΕ. (n.d.). *Γνωρίστε τη ΓΣΕΒΕΕ-Σχετικά με εμάς*. ΓΣΕΒΕΕ. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.gsevee.gr/about/>

ΓΣΕΕ (n.d.). *Γ.Σ.Ε.Ε-Δομή*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://gsee.gr/domi/>

Campion, E. D., Campion, M. A., & Campion, M. C. (2022). A human capital-based framework of career, well-being, and social information reasons for managerial lateral job assignment preferences. *Human Resource Management*, 61(4), 423-447.

Canning, R. (2007). Reconceptualising core skills. *Journal of Education and Work*, 20(1), 17-26. <https://doi.org/10.1080/13639080601137619>

Cash-Jones, L. (2002). Finding a recording audio education program that suits your career choice. *Audio Engineering Society Convention*.

Chandorkar, P., & Sankulkar, S. (2021). Soft Skills & Personality Development training program enhancing the productivity of Audio-related Media Professionals. *AES International Conference on Audio Education*.

Coleman, M. (2005). *Playback: From the Victrola to MP3, 100 Years of Music, Machines, and Money*. Hachette Books.

- Copeland, P. (2008). *Manual of analogue sound restoration*. The British Library. Ανακτήθηκε στις 5 Απριλίου 2022 από [https://web.archive.org/web/20151222091532/http://www.bl.uk/britishlibrary/~media/sub-jects%20images/sound/analoguesoundrestoration.pdf](https://web.archive.org/web/20151222091532/http://www.bl.uk/britishlibrary/~/media/sub-jects%20images/sound/analoguesoundrestoration.pdf)
- ΔΥΠΑ. (n.d.). *Ιστορική Εξέλιξη - ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ*. ΔΥΠΑ. Ανακτήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.dypa.gov.gr/istoriki-ekseliksi>
- Davey, K. M. (2021). Organizational Career Development Theory: Weaving Individuals, Organizations, and Social Structures. Στο έργο των P. J. Robertson, T. Hooley, & P. McCash (Επιμέλεια), *The Oxford Handbook of Career Development* (pp. 143-154). Oxford University Press.
- Davies, M. (2015). Knowledge – Explicit, implicit and tacit: Philosophical aspects. Στο έργο των J. D. Wright (επιμέλεια), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (2nd έκδοση, pp. 74-90). Elsevier Science. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.63043-X>
- DeFillippi, R. J., & Arthur, M. B. (1996). The Boundaryless Career: A Competency-Based Perspective. *Journal of Organizational Behavior*, 15(4), 307-324. <http://www.jstor.org/stable/2488429>
- Delamare Le Deist, F., & Winterton, J. (2005). What Is Competence? *Human Resource Development International*, 8(1), 27-46. <https://doi.org/10.1080/1367886042000338227>
- Deng, X., Zeng, H., Liang, M., & Qiu, J. (2022). Relations between different career-development profiles, academic self-efficacy and academic motivation in adolescents. *Educational Psychology*, 42(2), 259-274.
- De Stefano, V. (2016). The rise of the «just-in-time workforce»: On-demand work, crowdwork and labour protection in the «gig-economy». *Comparative labor law journal: a publication of the U.S. National Branch of the International Society for Labor Law and Social Security [and] the Wharton School, and the Law School of the University of Pennsylvania*, 37(3), 471-504.

- Detaille, L. (2017). *The use of music in film and multimedia: rising issues and challenges regarding the composer's moral rights*. Faculté de droit et de criminologie, Université catholique de Louvain. <http://hdl.handle.net/2078.1/thesis:10027>
- De Vos, A., Van der Heijden, B. J. I. M., & Akkermans, J. (2018). Sustainable careers: Towards a conceptual model. *Journal of Vocational Behavior*. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2018.06.011>
- ΕΒΕΑ. (n.d.). *Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών - Αθήνα*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://acci.gr/>
- ΕΙΕΑΔ (n.d.). *ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ – ΑΠΟΣΤΟΛΗ – ΕΙΕΑΔ*. ΕΙΕΑΔ. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.eiead.gr/taytotita/syntomo-istoriko-apostoli/>
- ΕΚεΠις. (2009a). *Επαγγελματικό Περίγραμμα του/της "Ηχολήπτη-Ηχολήπτριας"*. Ανακτήθηκε στις 21 Ιουνίου 2022 από <https://www.eoppep.gr/images/EP/EP113.pdf>
- ΕΚεΠις. (2009b). *Επαγγελματικό Περίγραμμα "Τεχνικός Εφαρμογών Πολυμέσων"*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2022 από <https://www.eoppep.gr/images/EP/EP49.pdf>
- ΕΚεΠις. (2009c). *Επαγγελματικό Περίγραμμα του "Τεχνικού Ψηφιακής Επεξεργασίας Ήχου με Χρήση Νέων Τεχνολογιών"*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2022 από <https://www.eoppep.gr/images/EP/EP42.pdf>
- ΕΚεΠις. (2009d). *Τεχνικός Ραδιοτηλεοπτικών και Ηλεκτροακουστικών Συσκευών και Εγκαταστάσεων*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2022 από <https://www.eoppep.gr/images/EP/EP42.pdf>
- ΕΛΕΣΥΠ (n.d.). *Λίγα λόγια... ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π.* Ανακτήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.elesyp.gr/index.php/home1/elesyp-2>
- Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. (n.d.). *Ταυτότητα. εοππεπ*. Ανακτήθηκε στις 15 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.eoppep.gr/index.php/el/eoppep/identity>
- ΕΟΠΠΕΠ. (n.d.). *Υλικό Πληροφόρησης*. Ανακτήθηκε στις 2 Αυγούστου 2022 από <https://www.eoppep.gr/index.php/el/work-guidance-and-consulting/developing-careers-adult/information-manual>

ΕΟΠΠΕΠ. (n.d.). Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων. εοππεπ. Ανακτήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2022, από <https://www.eoppep.gr/index.php/el/qualification-certificate/national-qualification-framework>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2006). *Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης* (2006/962/ΕΚ.). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε στις 30 Ιουνίου 2022 από <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006H0962&from=EL>

Ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων: στήριξη της μαθησιακής, εργασιακής και διασυνοριακής κινητικότητας. (2019). Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2019. doi:10.2767/05078

Everest, F. A. (2001). *Master Handbook of Acoustics*. McGraw-Hill Education.

Fazekas, G., Raimond, Y., & Sandler, M. (2008). *A Framework for Producing Rich Musical Metadata in Creative Music Production*. Ανακτήθηκε στις 8 Απριλίου 2022 από <http://www.aes.org/e-lib/browse.cfm?elib=14695>

Ferguson, E. (2021). *The Right Balance: Exploring the Value of a Formal Audio Education*. ProSoundWeb. Ανακτήθηκε στις 5 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.prosoundweb.com/the-right-balance-exploring-the-value-of-a-formal-audio-education/>

Forneris, J. (2019). *The History of Career Guidance*. Career Trend. Ανακτήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://careertrend.com/the-history-of-career-guidance-13657360.html>

Frith, S. (2012). The place of the producer in the discourse of rock. Στο έργο των S. Zagorski-Thomas & S. Frith (επιμέλεια), *The Art of Record Production: An Introductory Reader for a New Academic Field* (pp. 207-221). Ashgate.

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2015). *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών* (2^η έκδοση). Κριτική.

Gallagher, M. (2015). Field recording and the sounding of spaces. *Environment and Planning D Society and Space*, 33(3), 560-576. <https://doi.org/10.1177/0263775815594310>

- Gardner, H. (2018). Multiple approaches to understanding. Στο έργο του K. Illeris (Επιμέλεια), *Contemporary Theories of Learning: Learning Theorists ... in Their Own Words*. Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9781315147277>
- Geldard, K. & D. (2017). *Practical Counselling Skills: An Integrative Approach*. Macmillan Education UK.
- Gibson, D. (2019). *The Art of Mixing: A Visual Guide to Recording, Engineering, and Production*. Taylor & Francis.
- Gold, R. S. (1964). *A Jazz Lexicon*. Alfred A. Knopf.
- Gouri, S. (2022). A study on the role of Soft Skills for Job Assurance. *International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE)*, 14(5), 4934-4941. <https://doi.org/10.9756/int-jecse/v14i1.221143>
- Hall, D. T. (1976). *Careers in Organizations*. Scott, Foresman.
- Hall, D. T. (1996). Protean Careers of the 21st Century. *Academy of Management Executive*, 10(4), 8-16.
- Hall, D. T., & Moss, J. E. (1998). The New Protean Career Contract: Helping Organizations and Employees Adapt. *Organizational Dynamics*, 26(3), 22-37. [https://doi.org/10.1016/S0090-2616\(98\)90012-2](https://doi.org/10.1016/S0090-2616(98)90012-2)
- Hall, D. T., Yip, J., & Doiron, K. (2018). Protean Careers at Work: Self-Direction and Values Orientation in Psychological Success. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, 5(1), 1-28. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-032117-104631>
- Hamid, A., & Younus, M. (2022). Why Soft Skills Matter: Analyzing the Relationship between Soft Skills and Productivity in Workplace of Academic Library Professionals. *Libri*, 72(3). <https://doi.org/10.1515/libri-2021-0116>
- Hesmondhalgh, D., Osborne, R., Sun, H., & Barr, K. (2021). *Music Creators' Earnings in the Digital Era*. The Intellectual Property Office. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1020133/music-creators-earnings-report.pdf

- Hevelone, T. (2019). *Career Counseling: A Brief History to Where We Are Today*. job-Zology. Ανακτήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://jobzology.com/career-counseling/>
- Hirschi, A., & Froidevaux, A. (2019). *Career counseling*. In *The Routledge Companion to Career Studies* (pp. 331-345). Routledge.
- Hodgson, A., Spours, K., & Waring, M. (2002). Higher Education, Curriculum 2000 and the Future Reform of 14–19 Qualifications in England. *Journal of Education Policy*, 17(1), 29-47. <https://doi.org/10.1080/03054980500355369>
- Horning, S. S. (2004). Engineering the Performance: Recording Engineers, Tacit Knowledge and the Art of Controlling Sound. *Social Studies of Science*, 34(5), 703-731. <https://doi.org/10.1177/0306312704047536>
- Howard, D. M., & Angus, J. (2016). *Acoustics and Psychoacoustics*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- ΙΕΠΑΣ. (n.d.). *ΙΕΠΑΣ-Μάθετε για εμάς – ΙΕΠΑΣ*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://iepas.gr/about-us/>
- ΙΝΕΔΙΒΙΜ. (n.d.). *ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ (ΚΔΒΜ)- Νέα Φάση*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου, 2022 από <https://www.inedivim.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%BA%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%8>
- Ινστιτούτο Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης. (2020). *Τύποι επιστημονικών εργασιών*. Πάτρα. Ανακτήθηκε στις 11 Οκτωβρίου, 2022 από <http://ipode.gr/wp-content/uploads/2020/04/typoi.pdf>
- Inkson, K. (2005). Protean and boundaryless careers as metaphors. *Journal of Vocational Behavior*, 69, 48-63. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2005.09.004>
- Inkson, K., Gunz, H., Ganesh, S., & Roper, J. (2012). Boundaryless Careers: Bringing Back Boundaries. *Organization Studies*, 33(3), 323-340. <https://doi.org/10.1177/0170840611435600>

- Izhaki, R. (2012). *Mixing Audio: Concepts, Practices and Tools* (2η έκδοση). Focal Press.
- Jarosik-Michalak, A. (2018). Features of a traditional career and new career concepts. *Studia i Prace WNEiZ*, 52, 59-68. <https://doi.org/10.18276/sip.2018.52/3-06>
- Jarrett, M. (2012). The Self-Effacing Producer: Absence Summons Presence. Στο έργο των S. Zagorski-Thomas & S. Frith (επιμέλεια), *The Art of Record Production: An Introductory Reader for a New Academic Field* (pp. 128-148). Ashgate.
- Juel, M. W. (2019). *Behind the magic: Investigating the role of the music producer*. Humanistisk fakulitet Institutt for Musikkvitenskap. Shorturl.at/wKQY4
- ΚΥΑ 110998/2006, Τεύχος 2, Άρθρο 2, Παρ. 2.3. Πιστοποίηση Επαγγελματικών Περιγραμμάτων (ΦΕΚ 566/Β/08.05.2006). Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ανακτήθηκε στις 30 Ιουνίου 2022 από <https://www.eoppep.gr/images/EP/PistopoiisiPerigrammaton.pdf>
- Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας. (n.d.). *Προφίλ. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.kethi.gr/profil>
- Κυρμίση, Δ. (2021). *Γνωριμία με τα επαγγέλματα*. Ανακτήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2022, από <https://www.metavasissep.com/post/%CE%B3%CE%BD%CF%89%CF%81%CE%B9%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%AD%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1>
- Kassotakis, M. (2017). Career Counselling and Guidance in Greece. Στο έργο του R. G. Sultana (Επιμέλεια), *Career Guidance and Livelihood Planning Across the Mediterranean: Challenging Transitions in South Europe and the MENA Region* (pp. 303-322). SensePublishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6300-992-8_19
- Katz, B., & Katz, R. A. (2007). *Mastering Audio: The Art and the Science*. Elsevier/Focal Press.
- Katz, R. A. (2015). *Mastering Audio: The Art and the Science*. Focal Press.
- Kenney, M., & Zysman, J. (2016). The Rise of the Platform Economy. *Issues in Science and Technology*, 32(3), 61-69.

- Kenny, M. E., Blustein, D. L., & Meerkins, T. M. (2018). Integrating relational perspectives in career counseling practice. *The Career Development Quarterly*, 66(2), 135-148.
- King, Z., Burke, S., & Pemberton, J. (2005). The 'bounded' career: An empirical study of human capital, career mobility and employment outcomes in a mediated labour market. *Human Relations*, 58(8), 981-1007. <https://doi.org/10.1177/0018726705058500>
- Kirovova, I. (2011). From traditional career to contemporary career conceptions. *Ceskoslovenská Psychologie*, 55(4), 316-331.
- Kramarik, K. A. (2018). *The Versatile Engineer: A Study of the Changing Role of the Audio Engineer*. ProQuest LLC.
- Λιντζέρης, Π., & Γούλας, Χ. (2015). *Επαγγελματικά Περιγράμματα [Εισήγηση σε σεμινάριο του ΟΜΕΔ (6 Μαΐου 2015)]*. Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από https://www.academia.edu/29737793/%CE%95%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC_%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1_2015
- Lepeley, M. (2021). Soft Skills. Στο έργο του M. T. Lepeley (Επιμέλεια), *Soft Skills for Human Centered Management and Global Sustainability* (pp. 38-58). Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9781003094463-1-2>
- Lochab, A., & Nath, V. (2019). Proactive personality, goal orientation and meta-skills as predictors of protean and boundaryless career attitudes. *South Asian Journal of Business Studies*. <https://doi.org/10.1108/SAJBS-01-2019-0014>
- López-Íñiguez, G., & Bennett, D. (2021). Broadening student musicians' career horizons: The importance of being and becoming a learner in higher education. *International Journal of Music Education*, 39(2), 134-150. <https://doi.org/10.1177/0255761421989111>
- Lysova, E., Richardson, J., Khapova, S. N., & Jansen, P. G.W. (2015). Change-supportive employee behavior: a career identity explanation. *Career Development International*, 20(1), 38-62. <https://doi.org/10.1108/CDI-03-2014-0042>

Μακρή, Π. (2020). *Βασικές ικανότητες – Πρόγραμμα Freinet και Μετάβαση από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό. Από τη θεωρία στην πράξη*. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ- ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ. Α-νακτήθηκε στις 30 Ιουνίου 2020 από <https://nemertes.library.upatras.gr/jspui/bit-stream/10889/14488/1/%ce%94%ce%99%ce%a0%ce%9b%ce%a9%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%99%ce%9a%ce%97.pdf>

Making art work: An economic study of professional artists in Australia. (2017). Australia Council for the Arts. <https://australiacouncil.gov.au/wp-content/uploads/2021/07/making-art-work-throsby-report-5a05106d0bb69.pdf>

Maree, J. G. (επιμέλεια). (2019). *Handbook of Innovative Career Counselling*. Springer International Publishing.

McCash, P., Hooley, T., & Robertson, P. J. (2021). Introduction: Rethinking Career Development. Στο έργο των P. McCash, P. J. Robertson, & T. Hooley (Επιμέλεια), *The Oxford Handbook of Career Development* (pp. 1-19). Oxford University Press.

McDonald, K., & Hite, L. (2015). *Career Development: A Human Resource Development Perspective*. Routledge.

Moore, C., Gunz, H., & Hall, D. T. (2007). *Tracing the historical roots of career theory in management and organization studies*. <https://doi.org/10.4135/9781412976107.n2>

Morris, A. (2015). *A Practical Introduction to In-depth Interviewing*. SAGE Publications. <https://dx.doi.org/10.4135/9781473921344>

Morvan, V., Elhami, A., Roshan, A., Johnson, Y., Back, J., Lohmann, M., & Hermayen, A. (2021). Inclusive Intelligence to Develop Essential Skills. In *Actioning Inclusion: Handbook for a socially responsible Higher Education* (pp. 59-86). diversityintelligences.org.

Νόμος 3369/2005, Άρθρο 3, Παρ. 2, Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 171/Α/6-7-2005). <https://www.ekdd.gr/images/nomothesia/n3369.pdf>

- Νόμος 3696/2008, άρθρο 11, παρ. 2. Ίδρυση και Λειτουργία Κολλεγίων και άλλες διατάξεις. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 177 Α'). Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/143081/nomos-3696-2008>
- Νόμος 4093/2012, άρθρο 30, παρ. 23β. Επείγουσες ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΦΕΚ 222, τ.Α/12.11.2012). Ανακτήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022 από <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/68689/nomos-4093-2012>
- Neely, M. T. (2020). The Portfolio Ideal Worker: Insecurity and Inequality in the New Economy. *Qualitative Sociology*, 43(2), 271-296. <https://doi.org/10.1007/s11133-020-09444-1>
- Newell, P. R. (1998). *Recording Spaces* (Επιμέλεια: P. R. Newell). Focal Press.
- ΟΑΕΔ. (2008). *Αναζήτηση στα Περιγράμματα Επαγγελματών*. Ανακτήθηκε στις 29 Αυγούστου, 2022 από <http://epagelmata.oaed.gr/show.php>
- Owsinski, B. (2006). *The Mixing Engineer's Handbook*. Thomson Course Technology.
- Owsinski, B. (2009). *The Recording Engineer's Handbook*. Course Technology.
- Owsinski, B. (2017). *The Mastering Engineer's Handbook*. Bobby Owsinski Media Group.
- Πανελλήνιος Σύλλογος Αποφοίτων Ωδίων & Μουσικών Σχολών. (2020). *Υπόμνημα προς το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού Για τη Διαβάθμιση των Μουσικών Τίτλων Αποφοίτων Ωδίων & Μουσικών Σχολών*. Ανακτήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2022 από https://panadamtests.files.wordpress.com/2020/12/ypomnima-ypboa_titloi-apofiton-odion.pdf
- Παυλάκος, Ν., & Μιχαλούλης, Σ. (2019). *Πάμε... Πανεπιστήμιο 2020*. Orientum Ε.Π.Ε.
- Πολυτεχνείο Κρήτης, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. (2021). Οδηγός Σπουδών 2021-2022. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από https://www.arch.tuc.gr/fileadmin/users_data/arch_tpl/documents/Odigos-Spoudwn-2021-2022.pdf

- Πουλασιδης, Φ., & Μπάρλου, Κ. (2019). Το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ) και η αντιστοιχισή του με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων (EQF). Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης & Συμβουλευτικής Εργαζομένων και Ανέργων.
- Parigi, P., & Ma, X. (2016). The gig economy. *XRDS: Crossroads, The ACM Magazine for Students*, 23(2), 38-41. <https://doi.org/10.1145/3013496>
- Patton, W., & McMahon, M. (1999). *Career development and systems theory: A new relationship*. Thomson Brooks/Cole Publishing Co.
- Patton, W. (2022). The history of the career development field in Australia: The representation of the Australian Journal of Career Development in Australia's ongoing international leadership. *Australian Journal of Career Development*, 31(3), 167-172.
- Patton, W., & McMahon, M. (2014). *Career Development and Systems Theory: Connecting Theory and Practice*. SensePublishers.
- Perkins, R. (2012). Rethinking 'Career' for Music Students. Στο έργο της D. Bennett (Επιμέλεια), *Life in the Real World: How to Make Music Graduates Employable* (pp. 11-26). Common Ground Publishing LLC. <https://doi.org/10.18848/978-1-61229-079-9/CGP>
- Phillips, S. L. (2013). *Beyond Sound: The College and Career Guide in Music Technology*. OUP USA.
- Pluskota, J. (2019). *Redefining the Role of the Sound Engineer: Applying the Theories of Cage, Schafer, and Lomax towards Establishing a Critical Cultural Approach to Sound Engineering*. Music & Entertainment Industry Educators Association. <https://doi.org/10.25101/19.29>
- Pope, M. (2000). A Brief History of Career Counseling in the United States. *The Career Development Quarterly*, 48(3), 194-211. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2000.tb00286.x>
- Porcello, T. (2004). Speaking of Sound: Language and the Professionalization of Sound-Recording Engineers. *Social Studies of Science*, 34(5), <https://doi.org/733-758.10.1177/0306312704047328>

- Pordelan, N., Sadeghi, A., Abedi, M. R., & Kaedi, M. (2018). How online career counseling changes career development: A life design paradigm. *Education and Information Technologies*, 23(6), 2655-2672
- Pras, A., & Guastavino, C. (2011). The role of music producers and sound engineers in the current recording context, as perceived by young professionals. *Musicae Scientiae*, 15(73), 72-95. <https://doi.org/10.1177%2F1029864910393407>
- Price, H. E., & Pan, K. C. (2002). A survey of music education technology at colleges in the southeastern USA. *Journal of Technology in Music Learning*, 1(2), 56-66.
- Proctor, R. W., & Dutta, A. (1995). *Skill Acquisition and Human Performance*. SAGE Publications, Incorporated.
- Quinn, B. (2020, March 26). "I saw work just disappear": Australia's live-sound technicians on the impact of coronavirus. MusicTech. Ανακτήθηκε στις 4 Αυγούστου 2022 από <https://musictech.com/news/industry/australia-live-sound-technicians-impact-coronavirus/>
- REACT. (2021). Rethinking Music Performance in European Higher Education Institutions. *Artistic career in music: Stakeholders requirement report*. UA Editora. <https://doi.org/10.48528/wfq9-4560>
- Reardon, R. (2019). *Career Development and Planning: a Comprehensive Approach*. Kendall Hunt Publishing Company.
- Rothstein, A. (2020). *The Qualities & Skills of a Successful Sound Engineer - IPR*. Institute of Production and Recording. Ανακτήθηκε στις 25 Ιουλίου 2022 από <https://www.ipr.edu/blogs/live-sound-and-show-production/the-qualities-skills-of-a-successful-sound-engineer/>
- Rothwell, W. J., & Lindholm, J. E. (2002). Competency identification, modelling and assessment in the USA. *International Journal of Training and Development*, 3(2), 90-105. <https://doi.org/10.1111/1468-2419.00069>
- ΣΕΒ. (n.d.). *ΣΕΒ-Ενημέρωση. ΣΕΒ Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών - SEV*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.sev.org.gr/>
- Σιδηροπούλου-Δημάκου, Δ., Αλεξοπούλου, Γ., Αργυροπούλου, Α., Δρόσος, Ν., & Ταμπουρή, Σ. (2008). *Σχολικός Επαγγελματικός Προσανατολισμός*. Ανακτήθηκε στις 27 Σεπτεμβρίου, 2022 από

http://reader.ekt.gr/bookReader/show/index.php?lib=EDULLL&item=1359&bits_tream=1359_01#page/3/mode/1up

Σταμπουλής, Μ. (2017). *Αρχιτεκτονική σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης*. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ. (2021). *Οδηγός Σπουδών 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από http://www.arch.ntua.gr/wp-content/uploads/2021/10/2021-22_studies_guide.pdf

Σχολή Θετικών Επιστημών, Τμήμα Φυσικής, Πανεπιστήμιο Πατρών. (2021). *Οδηγός Σπουδών 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από https://www.physics.upatras.gr/wp-content/uploads/2022/01/Guide_GR_2021_v3-1.pdf

Σχολή Μηχανικών, Τμήμα Ηλεκτρολόγων & Ηλεκτρονικών Μηχανικών. (2021). *Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από https://eee.uniwa.gr/documents/program/UNIWA_EEE_IM_v7_ECTS_modification.pdf

Savickas, M. L. (2002). Career construction: A developmental theory of vocational behavior. Στο έργο του D. Brown (επιμέλεια), *Career Choice and Development* (4η Έκδοση, pp. 149-205). Wiley.

Schein, E. H. (1996). Career Anchors Revisited: Implications for Career Development in the 21st Century. *The Academy of Management*, 10(4), 80-88. <http://www.jstor.org/stable/4165355>

Schneider, K. (2019). What Does Competence Mean? *Psychology*, 10, 1938-1958. <https://doi.org/10.4236/psych.2019.1014125>

Silverstein, D. (2017). *8 personality traits of a great audio engineer*. Audio Hertz. Ανακτήθηκε στις 25 Ιουλίου 2022 από <https://audiohertz.com/2017/05/09/personality-traits-of-a-great-audio-engineer/>

6ο Γυμνάσιο Αγίου Δημητρίου. (2012). Υποδειγματική δομή μιας Επαγγελματικής Μονογραφίας. Ανακτήθηκε στις 2 Αυγούστου 2022 από <https://6gimnasioagogistadiodromias.webnode.gr/%CF%85%CF%80%CE%B4%CE%B5%CE%B9%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B4%CE%BF%CE%BC%CE%AE->

[%CE%BC%CE%B9%CE%B1%CF%82-
%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%B
C%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-
%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%B32/](#)

Slaughter, J., & Springer, D. G. (2015). What They Didn't Teach Me in My Undergraduate Degree: An Exploratory Study of Graduate Student Musicians' Expressed Opinions of Career Development Opportunities. *College Music Symposium*, 55. <https://www.jstor.org/stable/26574402>

Smith, E. (2010). Employability Skills. *International Encyclopedia of Education*, 8, 368-375. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-044894-7.00783-1>

Stokes, A. (2021). Masters of None? How Cultural Workers Use Reframing to Achieve Legitimacy in Portfolio Careers. *Work, Employment and Society*, 35(2), 350-368. <https://doi.org/10.1177/0950017020977324>

Suárez, J. A. (2022). Disquieting Soundtracks: The Sonorities of Experimental Cinema. Στο έργο του F. Windhausen (Επιμέλεια), *A Companion to Experimental Cinema* (pp. 182-209). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119107934.ch9>

Sullivan, S. E., & Baruch, Y. (2009). Advances in Career Theory and Research: A Critical Review and Agenda for Future Exploration. *Journal of Management*, 35(6), 1542-1571. <https://doi.org/10.1177/0149206309350082>

Super, D. E. (1976). *Career education and the meaning of work* (Washington, DC: Department of education ed.) [Monographs on Education].

Τερζάκη, Μ. (2016). *Επαγγελματικές Μονογραφίες*. ΚΕΣΥΠ Αλίμου. Ανακτήθηκε στις 2 Αυγούστου 2022 από <https://slideplayer.gr/slide/12776355/>

Τι επαγγελματικά δικαιώματα έχουν οι πτυχιούχοι κολλεγίων;. (2020, May 23). MySep.Gr. Ανακτήθηκε στις 7 Οκτωβρίου 2022 από <https://www.mysep.gr/?p=79588>

Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ. (2015). *Οδηγός Σπουδών 2015-2016*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από <https://architecture.web.auth.gr/wp-content/uploads/2014/02/%ce%9f%ce%94%ce%97%ce%93%ce%9f%ce%a3-%ce%a3%ce%a0%ce%9f%ce%a5%ce%94%ce%a9%ce%9d-2015-2016.pdf>

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. (2020). *Οδηγός Σπουδών 2020-2021*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από https://arch.duth.gr/wp-content/uploads/2021/02/%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%82_%CF%83%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CF%8E%CE%BD_2020_2021-1.pdf

Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ. (2021). *Οδηγός Σπουδών 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από https://www.jour.auth.gr/wp-content/uploads/2020/12/%CE%923-%CE%9F%CE%94%CE%97%CE%93%CE%9F%CE%A3-%CE%A3%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%94%CE%A9%CE%9D_merged.pdf

Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ΕΚΠΑ. (2015). *ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΛΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από https://www.media.uoa.gr/fileadmin/depts/media.uoa.gr/www/uploads/OLD_Prospetus2015_gr_emme_syl_v1.pdf.pdf

Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών, Πολυτεχνική Σχολή ΑΠΘ. (2021). *Πρόγραμμα Σπουδών*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από <http://ee.auth.gr/wp-content/uploads/2022/05/%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%9C%CE%9C%CE%91-%CE%A3%CE%A0%CE%9F%CE%A5%CE%94%CE%A9%CE%9D-THMMY-%CE%91%CE%A0%CE%98-2021-22-.pdf>

Τμήμα Κινηματογράφου, Σχολή Καλών Τεχνών, ΑΠΘ. (2021). *Οδηγός Σπουδών 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από <https://www.film.auth.gr/wp-content/uploads/sites/44/2021/09/%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B4%CF%8E%CE%BD-2021-2022.pdf>

Τμήμα Μουσικής Επιστήμης & Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. (2021). *Πρόγραμμα σπουδών 2021-22*. Ανακτήθηκε στις 27 Μαρτίου 2022 από

https://www.uom.gr/assets/site/public/nodes/1380/12152-PRO-GRAMMA_SPOUDON_2021-22.pdf

Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής, Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο. (2021). *Οδηγός Σπουδών*. Ανακτήθηκε στις 28 Μαρτίου 2022 από https://mta.hmu.gr/wp-content/uploads/2022/03/odigos_spoudon_010222.pdf

Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. (2021). *Οδηγός Σπουδών 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 27 Μαρτίου 2022 από <https://www.mus.auth.gr/spoydes/ptyxio-mousikon-spoudon/odigos-spoudon/>

Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο. (2021). *Οδηγός Σπουδών*. Ανακτήθηκε στις 28 Μαρτίου 2022 από https://www.music.uoa.gr/fileadmin/depts/music.uoa.gr/www/uploads/ODIGOS_SPOUDON/Odigo_s_Spoydo_n_2021-22_v.3.42.pdf

Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο. (2022). *Οδηγός Σπουδών 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2022 από <https://music.ionio.gr/gr/studies/prospectus/>

Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. (2022). *Οδηγός Σπουδών. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων-Σχολή Μουσικών Σπουδών-Τμήμα Μουσικών Σπουδών*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιουνίου 2022 από <https://music.uoi.gr/wp-content/uploads/2022/06/programma-spoudon-22.pdf>

Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών, Σχολή Καλών Τεχνών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. (n.d.). *Σκοπός και στόχοι – Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών*. Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από <https://pda.uop.gr/edra/>

Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής. (2020). *Αναλυτικό Πρόγραμμα Μαθημάτων*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από <http://www.civ.uniwa.gr/wp-content/uploads/sites/25/2020/11/Perigrammata-Civil-2020.pdf>

Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Πανεπιστήμιο Πατρών. (2021). *Περιγράμματα Μαθημάτων Προπτυχιακών Σπουδών Π3 2021-2022*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από <https://www.civil.upatras.gr/wp-content/uploads/2021/08/%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%93%CE%A1%CE>

[E%91%CE%9C%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%91-%CE%9C%CE%91%CE%98%CE%97%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%A9%CE%9D-2021-2022.pdf](https://avarts.ionio.gr/download.php?f=/ic/ic_gr_2021-10-29-15-03.pdf)

Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο. (2021). *Ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών*. Ανακτήθηκε στις 28 Μαρτίου 2022 από https://avarts.ionio.gr/download.php?f=/ic/ic_gr_2021-10-29-15-03.pdf

Τμήμα Φυσικής, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. (2019). *Οδηγός Σπουδών 2019-2020*. Ανακτήθηκε στις 4 Ιουλίου 2022 από https://www.physics.auth.gr/uploads/attachment/translation/local_file/9923/51215df1-0ce4-4787-93c8-b90f204b3716.pdf

Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, ΕΚΠΑ. (2021). *ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από https://www.dcart.s.uoa.gr/spoydes/perigrafes_mathimaton/

Théberge, P. (2012). The End of the World as We Know It: The Changing Role of the Studio in the Age of the Internet. Στο έργο των S. Frith & S. Zagorski-Thomas (Επιμέλεια), *The Art of Record Production: An Introductory Reader for a New Academic Field* (pp. 77-90). Ashgate.

Tissot, P. (2004). *Terminology of vocational training policy: a multilingual glossary for an enlarged Europe*. Office for Official Publications of the European Communities. <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/9ad4f109-d71c-4214-bd9e-e0ab845a0a21>

Urbanaviciute, I., Bühlmann, F., & Rossier, J. (2019). Sustainable Careers, Vulnerability, and Well-Being: Towards an Integrative Approach. Στο έργο του J. G. Maree (Επιμέλεια), *Handbook of Innovative Career Counselling* (pp. 53-70). Springer International Publishing.

Van der Heijden, B. I. J. M., & De Vos, A. (2015). Sustainable careers: introductory chapter. Στο έργο των A. De Vos & B. I. J. M. Van der Heijden (Επιμέλεια), *Handbook of Research on Sustainable Careers* (pp. 1-19). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781782547037>

- Veloso, E. F. R., Trevisan, L. N., da Silva, R. C., & Dutra, J. S. (2018). The use of traditional and non-traditional career theories to understand the young's relationship with new technologies. *Revista de Gestão*, 25(4), 340-357. <https://doi.org/10.1108/REGE-12-2017-0008>
- Volmer, J., & Spurk, D. (2010). Protean and boundaryless career attitudes: relationships with subjective and objective career success. *Journal for Labour Market Research*, 43(3), 207-218. <https://doi.org/10.1007/s12651-010-0037-3>
- Waalkes, P. L., Gonzalez, L. M., & Brunson, C. N. (2019). Vision boards and adolescent career counseling: A culturally responsive approach. *Journal of Creativity in Mental Health*, 14(2), 205-216.
- Walzer, A. D. (2016). Independent music production: how individuality, technology and creative entrepreneurship influence contemporary music industry practices. *Creative Industries Journal*, 10(1), 21-39. <https://doi.org/10.1080/17510694.2016.1247626>
- Watson, M. B., & Stead, G. B. (2006). An overview of career theory. Στο έργο του M. B. Watson (Επιμέλεια), *Career Psychology in the South African Context* (pp. 13-29). Van Schaik Publishers.
- Whitney, I., Rowley, J., & Bennett, D. (2021). Developing Student Agency: ePortfolio Reflections of Future Career among Aspiring Musicians. *International Journal of ePortfolio*, 11(1), 53-65. <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.16380.56962>
- Wiernik, B. M., & Kostal, J. W. (2018). Protean and Boundaryless Career Orientations: A Critical Review and Meta-Analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 66(3), 280-307. <https://doi.org/10.31234/osf.io/ftm2k>
- Winder, C., Dowlatabadi, Z., & Miller-Zarneke, T. (2013). Post-production. Στο έργο του C. Winder (Επιμέλεια), *Producing Animation* (pp. 263-285). Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.1201/9780429490521-10>
- Winterton, J., Delamare-Le Deist, F., & Stringfellow, E. (2006). *Typology of Knowledge, Skills and Competences: Clarification of the Concept and Prototype*. Office for Official Publications of the European Communities.

- Woishi, W. (2019). Interplay Between Protean Career Attitude (PCA), Objective Career Success (Ocs) And Subjective Career Success (SCS) A Study Of Academia In KSA. *International Journal of Engineering Applied Sciences and Technology*, 4(4), 345-349. <https://doi.org/10.33564/IJEAST.2019.v04i04.055>
- Wood, A. J., Graham, M., Lehdonvirta, V., & Hjorth, I. (2018). Good Gig, Bad Big: Autonomy and Algorithmic Control in the Global Gig Economy. *Work, Employment and Society*, 1(20). <https://doi.org/10.1177/0950017018785616>
- Χρηστίδης, Β. (2014). *Πρωτεύϊκή καριέρα και Οργανωσιακή Δέσμευση: σύγκριση μεταξύ εργαζομένων στον Ελληνικό Δημόσιο και Ιδιωτικό τομέα*. Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε στις 4 Αυγούστου 2022 από <http://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/16088>
- Zaremba, H. (2020). *Impacts of COVID on Recording and Production*. Majoring in Music. Ανακτήθηκε στις 4 Αυγούστου 2022 από <https://majoringinmusic.com/impacts-of-covid-on-recording-and-production/>
- Zattra, L., Donin, N., Misdariis, N., Pecquet, F., & Fierro, D. (2021). Sound Design as Viewed by Sound Designers. Στο έργο του M. Filimowicz (Επιμέλεια), *Doing Research in Sound Design*. Taylor & Francis.
- Zunker, V. (2005). *Career Counseling: A Holistic Approach*. Cengage Learning.